

Den Europæiske Unions Tidende

C 354

Dansk udgave

Meddelelser og oplysninger

 53. årgang
28. december 2010

<u>Informationsnummer</u>	Indhold	Side
I <i>Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser</i>		
UDTALELSER		
Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg		
461. plenarmøde den 17. og 18. marts 2010		
2010/C 354/01	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd (2006-2010) og opfølgingsstrategien	1
2010/C 354/02	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om personer med handicap: beskæftigelse og gradvis opnåelse af større tilgængelighed for personer med handicap i EU — Lissabonstrategien efter 2010 (sonderende udtalelse)	8
2010/C 354/03	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Integration af indvandrede arbejdstagere« (sonderende udtalelse)	16
2010/C 354/04	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Den europæiske transportpolitik inden for rammerne af Lissabonstrategien efter 2010 og strategien for bæredygtig udvikling (sonderende udtalelse)	23
2010/C 354/05	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om industrielle ændringer og perspektiver for motorcykel-, scooter- og knallertsektoren i Europa (initiativudtalelse)	30
2010/C 354/06	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om reform af den fælles landbrugspolitik i 2013 (initiativudtalelse)	35

DA

 Pris:
4 EUR

(Fortsættes på omslagets anden side)

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2010/C 354/07	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om nye styreformer i internationale organisationer	43
2010/C 354/08	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om transportpolitik for det vestlige Balkan	50
2010/C 354/09	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Civilsamfundets organisationer og EU's rådsformandskab« (initiativudtalelse)	56
2010/C 354/10	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om gennemførelse af Lissabontraktaten: deltagelsesdemokrati og borgerinitiativ (art. 11) (initiativudtalelse)	59

III Forberedende retsakter

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

461. plenarmøde den 17. og 18. marts 2010

2010/C 354/11	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for den nordlige kulmulebestand og for fiskeriet efter denne bestand KOM(2009) 122 endelig — 2009/0039 (CNS)	66
2010/C 354/12	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav KOM(2009) 151 endelig — 2009/0051 (CNS)	67
2010/C 354/13	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af en flerårig plan for den vestlige bestand af almindelig hestemakrel og fiskeriets udnyttelse af denne bestand KOM(2009) 189 endelig — 2009/0057 (CNS)	68
2010/C 354/14	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for ansjosbestanden i Biscayabugten og for fiskeriet efter denne bestand KOM(2009) 399 endelig — 2009/0112 (CNS)	69
2010/C 354/15	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om et dokumentationsprogram for fangster af almindelig tun (<i>Thunnus thynnus</i>) og om ændring af forordning (EF) nr. 1984/2003 KOM(2009) 406 endelig — 2009/0116 (CNS)	70

I

(Beslutninger og resolutioner, henstillinger og udtalelser)

UDTALELSER

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

461. PLENARMØDE DEN 17. OG 18. MARTS 2010

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd (2006-2010) og opfølgingsstrategien

(2010/C 354/01)

Ordfører: **Laura GONZÁLEZ DE TXABARRI ETXANIZ**

Kommissionens næstformand, Margot Wallström, anmodede i et brev af 25. september 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om

Køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd (2006-2010) og opfølgingsstrategien

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 23. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 137 stemmer for, 3 imod og 5 hverken for eller imod:

1. Henstillinger

1.1 Ud over at være et mål i sig selv er ligestilling mellem mænd og kvinder også en af forudsætningerne for at nå EU's mål om vækst, beskæftigelse og social samhørighed.

1.2 Midtvejsevalueringen af køreplanen for ligestilling sker i en tid med økonomisk krise. Det er vigtigt at undersøge krisens indvirkning på og konsekvenser for hhv. kvinder og mænd i betragtning af deres forskellige positioner i samfundet.

1.3 Ligestilling bør indgå i samtlige politikker, navnlig social- og beskæftigelsespolitikkerne, og der bør gøres yderligere bestræbelser på at fjerne de hindringer, der forhindrer kvinder og mænd i at deltage fuldt ud og på lige fod på arbejdsmarkedet.

1.4 For at sikre og forbedre kvinders økonomiske uafhængighed bør man forbedre såvel kvaliteten som kvantiteten af kvinders beskæftigelse og også støtte selvstændig erhvervsvirksomhed. Endvidere skal man sætte ind over for kvinders risiko

for prekær ansættelse og fremme en ligelig fordeling af de familiemæssige og huslige pligter.

1.5 Lønforskellen er strukturelt betinget: undervurdering af traditionelle »kvindelige« færdigheder, faglig og sektormæssig segregering, prekære ansættelsesforhold, pauser fra arbejdsmarkedet m.m. Lovgivning og kollektive overenskomster er effektive midler til bekæmpelse af lønforskelle, da det er nødvendigt at inddrage samtlige økonomiske og sociale aktører.

1.6 En øget tilstedeværelse af kvinder i erhvervslivet og det politiske liv fremmer ligestillingen, kvinders økonomiske uafhængighed, opgøret med de stereotype kønsroller og er befordrende for kvinders deltagelse i beslutningsprocessen.

1.7 Kvinder er særligt udsatte, når det gælder social udstødelse og fattigdom. Foranstaltninger som individualisering af sociale rettigheder, en garanteret minimumsindtægt, medregning af erhvervsinaktive perioder og perioder med nedsat arbejdstid for at passe et familiemedlem forbedrer den sociale beskyttelse og mindsker risikoen for fattigdom.

1.8 Forening af familie- og arbejdsliv er afgørende for at opnå ligestilling og forbedre kvinders beskæftigelse: offentlige sociale tjenesteydelser af høj kvalitet og forbedring af de eksisterende barsels- og forældreorlovsordninger. Alle samfundsaktørerne bør tage et øget medansvar, hvad angår en mere ligelig fordeling af de huslige pligter og pasningsopgaverne.

1.9 EØSU anser det for nødvendigt at fremme en ligelig deltagelse af kvinder i beslutningsprocessen. Medlemsstaterne bør derfor give et klarere tilsagn i form af opstilling af tydelige mål og brug af effektive redskaber (positive foranstaltninger, ligestillingsplaner osv.).

1.10 EØSU mener, at det i lyset af den vedvarende kønsbestemte vold og menneskehandel er nødvendigt at håndhæve den gældende lovgivning og udarbejde nationale handlingsplaner, samordnet via en overordnet europæisk strategi, og at øge mængden af særprogrammer.

1.11 EØSU mener, at det for at bekæmpe de stereotype kønsroller er afgørende at udvikle samfundet ud fra nogle ikke-fastlåste kønsrollemønstre, at tilbyde uddannelse til både mænd og kvinder, at opfordre flere kvinder til at vælge videnskabelige og tekniske studier, at forbedre de traditionelle kvinde-gangse anseelse og at undgå kønsdiskrimination i medierne.

1.12 EU's udenrigs- og udviklingspolitik skal bruges til at fremme kvinders rettigheder i international sammenhæng og øge deres kvalifikationer og evne til at tage kontrol over deres eget liv.

1.13 EØSU mener, at kønsanalyser bør mainstreames i alle Kommissionens aktivitetssområder, og at det bør medtænkes i såvel de europæiske som de nationale budgetter. For at sikre dette vil der være brug for medarbejdere med forstand på ligestilling og ligeledes nogle kønsopdelte indikatorer, som gør det muligt at danne sig et overblik over hhv. mænd og kvinders situation og vurdere, i hvilken udstrækning køreplanen for ligestilling opfyldes.

1.14 Målene for den nye ligestillingsstrategi, der skal følges fra 2010 og frem, må ikke blot være anbefalinger fra Kommissionen til de enkelte lande, men skal derimod være bindende direktiver med kvantificerbare målsætninger. Der er derfor behov for et større politisk engagement på alle niveauer. EU-institutionerne bør foregå med et godt eksempel ved at underkaste det hidtidige arbejde en proaktiv revision og foretage en konsekvensanalyse af gennemførelsen.

2. Generelle bemærkninger

2.1 Køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd 2006-2010 er Kommissionens tilsagn om at fremme ligestilling i samarbejde med medlemsstaterne. På foranledning af Kommissionen foretager EØSU en evaluering af køreplanen, ser på virkningerne af de vedtagne foranstaltninger og deres gennemførel-

sesgrad. Derudover fremsætter udvalget forslag til tiltag i forbindelse med den nye strategi, der skal følges fra 2010 og frem.

2.2 EØSU anerkender EU's omfattende engagement i ligestillingsspørgsmålet: Rom-traktaten fra 1957 indfører ligelønsprincippet, Amsterdam-traktaten fra 1997 anvender en tostrengt strategi, der kombinerer en tværgående metode med specifikke midler, og Lissabon-traktaten indeholder en udtrykkelig bestemmelse om at fjerne uligheder og fremme ligestillingen mellem mænd og kvinder.

2.3 På internationalt plan har EU tiltrådt Beijing-handlingsplanen, milleniummålsætningerne og konventionen om afskaffelse af alle former for diskrimination imod kvinder (CEDAW-konventionen), der sætter kvinder i centrum i spørgsmålet om menneskerettigheder.

2.4 Til trods for den omfattende lovgivning har man ikke nået de opstillede mål, og der er fortsat ikke ligestilling mellem mænd og kvinder. Der er ligestillingsmæssigt ikke opnået betydelige fremskridt på nogen af disse områder. Set på denne baggrund må man spørge sig selv, om der er reel politisk vilje til at foretage ændringer. Det bør være en prioritet for den nye EU 2020-strategi at indarbejde ligestillingsprincippet, som er en afgørende faktor for konkurrenceevne og vækst.

2.5 Evalueringen af køreplanen for ligestilling mellem kvinder og mænd 2006-2010 foretages i en tid med økonomisk krise, og det er nødvendigt at se på, hvilke konsekvenser krisen har for kvinder pga. af deres anderledes stilling på arbejdsmarkedet og for de offentlige politikker vedrørende sociale udgifter, specielt de sociale tjenesteydelser, som har størst betydning for kvinderne.

2.6 Krisen har i første omgang ramt de traditionelle mandefag (byggeri, transport, industri) og har efterfølgende bredt sig til andre sektorer med flere kvindelige ansatte (banksektoren, handel osv.). I mange tilfælde er familiens eneste indtægtskilde derfor nu kvindens løn, som generelt er lavere end mandens, fordi kvinder for det meste er ansat i servicesektoren på deltids- eller tidsbegrænsede kontrakter eller som sort arbejdskraft. Alle disse faktorer har samtidig en negativ indvirkning på nationaløkonomien, da de lægger en dæmper på det private forbrug og dermed bremser genopsvinget.

2.7 Krisen påvirker også socialpolitikkerne. Arbejdsløshedsunderstøttelsen er, både hvad angår størrelse og varighed, dårligere for kvinder pga. deres ofte mindre gunstige stilling på arbejdsmarkedet. De grundlæggende offentlige tjenesteydelser på områder som sundhed, uddannelse og sociale tjenesteydelser skæres desuden ned på et tidspunkt, hvor familierne og især kvinderne har allermest behov for dem. Da disse sektorer desuden i vid udstrækning anvender kvindelig arbejdskraft, vil det få yderligere negative konsekvenser for kvinders beskæftigelse.

2.8 Foranstaltninger til at modvirke krisen kan ikke være kønsneutrale, og de nye økonomiske genopretningspolitikker såvel som de igangværende strukturfondsprogrammer skal derfor i behørigt omfang tage hensyn til mænd og kvinders forskellige positioner i samfundet.

2.9 Ligestilling bør være en prioritet ikke kun for at takle den nuværende krise og den efterfølgende genopretning, men også for at klare de demografiske og økonomiske udfordringer, der påvirker den europæiske sociale model og har betydning for kvinderne og deres økonomiske uafhængighed.

3. Særlige bemærkninger – Del I: Prioriterede indsatsområder for ligestilling mellem mænd og kvinder

Køreplanen for ligestilling 2006-2010 indeholder de forpligtelser og foranstaltninger, der menes at være nødvendige for at gøre fremskridt i retning af ligestilling og fjerne ulighederne.

Planens første del indeholder de seks prioriterede politiske indsatsområder og de tilsvarende indikatorer:

1. Skabe samme muligheder for økonomisk uafhængighed for mænd og kvinder;
2. Forening af privat- og arbejdsliv
3. Ligelig deltagelse af kvinder og mænd i beslutningsprocessen
4. Udryddelse af alle former for kønsbestemt vold
5. Udryddelse af fastlåste kønsrollemønstre
6. Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder i politikken over for tredjelande og udviklingspolitik

Den anden del handler om bedre forvaltningsskik.

3.1 Skabe samme muligheder for økonomisk uafhængighed for mænd og kvinder

3.1.1 Opfyldelse af Lissabon beskæftigelsesmålene

3.1.1.1 Der er fortsat mange lande, der ikke opfylder Lissabon-strategiens mål om, at kvinders beskæftigelsesfrekvens skal op på 60 %. Medens mændenes beskæftigelsesfrekvens ligger på 70,9 %, ligger kvindernes kun på 58,8 %⁽¹⁾, og for kvinder over 55 år ligger beskæftigelsesfrekvensen på 36,8 %, medens den for mænd ligger på 55 %. Kvinder rammes også i højere grad af arbejdsløshed, men efterhånden som krisen tager til, mindskes denne forskel (9,8 % arbejdsløshed blandt kvinder og 9,6 % blandt mænd)

⁽¹⁾ Kilde: Eurostat (LFS), beskæftigelsen pr. februar 2009 og arbejdsløsheden pr. september 2009

3.1.1.2 Det er nødvendigt at forbedre kvinders beskæftigelse såvel kvantitativt som kvalitativt, da de er overrepræsenterede i dårligt lønnede sektorer og i job med højere risiko for prekær ansættelse. Det er først og fremmest kvinder, der har deltidsbeskæftigelse (31,5 % kvinder og 8,3 % mænd), og 14,3 % af de erhvervsaktive kvinder sidder i en midlertidig stilling. Dertil kommer, at kvinder med børn har mere end 10 % lavere erhvervsfrekvens, hvilket afspejler den ulige fordeling af familieansvaret og de utilstrækkelige pasningsordninger.

3.1.1.3 EØSU anbefaler at foretage en samlet analyse af kvinders arbejdsløshedsprocent og antallet af kvinder, der er erhvervmæssigt inaktive af familiemæssige årsager⁽²⁾. På grund af kvindernes rolle som omsorgspersoner opfylder de ofte ikke betingelserne for at blive regnet med som »arbejdsløse«, hvorved deres erhvervmæssige inaktivitet fremstår som en slags skjult arbejdsløshed.

3.1.1.4 Der er behov for en tværfaglig indfaldsvinkel, som giver mulighed for at supplere beskæftigelsespolitikker med sociale og uddannelsesmæssige foranstaltninger, en form for uddannelse, der gør op med de fastlåste roller på arbejdsmarkedet, offentlige sociale tjenesteydelser af høj kvalitet, der garanterer pasning af personer med pasningsbehov, og oplysningskampagner til fremme af en ligelig fordeling af de huslige pligter mellem mænd og kvinder.

3.1.1.5 Kommissionen bør medtænke og fremme ligestilling i alle sine programmer (sådan som det sker i Progressprogrammet). Strukturfondene udgør i den sammenhæng en særdeles velegnet ramme: de gør det muligt at få indsigt i medlemslandenes fremskridt på området, at foretage en årlig analyse af de pågældende foranstaltningers indflydelse på ligestillingen i de enkelte lande samt at indføre passende foranstaltninger og sanktioner mod de lande, der ikke sikrer kvinders beskæftigelse både kvantitativt og kvalitativt.

3.1.2 Afskaffelse af kønsbestemte lønforskelle

3.1.2.1 Opnåelse af ligeløn er afgørende for at opnå ligestilling, men til trods for fremskridt på lovgivningsområdet er lønforskellen mellem kvinder og mænd så stor som 17,4 %, og dette tal stiger til 30 % for kvinder over 50 år.

3.1.2.2 Lønforskellen er strukturelt betinget: segregering i ringe værdsatte erhvervssektorer og dårligt lønnede erhverv, større frekvens i den sorte økonomi og i prekære ansættelsesforhold samt pauser fra arbejdsmarkedet eller nedsat arbejdstid af familiemæssige årsager. Disse faktorer påvirker alle lønniveauet i negativ retning.

3.1.2.3 EØSU⁽³⁾ anbefaler, at de enkelte lande gennemgår deres bestemmelser om løn- og ansættelsesvilkår for at undgå direkte og indirekte forskelsbehandling af kvinder.

⁽²⁾ Procenten af personer på orlov af familiemæssige årsager (pasning af børn eller pleje af andre familiemedlemmer) ligger for kvinder mellem 25 og 54 år på 25,1 % og for mænd kun på 2,4 %. Derudover er 19,2 % af kvinderne og 2,9 % af mændene erhvervmæssigt inaktive under henvisning til andre familiemæssige forpligtelser (Kilde: EFT, Eurostat, 2008)

⁽³⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 54.

3.1.2.4 Lovgivningen bør omfatte kontrolmekanismer, der kan påvise kønsdiskrimination, og den bør fremme gennemsigtige erhvervsklassificeringer, således at alle ansattes kvalifikationer, erfaring og potentiale vurderes og aflønnes på samme måde.

3.1.2.5 De kollektive forhandlinger er et godt redskab til at indføre kønsneutrale evalueringer af job, uddannelsesorlov til fremme af kvinders karrierer, afbrydelser af erhvervsaktivitet og orlov af familiemæssige årsager, fleksibel tilrettelæggelse af arbejdstiden osv., som kan mindske lønforskellen.

3.1.3 Kvindelige iværksættere

3.1.3.1 Til trods for deres høje kvalifikationer er kvinder fortsat i mindretal i ledende stillinger i erhvervslivet. Kommissionen har fremmet ligestillingen i forbindelse med virksomhedernes sociale ansvar, øget statsstøtten til nye virksomheder, der er skabt af kvinder (Forordning EF nr. 800/2008), og har ydet bistand til Netværket for Kvindelige Iværksættere. Netværket bør ud over regeringer og officielle institutioner også inddrage relevante civilsamfundsorganisationer og –netværk med det sigte at kunne drage nytte af erfaringsudveksling og bedste praksis.

3.1.3.2 Det anbefales at gennemføre henstillingerne i EU's handlingsplan for iværksætterkultur for derved at øge antallet af virksomheder oprettet af kvinder ved hjælp af foranstaltninger som f.eks. bedre adgang til finansiering og kredit, udvikling af netværk for organisatorisk støtte og rådgivning af virksomheder, passende erhvervsuddannelse og efteruddannelse, fremme af god praksis m.m.

3.1.4 Ligestilling med hensyn til social sikring og bekæmpelse af fattigdom

3.1.4.1 Kvinder er særligt udsatte, når det gælder social udstødelse og fattigdom. Mænd og kvinders ulige stilling på arbejdsmarkedet og kvinders afhængighed af de sociale sikrings-systemer er forhold, der bidrager til denne situation.

3.1.4.2 Der bør indføres lige vilkår for adgang til social sikring for kvinder og mænd. Afkortning af arbejdsdagen af hensyn til familien, brug af barsels- og/eller forældreorlov til pasning af børn, deltids- eller midlertidig ansættelse, segregering og løndiskrimination er alle forhold, der mindsker omfanget og længden af de sociale ydelser, navnlig arbejdsløshedsunderstøttelse og alderspension, som kvinder efterfølgende kan modtage. For at rette delvist op på denne skæve situation er det bl.a. afgørende, at den tid, der bruges på ikke-lønnet arbejde, nedsat arbejdstid eller orlov af hensyn til familien, dækningsmæssigt medregnes som fuldtidsbeskæftigelse.

3.1.4.3 Det offentlige sociale sikringsystem skal garantere en rimelig minimumsindkomst, der mindsker risikoen for fattigdom, og der skal her specielt fokuseres på ældre kvinder, enker, der modtager en afledt pension, og kvindelige eneforsørgere.

3.1.4.4 Man bør være særligt opmærksom på de private pensionsordninger, der er indført i visse lande, da fremtidige pensionsudbetalinger fastsættes på baggrund af den personlige indkomst og forventede levetid, hvilket især er til ulempe for kvinderne.

3.1.4.5 2010 er det europæiske år for bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse og falder sammen med afslutningen af Lissabon-strategien og indførelsen af den åbne koordinationsmetode. EU's nye 2020-strategi skal opstille konkrete mål og nogle mere effektive foranstaltninger på såvel kort som længere sigt til bekæmpelse af fattigdom, især blandt kvinder.

3.1.5 Anerkendelse af kønsaspektet på sundhedsområdet

3.1.5.1 EØSU finder det nødvendigt med en ny strategi på sundhedsområdet, som tager højde for mænd og kvinders forskellige sundhedsbehov, men bemærker, at der ikke er planlagt konkrete tiltag i den retning. Det er derfor nødvendigt at fortsætte forskningen i kvinders helbred og i de sygdomme, der rammes af.

3.1.5.2 Befolkningens aldring og kvindernes deltagelse på arbejdsmarkedet vil i fremtiden øge efterspørgslen efter langsigtede pleje- og pasningsordninger. Medlemsstaterne bør sikre offentlige sundheds- og socialtjenester af høj kvalitet, da manglen herpå navnlig har negativ indflydelse på kvinderne, der har hovedansvaret for pleje- og pasningsopgaverne.

3.1.6 Bekæmpelse af flere former for diskrimination af især indvandrerkvinder og kvinder fra etniske minoriteter

3.1.6.1 EØSU gentager, at det er nødvendigt at medtænke kønsaspektet i indvandrings- og asyllovgivningen. Indvandrerkvinder og kvinder fra etniske minoriteter bør ydes større opmærksomhed, da de i højere grad rammes af skævhederne og befinder sig i en mere sårbar situation, navnlig i en tid med økonomisk krise⁽⁴⁾

3.1.6.2 Den stigende andel af kvindelige migranter hænger direkte sammen med efterspørgslen efter arbejdskraft til husligt arbejde og pasningsopgaver, hvilket i stor udstrækning skyldes mangel på sociale infrastrukturer. Et stort antal indvandrerkvinder arbejder i sektorer, hvor uformelle og usikre ansættelsesforhold er udbredte. Denne form for beskæftigelse skal gøres til et reelt erhverv og reguleres, og de faglige kvalifikationer skal øges for at fremme integrationen af indvandrerkvinder på arbejdsmarkedet.

3.2 Bedre forening af arbejde, privat- og familieliv

3.2.1 Lissabon-strategiens mål for kvinders beskæftigelse er nået til trods for, at man ikke har opfyldt Barcelona-målene for pasningsordninger for børn (børnepasningsmuligheder for mindst 33 % af børn under 3 år og mindst 90 % af børn mellem 3 og 6 år). Det er en forudsætning, at der findes pasnings- og plejeordninger med tilstrækkelige pladser og et fleksibelt tilbud, der sikrer en individuel pleje af høj kvalitet:

⁽⁴⁾ Se udtalelser EUT C 182 af 4.8.2009, s. 19 og EUT C 27 af 3.2.2009, s. 95.

pasningstilbud uden for almindelige arbejdstider og i ferierne, kantiner og særlige centre til at imødekomme forskellige grader af pasningsbehov. Investering i sociale tjenester har ikke alene en positiv indvirkning på økonomien og navnlig beskæftigelsen, men medfører også en stor social gevinst.

3.2.2 Pasning af små børn og andre plejekrævende personer kræver fleksible arbejdstider, og der er derfor behov for en omlægning af arbejdstiderne, så de imødekommer de familie- og arbejdsmæssige behov og er tilgængelige i lige grad for kvinder og mænd.

3.2.3 Mange kvinder bruger deltidsarbejde som et middel til at skabe balance mellem arbejds- og familieliv, delvist pga. utilstrækkelige pasningsordninger. Den stigende andel af deltidsansatte kvinder kan imidlertid ikke udelukkende tilskrives familiemæssige forpligtelser, men er også i mange tilfælde kvindernes eneste mulighed for adgang til arbejdsmarkedet ⁽⁵⁾.

3.2.4 Hvad orlov angår, bør kvinder og mænds individuelle rettigheder bringes i overensstemmelse, uafhængigt af deres ansættelsesforhold (selvstændige, midlertidigt ansatte, tidsbestemt ansættelse osv.). EØSU bifalder derfor den aftale, der er indgået mellem ETUC, BusinessEurope, CCEP og UEAPME om at forlænge forældreorloven ⁽⁶⁾, men finder det nødvendigt fortsat at arbejde hen imod fuldstændig ligestilling. EØSU ser positivt på Kommissionens initiativ til at forbedre beskyttelsen af arbejdstagere, der enten er gravide, har født for nylig eller ammer, og er enig i, at der bør garanteres en betalt barselsorlov af mindst 18 ugers varighed ⁽⁷⁾.

3.2.5 Der bør gives et klart tilsagn om at sikre, at alle de sociale aktører har et fælles ansvar for husligt arbejde og pasning og pleje, som primært udføres af kvinder, og dermed sikre, at den samlede menneskelige kapital anvendes bedst muligt. Der er behov for dels en kampagne for at opfordre familier til at dele de huslige pligter og pasnings- og plejeopgaverne, som er kilde til manglende ligestilling, dels et nyt syn på denne type arbejde.

3.3 Fremme af ligelig deltagelse af kvinder og mænd i beslutningsprocessen

3.3.1 Der kræves et større engagement for at opnå ligestilling mellem kvinder og mænd i beslutningsprocessen ⁽⁸⁾ på det økonomiske, politiske, videnskabelige og teknologiske område.

⁽⁵⁾ I 2008 var 31,5 % af de erhvervsaktive kvinder i EU deltidsbeskæftigede over for 8,3 % af mændene. 27,5 % af de deltidsbeskæftigede kvinder var det af plejehensyn (børn eller handicappede) og 29,2 % fordi de ikke kunne finde fuldtidsbeskæftigelse (for mændene var tallene hhv. 3,3 % og 22,7 %). Kilde, EUT, Eurostat.

⁽⁶⁾ Forældreorloven forlænges fra tre til fire måneder, hvoraf den ene måned kan overføres til faderen. Dette gælder for alle ansatte uanset ansættelsesforhold.

⁽⁷⁾ EUT C 277 af 17.11.2009, s. 102.

⁽⁸⁾ For 10 år siden på konferencen om kvinder og mænd i magtfulde positioner, som blev afholdt i Paris i 1999, underskrev EU en aftale om at arbejde i retning af et mere repræsentativt Europa, hvor mænd og kvinder skulle spille en mere ligelig rolle i beslutningsprocessen.

Kvindernes situation har kun ændret sig ganske lidt gennem de seneste år. Der bør derfor opstilles tydelige mål med klare tidsfrister og ligeledes indføres specifikke politikker og effektive midler (positive tiltag, ligestillingsplaner, specifik uddannelse, kvotering, oplysningskampagner osv.).

3.3.2 Ligestilling mellem kvinder og mænd i politisk sammenhæng bør være et nøgleelement i den europæiske integration. Ved valget i juni 2009 fik kvinderne 35 % af sæderne i Europa-Parlamentet, og i Kommissionen er 10 af kommissærerne kvinder, medens 17 er mænd. I de nationale parlamenter har kvinderne 24 % af pladserne, men de sidder på 25 % af ministerposterne i de nationale regeringer ⁽⁹⁾. I EØSU er 23,6 % af medlemmerne kvinder og 76,4 % mænd, medens kvinderne på direktørplan (direktør, vicedirektør, vicegeneraldirektør) kun udgør 16,7 % og mændene 83,3 %. Ligelig repræsentation af mænd og kvinder bør prioriteres højt for at opnå ligestilling på alle planer.

3.3.3 Der er sket meget beskedne fremskridt inden for den offentlige forskningssektor (39 % kvinder), og det er næsten ikke til at få øje på forbedringerne i den økonomiske og finansielle sektor (der er ingen kvinder i centralbankernes ledelse, og der sidder kun 17 % kvinder i deres bestyrelser, og i de store virksomheders bestyrelser sidder der kun 3 % kvinder).

3.4 Udryddelse af kønsbestemt vold og menneskehandel

3.4.1 Vold mod kvinder og piger er fortsat et meget alvorligt problem. Det er et verdensomspændende og systemisk fænomen, som antager mange forskellige former og kommer til udtryk på mange forskellige måder. Ligesom Kommissionen er EØSU bekymret over antallet af voldsramte kvinder, omfanget af handel med kvinder og prostitution, især blandt indvandrerkvinder, og over den stadige brug af vold under dække af traditioner og religion ⁽¹⁰⁾.

3.4.2 Der bør anvendes passende sociale, økonomiske og juridiske midler til at mindske og fjerne situationer, der avler vold mod kvinder, som f.eks. mangel på materielle ressourcer, økonomisk afhængighed, lavt uddannelsesniveau, fastlåste kønsrollemønstre og vanskeligheder med at komme ind på arbejdsmarkedet.

3.4.3 Indvandrerkvinder kræver særlig støtte, da de er mere udsatte, fordi de enten er isolerede fra deres sociale omgivelser eller ikke har deres papirer i orden. Sprogbarrieren, de sociale og kulturelle forskelle eller manglende kendskab til eksisterende støtteforanstaltninger forhindrer sommetider kvinderne i at bede om hjælp, når de er udsat for vold i hjemmet. Denne situation er endnu værre for indvandrerkvinder uden papirer, og der bør derfor iværksættes specifikke foranstaltninger, der kan fjerne disse hindringer og sikre kvindernes rettigheder.

⁽⁹⁾ Tal fra oktober 2009.

⁽¹⁰⁾ EUT C 110 af 9.5.2006, s. 89.

3.4.4 Der er behov for specifikke programmer (og de allerede eksisterende som f.eks. Daphne bør videreføres) og flere finansielle midler for at forebygge og bekæmpe vold mod kvinder. Der bør som led i en strategi, der skal samordnes på EU-plan, udarbejdes nationale handlingsplaner, som både skal indeholde praktiske foranstaltninger og frister for at sikre, at planerne også reelt gennemføres. Medlemsstaterne bør gøre det til en prioriteret opgave at gennemføre gældende lovgivning til forebyggelse af vold i hjemmet og beskyttelse af ofre og særligt udsatte grupper, herunder børn. Endvidere er der behov for indikatorer, der kan give et detaljeret billede af alle aspekter af kønsbestemt vold, inklusive sexchikane og menneskehandel. Statistikker harmoniseret på EU-plan er nødvendige for at kunne overvåge og vurdere udviklingen på dette område.

3.4.5 I betragtning af det foruroligende antal voldshandlinger blandt unge, herunder også kønsbestemt vold, bifalder EØSU Kommissionens rettidige beslutning om at medtage bekæmpelse af kønsbestemt vold i projekterne under »aktive unge«-programmet. Der er samtidig behov for at indarbejde en ikke-voldelig kultur og respekt for alle menneskers rettigheder i samtlige almene og faglige uddannelsesprogrammer for børn og unge.

3.5 Udryddelse af fastlåste kønsrollemønstre i samfundet

3.5.1 Fastlåste kønsrollemønstre udspringer af kulturelle og sociale holdninger, der bygger på den antagelse, at der findes »mandlige« og »kvindelige« roller og opgaver. De har betydning for uddannelse og jobmuligheder og fører til segregering på arbejdsmarkedet. Stereotype kønsrollemønstre blokerer for ligestilling og for mænds og kvinders ligelige deltagelse i beslutningsprocessen.

3.5.2 Skønt kvinderne opnår et højt uddannelsesniveau, er de fortsat koncentreret i erhvervssektorer (sundheds- og socialsektoren, uddannelsessektoren, handel, offentlig administration, erhvervstjenester, hotel- og restaurationsbranchen osv.) og erhverv, der traditionelt set har været set som »kvindelige« (salgsassistenter, hushjælp, plejepersonale, administrativt personale osv.), og i de laveste erhvervs kategorier med færrest muligheder for at avancere. Denne opsplitning har været uændret de seneste år, fordi stigningen i antallet af erhvervsaktive kvinder er sket i sektorer, hvor kvinderne i forvejen var i flertal.

3.5.3 For at bekæmpe de stereotype syn på kønsroller er det nødvendigt at:

- undervise børn og unge i ikke-diskriminerende kønsrollemønstre og være særligt på vagt over for undervisningsmateriale og undervisere, der formidler disse stereotype syn på kønsroller. EØSU bifalder opstilling af kønsaspektet som en særlig prioritet i EU's almene og faglige uddannelsesprogrammer
- fremme kvinders deltagelse i videnskabelig og teknologisk forskning, hvor de er underrepræsenteret, og give dem

adgang til bedre stillinger, således at mænd og kvinder bliver ligeligt repræsenteret på alle videnområder.

- fremme iværksætter, innovation og kreativitet blandt kvinder – uanset om de er selvstændige, lønmodtagere eller arbejdsløse, da dette er et vigtigt middel til at fremhæve kvindernes positive bidrag til samfundet
- sikre kvinders deltagelse på arbejdsmarkedet på lige vilkår, specielt mødre med mindre børn
- fremme kvindelige værdier, specielt på plejeområdet, og fremme livslang læring
- afskaffe stereotype kønsroller i medierne og reklamerne og sætte særligt fokus på vold og kvindeundertrykkende billeder
- indsætte flere kvinder i mediernes beslutningsorganer for at fremme ligebehandling og et realistisk syn på kvinder og mænd i samfundet.

3.6 Fremme af ligestilling mellem mænd og kvinder uden for EU

3.6.1 Kommissionen bør fortsætte med at fremme kvinders rettigheder på internationalt plan via EU's udenrigs- og udviklingspolitik. Ligestilling bør integreres i aspekter af samarbejdet med særlige foranstaltninger for kvinder, og man bør fremme kvinders deltagelse i beslutningsprocessen og deres evne til at tage initiativ samt øge udviklingslandenes kapacitet, så de kan påtage sig opgaven med at fremme ligestilling.

3.6.2 Det er nødvendigt at inddrage kønsaspektet i Den Europæiske Sikkerheds- og Forsvarspolitik (ESDP) for at kunne handle i krisituationer. I forbindelse med humanitær hjælp (ECHO) bør Kommissionen være særligt opmærksom på kvinder med børn eller med ansvar for andre familiemedlemmer i forbindelse med naturkatastrofer og på kvinder, der er blevet voldtaget af mænd i tider med konflikter.

4. Del II: Bedre forvaltningsskik for at fremme ligestillingen

4.1 Kønsanalyser bør mainstreames i alle Kommissionens indsatsområder, inklusive budgettet, og der bør foretages en vurdering af fremskridtene på ligestillingsområdet i Kommissionens egne rækker. Dette kræver et personale, der er uddannet i ligestilling, og nogle solide kønsopdelte indikatorer, der gør det muligt at danne sig et overblik over kvindernes situation.

4.2 Kommissionen bør løbende føre en åben dialog med kvindeorganisationer, arbejdsmarkedsparterne og andre civilsamfundsorganisationer for at få større indsigt i ligestillingsproblematikken.

4.3 EØSU opfordrer Kommissionen til at anmode alle sine tjenestegrene om at anvende et kønsneutralt sprog i samtlige dokumenter, i de officielle tekster, i tolkningen af alle sprog og på alle hjemmesider.

5. Del III. Strategier at følge fra og med 2010

Efter anmodning fra Kommissionen udarbejder EØSU en række forslag vedrørende den nye køreplan for ligestilling, som skal gennemføres fra 2010 og frem.

5.1 Ligestilling mellem kvinder og mænd skal behandles ud fra en overordnet synsvinkel. EU's politikker bør ikke alene sigte mod at styrke kvinders inddragelse på alle områder, at klare de demografiske udfordringer og forbedre børns velfærd. De politiske foranstaltninger bør derimod også specifikt tage sigte på at mindske ulighederne i fordelingen af ansvaret for familien, pasning og huslige pligter navnlig mellem kvinder og mænd, men også generelt mellem alle de sociale aktører.

5.2 Kommissionen bør give prioritet til at sikre, at ligestilling konsekvent indarbejdes i alle dens arbejdsområder, arbejdsgrupper, tjenestegrene, foranstaltninger, politikker og retningslinjer. Ligestillingsspørgsmålet vedrører ikke kun Generaldirektoratet for Beskæftigelse, Sociale Anliggender og Arbejdsmarkedsforhold.

5.3 Der er behov for ligestillingseksperter, der kan sørge for den fornødne uddannelse og det nødvendige materiale til at skabe øget bevidsthed og forbedre de EU-ansattes viden og færdigheder på ligestillingsområdet. Eurostat bør fortsat kønsopdele sine statistikker, forbedre de eksisterende metoder og medtage nye indikatorer, der giver os bedre indsigt i kvindernes situation, og som dermed giver et samlet billede af situationen i EU.

5.4 Kønsaspektet skal integreres i EU-budgettet og samtlige medlemslandes budgetter. Det er nødvendigt for at vurdere virkningen af de offentlige foranstaltninger for henholdsvis kvinder og mænd.

5.5 Strukturfondene danner en ideel baggrund for, at medlemslandene kan indarbejde ligestilling i deres operative programmer og i fondens forskellige gennemførelsesfaser og samtidig foretage en vurdering af ligestillingskonsekvenserne

inden for programmernes enkelte prioriterede områder og indsatsområder. Det kræver større samordning og samarbejde mellem strukturfondene og de enkelte medlemslandes ligestillingsorganer for at opnå bedre resultater.

5.6 Kommissionen skal sikre, at lovgivningen overholdes, og den skal give eksempler på god praksis samt sanktionere de lande, der evt. ikke overholder princippet om ligestilling mellem kvinder og mænd. Den bør holde øje med og vurdere ligestillingssituationen i alle sine politikker og direktorater. Der er derfor behov for en evalueringsmetode, som kan registrere og vurdere fremskridt i retning af de opstillede mål og eventuelle positive eller negative resultater. Der bør også nedsættes en evalueringsenhed, som systematisk kan overvåge og vurdere de forskellige landes indsats ved hjælp af de indikatorer, der er fastlagt i køreplanen for ligestilling.

5.7 Hvis der foretages ændringer i den fremtidige køreplan, anbefaler EØSU at foretage en tilpasning af område 1. Dette område bør underinddeles, da det dækker vidt forskellige emner (beskæftigelse, sundhed, indvandring), som hver især kræver forskellige foranstaltninger. Udvalget anbefaler endvidere at skabe et nyt område for »kvinder og miljø«, idet kvinder spiller en afgørende rolle for den bæredygtige udvikling, da de udviser særlig interesse for spørgsmålet om de nuværende og kommende generationers livskvalitet og bæredygtig livsstil⁽¹¹⁾.

5.8 EØSU ønsker at understrege, at arbejdsmarkedets parter spiller en vigtig rolle med at fremme ligestilling via den sociale dialog og de kollektive forhandlinger. Et godt eksempel herpå er rammestrategien for ligestilling mellem kvinder og mænd fra 2005.

5.9 Det Europæiske Institut for Ligestilling bør spille en vigtig rolle i forbindelse med forbedring af forvaltningen og revision af den gældende lovgivning om øget bevidstgørelse og ligestilling. Institutet bør føre tilsyn med og garantere, at alle politikker tager højde for og fremmer ligestilling, og det bør fremme de europæiske borgeres inddragelse i en mere ansvarlig og inklusiv ligestillingspolitik.

5.10 Europas økonomiske og finansielle problemer og demografiske ændringer bør ikke have konsekvenser for målet om ligestilling og bevirke, at det kommer i anden række.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹¹⁾ Som nævnt på den fjerde handlingsplatform i Beijing i 1995.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om personer med handicap: beskæftigelse og gradvis opnåelse af større tilgængelighed for personer med handicap i EU — Lissabonstrategien efter 2010 (sonderende udtalelse)

(2010/C 354/02)

Ordfører: **Miguel Ángel CABRA DE LUNA**

Diego López Garrido, spansk statssekretær for EU-anliggender under ministeriet for udenrigsspørgsmål og samarbejde, anmodede i et brev af 23. juli 2009 på vegne af det kommende spanske formandskab og under henvisning til EF-traktatens artikel 262 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om:

»Personer med handicap: beskæftigelse og gradvis opnåelse af større tilgængelighed for personer med handicap i EU — Lissabonstrategien efter 2010«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 23. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 152 stemmer for, ingen imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

EU 2020-strategien

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) kræver, at der ved vedtagelsen af EU 2020-strategien, de beskæftigelsespolitiske retningslinjer og den social- og arbejdsmarkedspolitiske dagsorden indføres et afsnit om personer med handicap for at sikre, at der tages hensyn til dem i alle EU-politikker, og at indsatsen koordineres bedre.

1.2 EØSU minder om, at inddragelsen af kriterier, som styrker handicappolitikkerne i den fremtidige EU 2020-strategi, vil have en positiv indvirkning på hele samfundets økonomi og være et fremskridt for den sociale integration og forbuddet mod diskrimination.

1.3 EØSU anser det for nødvendigt at vedtage en »Europæisk pagt om handicap«, som kan danne grundlaget for en ny europæisk handicappolitik i samklang med Kommissionens nye strategi for personer med handicap inden for rammerne af Lissabon-traktaten og FN-konventionen om handicappedes rettigheder og den tilhørende protokol, som Den Europæiske Union og medlemsstaterne bør tiltræde hurtigst muligt.

1.4 EØSU efterlyser foranstaltninger til fremme af innovation, som baseres på statistiske data og som kan synliggøre personer med handicap i alle relevante statistikker på EU- og nationalt plan.

Beskæftigelse og personer med handicap

1.5 EØSU går ind for et rummeligt arbejdsmarked med plads til alle og påpeger, at beskæftigelsespolitikken for personer med handicap bør have en tilgang, som dækker hele beskæftigelsesforløbet (»lifestreaming«) med særligt fokus på uddannelse, ansættelse, bevarelse af beskæftigelse og tilbagevenden til beskæftigelse. Foranstaltninger rettet mod unge med handicap

bør på linje med foranstaltninger for personer med et erhvervet handicap prioriteres højest i den fremtidige EU 2020-strategi og i Kommissionens nye strategi for personer med handicap.

1.6 EØSU anmoder Kommissionen om inden for et år at fremlægge en rapport om gennemførelsen af de bestemmelser om handicap og beskæftigelse, der er fastlagt i direktiv 2000/78.

1.7 EØSU minder om, at ansættelse på det almindelige arbejdsmarked kræver udvikling af passende sociale tjenester såvel som incitamenter og motivation; det anerkender ligeledes betydningen af de virksomheder, som hovedsageligt beskæftiger handicappede, og generelt af virksomhederne inden for den sociale økonomi samt smv'erne, som også har brug for støtte fra de sociale tjenester og passende incitamenter; arbejdsmarkedets parter spiller en stor rolle på dette område.

1.8 EØSU efterlyser oplysningstiltag, som kan imødegå det stereotype syn på arbejdstagere med handicap, som endnu findes, og fremhæver den rolle, som medierne spiller for accept af forskellighed.

Tilgængelighed

1.9 EØSU bekræfter, at tilgængelighed er en fordel for hele samfundet - ikke kun for personer med handicap - og giver virksomhederne et større kundegrundlag.

1.10 Hvad angår tilgængelighed anbefaler EØSU en gradvis gennemførelse ved hjælp af fælles mål på kort, mellemlangt og langt sigt (herunder en klar og definitiv frist for nye produkter, tjenester og infrastrukturer og også for de eksisterende).

1.11 EØSU går ind for indførelse af en pris, som tildeles en europæisk hovedstad, der udmærker sig ved tilgængelighed for alle.

1.12 EØSU påpeger, at det er på høje tid, at der fremlægges lovgivningsforslag om e-tilgængelighed, bekræfter sin kraftige støtte til »design for alle«-princippet og udviklingen af standarder for tilgængelighed, anmoder om fremlæggelse af en målrettet handlingsplan før 2011 og har tiltro til udviklingen af et europæisk handicapkort, som kan fremme gensidig anerkendelse af rettigheder og gøre det lettere for personer med handicap at rejse udenlands.

Køn og handicap

1.13 Det er nødvendigt at mainstreamere ligestilling mellem kønnene ved udformningen, udviklingen, opfølgningen og evalueringen af handicappolitikkerne for at dæmme op for den manglende synlighed og de mange former for diskrimination over for kvinder og piger med handicap.

Arbejdsmarkedsdialog og handicap

1.14 EØSU anerkender den store rolle, som arbejdsmarkedets parter spiller mht. at sikre, at personer med handicap kan arbejde på lige fod med andre under retfærdige og favorable arbejdsvilkår.

1.15 Arbejdsmarkedets parter bør inddrage handicapdimensionen i alle tiltag og forhandlinger på tværsektorielt og sektorielt plan og i virksomhederne, især på områderne beskæftigelse, tilgængelighed og social beskyttelse.

Inddragelse af civilsamfundet og dialog med borgerne

1.16 EØSU bekræfter sin totale opbakning til princippet om »intet om handicappede uden handicappede«, og dette princip bør praktiseres i EU 2020-strategien såvel som i programmerne for personer med handicap med offentlig finansiering.

1.17 EU og medlemsstaterne bør sørge for at fremme og garantere finansiel støtte til udvikling af civilsamfundet, så det sikres uafhængighed og kapacitet til at deltage i udarbejdelsen af politikker og/eller leveringen af sociale tjenester.

2. Indledning

2.1 EØSU glæder sig over det spanske formandskabs anmodning om udarbejdelse af en udtalelse om »Personer med handicap: beskæftigelse og gradvis opnåelse af større tilgængelighed for personer med handicap i EU - Lissabonstrategien efter 2010«.

2.2 Lige siden sin første initiativudtalelse om »Handicappedes integrering i samfundet«, der blev vedtaget i juli 2002 ⁽¹⁾, har EØSU konsekvent og i forskellige udtalelser opbygget et sæt af holdninger, som støtter ligebehandling og forbud mod diskrimination af personer med handicap og deres familier ⁽²⁾.

2.3 Personer med handicap udgør over 16 % af befolkningen (mindst 80 millioner) ⁽³⁾; denne procentdel bliver ved med at stige i takt med befolkningsaldringen.

2.4 EØSU anerkender fremskridtene i såvel lovgivningen ⁽⁴⁾ som gennemførelsen af foranstaltningerne på europæisk plan ⁽⁵⁾, som sammen med Madrid-erklæringen fra 2002 ⁽⁶⁾ har bidraget til at gøre EU mere rummelig for personer med handicap. Ikke desto mindre er der plads til forbedringer, da fremskridtene har været spredte, begrænset sig til bestemte sektorer og lidt under manglen på en overordnet strategi, hvilket bekræftes i midtvejs-evalueringen af den europæiske handlingsplan 2003-2010 ⁽⁷⁾; det er ligeledes nødvendigt at styrke de tjenestegrene i Kommissionen, som har ansvaret for EU's handicappolitik.

2.5 EØSU påpeger de seneste resultater af Eurobarometerundersøgelsen i 2009 ⁽⁸⁾, som viser en kraftig stigning i oplevelserne af forskelsbehandling på grund af handicap (8 % mere end det foregående år: 53 % i 2009 mod 45 % i 2008); 33 % af persongruppen med handicap erklærer, at de har følt sig forskelsbehandlet i 2009.

2.6 EØSU er godt klar over, at fremskridtene på handicapområdet i vidt omfang skyldes den europæiske handicapbevægelse og dens repræsentative organisationers bevidstgørelse og pression via Det Europæiske Handicapforum samt støtten fra arbejdsmarkedets parter.

2.7 EØSU vil gerne gøre rådsformandskabets trojka opmærksom på, at det er vigtigt at tage hensyn til denne udtalelse under udøvelsen af deres formandskab.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse, EFT C 241 af 7.10.2002, s. 89.

⁽²⁾ EØSU's udtalelser: EUT C 182 af 4.8.2009, s. 19 – EUT C 10 af 15.1.2008, s. 80 – EUT C 93 af 27.4.2007, s. 32 – EUT C 256 af 27.10.2007, s. 102 – EUT C 185 af 8.8.2006, s. 46 – EUT C 88 af 11.4.2006, s. 22 – EUT C 110 af 9.5.2006, s. 26 – EUT C 24 af 31.1.2006, s. 15 – EUT C 110 af 30.4.2004, s. 26 – EUT C 133 af 6.6.2003, s. 50 – EFT C 36 af 8.2.2002, s. 72.

⁽³⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/microdata/eu_silc

⁽⁴⁾ Rådets direktiv 2000/78/EF af 27 november 2000 – Rådets direktiv (EF) nr. 1083/2006 af 11. juli 2006; Rådets og Europa-Parlamentets forordning (EF) nr. 1107/2006 af 5. juli 2006 (EU-Tidende L 204 af 26.7.2006) og Telekommunikationspakken, KOM(2007) 697 endelig – 2007/0247 (COD).

⁽⁵⁾ Kommissionens meddelelse om Den Social- og Arbejdsmarkedspolitiske Dagsorden, KOM(2005) 33 endelig, og Meddelelse fra Kommissionen om Lige muligheder for handicappede: En europæisk handlingsplan, KOM(2003) 650 endelig.

⁽⁶⁾ <http://antiguo.cermi.es/graficos/declaracion-madrid.asp>

⁽⁷⁾ <http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3784&langId=en>

⁽⁸⁾ Eurobarometer: Diskrimination i EU 2009 (Fieldworkperiode: 29. maj-14. juni 2009).

3. Ny EU-politik på handicapområdet i den fremtidige EU 2020-strategi

3.1 EØSU er enig med Kommissionen i, at den politik, der føres som led i EU 2020-strategien, må »yde et klart bidrag til social samhørighed, nedbringelse af ledigheden og mindskelse af social udelukkelse[...]». Det kræver omlægninger af uddannelsessystemer og arbejdsmarkeder og en øget indsats for at øge mobiliteten og fremme dynamikken i Europa for at få frigjort vort innovative og kreative potentiale«⁽⁹⁾.

3.2 EØSU mener, at der i forbindelse med EU 2020-strategien bør vedtages en »Europæisk pagt om handicap«, således som det allerede er sket på ligestillings- og ungdomsområdet.

3.3 Pagten bør være en fælles aftale, godkendt af Rådet, som indgås mellem medlemslandenes regeringer, Kommissionen og Det Europæiske Handicapforum, og hvori Europa-Parlamentet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og i givet fald arbejdsmarkedets parter og repræsentanter for det organiserede civilsamfund får sæde. Pagten bør forvaltes af et europæisk handicapudvalg med en repræsentant for medlemsstaterne som formand og et generalsekretariat, som Kommissionen stiller til rådighed. Pagten bør fastslå nødvendigheden af fælles mål for medlemsstaterne, indikatorer for opfyldelse af målene og fremlæggelse af en obligatorisk rapport for Rådet på forårstopmødet⁽¹⁰⁾. På denne måde vil der blive anvendt en variant af den åbne koordineringsmetode på handicapområdet.

3.4 Pagten bør omfatte: lige adgang til uddannelse, ligebehandling mht. beskæftigelse og adgang hertil, lovgivning om minimumsløn og social beskyttelse, fri bevægelighed, mulighed for en selvstændig tilværelse og personlig autonomi, lige adgang til varer og tjenesteydelser for personer med handicap, aftale om et tilgængelighedsprogram for ny teknologi, transport og bymiljø, sundhed og dækning af plejebehov i alle dets former samt skattepolitikker, som fremmer integration af personer med handicap og som dækker de meromkostninger, der er forbundet med de fleste gøremål i dagligdagen⁽¹¹⁾.

3.5 Pagten bør anlægge en horisontal tilgang til de behov, som gør sig gældende for kvinder og piger med handicap, unge med handicap, ældre med handicap, personer med stort behov for støtte til en selvhjulpens livsførelse samt personer med handicap i landdistrikterne, såvel som fremme af forskning, udvikling og innovation på handicapområdet.

3.6 Pagten bør lede frem til en aftale, som skal gennemføres inden for rammerne af Lissabontraktaten, charteret om grundlæggende rettigheder og FN-konventionen om handicappedes rettigheder på grundlag af tre søjler:

3.6.1 (i) Et vendepunkt i EU's politik - De handicappede og deres familier skal have en central placering i EU-foranstaltningerne

3.6.1.1 EØSU forventer, at der med vedtagelsen af EU 2020-strategien og den sociale dagsorden vil blive rettet op på koordineringen og den beskedne effekt af den nuværende Lissabonstrategi og den nye sociale dagsorden⁽¹²⁾, hvilket forudsætter, at der indføres et specifikt afsnit om personer med handicap og deres familier, som bør omfatte bl.a. beskæftigelse, uddannelse, integration og social sikring samt tilgængelighed og sikre, at handicapområdet indgår i de tre prioriterede mål⁽¹³⁾.

3.6.1.2 EØSU minder om, at medtagelsen af handicappolitik blandt EU's kompetenceområder i EU 2020-strategien vil få en positiv indvirkning på hele samfundets økonomi og være et fremskridt for den sociale integration og forbuddet mod diskrimination, hvilket er påvist i nylige cost-benefit-analyser⁽¹⁴⁾.

3.6.1.3 Den europæiske pagt om handicap bør være i samklang med Kommissionens fremtidige strategi for personer med handicap⁽¹⁵⁾, som vil erstatte den nuværende handlingsplan for handicappede (2003-2010).

3.6.1.4 Den europæiske beskæftigelsesstrategi og den åbne koordinationsmetode på områder som social integration, social sikring, pension, uddannelse, ungdom m.m. bør i deres retningslinjer og fælles mål for medlemsstaterne til stadighed medtage og forbedre handicapområdet, så der tages højde herfor i de nationale planer, hvilket indebærer forøgelse af deres analytiske kapacitet og periodisk rapportering af resultaterne.

3.6.1.5 EU-foranstaltningerne skal medvirke til at udrydde alle yderligere former for krænkelse af de grundlæggende rettigheder herunder især: anbringelse af personer med handicap i store lukkede institutioner, adskilt uddannelse, umyndiggørelse eller krænkelse af personer med handicap, herunder de særligt dårlige vilkår for kvinder og piger med handicap og personer med stort støttebehov⁽¹⁶⁾.

3.6.1.6 Der er brug for initiativer, som kan tilskynde til innovation og som baseres på statistiske data. Pagten skal sigte mod synliggørelse af personer med handicap i alle relevante statistikker⁽¹⁷⁾, hvilket forudsætter harmoniserede, ajourførte og pålidelige kilder, indikatorer og statistiske redskaber. Der bør således blandt andet medtages et permanent modul om handicap i den europæiske arbejdskraftundersøgelse samt et modul om handicappedes deltagelse i samfundslivet. Desuden bør spørgsmål vedrørende handicap medtages i de relevante generelle statistikmoduler.

⁽¹²⁾ KOM(2009) 58 endelig.

⁽¹³⁾ KOM(2009) 647 endelig.

⁽¹⁴⁾ Dette er blevet bekræftet i en nylig undersøgelse »Evaluación de las políticas de empleo para las personas con discapacidad y formulación y coste económico de nuevas propuestas de integración laboral« [Evaluering af beskæftigelsespolitikkerne for personer med handicap og formulering af nye forslag vedrørende integration på arbejdsmarkedet med et skøn over de økonomiske omkostninger herved], Colección Telefónica Accessible no. 9, Ediciones Cinca, april 2009 - ISBN: 978-84-96889-48-4. Madrid, Spanien.

⁽¹⁵⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽¹⁶⁾ <http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/EDF%20declaration%20on%20girls%20and%20women%20with%20disabilities.doc>

⁽¹⁷⁾ EØSU's udtalelse, EUT C 10 af 15.1.2008, s. 80.

⁽⁹⁾ KOM(2009) 647 endelig.

⁽¹⁰⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽¹¹⁾ EØSU's udtalelse, EUT C 93 af 27.4.2007

<http://w3.bcn.es/fixters/baccessible/greugecomparatiueconmic.683.pdf>

http://www.feaps.org/actualidad/23_04_09/ultima_hora/sobreesfuerzo_15_04_09.pdf

3.6.1.7 EØSU opfordrer til at medtage en retningslinje om handicappedes rettigheder, som bygger på FN-konventionen om handicappedes rettigheder, i EU's retningslinjer vedrørende menneskerettigheder og international humanitær ret, som Rådet for Den Europæiske Union vil vedtage.

3.6.2 (ii) *Handicapområdet skal udstyres med en passende juridisk ramme på europæisk plan*

3.6.2.1 EØSU bekræfter, at Lissabon-traktatens ikrafttræden skaber et nyt retsgrundlag på flere områder. Det henviser ligeledes til værdien af artikel 10, 11 og 19 samt til artikel 21 og 26 i charteret om grundlæggende rettigheder, der har retsvirkning som traktatbestemmelser.

3.6.2.2 FN-konventionen om handicappedes rettigheder medfører nye forpligtelser for EU, hvorfor EØSU opfordrer til:

3.6.2.2.1 at EU fuldender sin tiltrædelse af FN-konventionen om handicappedes rettigheder i overensstemmelse med Rådets beslutning⁽¹⁸⁾. Minder om denne konventions retlige gyldighed som international traktat og opfordrer medlemsstaterne til snarest at ratificere FN-konventionen om handicappedes rettigheder.

3.6.2.2.2 at analysere - med udgangspunkt i FN-konventionen om handicappedes rettigheder - al EU-lovgivning på områderne indre marked, transport, afgifter, konkurrence, sundhed, forbrug, digitale og elektroniske medier, beskæftigelse, uddannelse samt forbud mod diskrimination.

3.6.2.2.3 at oprette en koordineringsmekanisme⁽¹⁹⁾ i Kommissionen med deltagelse af de berørte kommissærer samt et uafhængigt organ som foreskrevet i FN-konventionen⁽²⁰⁾.

3.6.2.3 EØSU påskønner fremlæggelsen af det nuværende forslag til direktiv om forbud mod forskelsbehandling⁽²¹⁾ på andre områder end beskæftigelse, men påpeger, at det ikke i tilstrækkelig grad efterkommer FN-konventionen om handicappedes rettigheder. Dette direktiv, som nu drøftes i Rådet, må sikre, at begrebet forskelsbehandling åbner op for fortrinsbehandling af personer med handicap under visse omstændigheder; endvidere må dets rækkevidde inden for social sikring, sundhed og uddannelse fastlægges, og det skal understreges, at adskilt uddannelse er diskriminatorisk; tilgængelighed for personer med handicap bør gælde generelt; ligeledes bør bestemmelserne om »tilpasninger i rimeligt omfang« gælde alle steder, så der kan gives offentlig støtte til deres gennemførelse; bestemmelserne om tilgængelighed bør også gælde for alle varer og tjenesteydelser til offentligheden og endelig - hvad angår gennemførelse - bør EU's forpligtelser på dette område præciseres bedre med umiddelbar ikrafttræden for nye bygninger og realistiske krav, når det gælder eksisterende bygninger.

⁽¹⁸⁾ Rådets beslutning 15540/09 af 24. november 2009.

⁽¹⁹⁾ [http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD\(final\).doc](http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/library/EDF_contribution_OHCHR_contribution_national_frameworks_for_implementation_CRPD(final).doc).

⁽²⁰⁾ <http://www.efc.be/Networking/InterestGroupsAndFora/Disability/Pages/TheEuropeanConsortiumofFoundationsonHumanRightsandDisability.aspx>

⁽²¹⁾ Forslag til Rådets direktiv (KOM(2008) 426 endelig af 2. juli 2008).

3.6.3 (iii) *Passende finansiering af Den Europæiske Pakt om Handicap*

3.6.3.1 EØSU minder om, at de bestemmelser i den generelle strukturforordning om ikke-diskrimination og tilgængelighed for personer med handicap, som er en forudsætning for udvælgelse og gennemførelse af EU-medfinansierede projekter⁽²²⁾, bør opretholdes og styrkes i den fremtidige samhørighedspolitik, som også skal sikre, at der træffes foranstaltninger for og af persongruppen med handicap i alle medlemsstater, hvortil der skal afsættes tilstrækkelige finansielle midler. Disse principper bør også gælde EU-budgettet og andre EU-programmer inden for forskning, konkurrence, uddannelse, beskæftigelse, det sociale område og udviklingssamarbejde, herunder bl.a. de nye programmer for 2014 og frem.

3.6.3.2 EØSU anerkender, at civilsamfundets deltagelse i den direkte forvaltning af ESF (på uddannelses- og beskæftigelsesområdet) samt EFRU har givet meget positive resultater, og tilskynder til generel anvendelse af denne model i strukturfondenes operationelle programmer fra 2013 og frem.

3.6.3.3 EØSU mener, at fortsat finansiel støtte via Progressprogrammet til de europæiske handicaporganisationer, heriblandt Det Europæiske Handicapforum og organisationer, der arbejder for social integration, styrker demokratiet i EU og et struktureret civilsamfund.

4. EU og beskæftigelsen for personer med handicap

4.1 Beskæftigelsen af personer med handicap bør indarbejdes i den europæiske beskæftigelsesstrategi. Beskæftigelsessituationen for arbejdstagerne i Europa er vanskelig, men for arbejdstagere med handicap er den endnu værre, og det er derfor nødvendigt at fremme et arbejdsmarked med plads til alle.

4.2 EØSU er foruroliget over ledigheden blandt personer med handicap, idet 78 % af personerne med alvorlige handicap - før krisen - ikke havde adgang til arbejdsmarkedet, antallet af personer uden for arbejdsstyrken var dobbelt så stort som for resten af befolkningens vedkommende og beskæftigelsesfrekvensen lå 20 % under gennemsnittet for personer uden handicap⁽²³⁾.

4.3 Krisen (som allerede har medført en gennemsnitlig ledighed på 10 %⁽²⁴⁾) gør situationen på arbejdsmarkedet vanskelig for personer med handicap i to henseender: for det første bliver det vanskeligere at komme ind på arbejdsmarkedet⁽²⁵⁾, og for det andet vil regeringerne have en tendens til at rette op på det offentlige underskud gennem nedskæringer af bistand og pensioner. EØSU advarer om, at personer med handicap ikke må være de første ofre for krisen, og modsætter sig en nedskæring af bistanden til dem⁽²⁶⁾.

⁽²²⁾ http://www.observatoriodeladisapacidad.es/?q=es/informacion/agenda/18112009/presentaci_n_de_innet16_european_inclusion_network_lanzamiento_del_obs

⁽²³⁾ »Statistics in Focus« om tema 3: Handicappedes beskæftigelse i Europa 2002, Eurostat 26/2003. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-03-026/EN/KS-NK-03-026-EN.PDF

⁽²⁴⁾ De Europæiske Fællesskabers Statistiske Kontor (Eurostat) - Januar 2010.

⁽²⁵⁾ Eurobarometer, Diskrimination i EU 2009 og EØSU's udtalelse, EUT C 256 af 27.10.2007, s. 102.

⁽²⁶⁾ <http://www.cerme.es/NR/rdonlyres/6487C9F8-F423-493B-83B8-562CB09201B8/30184/EstudioCERMIcrisisyDiscapacidad.doc> <http://www.cerme.es>

4.4 Der er fare for, at krisen forstærker fattigdomsrisikoen blandt personer med handicap og deres familier. På den anden side kan krisen være en lejlighed til at udvikle en mere rummelig virksomhedskultur, med incitament og en stigning i virksomhedernes produktivitet til følge, hvilket vil bidrage til en forbedring af økonomien som helhed.

4.5 EØSU gentager, at fremme af beskæftigelsen for personer med handicap bør være et af de vigtigste mål for den europæiske beskæftigelsesstrategi og opfordrer til i beskæftigelsesretningslinjerne at medtage et mål, som blev nævnt i konklusion nr. 34 på Det Europæiske Råds forårstopmøde i 2006 ⁽²⁷⁾: »Et centralt mål er at øge arbejdsmarkedsdeltagelsen, især for ... handicappede ... For at nå dette mål bør der arbejdes tæt sammen med arbejdsmarkedets parter.« Der bør opstilles en liste over foranstaltninger, som medlemsstaterne skal gennemføre som led i deres nationale planer.

4.6 Arbejdsmarkedets parter spiller via de kollektive forhandlinger en afgørende rolle for, at personer med handicap kan få adgang til arbejdsmarkedet og finde deres plads i virksomheden. De er også med til at udvikle foranstaltninger til fremme af mangfoldighed og forhandle med arbejdsgiverne om planer til fremme heraf; virksomhederne bør modtage støtte til at gøre fremskridt i denne retning i medfør af politikker for virksomhedernes sociale ansvar. EØSU gratulerer de europæiske arbejdsmarkedsparter, som nåede frem til en ny uafhængig aftale om rummelige arbejdsmarkeder i december 2009.

4.7 EØSU anmoder om, at der inden for en frist på 1 år fremlægges en rapport om gennemførelsen af de bestemmelser om handicap og beskæftigelse, der er fastlagt i direktiv 2000/78 ⁽²⁸⁾.

4.8 EØSU understreger endnu en gang, at personer med handicap har forudsætninger som alle andre for at deltage fuldt ud i arbejdslivet, og at man ikke skal undervurdere deres kvalifikationer, men styrke dem. Personer med handicap har ret til arbejde som alle andre.

4.9 EØSU henleder opmærksomheden på det stigende antal mentale helbredsproblemer, som ifølge undersøgelser foretaget af EUROFUND er den hyppigste årsag til tidlig udtræden af arbejdsmarkedet; i nogle lande ligger denne form for handicap til grund for næsten 40 % ⁽²⁹⁾ af førtidspensioneringerne. Der er brug for en mentalitetsændring gennem bevidstgørelse af borgerne og myndighederne om disse arbejdstageres situation.

4.10 EØSU minder om, at der for anerkendelsen af disse færdigheder bør være mekanismer, som certificerer de erhvervede kundskaber, hvad enten de er opbygget gennem erfaring (uformelle) eller gennem en formel uddannelse. Derfor går EØSU ind for indførelsen af et »kvalifikationspas« ⁽³⁰⁾, som giver personer med handicap erhvervsmæssig mobilitet i EU.

4.11 Beskæftigelsespolitikken for personer med handicap bør dække hele beskæftigelsesforløbet (»lifestreaming« ⁽³¹⁾) og omfatte bolig, grunduddannelse, erhvervsuddannelse, husholdningernes gældsætning, finansielle problemer, sundhed, ugunstige kår og lokal økonomi med særlig vægt på ansættelse, bevarelse af beskæftigelse og genintegrering på arbejdsmarkedet.

4.12 Fri bevægelighed (et EU-princip) er ikke realiseret fuldt ud for personer med handicap, og det begrænser deres mulighed for at rejse til andre lande i EU for at arbejde og indvirker også på studier, pension og en hvilken som helst anden aktivitet.

4.13 Blandt hindringerne for fri bevægelighed skal især nævnes den manglende mulighed for at »eksportere« rettigheder såsom personlig assistance, som kunne blive en realitet gennem konkrete foranstaltninger til koordinering af de sociale sikrings-systemer og oplysnings- og uddannelseskampagner på europæisk plan.

4.14 EØSU minder om, at »aktiv inklusion« bør skabe kontakt til arbejdsmarkedet og sikre et tilstrækkeligt indkomstniveau samt adgang til sociale ydelser af god kvalitet, som kan give bedre levevilkår også for dem, som ikke er i arbejde ⁽³²⁾.

4.15 EØSU minder om, at ansættelse på det almindelige arbejdsmarked kræver arbejdsformidling, revalidering, social- og sundhedsydelser samt indkomstsikring og -forvaltning såvel som incitament ⁽³³⁾.

4.16 EØSU går ind for, at sociale bidrag og skatteregler tilpasses, så integreringen på arbejdsmarkedet ikke fører til tab af købekraft for personer med handicap, men motiverer til at udføre kvalitetsjob til en retfærdig løn. Endvidere går EØSU ind for indførelse af finansielle incitament til virksomhederne for at tilskynde til ansættelse, støttet beskæftigelse på det almindelige arbejdsmarked, selvstændig erhvervsvirksomhed for personer med handicap og fremme af deres iværksætterånd blandt andet gennem mikrofinansiering ⁽³⁴⁾. – også til de ngo'er, som tilbyder støttetjenester til arbejdstagere med handicap og deres familier.

4.17 Der bør indføres foranstaltninger til fastholdelse af og tilbagevenden til beskæftigelse for personer med et erhvervet handicap, for at dette ikke skal tvinge dem for tidligt ud af arbejdsmarkedet; desuden må arbejdsstedet og de fysiske omgivelser tilpasses (i rimeligt omfang) til personer med handicap; endelig bør der være garanti for programmer for uddannelse og efteruddannelse af personer med handicap, som kan sætte dem i stand til at gennemføre en erhvervskarriere ⁽³⁵⁾. I de lande, som har systemer for kvotefastsættelse, bør det sikres, at de opfylder målene for ansættelse via passende mekanismer og støtte. Den sociale dimension i de offentlige indkøb kan ligeledes styrke ansættelsen af personer med handicap.

⁽²⁷⁾ Formandskabets konklusioner fra Det Europæiske Råd i Bruxelles den 23.-24. marts 2006.

⁽²⁸⁾ Rådets direktiv 2000/78.

⁽²⁹⁾ Analyse foretaget af Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene, baseret på data indsamlet af det tyske center for rapportering om sundhedsforhold (2007). http://www.gbe-bund.de/gbe10/pkg_isgbe5.prc_isgbe?p_uid=gastd&p_sprache=E

⁽³⁰⁾ De Offentlige Arbejdsgiveres Europæiske Organisation (CEEP - Centre européen de l'entreprise publique) <http://www.ceep.eu>.

⁽³¹⁾ De Offentlige Arbejdsgiveres Europæiske Organisation (CEEP - Centre européen de l'entreprise publique) <http://www.ceep.eu>.

⁽³²⁾ Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene.

⁽³³⁾ Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene.

⁽³⁴⁾ <http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=es&catId=89&newsId=547>.

⁽³⁵⁾ Guide on Creating an inclusive society: mainstreaming disability based on the social economy example [Vejledning i Skabelse af et rummeligt samfund: generel hensyntagen til personer med handicap med eksempler fra socialøkonomiske virksomheder]. http://www.socialeconomy.eu.org/IMG/pdf/Guide_on_Disability_Mainstreaming_and_Social_Economy.pdf.

4.18 EØSU er overbevist om, at det er bedre at finansiere beskæftigelse i stedet for arbejdsløshedsunderstøttelse og indføre incitamenter, som kan motivere personer med handicap til at søge arbejde og arbejdsgiverne til at ansætte dem samt fremme selvstændig erhvervsvirksomhed.

4.19 EØSU tror på nytten af foranstaltninger for unge med handicap, herunder tidlig uddannelse og bistand til at finde deres første job efter endt uddannelse, og på nytten af foranstaltninger for personer med et erhvervet handicap, som kan sikre, at de kan fastholde deres job eller igen komme i beskæftigelse. Disse grupper bør prioriteres højt i den fremtidige EU 2020-strategi og medtages i revisionen af Kommissionens handicapstrategi. EØSU henviser til sin udtalelse SOC/349, hvori det peger på behovet for at udvikle en strategi ikke kun FOR unge, men også MED unge ⁽³⁶⁾.

4.20 EØSU anerkender betydningen af de virksomheder, som hovedsageligt beskæftiger handicappede, og af andre virksomheder, der er mere aktive på dette felt, og generelt af virksomhederne inden for den sociale økonomi, såsom andelsselskaber, gensidige selskaber, foreninger og fonde, som fremmer social integration og integration på arbejdsmarkedet for personer med handicap med samme arbejdsmæssige rettigheder via særlige støtteordninger, som fastlægges af medlemsstaterne.

4.21 EØSU fremhæver støtten til smv'erne, så de kan anlægge en strategi for rummelige arbejdspladser og udfylde deres afgørende rolle i effektiv gennemførelse af foranstaltningerne for arbejdstagere med handicap.

4.22 EU's institutioner og organer samt medlemsstaterne bør kende situationen og gå i spidsen med et godt eksempel ved at ansætte arbejdstagere med handicap gennem planlægning af konkrete foranstaltninger, som kan forbedre de aktuelle beskæftigelseskvoter, som generelt er meget lave.

4.23 EØSU peger på den betydning, som begrebet flexicurity har for personer med handicap, dvs. bedre muligheder for fleksibilitet og tilpasning af de menneskelige ressourcer i virksomhederne samt forbedring af arbejdsvilkår og tryk i ansættelsen. Strategierne bør sikre forening af arbejds- og privatliv, livslang uddannelse og overgangen mellem de forskellige mulige situationer mht. sociale ydelser og beskæftigelse, som personer med handicap kan komme ud for i livets løb.

4.24 EØSU bakker op om tilskyndelsen til jobskabelse i den grønne sektor og i socialektoren samt fremme af tilgængelighed og design for alle, som er en chance for beskæftigelse af personer med handicap.

4.25 EØSU går ind for støtte til arbejdstagere med handicap, som har behov for assistance, samt tjenester til familiemedlemmer til personer med handicap, så de kan blive ved med at arbejde.

4.26 Oplysningstiltag modvirker fordomme ⁽³⁷⁾ om arbejdstagere med handicap; de bør rettes mod arbejdsmarkedets

parter, mellemledere og chefer samt ansatte, herunder personalet i sundhedsvæsenet og den offentlige administration ⁽³⁸⁾.

4.27 Alle de nævnte fremmeinstrumenter bør let kunne anvendes af virksomheder og arbejdstagere, og de bør synliggøres og anvendes effektivt af de offentlige myndigheder.

4.28 Mediernes rolle skal fremhæves, idet de som bevidstgørende og formidlende nøgleaktører er med til at udbrede principperne om tolerance, social integration og accept af mangfoldigheden i det europæiske samfund.

4.29 EØSU støtter udviklingen af innovative initiativer såsom ovennævnte »kvalifikationspas« og »lifestreaming«, og nævner andre eksempler:

4.29.1 Modellen med »job coaching«, hvor der ydes vedvarende støtte i et almindeligt arbejdsmiljø gennem ledsage- og mentorordninger;

4.29.2 Oprettelse af et system for »anerkendelse af realkompetence« ⁽³⁹⁾, der kan dokumentere den erhvervs erfaring, som personer med handicap gradvist opbygger;

4.29.3 Støtte igennem hele arbejdslivet i virksomheder eller de offentlige forvaltninger;

4.29.4 Anvendelse af nye teknologier med støtte i audiovisuelle systemer såsom »video tutorials« ⁽⁴⁰⁾ og generelt ydelse af IT-støtte; desuden må der sikres adgang til de almindelige teknologiske hjælpemidler på arbejdspladsen;

4.29.5 Uvikling af en »model til forvaltning af handicap« (»disability management model«) ⁽⁴¹⁾ inden for rammerne af virksomhedernes generelle mangfoldighedsfremmende politik.

5. Tilgængelighed for personer med handicap

5.1 EØSU henviser til den resolution, som Rådet for Den Europæiske Union vedtog den 17. marts 2008, hvori det understregede, at »adgang er intet mindre end hjørnestenen i et samfund med plads til alle, som bygger på ikke-forskelsbehandling« ⁽⁴²⁾, hvor arbejdsmarkedets parter spiller en afgørende rolle, idet tilgængelighed er en forudsætning for beskæftigelse.

5.2 EØSU bekræfter sin sonderende udtalelse ⁽⁴³⁾ om »Lige muligheder for mennesker med handicap«, som påpeger, at rettighederne er de samme, men behovene og vilkårene for tilgængelighed til varer og tjenesteydelser er forskellige.

5.3 EØSU anbefaler en gradvis gennemførelse ved hjælp af fælles mål på kort, mellemlangt og langt sigt (med en klar og definitiv frist for nye og eksisterende produkter, tjenester og infrastrukturer), som forpligter medlemsstaterne bl.a. ved at udnytte de muligheder, der ligger i offentlige udbud.

⁽³⁸⁾ Det Europæiske Institut til Forbedring af Leve- og Arbejdsvilkårene <http://www.eurofound.europa.eu/>

⁽³⁹⁾ De Offentlige Arbejdsgiveres Europæiske Organisation (CEEP - Centre européen de l'entreprise publique) <http://www.ceep.eu>

⁽⁴⁰⁾ De Offentlige Arbejdsgiveres Europæiske Organisation (CEEP - Centre européen de l'entreprise publique) <http://www.ceep.eu>

⁽⁴¹⁾ De Offentlige Arbejdsgiveres Europæiske Organisation (CEEP - Centre européen de l'entreprise publique) <http://www.ceep.eu>

⁽⁴²⁾ Rådets resolution (2008/C 75/01).

⁽⁴³⁾ EØSU's udtalelse, EUT C 93 af 27.4.2007, s. 32.

⁽³⁶⁾ EØSU's udtalelse, EUT C 318 af 23.12.2009, s. 113.

⁽³⁷⁾ www.fundaciononce.es

5.4 EØSU anerkender, at tilgængelighed er afgørende for udøvelsen af de politiske og borgerlige rettigheder, som gælder umiddelbart, og at dette bør udmøntes i specifikke planer for tilgængelighed med normer og sanktioner, som forpligter alle offentlige myndigheder; desuden bør borgere med handicap have klagemuligheder, så de kan forsvare deres rettigheder. Der bør ikke afholdes nye valg til Europa-Parlamentet uden, at der er garanti for valglokalernes tilgængelighed eller optagelse på valglisterne af en betydelig andel af kandidater med handicap; desuden bør der træffes passende foranstaltninger på nationalt plan.

5.5 EØSU påpeger de bestræbelser, som EU-landene og Kommissionen udfolder for at sikre tilgængelighed, hvor målet bør være at opnå adgang for alle (til offentlige bygninger, bygninger af almen interesse, private virksomheder, varer og tjenesteydelser, turisme, elektronisk handel, information, transport, teknologi og kommunikation).

5.6 EØSU bekræfter, at tilgængelighed er en fordel for hele samfundet (ældre, gravide, bevægelseshæmmede osv.). Tilgængelige forretninger vil få flere kunder (15 % af forbrugerne). Nye produkter skaber flere markeder og er en kilde til bæredygtig økonomisk vækst.

5.7 Endvidere påpeger EØSU, at forpligtelsen til at sikre tilgængelighed er en forpligtelse, som udspringer af de europæiske borgeres grundlæggende rettigheder, således som det understregede i sin udtalelse om »E-tilgængelighed« (44).

5.8 EØSU minder de europæiske institutioner og især Kommissionen om, at tilgængeligheden til deres bygninger og elektroniske informationssystemer (f.eks. websider, sektionen for Kommissionens offentlige høringer) er begrænset. Det er derfor nødvendigt at udforme en plan for tilgængelighed, som er udtryk for et virkeligt engagement over for mennesker med handicap (45).

5.9 EØSU ønsker statsstøtte (46) til private virksomheder og tjenesteydelser for at opfylde målet om tilpasninger i rimeligt omfang i henhold til direktiv 2000/78 (47). Princippet om foregribende tiltag for at sikre tilgængelighed må overholdes inden for private tjenester.

5.10 Der må fortsat udvikles standarder for tilgængelighed til støtte for lovgivningen om offentlige indkøb, hvor den vellykkede lovgivning i USA kan danne forbillede. EØSU minder om betydningen af dialog mellem institutioner, industri og civilsamfund ved fastlæggelsen af sådanne standarder (48).

(44) EØSU's udtalelse, EUT C 110 af 9.5.2006, s. 26 og Rådets resolution af 6. februar 2003 (EUT C 39, 2003, s. 5).

(45) KOM(2007) 501 endelig.

(46) Artikel 41 og 42 i Rådets forordning (EF) nr. 800/2008 af 6 august 2008.

(47) Rådets direktiv 2000/78 af 27. november 2000.

(48) http://ec.europa.eu/information_society/activities/einclusion/archive/deploy/pubproc/eso-m376/index_en.htm
<http://cms.horus.be/files/99909/MediaArchive/M420%20Mandate%20Access%20Built%20Environment.pdf>.

5.11 EØSU støtter udnævnelsen af en europæisk hovedstad, som udmærker sig ved adgang for alle, med tildeling af flag som udtryk for anerkendelse af europæiske byer og regioner, der bestræber sig på at sikre tilgængelighed i de fysiske omgivelser og til varer og tjenesteydelser; en sådan ordning kan også fremme bæredygtig udvikling af de lokale forvaltninger.

5.12 EØSU håber, at de nye bestemmelser om søtransport, bybusser, rutebiler og taxaer på tilfredsstillende vis opfylder de forskelligartede behov, som mennesker med handicap har, gennem tilpasning af alle transportmidler og de fysiske omgivelser med de nuværende forordninger om fly- og jernbanetransport som forbillede.

5.13 EØSU hilste Kommissionens meddelelse om E-tilgængelighed (49) velkommen og opfordrede EU-institutionerne til at medtage de foreslåede foranstaltninger i en europæisk strategisk ramme for informationssamfundet. Det haster med at foreslå lovgivning om e-tilgængelighed på områder såsom adgang til websteder, inklusiv kommunikation, teletjenester, mobiltelefoner, digital teknologi og pengeautomater osv. Disse mål blev allerede nævnt i 2003 i ministererklæringen fra Kreta (50) og i Rigaerklæringen. I dag er det ret tvivlsomt, om de vil blive nået til tiden, og EØSU opfordrer til at iværksætte en intensiv handlingsplan inden 2011 for at opfylde målene.

5.14 EØSU gentager sin tilslutning til »design for alle«-princippet og anser det for afgørende, at dette begreb medtages i uddannelsesprogrammerne for såvel erhvervsuddannelser som universitetsuddannelser, så alle faguddannede kan efterleve dette princip.

5.15 EØSU har tiltro til udviklingen af et »EU-handicapkort«, således at personer med handicap, der rejser til andre lande, kan blive omfattet af en gensidig anerkendelse af deres rettigheder, herunder samme adgang til transport, kultur og fritidsaktiviteter med EU-parkeringskortet som forbillede.

6. Køn og handicap

6.1 EØSU påpeger, at kvinder med handicap udgør 60 % af persongruppen med handicap i Europa, og at de ikke er lige-stillet, men stadig bliver forskelsbehandlet, når det gælder anerkendelsen af deres rettigheder og adgangen til varer og tjenesteydelser (bl.a. sundhedsydelser, uddannelse og foranstaltninger til forebyggelse af kønsbaseret vold).

6.2 I over et tiår er beskæftigelsesfrekvensen for kvinder med handicap forblevet uændret med en stor andel, som står uden for arbejdsstyrken, og stor ledighed, lavere løn og flere vanskeligheder med at blive integreret på arbejdsmarkedet.

6.3 Det er nødvendigt at mainstreame ligestilling mellem kønnene ved udformningen, udviklingen, opfølgningen og evalueringen af handicappolitikkerne. Der bør indføres specifikke foranstaltninger for at sikre adgang til beskæftigelse og tilskynde til ansættelse af kvinder.

(49) KOM(2005) 425 endelig, KOM(2008) 804 endelig.

(50) Ministererklæring om e-integration: Transport- og kommunikationsministrene, april 2003.

7. Arbejdsmarkedsdialog og handicap

7.1 EØSU opfordrer arbejdsmarkedets parter til at sikre, at mennesker med handicap kan arbejde på lige fod med andre under retfærdige og favorable arbejdsvilkår og især med lige muligheder og samme løn for samme arbejde samt, at de kan udøve deres arbejds- og organisationsmæssige rettigheder; Især opfordrer det mennesker med handicap til at deltage i faglige sammenslutninger og fagforeninger og anmoder om, at arbejde i underentreprise foregår under samme arbejdsvilkår⁽⁵¹⁾ (artikel 27 i FN-konventionen om handicappedes rettigheder).

7.2 Når det gælder beskæftigelse, social sikring, sundhed og sikkerhed på arbejdspladsen og i andre sammenhænge samt arbejdsrelationer generelt er arbejdsmarkedsdialogen af afgørende betydning for beskyttelsen af handicappedes rettigheder, lige muligheder og ikke-forskelsbehandling. Dialogen er afgørende for gennemførelsen af positive tiltag med henblik på beskæftigelse og tilgængelighed og når det gælder uddannelse, promovering og støtte til arbejdstagere med handicap.

7.3 Arbejdsmarkedets parter bør inddrage handicapdimensionen i alle tiltag og forhandlinger på tværs af sektorerne og inden for de enkelte sektorer og virksomheder, især på områderne beskæftigelse, tilgængelighed og social beskyttelse i samarbejde med civilsamfundets handicaporganisationer.

7.4 Arbejdsmarkedets parter bør deltage i opfølgningen og anvendelsen af FN-konventionen om handicappedes rettigheder i forbindelse med arbejdsrelationer og social beskyttelse.

8. Medindflydelse og dialog med borgerne

8.1 EØSU bekræfter sin opbakning til princippet om »Intet om handicappede uden handicappede«⁽⁵²⁾ og har tiltro til foranstaltninger til ansvarliggørelse af den enkelte (»empowerment«) og sammenslutning i interessegrupper for at forsvare deres rettigheder.

8.2 EØSU mener, at den civile dialog med mennesker med handicap og deres familier er forudsætningen for at forbedre EU-forvaltningen gennem fastlæggelse af mekanismer og bindende protokoller og oprettelse af ad hoc-organer for medindflydelse og høring i EU.

8.3 Handicaporganisationerne bør deltage i udarbejdelsen af de periodiske rapporter til evaluering af politikkerne for beskæftigelse og tilgængelighed, gennemførelse af FN-konventionen om handicappedes rettigheder og Kommissionens programmer og finansieringsinstrumenter for at sikre hensyntagen til civilsamfundets holdning, eventuelt via alternative rapporter.

8.4 EU og medlemsstaterne bør sørge for at fremme og garantere finansiel støtte til udvikling af civilsamfundet, så det sikres uafhængighed og kapacitet til at deltage i udarbejdelsen af politikker og/eller levering af sociale tjenester.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽⁵¹⁾ Artikel 27 i FN-konventionen om handicappedes rettigheder.

⁽⁵²⁾ Det Europæiske Handicapforums slogan, generalforsamlingen i 2009.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Integration af indvandrede arbejdstagere« (sonderende udtalelse)

(2010/C 354/03)

Ordfører: **Luis Miguel PARIZA CASTAÑOS**

På vegne af det kommende spanske EU-formandskab og under henvisning til EF-traktatens artikel 262 anmodede Diego López Garrido, statssekretær med ansvar for EU-anliggender i det spanske udenrigsministerium, i brev af 23. juli 2009 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om at udarbejde en sonderende udtalelse om

»Integration af indvandrede arbejdstagere«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Beskæftigelse, Sociale og Arbejdsmarkeds-mæssige Spørgsmål og Borgerrettigheder, som vedtog sin udtalelse den 23. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 138 stemmer for, 5 imod og 8 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og forslag

1.1 EØSU fremhæver den europæiske merværdi, der kan opnås gennem beskæftigelsespolitikken samt indvandrings- og integrationspolitikken. Rent nationale tiltag rækker ikke, og det er derfor nødvendigt at styrke det europæiske fundament for denne politik.

1.2 De indvandrede arbejdstagere, mænd som kvinder, bidrager positivt til Europas økonomiske udvikling og velfærd. På grund af den demografiske situation vil EU være nødt til at modtage flere nye indvandrere.

1.3 Integrationsprocesserne må forbedres af hensyn til såvel økonomisk effektivitet som social samhørighed. Beskæftigelse er et afgørende aspekt af integration.

1.4 Integration er en social tovejsproces, som kræver, at begge parter tilpasser sig, og som bør fremmes gennem god forvaltningspraksis og god lovgivning. EØSU opfordrer Rådet til at vedtage det direktiv, som skal sikre en fælles ramme om indvandrede arbejdstageres rettigheder, og til at forbedre lovgivningen mod diskrimination.

1.5 Integration på arbejdspladsen med lige muligheder og ligebehandling er også en udfordring for arbejdsmarkedets parter, som bør stå fast herpå i de kollektive forhandlinger og i arbejdsmarkedsdialogen, også på europæisk plan. De indvandrede arbejdstagere bør have en positiv indstilling til integration.

1.6 Virksomhederne opererer i et stadigt mere forskelligartet miljø. Det er nødvendigt, at de anlægger en positiv tilgang til mangfoldighed for at forbedre integrationen og øge deres muligheder.

1.7 EØSU foreslår Kommissionen at anmode om udarbejdelse af en sonderende udtalelse i forbindelse med oprettelsen af en europæisk platform for dialog om forvaltningen af den arbejdsrelaterede indvandring, som indgår i Stockholmprogrammet.

2. Udtalelsens indhold

2.1 Det spanske formandskab har bedt EØSU om at udarbejde en sonderende udtalelse med henblik på at sikre, at EU bliver bedre til at integrere sine indvandrede arbejdstagere. EØSU vil derfor koncentrere sig om de indvandrede arbejdstageres integration på arbejdsmarkedet og på andre områder, der har direkte eller indirekte relation til arbejdsmarkedet.

2.2 Indvandrings- og integrationspolitikens generelle aspekter inddrages kun i det omfang, de direkte berører udtalelsens emne. EØSU har vedtaget forskellige udtalelser om integration⁽¹⁾ med et mere generelt sigte, bl.a. en initiativudtalelse om styrkelse af integrationen i EU's nye socialpolitiske dagsorden på områder som uddannelse, ligestilling mellem kvinder og mænd, sundhed, bolig, familiepolitik, ungdomspolitik, fattigdom og social udstødelse.

2.3 EU bør styrke integrationsaspektet i den fælles indvandringspolitik. EØSU har nedsat en permanent studiegruppe »Indvandring og integration«, som skal samarbejde med Det Europæiske Integrationsforum.

⁽¹⁾ EUT C 27 af 3.2.2009 EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29.
EUT C 80 af 30.3.2004
EUT C 318 af 23.12.2006
EFT C 125 af 27.5.2002
EUT C 208 af 3.9.2003.

2.4 Lissabontraktaten giver EU et mere solidt retsgrundlag ⁽²⁾ for at »støtte medlemsstaternes indsats med henblik på at fremme integration af tredjelandstatsborgere, der opholder sig lovligt på deres område«.

3. Indvandrerne bidrager til den økonomiske udvikling og velstanden i Europa

3.1 I de seneste år har Spanien modtaget mange mennesker fra tredjelande, der er udvandet for at søge nye muligheder. Den restriktive politik, som mange regeringer i EU fører, begrænser virksomhedernes muligheder for lovligt at ansætte indvandrede arbejdstagere.

3.2 I sin rapport ⁽³⁾ om beskæftigelsen i Europa 2008 understregede Kommissionen, at »nyligt indvandrede har bidraget betydeligt til den samlede økonomiske vækst og væksten i beskæftigelsen i EU siden 2000 ved at afhjælpe manglen på arbejdskraft og kvalificerede arbejdstagere og ved at øge fleksibiliteten på arbejdsmarkedet«.

3.2.1 Kommissionen påpeger i sin fælles rapport om beskæftigelsen 2009/2010 ⁽⁴⁾, at der – selvom EU oplever en krise med tab af arbejdspladser – stadig er mangel på arbejdskraft i visse medlemsstater og inden for visse brancher. Kommissionen foreslår, at man styrker integrationen af indvandrere, der allerede har bosat sig, og som er særlig berørt af krisen, og tilskynder virksomhederne til at ansætte en mere varieret arbejdskraft, f.eks. gennem »mangfoldighedspagter«.

3.3 Siden 2000 er 21 % af stigningen i BNP og 25 % af de nye arbejdspladser i EU blevet skabt takket være indvandrerens bidrag. Nogle erhvervssektorer ville have oplevet stagnerende eller lavere vækst, hvis ikke indvandrede arbejdstagere i vidt omfang havde udfyldt jobbene.

3.4 Det skal erindres, at arbejdsbegrænsningerne i EU for borgere fra de nye medlemsstater er blevet ophævet i flere lande (Storbritannien, Irland, Sverige osv.).

3.5 EØSU ønsker at fremhæve betydningen af den iværksætterånd, der kendetegner mange indvandrere, som opretter virksomheder i Europa og dermed bidrager til jobskabelse og vækst til trods for, at indvandringslovene skaber forhindringer, som er meget vanskelige at overvinde.

3.6 Selv om indvandringen ikke har været lige intensiv i de forskellige medlemsstater, kan det konstateres, at de lande, som har modtaget flest indvandrere, har oplevet større vækst i økonomien og beskæftigelsen. I nogle medlemsstater, f.eks. Spanien, Storbritannien, Irland og Italien, er procentdelen endnu højere ⁽⁵⁾.

⁽²⁾ Artikel 79, stk. 1.

⁽³⁾ KOM(2008) 758 endelig.

⁽⁴⁾ KOM(2009) 674 endelig.

⁽⁵⁾ »The Economic and Fiscal Impact of Immigrants«, National Institute of Economic and Social Research, oktober 2007, og »Coyuntura española - Los efectos de la inmigración sobre el empleo y los salarios«, Informe Mensual de la Caixa, nummer 295, oktober 2006.

3.7 Den øgede indvandring i de europæiske samfund skaber også nye problemer og er en stor udfordring for den sociale sammenhængskraft. De europæiske samfund konfronteres med mange sociale problemer som følge af indvandringen. De bør behandles ud fra et helhedssyn, som foreslået af EØSU i andre udtalelser.

3.8 Mange af de sociale problemer (f.eks. racisme, kriminalitet, kønsbestemt vold, marginalisering, nederlag i skolen) er for EØSU et klart tegn på, at det er nødvendigt at forbedre integrationen. Myndighederne, især på lokalt niveau, er ofte ved at tegne under problembyrden.

3.9 Medierne bruger af og til indvandringsproblemerne på en sensationsjagende måde og skaber dermed utryghed i befolkningen. Der er også politiske ledere, der udnytter problemerne på en ansvarsløs og opportunistisk måde.

3.10 EØSU konstaterer med bekymring, at racisme og fremmedhad har bredt sig til mange dele af samfundet. Politiske partier og yderligtgående bevægelser bruger indvandringsproblemerne til at sprede angst i befolkningen og fremme en intolerant og voldelig politik, som er i strid med menneskerettighederne.

3.11 Racisme er en kriminel handling i henhold til straffeloven, men i mange tilfælde udviser de politiske instanser og samfundslivets aktører en tolerance, som er uacceptabel. Det er nødvendigt, at politiet og retsvæsenet, opinionsdannerne, medierne og politikerne ændrer holdning og bekæmper racisme med større beslutsomhed og social indføling.

4. Indvandringen til EU vil stige i fremtiden

4.1 Det fremgår af den demografiske situation i EU, at arbejdsmarkedene som følge af befolkningens aldring og det lave fødselstal vil få behov for mange indvandrede arbejdstagere. Ifølge de seneste demografiske prognoser fra Eurostat vil befolkningen i den erhvervsaktive alder begynde at falde fra 2012, også hvis der forudsættes en årlig indvandring på 1,5 mio. i dette tiår. Hvis indvandringen ikke stiger i de næste tiår, vil befolkningen i den erhvervsaktive alder falde med 14 mio.

4.2 På den anden side ved vi, at arbejdstagernes internationale mobilitet vil stige, da mange føler sig tvunget til at udvandre på grund af manglen på anstændigt arbejde i deres hjemland. Nogle af disse mennesker ønsker at komme til Europa for at finde nye arbejdsmæssige og personlige muligheder.

4.3 EØSU betragter det som en stor chance, at nye indvandrere ønsker at gennemføre deres migrationsprojekt i Europa.

4.4 Hvis de indvandrede arbejdstagere skal kunne finde de muligheder, de søger, og de europæiske samfund skal forbedre den sociale sammenhængskraft, er det efter EØSU's mening nødvendigt at føre en politik, som fremmer social integration. Migrationsprojekternes succes, både for indvandrerne selv og for værtslandet, afhænger nemlig af den måde, integrationsprocesserne udfolder sig på.

4.5 Den økonomiske krise og stigende arbejdsløshed rammer alle dele af samfundet, også selvstændige og indvandrere. Tallene for arbejdsmarkedene i Europa viser, at indvandrede arbejdstagere med få kvalifikationer og dårlige job er krisens første ofre, og at indvandrerkvinder er hårdest ramt af arbejdsløshed.

4.6 På trods af den nuværende lavkonjunktur og den stigende arbejdsløshed i Europa peger de demografiske rapporter på, at der, når krisen er overvundet, og den økonomiske vækst og beskæftigelsen har genfundet sit leje, vil være behov for nye indvandrere til at opfylde de europæiske arbejdsmarkeders behov, afhængigt af de enkelte medlemsstaters særlige karakteristika.

5. EU's indrejselovgivning: en stående udfordring

5.1 Siden EU for ti år siden slog ind på vejen mod en fælles indvandringspolitik, har udformningen af en indrejselovgivning for nye indvandrere været det største problem, da der er stor forskel på, hvordan de enkelte lande griber denne lovgivning an.

5.2 Indvandringspolitikken og -lovgivningen samt adgangen til beskæftigelse hænger sammen med arbejdsmarkedernes udvikling. Derfor skal arbejdsmarkedets parter deltage aktivt i denne politik, som også skal bygge på respekt for indvandreres menneskerettigheder.

5.3 EØSU mener, at indvandringspolitikken skal fremme integration og betragte indvandrede arbejdstagere som nye medborgere, som personer med rettigheder, der skal beskyttes, og ikke kun som arbejdskraft, der skal dække arbejdsmarkedernes behov.

5.4 Arbejdsmarkedets parter bør inddrages på forskellige niveauer. EØSU ser med interesse på Kommissionens forslag om at oprette en europæisk dialogplatform for forvaltning af arbejdsrelateret indvandring, som arbejdsmarkedets parter kan deltage i.

5.5 EØSU har foreslået en fælles indvandringspolitik og en harmoniseret lovgivning, der skal sikre, at indvandrere kommer lovligt ind i landet og modtager en retfærdig behandling, at deres grundlæggende rettigheder beskyttes, og at integrationen forbedres.

5.6 Europa har imidlertid ikke modtaget indvandrerne med en egnet lovgivning og politik på området. Hovedparten af de nationale lovgivninger har tværtimod været så restriktive, at

mange indvandrere er indrejst ad irregulære kanaler og ser sig nødsaget til at arbejde i den uformelle økonomi. EU bør efter EØSU's mening vedtage nye initiativer med henblik på at omdanne uformelt arbejde til lovligt arbejde.

5.7 Ved at lette procedurerne for lovlig indvandring mener EØSU, at den irregulære indvandring kan reduceres og dermed også risikoen for, at nogle irregulære indvandrere bliver ofre for ulovlige kriminelle netværk og menneskehandel. Stockholmprogrammet pålægger EU nye forpligtelser til at bekæmpe disse kriminelle netværk.

5.8 Det er EØSU's opfattelse, at de meget restriktive politikker har en meget negativ indflydelse på integrationsforløbet, da de stempler indvandrere som uvelkomne personer, der ikke rigtig accepteres.

5.9 Af og til har politikkerne været ledsaget af en politisk og social retorik, som gør indvandring suspekt og fremmer udstødelse, fremmedhad og diskrimination.

5.10 Den europæiske pagt om indvandring og asyl vil i de kommende år blive gennemført som led i Stockholmprogrammet. Med Lissabontraktaten vil det sandsynligvis blive lettere at vedtage aftaler i Rådet, og den fælles beslutningstagning med Europa-Parlamentet vil fremme harmoniseringen af lovgivningen.

5.11 EØSU havde gerne set en horisontal lovgivning, men Rådet og Kommissionen har valgt at udarbejde sektorspecifikke direktiver. For nylig godkendtes direktivet om det blå kort⁽⁶⁾ for at lette højt kvalificerede arbejdstageres indrejse. Kommissionen har andre nye direktivforslag på bedding for de næste par måneder.

5.12 EØSU finder det afgørende, at EU har en passende indrejselovgivning for integrationen, eftersom integration hænger tæt sammen med ligebehandling og ikke-diskrimination. Derfor støttede udvalget⁽⁷⁾ (med enkelte forbedringsforslag) Kommissionens forslag til rammedirektiv om indvandrede arbejdstageres rettigheder⁽⁸⁾, som stadig er under drøftelse i Rådet. Den udgave, som Rådet arbejder med, har en tilgang, der er utilstrækkelig og uacceptabel for civilsamfundet og for EØSU.

5.13 Rådet bør godkende rammedirektivet for at sikre, at alle indvandrede arbejdstageres rettigheder beskyttes på et rimeligt niveau, og for at forebygge forskelsbehandling. EØSU foreslår, at det spanske EU-formandskab genstarter drøftelserne af rammedirektivet i Rådet, så det hurtigt kan blive vedtaget — under den forudsætning, at det kommer til at indeholde et passende sæt af fælles rettigheder i hele Den Europæiske Union på grundlag af ligebehandling, især med hensyn til arbejdsrettigheder og sociale rettigheder for indvandrede arbejdstagere.

⁽⁶⁾ Direktiv EF/2009/50.

⁽⁷⁾ EUT C 27 af 3.2.2009, s. 114.

⁽⁸⁾ KOM(2007) 638 endelig.

5.14 EØSU vedtog for nylig en initiativudtalelse om respekten for de grundlæggende rettigheder i europæisk indvandringspolitik og -lovgivning⁽⁹⁾, hvori der foreslås en udvidet ramme for rettigheder og pligter. Det er desuden nødvendigt at revidere direktivet om familiesammenføring.

6. Beskæftigelse er altafgørende for integrationen af indvandrere

6.1 Integration er en gensidig tilpasning i en social tovejsproces, som involverer indvandrere og værtssamfund. Dette er det første af de fælles grundprincipper for integration, som blev vedtaget af Rådet i 2004.

6.2 Integration kræver et stærkt lederskab af myndighederne, arbejdsmarkedets parter og organisationerne. De offentlige politikker kan fremme disse sociale processer, og civilsamfundets aktive medvirken er også afgørende. I en anden udtalelse⁽¹⁰⁾ har EØSU fremhævet betydningen af de lokale og regionale myndigheders rolle.

6.3 Desuden bør de indvandrede arbejdstagere have en positiv holdning til integration og gøre en indsats for at lære værtssamfundets sprog og sætte sig ind i dets love og sædvaner.

6.4 EØSU er sammen med Kommissionen involveret i Det Europæiske Integrationsforum og understreger endnu en gang, at det er vigtigt, at civilsamfundets organisationer deltager og høres på de forskellige myndighedsniveauer.

6.5 Integrationen af mennesker med indvandrerbaggrund omfatter mere end arbejdsforholdene, som behandles i denne udtalelse, for integration er særlig vigtig i familien, i skolen, på universitetet, i byen og i kvarteret, i religiøse institutioner, sportsklubber og kulturelle foreninger.

6.6 Beskæftigelse er et afgørende led i den sociale integrationsproces, for et arbejde på anstændige vilkår er nøglen til indvandrerens økonomiske selvstændighed og fremmer de sociale relationer samt værtssamfundets og indvandrerens kendskab til hinanden.

6.7 Arbejdet er grundlaget for det sociale Europa, og integrationen er afgørende for udviklingen af det sociale Europa. De europæiske virksomheder er uundværlige som interesserede og engagerede integrationspartnere.

6.8 Den økonomiske krise og den stigende ledighed er med til at svække integrationen og øge visse konflikter i samfundet og på arbejdsmarkedet. EØSU finder det i denne situation nødvendigt, at alle, der har med integration at gøre — indvan-

drere, offentlige myndigheder, arbejdsmarkedets parter og civilsamfundet — mangedobler deres integrationsindsats.

6.9 Europas indvandrede arbejdstagere skal behandles retfærdigt, da de er beskyttet af de internationale menneskerettighedskonventioner og ILO-konventionernes principper og rettigheder. EØSU har i en anden udtalelse⁽¹¹⁾ peget på de rettigheder og pligter, som EU-lovgivningen bør sikre indvandrede arbejdstagere.

6.10 EØSU mener, at lovgivningen og de offentlige politikker skal suppleres med et samarbejde med arbejdsmarkedets parter, fordi integration på arbejdsmarkedet også er et spørgsmål om samfundets holdning og fagforeningers og arbejdsgiveres engagement.

6.11 De offentlige arbejdsformidlinger bør sætte skub i programmer, som hjælper indvandrere til at finde arbejde ved at fremme anerkendelse af faglige kvalifikationer, tilbyde bedre sprogundervisning og erhvervsuddannelse uden forskelsbehandling samt give information om værtslandets arbejdsmarkedsystem.

6.12 Fagforeninger, arbejdsgiverorganisationer, indvandrerorganisationer og andre civilsamfundsorganisationer spiller en meget vigtig rolle med hensyn til formidling af information og hjælp til indvandrere med at finde arbejde.

6.13 De fleste virksomheder i EU er små og mellemstore og beskæftiger hovedparten af arbejdsstyrken, herunder indvandrere. Det er derfor i vidt omfang i disse virksomheder, den sociale integration finder sted.

7. Ligebehandling og ikke-diskrimination som integrationsgrundpiller

7.1 Det er efter EØSU's mening afgørende, hvordan myndighederne og virksomhederne fra starten tager imod indvandrere arbejdstagere, som i mange tilfælde står ugunstigt i forhold til arbejdstagere fra værtslandet.

7.2 Da arbejdslovgivning og social praksis varierer fra medlemsstat til medlemsstat, er indvandrerens situation også forskellig, men mange indvandrere har problemer med at finde beskæftigelse og få anerkendt deres uddannelsesbeviser. Dertil kommer, at de ofte ikke taler sproget og heller ikke kender værtslandets love, sædvaner og sociale institutioner.

7.3 En god lovgivning mod forskelsbehandling er udgangspunktet, men der findes stadigvæk i dag love på nationalt niveau, som behandler indfødte og indvandrede arbejdstagere forskelligt, og især en diskriminatorisk praksis, der viser sig direkte eller indirekte, over for arbejdstagere på grund af deres nationale, etniske eller kulturelle oprindelse.

⁽⁹⁾ EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29.

⁽¹⁰⁾ EUT C 318 af 23.12.2006.

⁽¹¹⁾ EUT C 128 af 18.5.2010, s. 29.

7.4 Ligebehandling og en politik for bekæmpelse af diskrimination er de bærende elementer i integrationspolitikkerne. Med udgangspunkt i integrationens gensidighed mener EØSU, at virksomheder, fagforeninger og myndigheder bør sikre indvandrede arbejdstagere ligebehandling og undgå enhver form for diskrimination.

7.5 Arbejdsgivere og indvandrede arbejdstagere bør overholde arbejdsmarkedslovgivningen og de kollektive overenskomster, der gælder for virksomheden eller sektoren, i overensstemmelse med national lov og praksis. EØSU understreger, at racisme og forskelsbehandling er en strafbar adfærd, som også bør sanktioneres i virksomhederne i henhold til arbejdslovgivningen.

7.6 For at lette integrationen på arbejdsmarkedet er det nødvendigt, at man informerer de indvandrede arbejdstagere om de arbejdsregler og kollektive overenskomster, der er bestemmende for deres rettigheder og pligter på arbejdspladsen.

7.7 Et integrationsvenligt politisk og socialt miljø vil gøre det lettere for indvandrere at udvikle integrationsstrategier og deltage i integrationsprogrammer, som myndighederne bør bistå med, f.eks. undervisning i sprog, love og sædvaner.

7.8 EU's direktiver om hhv. ligebehandling med hensyn til beskæftigelse og erhverv⁽¹²⁾ samt ligebehandling af alle uanset race eller etnisk oprindelse⁽¹³⁾ er væsentlige juridiske instrumenter til fastlæggelse af lovgivning og praksis i medlemsstaterne angående bekæmpelse af forskelsbehandling og fremme af integrationen på arbejdsmarkedet.

7.9 Parlamentet vedtog for nylig en beslutning om det nye direktiv om bekæmpelse af forskelsbehandling⁽¹⁴⁾, som supplerer de allerede eksisterende direktiver. EØSU har ligeledes afgivet en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og opfordrer til, at der tages højde for flere samtidige former for forskelsbehandling. Når det nye direktiv er blevet endeligt vedtaget, vil det udvide princippet om ikke-forskelsbehandling til områder som uddannelse, sundhed, socialsikring og boligforhold.

7.10 EØSU mener, at direktiverne om ikke-forskelsbehandling ikke er blevet ordentligt gennemført i national lovgivning, og at man i forskellige medlemsstater ikke råder over en god lovgivning mod forskelsbehandling. Når det nye direktiv godkendes, vil det være et meget fordelagtigt retsinstrument.

7.11 Arbejdsmarkedets parter, som er hovedaktører i arbejdsmarkedsmekanismen og de bærende elementer i Europas økonomiske og sociale liv, har en vigtig rolle at spille i integrationen. De bør under de kollektive forhandlinger tage deres del af ansvaret for indvandrenes integration og

arbejde på at fjerne enhver direkte eller indirekte forskelsbehandling fra de kollektive overenskomster samt arbejdslovgivning og praksis.

7.12 I forbindelse med overenskomstforhandlingerne, især i virksomhederne, bør der oprettes mekanismer for at sikre, at adgangen til arbejde og ansættelse sker i overensstemmelse med princippet om lige muligheder. På dette område er det særlig vigtigt at råde over instrumenter, der gør det muligt at undgå såvel direkte som indirekte forskelsbehandling.

7.13 Men i dag er der mange indvandrede arbejdstagere, som ikke i praksis er sikret ligebehandling med hensyn til løn og arbejdsvilkår. Arbejdsmarkedets parter og myndigheder bør udarbejde procedurer, der forhindrer forskelsbehandling, og bør spille en proaktiv rolle for at fremme lighed.

7.14 I Europa er der ved at opstå et arbejdsmønster med to standardmodeller: kvalitetsarbejde for størstedelen af EU's borgere og højt kvalificerede indvandrere over for lavkvalitetsarbejde for størstedelen af indvandrerne. Beskæftigelsens lave kvalitet er også en diskriminationsfaktor, når indvandrere benyttes som den »mest udsatte« arbejdskraft.

7.15 EØSU har i forskellige udtalelser foreslået, at medlemsstaterne forbedrer deres systemer for sammenligning af erhvervs kvalifikationer⁽¹⁵⁾, og at EU indfører et system for anerkendelse af eksamensbeviser, som kan anvendes af indvandrede arbejdstagere⁽¹⁶⁾. Mange indvandrere i europæiske virksomheder udfører et arbejde, som ligger på et lavere niveau, end deres eksamensbeviser tilsiger.

7.16 Også når det gælder karriereforløb og forfremmelse, står mange indvandrere dårligt og er ofre for forskelsbehandling. Arbejdslovgivning, kollektive overenskomster og virksomhedernes praksis bør garantere, at princippet om lige muligheder overholdes i forbindelse med forfremmelse. Det er op til arbejdsmarkedets parter at tage nye initiativer.

7.17 Erhvervsuddannelse og kurser er meget vigtige midler til forbedring af indvandrede arbejdstageres beskæftigelsesegnethed. Alligevel udelukker eller begrænser nogle medlemsstater love og praksis tredjelandstatsborgeres mulighed for at deltage heri. Efter EØSU's mening bør de offentlige myndigheder og arbejdsmarkedets parter lette indvandrede arbejdstageres adgang til uddannelse på lige vilkår og med samme behandling.

7.18 Nogle medlemsstater udarbejder sammen med virksomheder uddannelsesprogrammer i oprindelseslandene, før der gives opholdstilladelse. Dette hjælper tredjelandstatsborgere med at blive integreret på arbejdsmarkedet, når de kommer til Europa.

⁽¹²⁾ Direktiv EF/2000/78.

⁽¹³⁾ Direktiv EF/2000/43.

⁽¹⁴⁾ P6_TA (2009) 0211.

⁽¹⁵⁾ Se især EUT C 162 af 25.6.2008, s. 90.

⁽¹⁶⁾ Se bl.a. EUT C 218 af 11.9.2009.

7.19 EU har endnu ikke løst problemet med overførsel af pensionsrettigheder for europæiske arbejdstagere på en tilfredsstillende måde. Indvandrede arbejdstagere har også mange problemer i forbindelse med nationale lovgivninger, som ikke giver en rimelig garanti for de pensionsrettigheder, de har erhvervet under deres arbejde i Europa. Det er der flere forskellige grunde til, afhængigt af medlemsstaternes lovgivning og aftaler med tredjelande.

7.20 EØSU foreslår, at Kommissionen vedtager en lovgivning, der gør det lettere at garantere indvanderes pensionsrettigheder i EU, når de ændrer opholdssted inden for EU, vender tilbage til deres hjemland eller rejser til et andet land.

7.21 Fagforeningerne bør optage indvandrede arbejdstagere i deres medlemsskare og lette deres adgang til repræsentative og ledende funktioner. I Europa har de fleste fagforeninger udviklet en god praksis for at sikre ligebehandling og bekæmpelse af diskrimination.

7.22 EØSU mener, at der er brug for aktive politikker og nye forpligtelser fra arbejdsmarkedets parters side for at fremme integrationsvenlige holdninger, ligebehandling og bekæmpelse af diskrimination på arbejdspladsen. Den europæiske sociale dialog kan være en ramme, hvori arbejdsmarkedets parter indgår nye forpligtelser på det niveau, de finder mest egnet.

7.23 EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder har undersøgt ⁽¹⁷⁾ etnisk betinget forskelsbehandling på arbejdsmarkederne i Europa og påvist, at der trods lovgivningen finder en betydelig diskrimination sted.

8. Forvaltning af mangfoldighed

8.1 Det europæiske samfund blive stadig mere mangfoldigt, og mangfoldigheden vil blive endnu større i fremtiden. Indvandrere kan ikke blive ordentligt integreret på arbejdspladsen, hvis ikke der er et positivt syn på kulturel mangfoldighed, som i stadig højere grad interesserer virksomhederne og arbejdstagerne.

8.2 De store virksomheder har deres egen virksomhedskultur, som er blevet udviklet i årenes løb mellem arbejdstagerne, i det sociale miljø og i forholdet til kunderne.

8.3 De europæiske virksomheder udvikler deres aktiviteter i byer, som udviser en stadig større mangfoldighed. Regionsudvalget og Dublin-instituttet har gennem CLIP-netværket ⁽¹⁸⁾ udvekslet erfaringer for at forbedre mangfoldigheden i besættelsen af stillinger i det offentlige.

8.4 Den kulturelle mangfoldighed, som indvandringen har affødt, indebærer en ny udfordring, som det er nødvendigt at tage op for at udvikle en bredere virksomhedskultur, hvor nye

medarbejdere integreres på alle niveauer: som ledere, mellemledere og øvrigt personale.

8.5 Globaliseringen gør det også lettere for virksomheder at operere i nye sociale og kulturelle miljøer og på nye markeder med kunder fra forskellige kulturer.

8.6 Mange virksomheder kan se værdien af mangfoldighedsledelse. De seneste års skridt mod en »serviceøkonomi« har gjort kontakten mellem virksomheder og kunder endnu vigtigere, og globaliseringen har desuden tvunget virksomhederne til at finde nye markeder overalt i verden. De kunder og brugere, som virksomhederne henvender sig til, er blevet stadig mere forskellige.

8.7 Hvis mangfoldigheden inden for virksomheden forvaltes på en god måde, vil det sikre en bedre udnyttelse af de muligheder, der ligger i at have medarbejdere med forskellig geografisk og kulturel baggrund, ligesom effektiviteten i virksomhedens eksterne forbindelser med et marked, der også er mangfoldigt, vil øges.

8.8 Virksomheder, der er gode til at forvalte mangfoldigheden, har bedre betingelser for at fastholde »talenter« fra alle dele af verden og for at fastholde kunder på de nye markeder. Når alle medarbejdere (herunder indvandrere) får en god modtagelse, kan virksomhederne desuden øge de ansattes kreativitet og innovationsevne.

8.9 Små europæiske virksomheder har ofte ingen særlig personaleafdeling. Det er derfor nødvendigt, at de kan få støtte fra særlige tjenester leveret af myndigheder og arbejdsgiverorganisationer.

8.10 Mangfoldighedsledelse bygger på en streng gennemførelse af foranstaltningerne med henblik på ligebehandling og bekæmpelse af diskrimination. Man det indebærer også, at der udarbejdes modtagelsesprogrammer for indvandrede arbejdstagere, foranstaltninger med sigte på tilpasning af kulturforskelle, kommunikationssystemer, som tager hensyn til den sproglige mangfoldighed, mæglingsprocedurer for konfliktløsning osv.

8.11 Forvaltning af mangfoldighed kræver uddannelse. Uddannelse internt i virksomheden kan omfatte bestemte grupper såsom virksomhedsledere, mellemlidere og de øvrige ansatte, og kan også finde sted inden for fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer.

8.12 Såvel virksomheder som arbejdsgiver- og arbejdstagerorganisationer bør have afdelinger med speciale i mangfoldighedsledelse med henblik på at fremme initiativer, evaluere resultater og stimulere til forandring.

⁽¹⁷⁾ EU-MIDIS European Union Minorities and Discrimination Survey: Main Results Report, EU's Agentur for Grundlæggende Rettigheder, 9.12.2009.

⁽¹⁸⁾ Netværk af byer for lokal integrationspolitik for indvandrere – Et net af over 30 byer, forvaltet af Eurofound.

8.13 De offentlige myndigheder bør samarbejde om mangfoldighedsledelse i virksomhederne, bl.a. gennem økonomiske og skattemæssige incitamenter til støtte for virksomheder, der udarbejder planer, og fremme udveksling af god praksis, udarbejdelse af uddannelsesprogrammer og gennemførelse af oplysningskampagner.

9. Problemer med integration i den uformelle økonomi og irregulær indvandring

9.1 Indvandrede arbejdstagere »uden papirer« og uden lovligt ophold ser sig nødsaget til at arbejde i den uformelle økonomi. Det øger dennes relative vægt i økonomien i de medlemsstater, som har et stort antal papirløse indvandrere.

9.2 I mange tilfælde er disse indvandrere ofre for ekstrem udnyttelse af arbejdsgivere. EØSU har vedtaget en udtalelse⁽¹⁹⁾ om et direktivforslag, der foreslår sanktioner over for arbejdsgivere, som udnytter indvandrere med ulovligt ophold.

9.3 Papirløse, der arbejder som hushjælp, befinder sig i en meget sårbar situation, der i nogle tilfælde nærmer sig slaveri. Nogle medlemsstaters lovgivning sikrer ikke fuldt ud arbejdstagernes arbejdsmæssige og sociale rettigheder inden for denne sektor. Problemerne skærpes for personer, der ikke har lovligt ophold og arbejder i den sorte økonomi. EØSU foreslår Kommissionen at vedtage nye initiativer, som beskytter disse arbejdstageres arbejdsrettigheder og erhvervsrettigheder.

9.4 Humanitære organisationer, som hjælper personer med ulovligt ophold for at undgå, at de bliver udstødt, og for at lette deres integration, er i nogle medlemsstaters lovgivning blevet kriminaliseret i de seneste år. EØSU advarer om, at en sådan lovgivning strider mod menneskerettighederne og det etiske solidaritetsprincip. Kommissionen og agenturet i Wien bør evaluere disse situationer og træffe de nødvendige forholdsregler.

9.5 Da det er vanskeligere at integrere indvandrere i samfundet, når de befinder sig i en ulovlig administrativ situation, har EØSU foreslået, at der indføres individualiserede lega-

liseringsprocedurer for papirløse indvandrere, som tager deres sociale og arbejdsmæssige forankring i betragtning. Det skal ske på grundlag af Rådets forpligtelse ifølge den europæiske pagt om indvandring og asyl⁽²⁰⁾ til at gennemføre legaliseringer af humanitære eller økonomiske grunde i konkrete sager inden for rammerne af de nationale lovgivninger, især i erhvervssektorer, som beskæftiger mange indvandrere uden lovligt ophold.

10. Initiativer under Stockholmprogrammet

10.1 Kommissionen har foreslået, at der oprettes en europæisk dialogplatform for forvaltning af den arbejdsrelaterede indvandring. Deltagerne skal være arbejdsgivere, fagforeninger, arbejdsformidlinger og andre implicerede parter.

10.2 EØSU foreslår, at Kommissionen ligesom ved oprettelsen af Det Europæiske Integrationsforum anmoder EØSU om at udarbejde en sonderende udtalelse i 2010, så udvalget sammen med alle implicerede parter kan fremlægge forslag til, hvordan denne europæiske platform, som det ønsker at samarbejde med, kan sammensættes.

10.3 Kommissionen har endvidere foreslået, at EU vedtager en indvandringskodeks, der sikrer de lovlige indvandrere ensartede juridiske rettigheder svarende til de europæiske borgeres. En sådan kodificering af de eksisterende lovtekster skal om nødvendigt omfatte ændringer, som forenkler eller supplerer de gældende bestemmelser og forbedrer deres anvendelse.

10.4 EØSU mener, at EU's lovgivning om indvandring bør ledsages af en horisontal, fælles ramme af rettigheder (europæisk status), som sikrer, at indvandreres rettigheder og friheder i Europa respekteres og beskyttes uafhængigt af erhverv og juridisk status. Hvis rammedirektivet, som drøftes i Rådet, vedtages med et højt beskyttelsesniveau, vil det være et godt retsinstrument til beskyttelse af indvandreres rettigheder.

10.5 EØSU bifalder Kommissionens initiativ til at fremlægge en europæisk kodeks for indvandring, såfremt det drejer sig om et lovforslag, der sikrer indvandrere ensartede juridiske rettigheder, der kan sammenlignes med unionsborgernes.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁹⁾ EUT C 204 af 9.8.2008.

⁽²⁰⁾ Rådets dokument, 13440/08, 24. september 2008.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om Den europæiske transportpolitik inden for rammerne af Lissabonstrategien efter 2010 og strategien for bæredygtig udvikling (sonderende udtalelse)

(2010/C 354/04)

Ordfører: **Stéphane BUFFETAUT**

I brev af 23. juli 2009 anmodede det spanske EU-formandskab Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om i henhold til EF-traktatens artikel 262 at udarbejde en sonderende udtalelse om:

»Den europæiske transportpolitik inden for rammerne af Lissabonstrategien efter 2010 og strategien for bæredygtig udvikling«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Transport, Energi, Infrastruktur og Informationsområdet, som vedtog sin udtalelse den 24. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts, følgende udtalelse med 152 stemmer for, 1 imod og 4 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) understreger, at konkurrencedygtige, pålidelige og velfungerende transportformer er en forudsætning for velstanden i EU, og at den fri bevægelighed for personer og varer er én af Unionens grundlæggende friheder. Transportsektoren vil således i vid udstrækning skulle bidrage til at opnå målene for EU's 2020-strategi. Udvalget gør også opmærksom på, at transportsektoren som helhed er hårdt ramt af den aktuelle økonomiske krise, men er samtidig godt klar over, at denne sektor ikke er bæredygtig nok.

1.2 Udvalget støtter de tiltag, der har til formål at gennemføre effektiv, samordnet modalitet og at optimere og sammenkoble de forskellige transportformer med det sigte at opnå et integreret transportsystem og den mest gnidningsløse trafikafvikling. Udvalget understreger, at man ikke bør opgive målet om at fremme trafikoverflytning, da udviklingen af de kulstoffri transportformer ellers vil gå i stå, medens overbelastningen af transportnettet og forureningen omvendt vil blive værre og værre.

1.3 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg er bevidst om transportsektorens afhængighed af fossile brændstoffer og de deraf følgende konsekvenser for såvel emissioner, sikkerhed og forsyningsafhængighed, og ved godt, at ressourcerne, navnlig olie, er begrænsede. Udvalget mener derfor, at EU's fremtidige transportpolitik bør forfølge fire overordnede mål og samtidig sikre sektorens konkurrenceevne inden for rammerne af 2020-strategien: **rmer, energieffektivitet, forsyningsikkerhed og -uafhængighed samt bekæmpelse af trafikale overbelastninger.**

1.4 De overordnede udfordringer og problemstillinger, der skal medtænkes i en bæredygtig transportpolitik, er den stigende urbanisering og efterspørgslen efter bekvemlig transport i det

daglige, beskyttelse af folkesundheden, hvilket vil sige reduktion af forurenende udledninger og drivhusgasser, fastlæggelse af ensartede områder med henblik på udformning af en ægte integreret transportpolitik, og befolkningens og de økonomiske aktørers forståelse for og opbakning til iværksættelse af nye foranstaltninger og ny adfærd i mobilitetssammenhæng. Det står dog klart, at man ikke vil opnå noget, hvis EU går enegang. Der er et åbenlyst behov for en international aftale om at mindske udledningen af drivhusgasser, og det er begrundet i såvel klimaændringerne som udtømmningen af de klassiske energikilder.

1.5 På denne baggrund finder EØSU det hensigtsmæssigt, at såvel de lokale myndigheder som medlemsstaterne iværksætter en række konkrete foranstaltninger med støtte og opmuntring fra EU's side. EU råder over forskellige virkemidler, herunder retsakter, målretning af samhørigheds- eller regionaludviklingsfondene, nye retningslinjer for det transeuropæiske transportnet og indgreb via Den Europæiske Investeringsbank. Foranstaltningerne, som er led i de tidligere nævnte overordnede mål, kunne navnlig bestå i:

- at der iværksættes en ambitiøs forsknings- og udviklingsplan på mobilitets- og transportområderne (fremskiftssystemer, brændstoffer, emissionsbegrænsning, energieffektivitet);
- at der etableres et forum for udveksling af god praksis inden for bytrafik og langdistancetransport;
- at der etableres parkeringspladser i tilknytning til den kollektive trafik, og at den offentlige transport udvikles navnlig ved anlæg af busbaner og af sporvogns- og metrolinjer;
- at der skabes forbedret IKT med henblik på større effektivitet, pålidelighed og sikkerhed i den offentlige transport;

- at der etableres trafikselskaber, hvis geografiske dækningsområder er store nok til, at de kan udnytte de forskellige transportformer optimalt og knytte dem sammen i velfungerende netværk;
- at der skabes forbedrede forhold for lokal varelevering og etablering af distributionscentraler i byerne med henblik på vareleveringen i bykerne;
- at baneterrænerne i byerne bevares;
- at mere energieffektive og mindre CO₂-udledende og forurenende transportformer og transportteknologier fremmes via skatte- og afgiftspolitikken;
- at der etableres sikre rasteplasser for lastvognschaufførerne, og at deres arbejds- og uddannelsesforhold forbedres;
- at der etableres jernbanenet med prioritet for godstransport, og at der opdyrkes en kundevenlig kultur på området;
- at der skabes incitament, om nødvendigt af skattemæssig art, til anskaffelse af biler drevet af alternativ energi eller af tredje generations biobrændstoffer;
- at der iværksættes en egentlig EU-plan for udvikling af el-køretøjer, således at EU bliver i stand til at fastsætte eller være med til at fastsætte de internationale standarder for en sektor, der er under udvikling;
- at begrebet »grønne havne« videreudvikles, og at der etableres motorveje til søs;
- at arbejds- og uddannelsesvilkårene inden for søfartserhvervene forbedres;
- at floder og kanaler knyttes sammen i et motorvejsnet, der forbinder dem indbyrdes med hinanden og med havnene, og at der tages pramme i brug, som er tilpasset til transport af sættevogne og containere;
- at der ved valg af transportinfrastrukturen tages hensyn til kravet om bæredygtighed og beskyttelse af miljøet;
- at de eksterne omkostninger ved transport indregnes inden for alle dele af transportsektoren for at skabe lige konkurrencevilkår for de forskellige transportformer og for at opnå et retvisende billede af deres omkostninger;
- at de offentlige kompetente myndigheder fastsætter nogle realistiske mål for reduktion af udledninger af drivhusgasser og andre forurenende stoffer og for bæredygtighed i forbindelse med den lokale transport;

— at disse mål medtænkes ved udarbejdelsen af offentlige transportsystemer og ved valg af infrastruktur;

— at der systematisk udarbejdes nogle omfattende og realistiske konsekvensanalyser, før man iværksætter foreslåede politikker og foranstaltninger.

1.6 I praksis består udfordringen for en ny transportpolitik i at fastholde dels sektorens dynamik og konkurrenceevne, dels målsætningen om at reducere udledningen af drivhusgasser og forurenende stoffer, at lette trafikoverflytningen, forkorte transportafstandene, fremme internationale transportnet og i at anspore flere til at bruge transportformer med lav udledning målt i km. pr. transporteret passager eller vare.

1.7 Til at løfte udfordringen findes der en række enkle, hurtige, effektive og billige løsninger: Anvendelse af grønne og alternative brændstoffer, udnyttelse af biogas fra affalds-genanvendelse, udnyttelse af eksisterende områder (f.eks. forladte baneterræner eller havneområder) i mobilitetsøjemed, forbedring af koblingspunkter dér, hvor sådanne allerede findes, fælles billetteringssystemer inden for by- og regionaltransport, udbygning af buslinjer i egne busbaner, fremme af samkørselsordninger og udveksling af oplysninger mellem bane-driftsselskaberne osv.

1.8 Der findes imidlertid også en række løsninger, der forudsætter markante politiske beslutninger, og som kræver flere investeringer: Anlæg af parkeringspladser i tilknytning til pålidelige offentlige transportalternativer, centraliserede trafikreguleringssystemer for samtlige transportformer i givne områder, fremme af byplanlægning, der reducerer behovet for transport, investeringer i anlæg af sporvognslinjer eller metroer, internalisering af de eksterne omkostninger, udvikling af IKT, der kan levere pålidelige oplysninger til mobilitetsaktørerne, måling af de valgte transportformers effektivitet, grønne energiformer og genindvinding af energi (elektriske sporvogne, gasdrevne biler).

2. Indledning

2.1 Gennemførelsen af det indre marked forudsætter imidlertid et effektivt og pålideligt transportsystem for personer og gods. Handelssamkvemets globalisering er muliggjort af transportrevolutionen og er betinget af de dalende omkostninger, stigningen i antallet af operatører, konkurrencen og anlæg af transportinfrastruktur.

2.2 Transport er lige så nødvendig i den enkelte borgers privatliv og dagligdag, som den er i erhvervs- og jobmæssig sammenhæng. Den er en forudsætning for handelen, og borgernes ret til at bevæge sig, hvorhen de vil, er en grundlæggende rettighed.

2.3 Transportsektoren er også afgørende for EU's økonomi. Sektoren udgør ca. 7 % af EU's BNP og tegner sig for 5 % af beskæftigelsen. Den bidrager desuden til 30 % af værditilvæksten inden for industrien og landbruget og 70 % inden for service-sektoren.

2.4 De administrative byrder inden for transportsektoren og det forhold, at disse er forskellige fra medlemsstat til medlemsstat, skaber skjulte omkostninger og i sidste ende hindringer for handelen inden for EU. Disse omkostninger og byrder er især vanskelige at bære for de små og mellemstore virksomheder.

2.5 Men selv om EU altså kan glæde sig over transportsektorens økonomiske effektivitet og konkurrencedygtighed, så er sektoren ikke bæredygtig nok. Et bæredygtigt transportsystem skal nemlig ikke blot opfylde en række økonomiske målsætninger for transportsektoren, men også tage hensyn til de kerneelementer af social og miljømæssig art, der ligger i en bæredygtig udvikling.

2.6 Selve begrebet bæredygtig transport forudsætter, at betingelserne for sektorens vækst tilrettelægges med rimelige arbejdsvilkår i kvalificerede job for øje for at sikre, at sektorens aktiviteter er socialt ansvarlige og tager hensyn til miljøet.

2.7 Trods fremskridt, hvad angår bilernes fremdriftssystemer og brændstoffer, og trods de forpligtelser, producenterne frivilligt har påtaget sig, er transportsektoren fortsat den sektor, inden for hvilken stigningen i udledningen af drivhusgasser er højest.

2.8 Godsmængderne er fortsat med at stige mere end BNP, mens persontransporten, der i årene mellem 1995 og 2007 udviste en effektiv stigning på i gennemsnit 1,7 % om året, holdt sig under stigningstakten i BNP (2,7 %) i den samme periode.

2.9 Siden 2001 er der kun i begrænset omfang sket en overflytning af vejtransport til andre transportformer som jernbaner og vandveje. Tværtimod har man kunnet konstatere overflytninger i modgående retning, dvs. til vejtransport.

2.10 For 97 procents vedkommende er sektoren stadig afhængig af fossile brændstoffer, hvilket har en række uheldige konsekvenser både i forhold til miljøet og energiafhængigheden.

2.11 En langsigtet politik bør derfor sikre effektiv transport, reducere sektorens miljøindvirkning, øge sikkerheden og den samordnede modalitet, forbedre arbejdsvilkårene, fremme trafikoverflytning og tilvejebringe de nødvendige investeringer for at løse disse opgaver.

2.12 Dette er så meget vigtigere, som Kommissionens prognoser for 2020 forudser en stærk stigning i transportstrømmene, hvis der ikke indtræder nogen ændringer:

— Transporten internt i EU stiger således med 33 %;

— Transporten internt i Østeuropa stiger med 77 %;

— Transporten mellem Vesteuropa og Østeuropa stiger med 68 %;

— Transporten fra Østeuropa til Vesteuropa stiger med 55 %.

2.13 Holder prognoserne stik, vil der opstå udbredt trængsel på hovedfærdselsårene. Trafikmængden ender med at tage livet af transportsektoren. Der er derfor nødvendigt at opnå enighed om en betydelig forsknings- og udviklingsindsats på transportteknologiområdet (fremdriftssystemer, brændstoffer, energieffektivitet, forureningsbekæmpelse ...), om investeringer i infrastruktur, forbedring af den samordnede modalitet, fornyelse af jernbanegodstransporten og udvikling af transporten ad de indre vandveje og til søs. En Marshall-plan for udvikling af ny teknologi og for investeringer i transport er en nødvendighed, hvis Kommissionens målsætninger om en reduktion CO₂-udledningerne skal nås. Fagfolk fra transportsektoren taler i øvrigt nu om »optimeret modalitet«, dvs. optimering af den tekniske, økonomiske og miljømæssige ydeevne og præstation for varetransporten under ét, og har dannet en europæisk forening herfor. Målet at nå frem til en situation, hvor den økonomiske vækst er afkoblet fra transportens negative konsekvenser.

2.14 Spørgsmålet om transportsektorens beskaffenhed og dens samfundsmæssige og økonomiske nytteværdi har været bragt op til debat. Det er et kildent spørgsmål. Retten til at bevæge sig, hvorhen man vil, er en grundlæggende ret, og den fri bevægelighed for varer, personer og tjenesteydelser er et grundlæggende princip for EU og ligger til grund for WTO-reglerne. Hvem skulle i øvrigt have adkomst til at bestemme, hvornår transport er nyttig, og hvornår den ikke er? Spørgsmålet er dog langt fra irrelevant. Der er i dag nemlig et uafviseligt behov for at få et retvisende billede af de reelle omkostninger ved transport, dvs. for hver enkelt transportform at internalisere de eksterne omkostninger, som i dag bæres af samfundet, navnlig miljøomkostningerne, men også omkostningerne for folkesundheden og sikkerheden. Ved at opnå en større dækning af de reelle omkostninger ved transport, dvs. nogle mere realistiske priser, vil det være muligt at flytte en række varestrømme over i transport over kortere afstande.

3. Landtransport

3.1 I dag er parolen i EU samordnet modalitet, dvs. optimering af den enkelte transportform og fremme af den bedst tænkelige komplementaritet og mest effektive sameksistens mellem transportformerne. 80 % af transporten via landjorden består af distancer på under 100 km. Der skal derfor findes en passende løsning på denne opgave, som kan løses ved hjælp af vejtransport, men også de lokale jernbaner, medens flod- og søtransport forekommer mindre egnede til fragt over meget korte afstande. Under alle omstændigheder bør relevant trafikoverflytning kraftigt fremmes, da det ellers ikke vil lykkes EU at udvikle en kulstoffattig transportsektor.

3.2 By- og regionaltransport

3.2.1 By- og regionaltransport skal leve op til særlige krav. Bytransporten tegner sig således for 40 % af CO₂-udledningen og for 70 % af udledningen af øvrige forurenende stoffer fra vejtransport. Den trafikale overbelastning i byerne har negative indvirkninger på folkesundheden og miljøet og anslås desuden til at koste 2 % af EU's BNP. Der er behov for at udvikle den offentlige transport, men den skal leve op til bestemte kriterier for at imødekomme kravene til en ægte forsyningspligt og således være et alternativ til personbiltransporten: Der skal være hyppige afgang, den skal være hurtig, sikker, komfortabel, lettilgængelig og prisoverkommelig, nettet skal være dækkende, og forbindelserne skal være gode. Med den kollektive transport kan man ikke alene løse miljøproblemer, men også forbedre den sociale samhørighed ved f.eks. at skabe bedre forbindelser til og fra forstæderne.

3.2.2 Transport vha. elektriske fremdriftssystemer er at foretrække, men det skal erindres, at elektriciteten selv skal produceres på en bæredygtig måde og helst uden udledning af CO₂. Samkørsels- og delebilsordninger bør også fremmes.

3.2.3 Faktisk er der behov for at indføre en egentlig politik for bæredygtig bytransport. En sådan politik ville indebære begrænsninger i den individuelle trafik i kraft af trængselsafgifter, men navnlig forbedringer i den offentlige transports kvalitet og tilgængelighed. Dette indebærer igen anlæg af infrastruktur og udbud af de ydelser, der er nødvendige for at sikre, at de forskellige transportformer kan kombineres effektivt med hinanden. I betragtning af de offentlige finansers tilstand i mange af EU's medlemsstater vil dette i visse tilfælde kunne blive gjort lettere med indgåelse af offentlige-private partnerskaber, som tager sigte på oprettelse af busbaner, sporvogns-, trolleybus- og metrolinjer, regionale jernbanelinjer, ibrugtagning af gamle jernbaner, udvikling af transport-IKT og modernisering og forenkling af billetteringssystemerne.

3.2.4 Fornuftige tiltag så som etablering af parkeringspladser i nærheden af offentlige transportmidler centralt i omegnskommunerne omkring de store byer og etablering af særlige busbaner eller ibrugtagning af gamle jernbaner ville kunne skabe reelle fremskridt og ville omkostningsmæssigt være til at håndtere.

3.2.5 Forbedret IKT vil være et effektivt instrument til sammen med en egentlig lokal og regional trafikstyringspolitik at kombinere de forskellige transportformer. De pågældende teknologier giver mulighed for en mere præcis trafikstyring og bør resultere i en energimæssig optimering af biltrafikken. Teknologierne giver også bilisterne mulighed for at modtage tidstro oplysninger under hele rejsen og for at forenkle og optimere billetterings- og reservationssystemerne. Takket være disse teknologier vil bilisterne kunne optimere ruteplanlægningen, få adgang til afgangstider og dermed kendskab til afgangenes hyppighed og endda beregne den valgte transportforms

energiomkostninger. IKT skaber på denne måde synergi mellem transportformerne, infrastrukturbenyttelsen og energieffektiviteten.

3.2.6 Trafikstyringsproblemerne rækker ofte ud over kommunegrænserne og vedrører et større område omkring bykernen. I sådanne større, sammenhængende områder kunne der, på initiativ af de berørte lokale myndigheder, f.eks. ved uddelegering fra det offentlige, oprettes egentlige trafikselskaber. Selskaberne skulle først og fremmest have til opgave:

- at undersøge mobilitetsbehovet i det pågældende område under hensyntagen til de lokale operatører, mobilitetsstrømmene, de geografiske og bymæssige forhold mv.;
- at optimere og tilpasse mobilitetsudbuddet til det konstaterede behov;
- at forvalte en række tværgående serviceydelser for at lette kombinationen af de forskellige transportformer (trafikinformation, billettering, rekvireret transport, transport af bevægelseshæmmede, samkørselsordninger ...);
- at kontrollere mobilitetsstyringen og dens miljøindvirkning.

3.2.7 Naturligvis skal det fortsat være overladt til de myndigheder, der har den overordnede styring af trafikselskaberne, at vælge lokale operatører, fastsætte takster og fastlægge retningslinjerne for transport- og mobilitetspolitikken og den fysiske planlægning. Disse skal endvidere sikre gennemsigtige aftaleforhold og indgå forpligtende målkontrakter med selskabet og de involverede kommuner, herunder om kvaliteten af den ydede service.

3.2.8 EØSU har tidligere fremhævet lokalmyndighedernes afgørende rolle mht. tilrettelæggelsen af den offentlige transport, og hvad angår den fysiske planlægning. Subsidiaritetsprincippet spiller naturligvis ind på dette område. Ikke desto mindre har EU et berettiget ønske om at fremme de mest bæredygtige former for bytransport. Unionen yder allerede støtte hertil via struktur- og samhørighedsfondene og som led i CIVITAS-programmet. EU bør fremme udveksling af god praksis inden for bytransport, men bør også inden for rammerne af det kommende rammeprogram finansiere forskning i sammenhængen mellem transport og byplanlægning.

3.3 Varetransport i byområderne

3.3.1 Varetransporten i byområderne genererer meget trafik. I Paris tegner varetransporten sig f.eks. for 20 % af den samlede trafikmængde og for 26 % af udledningen af drivhusgasser. Logistikken i byerne skal m.a.o. forbedres og dér, hvor dette er muligt, bør trafikoverflytningen til jernbane eller transport ad de indre vandveje fremmes.

3.3.2 Følgende tiltag er mulige:

- Samling af vareleveringen i kraft af etablering af lokale distributionscentre og etablering af holdepladser og omlæsningssteder i nærheden af institutioner og virksomheder tæt på hinanden;
- Etablering af distributionscentre i byerne med henblik på vareleveringen i bykerne, begrænset tilladt tonnage, obligatoriske logistiske platforme, optimeret udnyttelse af den enkelte transport, el-køretøjer;
- Så vidt muligt bevarelse af baneterrænerne i byerne og adgang hertil for alle operatører;
- Udvikling af flodhavninfrastruktur i større byområder beliggende ved floder.

3.4 Vejgodstransport

3.4.1 Stigningen i vejgodstransporten gør det nødvendigt at løfte en række udfordringer: Stigningen i CO₂-udledningen, sektorens stærke afhængighed af fossile brændstoffer, behovet for infrastrukturelle forbedringer, navnlig hvad angår sikkerhed, og sikring af ordentlige arbejdsvilkår for chaufførerne.

3.4.2 Det er fuldstændig afgørende at intensivere forskning i, hvordan udledningen af CO₂ kan mindskes, navnlig gennem udvikling af nye fremdriftssystemer, herunder særlig sådanne, der benytter alternative energiformer. En ambitiøs forsknings- og udviklingspolitik øger effekten af skatte- og afgiftsincitamenter til alternative fremdriftssystemer og reduktion af CO₂-udledningen. I den forbindelse bør indregningen af de eksterne omkostninger⁽¹⁾ for alle transportformers vedkommende ske på en retfærdig måde.

3.4.3 Det vil inden for vejgodstransporten være nødvendigt at udvikle tekniske løsninger og anvende skræddersyet IKT for at løfte de udfordringer, sektoren står over for, herunder at mindske dens energifafhængighed, CO₂-udledning og trængselsproblemer. Der bør derfor opstilles klare rammebetingelser for indføring af ny teknologi, herunder åbne standarder, der kan sikre interoperabilitet og øge udgifterne til forskning og udvikling i de teknologier, der endnu ikke er klar til at blive markedsført. Disse teknologier bør ligeledes anvendes til at mindske frekvensen af kørsler uden last gennem bedre anvendelse af oplysningerne i logistikledet. De kan være af stor interesse, når det gælder at forbedre transportsikkerheden.

3.4.4 Det er ligeledes vigtigt at forbedre infrastrukturen, herunder navnlig at etablere veludstyrede, sikre og overvågede

rastepladser, der kan beskytte chaufførerne mod røverier og andre former for kriminalitet.

3.4.5 Endvidere er der behov for at fastholde chaufførhvervet som en attraktiv karrieremulighed i kraft af gode arbejdsvilkår som f.eks. faste arbejdstidsregler og harmoniserede køre-/hviletidsbestemmelser, som ikke blot er varm luft, men som rent faktisk håndhæves⁽²⁾.

3.5 Jernbanetransport

3.5.1 Om end der ses en tendens til forbedring af jernbanelinje- og passagertransporten, navnlig over lange afstande og med højhastighedstog, er omfanget af jernbanegodstransporten stadig for ringe med kun 8 % af den samlede varetransport. Overordnet set bør det sikres, at moderniseringen og forbedringen af jernbanernes konkurrenceevne sker under størst mulig hensyntagen til sikkerhedsbestemmelserne og til driftssikkerheden i tilfælde af årstidsbestemt dårligt vejr.

3.5.2 EØSU støtter Kommissionens forslag om et jernbanenet med prioritet for godstransport, men der er behov for en forretningsorienteret, konkurrencedygtig og kundevenlig servicekultur. Mere konkurrence vil formentlig lette denne omstillingsproces.

3.5.3 Ideen med et jernbanenet med prioritet for godstransport er at fastsætte tidsmæssige og geografiske slots, hvor godstogene har forkørselsret, uden at dette skader passagertrafikken.

3.5.4 Der findes allerede en række eksempler herpå i EU. Visse strækninger, som f.eks. den såkaldte Betuwe line mellem Rotterdams havn og Tyskland, er endda forbeholdt godstransport. Også New Opera- og Ferrmed-initiativerne kan nævnes.

3.5.5 Udvikling af jernbanegodstransporten er mulig under de rette forudsætninger, dvs. at:

- det, der tilbydes, er en logistisk service i stedet for blot en transportydelse;
- priserne sænkes med henblik på at opnå bedre konkurrenceevne;
- den ydede service gøres mere pålidelig;
- der opnås fornuftige dør til dør-transporttider;
- der tilbydes en bredere servicevifte og større fleksibilitet i tilfælde af trafikforstyrrelser.

⁽¹⁾ EØSU's udtalelse 1947/2009 om »Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 1999/62/EF om afgifter på tunge godskøretøjer for benyttelse af visse infrastrukturer« – endnu ikke offentliggjort i EUT; og udtalelse offentliggjort i EUT C 317 af 23.12.2009, s. 80.

⁽²⁾ EUT C 161 af 13.7.2007, s. 89 EUT C 27 af 3.2.2009, s. 49 EUT C 228 af 22.9.2009, s. 78.

3.5.6 Udvikling af jernbanetransporten kræver ligeledes etablering af intermodale platforme for kombineret bil- og jernbanetraffic. I den forbindelse er der kun anledning til at glædes over, at der nu igen er sat skub i projektet om en kombineret bil- og jernbaneforbindelse mellem Lyon og Torino, men efter en tilfældig udvikling af jernbane-/vejtransporten er nu på tide at fremme de kombinerede jernbane/motorvejsstrækninger (som f.eks. den alpine jernbane/motorvej, Lorry rail, mellem Perpignan og Luxembourg) såvel som motorvejene til søs, som f.eks. det fransk-spanske projekt, Fres Mos, mellem Nantes Saint Nazaire og Gijon.

3.6 Personbiltrafikken

3.6.1 Klima- og energipakken pålægger bilproducenterne en række stramme krav. Der er behov for at udvikle nye biler med alternative fremdriftssystemer, herunder navnlig el- og hybridbiler. Det er også vigtigt ikke at lukke diskussionen om biobrændstoffer. Der er i øjeblikket ved at blive udviklet mere effektive tredjegerations biobrændstoffer, navnlig på basis af alger. Derved undgås konflikten om, hvorvidt jorderne skal bruges til landbrug og fødevarerproduktion.

3.6.2 Rent bortset fra spørgsmålet om fremdriftssystemerne i de biler, der markedsføres i øjeblikket, er der andre områder, hvor der kan gøres fremskridt i form af energibesparelser og bedre udnyttelse af arealer, som for øjeblikket er under pres pga. den trafikale overbelastning. Det gælder f.eks. de kurser i brændstofbesparende kørsel, som en række store virksomheder og offentlige arbejdspladser tilbyder, eller samkørsels- og delebilordninger og udlejning af elbiler i visse byer.

3.7 Gang og cykling

3.7.1 Disse transportformer bør udvikles i byerne, men der ligger visse begrænsninger i hensynet til stedets topografi, klima og brugernes alder. Der står dog klart, at de lokale myndigheder bør anlægge sikre cykelstier, da en af de sidste hindringer for en udvidet brug af cyklen er den potentielle fare ved bilerne.

4. Søtransport

4.1 En meget stor del af den internationale handel foregår via søtransport. Sektoren er imidlertid hårdt ramt af krisen og slås i øjeblikket med et overkapacitetsproblem. Det bør undgås, at der flyttes investeringer væk fra sektoren, og at man mister kompetence og knowhow, da dette ville have uheldige virkninger, når det økonomiske opsving kommer. Dette gælder så meget mere, som europæisk søtransport er verdens største, og at konkurrencevilkårene fortsat skal være fair, og den europæiske handelsflåde konkurrencedygtig, da den er et aktiv for EU.

4.2 Brændstoffer

4.2.1 Skibene anvender stærkt forurenende biprodukter fra olieindustrien. Ud over den nødvendige teknologiske innovation bør der i samråd med branchen ses på, hvordan der kan rådes bod på sektorens skadelige indvirkning på miljøet. Hvis ikke CO₂-kvotesystemet kan anvendes i sin nuværende form i sektoren, bør det måske undersøges, om der kan indføres

grønne afgifter i stedet. Dette spørgsmål bør drøftes i de internationale søfartsorganisationer.

4.2.2 Under alle omstændigheder skal udvalget gentage sin støtte til investering i forskning i og udvikling af nye skibe, brændstoffer og grønne havne, lige så vel som udvalget står fast på, at planerne om de motorveje til søs, der er et led i programmet om de transeuropæiske transportnet, føres ud i livet.

4.3 Sikkerhed

4.3.1 Havsnød og skibbrud vil aldrig helt kunne undgås, men man bør gøre alt for at garantere såvel passagerernes som mandskabets sikkerhed, både når det gælder skibenes udførelse og vedligeholdelse. EU's bestemmelser om sikkerhed til søs er blandt de mest omfattende i verden. Til gengæld er der behov for at slå hårdt ned på ulovlig olieudtømmning i rum sø.

4.4 Uddannelse

4.4.1 Fastholdelse og udvikling af europæisk søtransport forudsætter, at de unge ser søfartserhvervene som en karrieremulighed, og at de kan fastholdes i disse erhverv. Der er behov for at forbedre uddannelseskvaliteten og arbejdsvilkårene inden for søfartserhvervene og for at klæde besætningerne bedre på til de opgaver, de skal løse ombord.

5. Transport ad de indre vandveje

5.1 Transport ad de indre vandveje er veludviklet i Nordeuropa, men kunne godt trænge til en hjælpende hånd i en række andre lande. I stil med det initiativ, der er taget på søfartsområdet, er der behov for at overveje etablering af indre motorvandveje og -kanaler, især i betragtning af at denne transportforms energiforbrug og udledninger er tre til fire gange mindre end landtransportens. En videreudvikling af konceptet forudsætter ibrugtagning af nye fartøjer og anlæg af de nødvendige havne og logistiske platforme.

5.2 Fartøjer til transport ad de indre vandveje og flodpramme er nøglefaktorer inden for flodtransporten og sektorens evne til at udvikle nye tjenesteydelser, der er effektive og rentable i kraft af at kunne matche kravene til kapacitet, hastighed, havneanløb og navigation. Der er behov for at dimensionere fartøjerne til transport af sættevogne og containere.

6. Lufttransport

6.1 Lufttransporten tegner sig for 3 % af udledningen af CO₂ til atmosfæren. Det skal dog understreges, at stigningen i sektorens emissioner siden 1990 kun har været halvt så stor som stigningen i lufttrafikken i den samme periode. Lufttransporten er med i EU's kvotehandelssystem, og Kommissionen har stillet spørgsmålet om at afgiftsbelægge flybrændstof til debat, ligesom med momsopkrævningen på transporter inden for EU.

6.2 Udviklingen inden for sektoren har været drevet af liberaliseringen og de nye lavprisselskabers fremkomst. Etableringen af disse selskaber er i mange tilfælde sket med støtte fra det offentlige, og støtten kunne passende gøres betinget af, at selskaberne opfyldte visse krav.

6.3 Spørgsmålet om luftfartssikkerhed er naturligvis et centralt punkt, når man skal diskutere luftfartspolitik. EU bør gå i spidsen med etableringen af en international ordning for luftfartssikkerhed og bør derfor tage dette punkt op på den internationale konference i Den Internationale Civile Luftfartsorganisation, ICAO, der afholdes i marts i Montreal.

6.4 Endelig bør man forberede overgangen til den anden fase i planen om det fælles luftrum efter 2012 og sikre et fornuftigt resultat af de vanskelige forhandlinger mellem USA og EU på luftfartområdet.

7. Infrastruktur

7.1 EØSU har altid støttet de transeuropæiske transportnet. Udvalget skal her gentage sin støtte til programmet, men samtidig give udtryk for sin betænkelighed ved vanskelighederne med finansieringen og forsinkelserne.

7.2 EØSU peger på, at det udvidede EU har et øget behov på transportinfrastrukturområdet, og at det er nødvendigt at se på en tilpasning af de eksisterende finansielle instrumenter og eventuelt skabe nogle nye. Det bør være muligt at inddrage samtlige overvejelser, således at der kan etableres en bæredygtig infrastruktur: sideløbende offentlig og privat finansiering, ibrugtagning af nye midler uden for budgettet osv.

7.3 Det skal understreges, at transportinfrastrukturen spiller en afgørende rolle for samfundsøkonomien og den regionale samhørighed. Transportinfrastrukturen er imidlertid også grundlaget for et bæredygtigt transportsystem, der overholder miljøkravene. Valget af transportinfrastruktur er m.a.o. afgørende.

Det betyder, at den infrastrukturelle opkobling af regionerne og deres integration i de nationale og europæiske transportnetværk skal ske på en måde, der sikrer, at infrastrukturen bliver bæredygtige og miljørigtige.

7.4 De kommende retningslinjer for TEN-T, som vil blive fremlagt i begyndelsen af 2011, bør klart afspejle EU's beslutning om at fremme de kulstoffattige transportformer.

7.5 EØSU gentager sin uforbeholdne støtte til Galileo-programmet og understreger, at programmet bør gennemføres uden yderligere forsinkelser.

8. Indregning af miljøomkostningerne

8.1 Der er enighed om, at det er nødvendigt at indregne miljøomkostningerne ved transport i prisen på ydelserne. I modsat fald er det samfundet, der må bære disse omkostninger. Dertil kommer, at manglende indregning kan ansprende til økonomisk ufornuftig adfærd og transport over enorme afstande af produkter, der kan købes tættere på slutbrugeren.

Den mest effektive metode til indregning af en stor del af miljøomkostningerne vil efter EØSU's mening være at indføre en CO₂-afgift. Det ville give virksomhederne et stærkt incitament til selv at finde veje til at reducere deres CO₂-udledninger og dermed mindske deres miljøpåvirkning.

8.2 Om end de nærmere vilkår for en indførelse heraf og de eventuelle konsekvenser skal undersøges nærmere, er økomærkatet en mulighed, der ikke kan udelukkes på forhånd. Dette princip bør i øvrigt overvejes for såvel lufttransport som søtransport i de kompetente internationale organer (IAOC og IMO). EØSU ser gerne, at revisionen af eurovignette-direktivet tages op til diskussion igen, og at man i den forbindelse ikke glemmer, at princippet om indregning af de eksterne omkostninger bør finde anvendelse for alle transportformers vedkommende.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om industrielle ændringer og perspektiver for motorcykel-, scooter- og knallertsektoren i Europa (initiativudtalelse)

(2010/C 354/05)

Ordfører: **Virgilio RANOCCHIARI**

Medordfører: **Patrizio PESCI**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. juli 2009 i henhold til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Industrielle ændringer i motorcykel-, scooter- og knallertsektoren i Europa.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Rådgivende Kommission for Industrielle Ændringer (CCMI), som vedtog sin udtalelse den 4. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 18. marts, følgende udtalelse med 140 stemmer for og 2 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Motorcykel-, scooter- og knallertsektoren har stor betydning for økonomien og beskæftigelsen i EU. Producenterne er meget forskellige: fra internationale aktører, der kan være aktive inden for alle segmenter af produktionen eller højt specialiserede, til nationale og lokale aktører (ja helt ned til værkstedsproduktion). Det samme kendetegner underleverandørerne, hvoraf mange er små og mellemstore virksomheder ⁽¹⁾.

1.2 Faldet i efterspørgslen som følge af den økonomiske krise siden sidste kvartal 2008 har udløst en række negative virkninger i sektoren med alvorlige strukturelle og beskæftigelsesmæssige konsekvenser til følge (et fald i efterspørgslen på 31 %, der igen har ført til et 35 %'s fald i omsætning og ordrer og har indvirket negativt på beskæftigelsen). De foreløbige tal for 2009 bekræfter den negative tendens på markedet med et minus på 21 % i forhold til 2008 og på 25 % i forhold til 2007.

1.3 EØSU frygter, at man vil blive vidne til flere store tab af arbejdspladser i 2010, hvis der ikke hurtigst muligt udvikles støttepolitikker for sektoren.

1.4 EØSU arrangerede en offentlig høring i forbindelse med den 67. internationale motorcykelmesse i Milano den 12. november 2009 for at notere sig de aktuelle synspunkter hos producenter, komponentproducenter, fagforeninger, brugere, ikke-statslige organisationer og universitetsverdenen. Høringen bekræftede i alt væsentligt arbejdsgruppens holdning.

1.5 I den forbindelse

a) finder udvalget det nødvendigt, at medlemsstaterne iværksætter passende foranstaltninger, der kan øge efterspørgslen på tohjulede motordrevne køretøjer, og anmoder Kommis-

sionen og medlemsstaterne om på sigt at fremme anvendelse eller udskiftning af disse med særlig fokus på de mest miljøvenlige køretøjer og med høje krav til sikkerheden;

- b) ser udvalget gerne, at Kommissionen under udarbejdelsen af det kommende forslag til forordning om tohjulede motordrevne køretøjer foreslår realistiske, trinvis målsætninger for sektoren, der er tilpasset planlægning, produktion og marked. Man skal navnlig garantere fleksible løsninger til industrien, således at prisen stiger mindre for forbrugerne, under behørig hensyntagen til konjunkturerne og produkternes store diversitet;
- c) mener udvalget, at det for at sikre fair konkurrence er nødvendigt at være mere påpasselig i forbindelse med godkendelse og at holde et vågent øje med markedet, og finder, at frihandelsaftalerne mellem EU og Sydøstasien skal være gensidige;
- d) opfordrer udvalget Kommissionen til at udvikle en tilgang svarende til CARS21 ⁽²⁾ for motorcykel-, scooter- og knallertsektoren med henblik på at fremme partnerskab i sektoren, konkurrenceevne og beskæftigelse;
- e) finder udvalget, at det 7. rammeprogram for forskning og udvikling (FP7) kan bidrage til opfyldelsen af disse mål, og ønsker, at der oprettes en platform for motorcykel-, scooter- og knallertsektoren til støtte for de virksomheder, som producerer i Europa og gør brug af den europæiske produktionskæde;
- f) opfordrer udvalget industrien til at fortsætte med omstruktureringer, fusioner og virksomhedsovertagelser og til at samarbejde mere – også med komponentproducenterne, med henblik på at optimere samtlige potentielle synergier;

⁽¹⁾ En liste over producenter og andre oplysninger vedrørende motorcykel-, scooter- og knallertsektoren er tilgængelig på CCMI's hjemmeside: http://www.eesc.europa.eu/sections/ccmi/opinions_reports/total_list/index_en.asp#PTW

⁽²⁾ En konkurrencevenlig lovramme for automobiler i det 21. århundrede (CARS 21-ekspertgruppen i 2007).

- g) anser udvalget det for nødvendigt at udvikle den sociale dialog for at fremme beskæftigelsen i sektoren, at indføre europæiske standarder for livslang uddannelse og specialisering af arbejdstagerne og at reducere løsarbejde;
- h) tilskynder udvalget Kommissionen til at reservere rigeligt med plads til de tohjulede motordrevne køretøjer i forbindelse med aktioner under handlingsplanen for bytrafik, eftersom disse med sikkerhed vil bidrage til en mere bæredygtig mobilitet.

2. Motorcykel-, scooter- og knallertindustrien i Europa

2.1 Motorcykel-, scooter- og knallertsektoren har stor betydning for økonomien og beskæftigelsen i EU. En sammenligning af motorcykel-, scooter- og knallertsektoren med bilsektoren⁽³⁾ viser visse lighedspunkter, men først og fremmest en række særlige karakteristika, nemlig mindre dimensioner, en overvejende opsplittet struktur og en mere differentieret produktion.

2.2 Denne sektor har oplevet en betydelig udvikling i løbet af de sidste årtier. De traditionelle europæiske mærker har fået stigende konkurrence fra Japan. De japanske producenter, der i dag er blandt de vigtigste aktører i sektoren, har sågar udviklet produktionsaktiviteter i EU. Gennem tiden har sektoren i Europa reorganiseret sig gennem omstruktureringer, fusioner og virksomhedsovertagelser. Herved er opstået mellemstore og store industrigrupper ved siden af nicheproducenter og et stort antal små og mellemstore virksomheder.

De traditionelle europæiske, japanske og amerikanske producenter indtager i dag en førerposition på det europæiske marked, men siden 90'erne har de måttet kæmpe med voksende konkurrence fra vækstøkonomierne. Når det gælder antal producerede køretøjer, har EU oplevet et fald (1,4 mio.) især i forhold til Kina (over 20 mio.), Indien (over 8 mio.) og Taiwan (1,5 mio.). Den europæiske produktion er dog karakteriseret ved større merværdi og er overlegen med hensyn til innovation, kvalitet og sikkerhed.

2.3 Eurostat placerer motorcykel-, scooter- og knallertsektoren under NACE-kode 35.41. Ifølge de nyeste data (fra 2006) talte fremstillingssektoren i EU27 870 virksomheder, hvoraf 80 % var beliggende i 6 medlemsstater (Italien, Storbritannien, Tyskland, Frankrig, Spanien og Østrig). En gennemsnitlig omsætning på 8 mio. euro vidner om det store antal små og mellemstore virksomheder, der vurderes til 650 eller 75 % af det samlede antal.

2.4 90 % af den europæiske produktion skabes af ca. 100 mellemstore producenter, som er placeret i flere forskellige EU-lande (ud over de allerede nævnte: Tjekkiet, Holland, Portugal, Slovenien og Sverige) foruden i Norge og Schweiz. De reste-

rende 10 % af den europæiske produktion er fordelt på små eller meget små producenter.

2.5 Producenterne er meget forskellige: fra internationale aktører, der kan være aktive inden for alle segmenter (motorcykler til forskellige formål med forskellige slagvolumener, scootere af forskellige slagvolumener, knallerter, trehjulede og firehjulede motorcykler) eller højt specialiserede, til nationale og lokale aktører (ja helt ned til værkstedstørrelse, hvad angår dimensioner og produktionsproces).

2.6 De tekniske forskrifter (den europæiske typegodkendelse) definerer forskellige kategorier af tohjulede motoriserede køretøjer med hver deres karakteristika (slagvolumen, anvendelsesformål). EU-direktivet om kørekort fastsætter forskellige betingelser for ret til at føre tohjulede motordrevne køretøjer (knallert AM, motorcykel A1, motorcykel A2 og motorcykel A). En sådan kompleksitet begunstiger opsplitningen af produktionen og reducerer mulighederne for stordriftsfordele.

2.7 Opsplitningen i motorcykel-, scooter- og knallertindustrien har til dels rod i fortiden, men skyldes primært selve markedets natur. Mens de segmenter, som er snævert knyttet til nyttemæssig transport (især i byerne), som f.eks. scootere, kan give større produktionsmæssig synergi, især med hensyn til de forskellige motorudgaver, så giver de segmenter, der er knyttet til motorcykler, mindre synergi i form af fælles motorudgaver og komponenter i de forskellige mærkers modeller. Frem for alt varierer de særlige dynamikker meget afhængigt af køretøjernes størrelse, hvortil man kan føje forskelle som følge af de specialanvendelser, som køretøjerne er beregnet til, og endelig brugernes forventninger. I mange tilfælde har de forskellige mærker et stærkt brand med bestemte motor- eller slagvolumenkonfigurationer (f.eks. BMW's boxer-motor, Ducatis desmodromiske distribution, Moto Guzzis V-twin og Triumphs trecylinders motor), der afspejler efterspørgslen på et marked, der i vidt omfang består af entusiaster på både europæisk og internationalt niveau.

2.8 Køretøjerne produceres i forhold til bilsektoren i små serier og begrænset antal, hvilket er ensbetydende med et mindre udbytte af den investerede kapital. Dette særtræk ses til dels også i de brancher, der producerer komponenter eller står for distribution.

2.9 Understøttet af et marked i vækst siden 2002 (+ 22 % i perioden 2002-2007) beløb omsætningen fra produktionen i EU sig til 7 mia. euro i 2006 ud af en samlet omsætning i motorcykel-, scooter- og knallertsektoren på 34 mia. i EU. Det er interessant at bemærke, at sektoren i perioden 2004-2006 havde en vækst i EU på 12 % - en procentvis vækst, der således var større end både fremstillingssektorens generelt og bilsektorens (begge 8 %) - med den deraf følgende positive indflydelse på beskæftigelsen.

⁽³⁾ Jf. CCMI's informationsrapport *Automobilindustrien i Europa: den aktuelle situation og fremtidsudsigterne*, som CCMI vedtog den 13. november 2007.

3. Underleverandørernes rolle: komponenter, distribution og eftersalgsservice

3.1 Den høje grad af opsplitning er et træk, der også karakteriserer komponentproducenterne og forhandlerne.

3.2 Komponenterne kommer i et vist omfang fra leverandører til bilindustrien, der er marginalt til stede i motorcykel-, scooter- og knallertsektoren (brændstofs-systemer), men frem for alt fra specialleverandører (hjul, udstødning, kobling ...), eftersom der kræves en vis specialisering. Antallet af leverandører til sektoren vurderes til 500. Leverandørerne er traditionelt fra Europa (koncentreret i Italien, Spanien, Frankrig, Storbritannien, Tyskland og Holland). I de seneste år har de asiatiske leverandører i stigende grad været til stede. For at tage udfordringen fra denne konkurrence op har nogle europæiske leverandører flyttet en del af deres aktiviteter til Asien. De europæiske komponentproducenter er dog udelukkende afhængige af ordrer fra de europæiske motorcykel-, scooter- og knallertproducenter.

3.3 Forhandler- og servicenetten opfylder et behov om lokal tilstedeværelse, der er særegen for sektoren (især hvad angår scootere og knallerter): i EU findes ca. 37 000 salgs- og eftersalgsservicesteder, som ofte er familieforetagender. Italien, Frankrig, Storbritannien, Tyskland, Spanien, Holland, Grækenland og Sverige tegner sig for 91 % af sektorens omsætning i forhandler- og serviceleddet. Denne omsætning er vokset med 5 % i perioden 2004-2006.

4. Beskæftigelse og sociale aspekter

4.1 I perioden 2002-2007 steg beskæftigelsen i sektoren vedholdende, således at der i 2007 var 150 000 ansatte i EU. Det er værd at notere sig, at beskæftigelsen i sektoren i EU voksede med 4 % i perioden 2004-2006, hvor fremstillingssektoren generelt oplevede et fald på 3 % og bilsektoren på 5 %. Denne vækst vidner om sektorens dynamik og innovation. Væksten blev i disse vanskelige tider hjulpet frem af en voksende efterspørgsel på køretøjer, der er velegnede til bytrafik og fritidsbrug.

4.2 25 000 af disse arbejdspladser er direkte knyttet til produktion af tohjulede motordrevne køretøjer – en produktion, der især befinder sig i Italien, Spanien, Frankrig, Storbritannien, Tyskland, Østrig og Nederlandene. Markedet for motorcykler, scootere og knallerter er sæsonbetinget (koncentreret om forår og sommer). Derfor topper produktionen på bestemte tidspunkter af året, hvor producenterne også gør brug af sæsonarbejdere. Der er således behov for større fleksibilitet for at klare markedets svingende krav.

4.3 20 000 af disse arbejdspladser er direkte knyttet til produktion af komponenter, som især fremstilles i Italien,

Spanien, Frankrig, Storbritannien, Tyskland, Nederlandene og Ungarn.

4.4 105 000 af disse arbejdspladser er knyttet til salg og eftersalgsservice. I sagens natur er disse spredt ud over hele EU, selv om 92 % af arbejdspladserne findes i Italien, Tyskland, Frankrig, Storbritannien, Spanien, Nederlandene, Grækenland, Belgien og Sverige.

5. Den aktuelle økonomiske kontekst og internationale tendenser

5.1 Oplysningerne i foregående afsnit viser, at motorcykel-, scooter- og knallertsektoren er blevet meget dynamisk i de seneste år med et europæisk marked i vækst, der i 2007 udmøntede sig i over 2,7 mio. nye køretøjer (det samlede antal køretøjer i EU vurderes til i omegnen af 34 mio.). De sidste to års krise har dog skabt et fald i EU markedet i 2008 på 7,4 % i forhold til 2007. Særlig udtalt var faldet på 34 % for det sidste kvartal 2008 i forhold til samme periode i 2007. Denne negative tendens blev skærpet i første kvartal 2009, hvor salget af tohjulede motordrevne køretøjer noterede et fald på 37 % i forhold til samme periode i 2008. De foreløbige tal for 2009 bekræfter den negative tendens på markedet med et samlet fald på 21 % i forhold til 2008 og på 25 % i forhold til 2007.

5.2 Følgerne af krisen er mærkbare i hele sektoren. For producenterne er faldet i salget ensbetydende med et betydeligt mindre overskud. Samtidig har de måtte sætte produktionen ned for at undgå overfyldte lagre. Denne reduktion har på sin side forårsaget et fald i arbejdstimer, produktionsstandsninger og mindre anvendelse af sæsonarbejdere med en deraf følgende revision af produktionsplanerne på kort og mellemlangt sigt. I nogle tilfælde har det været nødvendigt at foretage permanente nedskæringer af personalet med op til 25 %. Nogle små og mellemstore producenter er sat under administration og er i øjeblikket til salg, andre har allerede lukket deres aktiviteter ned. Denne udvikling bebuder andre omstruktureringer – evt. i form af virksomhedsudflytning fra Europa, selv om det er vanskeligt at forudse de økonomiske og sociale følger.

5.3 Leverandører af komponenter bliver på grund af faldet i efterspørgslen fra producenternes side også nødt til at mindske produktionen med deraf følgende fald i beskæftigelsen. Nogle har måttet indstille deres aktiviteter og det skønnes, at ca. 10 % af sektorens leverandører i dag er i fare for bankerot. Denne situation skaber ekstraudgifter også for producenterne, som må foretage uforudsete investeringer for at holde liv i komponentleverandørerne, finde andre eller ligefrem udvikle nye støbeforme til dele i aluminium eller plastic for at erstatte leverancer, som ikke længere kan fås. Ordrer og omsætning viser i øjeblikket et fald på ca. 40 %. Det hænder ikke sjældent, at mange producenter for at forblive konkurrencedygtige vender sig mod leverandører i Sydøstasien.

5.4 Forhandler- og eftersalgsservicesektoren er hårdt ramt af krisen og faldet i aktiviteterne, bl.a. på grund af virksomhedernes begrænsede størrelse (SMV eller familieforetagender). I Spanien har man f.eks. registreret en reduktion på 25 % i salgsstederne i 2008 med fyring af over 6 000 ansatte som konsekvens. Hvis udviklingen fortsætter, forudser man, at ca. 25 % af virksomhederne og koncessionsindehaverne og 60 % af agenterne vil lukke i Spanien i 2009-2010. Effekterne af krisen på forhandlernettet skaber også ekstraomkostninger for producenterne, som må støtte nettet for at opretholde afsætningsmulighederne for produkterne og få glæde af det økonomiske genopsving, når det kommer.

5.5 EØSU frygter, at man vil blive vidne til flere store tab af arbejdspladser i 2010, hvis ikke der hurtigst muligt udvikles støttepolitikker for sektoren. For at bidrage til opretholdelsen af beskæftigelsen i sektoren er det desuden nødvendigt at udvikle den sociale dialog og fremme livslang uddannelse og specialisering af arbejdstagerne – også på universitetsplan – og samtidig at reducere løsarbejde.

5.6 Foranstaltninger til støtte for efterspørgslen på motorcykler, scootere og knallerter har hidtil været sporadiske og ineffektive. I modsætning til bilsektoren er Italien det eneste land, der hurtigt var ude med et skrotningsinitiativ. Effekten af dette initiativ har været positiv for det italienske marked og desuden indirekte for det europæiske marked, samtidig med at stærkt forurenende køretøjer er blevet trukket væk fra vejene. I Italien gik man i de første to måneder af 2009 fra en situation med fald på markedet på omkring 35 % til en positiv situation for scootere med lav slagvolumen, der drog fordel af bidraget på 500 euro til skrotning af forældede køretøjer. Motorcykler og knallerter viser dog stadig negative tal med et samlet fald på over 20 %. Selv om Spanien i juli har vedtaget et initiativ til skrotning af tohjulede motordrevne køretøjer (efter i månedsvis at have bebudet initiativets komme), er dette initiativ endnu ikke blevet gennemført, men har skabt en afventende holdning hos forbrugerne, hvilket yderligere har bremset salget (fra januar til august 2009 blev der registreret et fald på 52 % for knallerter og på 43 % for motorcykler i forhold til samme periode i 2008). Dette eksempel viser klart betydningen af en europæisk lovramme, som kan skabe stabilitet på de nationale markeder og tillid blandt forbrugerne.

5.7 Foranstaltninger til støtte for efterspørgslen er helt sikkert fordelagtige for forbrugerne, men de løser ikke nødvendigvis problemerne med komponenterne eller problemerne for den europæiske motorcykel-, scooter- og knallertindustri. I Italien har bidraget på 500 euro f.eks. i højere grad begunstiget små scootere på 125 til 150 cc importeret fra Taiwan og solgt for priser på mellem 1 500 og 2 000 euro, og kun i mindre omfang de europæiske produkter, hvor priserne er højere, mens det slet ikke har øget efterspørgslen på mellemstore tohjulede motordrevne køretøjer til en pris, der ligger mellem 6 000 og 8 000 euro. De europæiske komponentproducenter har ikke haft nogen fordel, eftersom de ikke leverer til de asiatiske producenter. Med henblik på at hjælpe sektoren som helhed synes det nødvendigt at med foranstaltninger til støtte for efter-

spørgslen, der sikrer, at bidraget vokser i takt med, at køretøjernes pris stiger, især når det handler om avancerede løsninger inden for miljø og sikkerhedssystemer.

5.8 Det er presserende at lette adgangen til finansiering for de europæiske virksomheder, der er aktive i sektoren, så de kan overkomme de ekstraudgifter, som krisen har skabt, og fortsætte deres investeringer i forskning, udvikling og innovation (motorcykel-, scooter- og knallertproducenter og komponentproducenter i fællesskab) for at forblive konkurrencedygtige i kraft af kvalitet og innovation, så der kan produceres stadig mere miljøvenlige og sikre tohjulede motordrevne køretøjer.

6. Fremtidsudsigterne for sektoren: udfordringer og muligheder

6.1 Uanset om de negative tal for første halvår bliver konsolideret for hele 2009 eller ej, så vil sektoren som helhed i 2010 lide under tab af kreditværdighed over for bankerne. Selv om genopsvinget er nært forestående, vil investerings- og F&U-kapaciteten være reduceret med negative virkninger på mellemlangt sigt og derfor større sårbarhed hos virksomhederne, hvilket risikerer at gå ud over beskæftigelsen på et senere tidspunkt.

6.2 I de seneste ti år - fra indførelsen af Euro 1-standarden i 1999 til de standarder, der anvendes i dag - har sektoren opnået en betydelig reduktion af forurenende emissioner på omkring 90 % for CO og HC og på over 50 % for NO_x. Også inden for reduktionen af støjforurening har man kunnet fremvise opmuntrende resultater. Hele sektoren (herunder forbrugerorganisationerne) er desuden optaget af at opfylde målsætningen om yderligere forbedringer, der især skal opnås ved udelukkende at bruge typegodkendte udstødningsrør og ved at anvende en mere miljøvenlig kørestil. Hvad sikkerheden angår, har sektoren været først med en række avancerede bremsesystemer, som gradvis vil blive udbredt til de forskellige typer tohjulede motordrevne køretøjer, herunder køretøjer med en ny konstruktion som f.eks. trehjulede og firehjulede motorcykler.

6.3 Kommissionen er ved at udarbejde et forslag til forordning om tohjulede motordrevne køretøjer, som forventes at foreligge i de første måneder af 2010. Skønt det er nødvendigt fortsat at gøre fremskridt inden for miljø og sikkerhed, er det i den nuværende økonomiske situation af fundamental betydning at undgå drastiske forandringer og at tage hensyn til sektorens reelle kapacitet og størrelsen af dens aktører. Hvad de nye Euro-standarder angår, er det nødvendigt at foreslå realistiske mål for sektoren med en gradvis indførelse under hensyntagen til tidsplanen for planlægning, produktion og marked. Efter udvalgets opfattelse bør den nye forordning fremme en tilgang, der gør det muligt for sektoren at drage nytte af sin egen evne til innovation ved at sikre den en vis grad af fleksibilitet under hensyntagen til såvel konjunkturerne som produkternes store diversitet (med hensyn til tekniske karakteristika og afsætningsmarked), navnlig i forbindelse med udbredelsen af avancerede bremsesystemer. Industrien har allerede forelagt forslag i den retning for Kommissionen inden for miljø og færdselssikkerhed.

6.4 De »traditionelle« producenter udsættes i stadig højere grad, især i den nuværende økonomiske situation, for low cost/low quality-konkurrence, navnlig fra sydøstasiatiske tohjulede motordrevne køretøjer med lille eller mellemstor slagvolumen, hvis spillerum er begrænset. Af de undersøgelser, som er foretaget, fremgår det, at de importerede produkter tit ikke lever op til de europæiske godkendelseskrav og udgør en risiko for brugernes sikkerhed og for miljøet. Tests udført på kinesiske tohjulede køretøjer importeret i EU har afsløret manglende overholdelse af EU's typegodkendelseskrav, idet bremselængden var op til 35 % længere og de forurenende emissioner op til 20 gange højere end kravene. Der er også problemer med efterligninger af europæiske køretøjer eller dele af den europæiske produktion af tohjulede motordrevne køretøjer, som produceres i vækstøkonomierne samt med, at virksomheder, der importerer køretøjer, som ikke overholder kravene, til EU, forfalsker overensstemmelsescertifikaterne. På et segment af EU-markedet, der er meget prisfølsomt, er det for at sikre fair konkurrence nødvendigt, at de kompetente myndigheder og/eller tekniske kontroltjenester er mere påpasselig i forbindelse med godkendelser og holder et vågent øje med markedet gennem omhyggelig produktionsoverensstemmelseskontrol af de køretøjer, der sælges, så man sikrer sig, at de er typegodkendte og at intellektuel ejendomsret respekteres.

6.5 De traditionelle producenter er omvendt blevet belønnet af forbrugerne for design, kvalitet, grad af innovation og sikkerhed. De dyreste modeller af køretøjer med lille og mellemstor slagvolumen og ikke mindst køretøjer med høj slagvolumen og stor merværdi, som udmærker sig ved gode tekniske løsninger og hvor mærket er vigtigt, er bevis herpå. Det er disse produkter, der lider mest i den aktuelle økonomiske situation. Større udbredelse af teknologisk avancerede køretøjer, som f.eks. de hybrid- eller elektriske køretøjer, der er begyndt at dukke op på markedet, afhænger i høj grad af støtte fra den offentlige sektor og således af den generelle evne til at overvinde den nuværende krise.

6.6 Frihandelsaftaler kræver særlig opmærksomhed for at sikre, at afskaffelsen af toldafgifter mellem EU og landene i Sydøstasien giver fordele for begge parter – samtidig bør man også afskaffe ikke toldmæssige barrierer (som f.eks. forbuddet mod motorcykler på over 250 cc i Kina), der giver de europæiske eksportører alvorlige problemer.

6.7 For at klare de aktuelle udfordringer må de europæiske producenter fortsætte deres omstruktureringer, fusioner og virksomhedsovertagelser som hidtil samt udvikle deres samarbejde yderligere med henblik på optimering af de mulige synergier.

6.8 De europæiske komponentproducenters overlevelse er af afgørende betydning for at opretholde den særlige europæiske produktions kendetegn, som brugerne finder eksklusive. Det er derfor vigtigt at undgå en gentagelse af den situation, som f.eks. cykelsektoren oplevede, da vigtige komponentleverandører forsvandt (f.eks. af stel), således at Europa i dag er afhængig af Kina for at samle en cykel.

6.9 De europæiske komponentproducenter er ikke i stand til at klare konkurrencen på pris og er tvunget til at satse på innovation, udvikling af fælles planlægning sammen med producenterne for at skabe stordriftsfordele, hvor det er muligt, samt på et effektivt partnerskab, som garanterer ordrestrømmen mellem producenter og leverandører af de dyreste modeller.

6.10 En tilgang svarende til CARS21 rettet mod hele motorcykel-, scooter- og knallertsektoren er den bedste måde at klare disse udfordringer, fremme sektorens konkurrenceevne og værne om beskæftigelsen.

6.11 Forskningsmidlerne under RP7 kan bidrage til opfyldelsen af disse mål ved at begunstige virksomheder, der producerer i Europa og gør brug af den europæiske produktionskæde. Til dette formål kan en særlig forskningsplatform for motorcykel-, scooter og knallertsektoren være et vigtigt bidrag, navnlig for små og mellemstore virksomheder – gennem deltagelse i konsortier, der kan opstille prioriteringer for forskningsindsatsen, ligesom man har gjort i bilindustrien.

6.12 Kommissionen har for nylig fremlagt en handlingsplan for bytrafik. En af målsætningerne heri er at gøre trafikken mere flydende – en egenskab som netop er typisk for tohjulede motordrevne køretøjer. Krisen har gjort motorcykel-, scooter- og knallertsektoren sårbar, men sektoren vil til gengæld på længere sigt kunne drage fordel af det voksende behov for alternative lavemissionskøretøjer, der muliggør en mere bæredygtig mobilitet, navnlig i byerne, forudsat at de aktuelle økonomiske vanskeligheder overvindes på mellemlangt sigt og at man undgår, at der opstår uoprettelige skader.

Bruxelles, den 18. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om reform af den fælles landbrugspolitik i 2013 (initiativudtalelse)

(2010/C 354/06)

Ordfører: **Lutz RIBBE**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. juli 2009 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Reform af den fælles landbrugspolitik i 2013.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, som vedtog sin udtalelse den 25. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 18. marts, følgende udtalelse med 163 stemmer for, 5 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 EØSU konstaterer med stor bekymring, at kløften mellem den officielle opbakning til den europæiske landbrugsmodel, og dermed et multifunktionelt landbrug, og dagligdagens realiteter for landbrugsbedrifterne bliver stadigt større. Det er derfor særlig vigtigt, at den europæiske landbrugsmodel, som i dag mere end nogensinde er truet af den aktuelle udvikling, støttes og fremmes gennem en stærk fælles landbrugspolitik.

1.2 Markedsforholdene – ofte i form af lave eller kraftigt svingende priser – udsætter landmændene for et tilpasningspres i retning af specialisering og rationalisering af bedrifter. Denne udvikling kan give problemer i form af en regionalt koncentreret produktion og føre til, at landbruget opgives i dårligt stillede områder. I lyset af dette tilpasningspres anser EØSU det for absolut nødvendigt, at den fælles landbrugspolitik fremover støtter bevarelsen og udviklingen af et multifunktionelt landbrug i hele EU, der orienterer sig efter bæredygtighedsmål.

1.3 For EØSU står følgende klart: en ren fokusering på øget konkurrencedygtighed med henblik på større afsætning på verdensmarkedet kommer til kort. Det er ikke en produktion baseret på lavest mulige priser, størst mulig driftsøkonomisk optimering, specialiseret og regional koncentreret produktion, som skal kendetegne den fælles landbrugspolitik efter 2013, men derimod den europæiske landbrugsmodel, som skal være baseret på principperne om fødevareresuverænit, bæredygtighed og landmændenes og forbrugernes reelle behov.

1.4 Dette kræver andre landbrugspolitiske rammebetingelser, for et sådant multifunktionelt landbrug kan ikke fås på verdensmarkedsbetingelser og til verdensmarkedspriser.

1.5 EØSU opfordrer Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet til først og fremmest at give en klar beskrivelse af målene med den fælles landbrugspolitik for derefter at sammensætte den nødvendige vifte af instrumenter og præcisere, hvor stort finansieringsbehovet vil være. Først derefter skal finansieringsaspektet afklares. EØSU anser det for forkert først at afsætte et samlet beløb til et område for derefter at fordele midlerne på enkeltforanstaltninger og medlemsstater.

1.6 »Markedsstabilisering« er ifølge EU-traktaten et af målene med den fælles landbrugspolitik. Stabile markeder er vigtige. Med henblik på at stabilisere priserne og undgå for kraftige prisudsving anser EØSU det derfor også fremover for vigtigt at gøre brug af markedsinstrumenter. Foranstaltningerne til henholdsvis en regulering af markedet og sikring af producentpriserne er imidlertid reduceret til et minimum. Set i forhold til tredjelande hører EU's landbrugsmarkeder til de mest åbne. Dette er årsagen til størstedelen af problemerne, der på sigt ikke alene kan løses vha. støtteudbetalinger.

1.7 Landbrugspolitik handler om mere end støttetildeling. Landmændene forventer med rette, at de kan opretholde et fair indtægtsniveau baseret på salget af deres produkter på markedet og belønning for de samfundsmæssige opgaver, som de varetager inden for rammerne af den europæiske landbrugsmodel.

1.8 Til det formål er det desuden nødvendigt at fremme og støtte fremstilling og markedsføring af kvalitetsprodukter, som udtrykker det regionale element og landdistrikternes mangfoldighed i EU, ved at fremme kortere distributionskanaler og en mere direkte vej fra landmænd eller producentsammenslutninger til forbrugeren for således at øge bedrifternes konkurrenceevne og som et modtræk over for supermarkedernes meget store indkøbsstyrke. Den europæiske produktions mangfoldighed og særpræg må bibeholdes bl.a. ved hjælp af korrekt forbrugerinformation.

1.9 I forbindelse med reformen bliver det en vigtig opgave at ændre det nuværende uensartede system for landbrugsstøtte i EU, så der bliver tale om et harmoniseret og samfundsmæssigt acceptabelt system, som beror på objektive kriterier.

1.10 Støtten til landmændene kan ikke længere begrundes med historiske beslutninger eller krav, men skal være en kompensation for varetagelsen af de – veldefinerede – samfundsmæssige opgaver, der er nødvendige for opretholdelsen af den europæiske landbrugsmodel, og som ikke afspejles i markedspriserne. Landbrugsstøtten skal således være målrettet.

1.11 På grund af bl.a. de meget forskellige strukturelle og klimatiske forudsætninger, den stærkt divergerende gennemsnitlige nationale og regionale indkomst, de stærkt divergerende produktionsomkostninger og de forskellige ydelser til bevarelse af den europæiske landbrugsmodel, der leveres af de forskellige bedriftstyper, kan en ensartet arealstøtte i hele EU ikke retfærdiggøres. Tværtimod skal der findes tilpassede regions- og bedriftsspecifikke løsninger.

1.12 Programmer for udvikling af landdistrikterne skal udbygges yderligere, men også optimeres. Overdragelsen af sådanne opgaver til den generelle struktur- eller regionalpolitik afvises klart. Samtidig har udvalget den holdning, at foranstaltningerne under den nuværende ELFUL skal have en klar landbrugsmæssig relevans. Anlæg af veje eller bredbåndsnet hører ikke hjemme her.

2. Problemstilling

2.1 Kommissionen offentliggør i 2010 en meddelelse om den fremtidige politiske strategi og den budgetmæssige ramme efter 2014. Meddelelsen vil også indeholde informationer om udformningen af EU-politikker som den fælles landbrugspolitik og strukturfondene.

2.2 Målet med denne initiativudtalelse er at redegøre for det organiserede civilsamfunds **princielle overvejelser** vedrørende udformningen af den kommende fælles landbrugspolitik. På den måde skal Kommissionen have et input bestående af argumenter og anbefalinger til udarbejdelsen af meddelelsen.

3. Udgangssituationen: Den »europæiske landbrugsmodel« - det landbrugspolitiske udgangspunkt for Europa - er truet

3.1 Samfundets forventninger til landbruget har i høj grad forandret sig. Det drejer sig ikke længere kun om målsætningerne i EF-traktatens artikel 33, der videreføres uforandrede i den nye Lissabontraktat, om f.eks. at producere tilstrækkeligt med fødevarer til rimelige priser vha. produktivitetsstigninger.

3.2 Nye udfordringer som sikring af biodiversitet, bevarelse af kulturlandskabet i hele EU, udvikling af landdistrikter, herunder skabelse og bevarelse af arbejdspladser, regionale produkter som kulturgoder mm. er kommet til. Landbruget må desuden håndtere konsekvenserne af klimaændringerne, og erhvervet skal derudover yde et bidrag til lagring af kuldioxid.

3.3 Den verdensomspændende sult, men også den problematiske situation på energimarkedene, understreger i stadig højere grad, at det lokale landbrug, dvs. regionalt forankrede landbrug, opfylder en række vigtige opgaver med hensyn til fødevarer og selvforsyning med fødevarer samt energiforsyning.

3.4 Fødevarer sikkerhed skal være en grundlæggende ret for alle mennesker. Selvom en selvforsyningsgrad på 100 % ikke er nødvendig, bør det være målet at opnå en så høj grad af

selvforsyning som muligt (dvs. uafhængighed på fødevarerområdet).

3.5 Dyrkning af landbrugsprodukter er ofte forbundet med en kulturel og regional identitet. Fødevarer kan være et udtryk for lande og regioners forskelligheder og historiske baggrund. Mens fødevarer teoretisk set kan importeres, kan kulturlandskaber, biologisk diversitet og kultur kun bevares ved hjælp af et aktivt og traditionelt landmandsbaseret landbrug. Disse goder kan ikke importeres. Også derfor må fødevarer betragtes på helt anderledes vis end f.eks. industriprodukter, der primært produceres der, hvor det bedst kan betale sig.

3.6 Debatten om bæredygtige driftsformer har dermed gjort sit indtog i landbruget. Et landbrug, der på konsekvent vis tager udgangspunkt i bæredygtighedsmålsætninger, kaldes i politisk sammenhæng den »europæiske landbrugsmodel«.

3.7 EØSU mener, at nøglen til bevarelse af en tilstrækkelig stor, kvalitetsbaseret, regionalt differentieret og miljøvenlig fødevarerproduktion i hele EU, der beskytter naturen og bibeholder landbrugsproduktens mangfoldighed og særpræg samt fremmer bevarelse af mangesidede og varierede europæiske kulturlandskaber og udvikling af landdistrikter, er betinget af, at man bevarer og videreudvikler den »europæiske landbrugsmodel«, dvs. et traditionelt landmandsbaseret (bäuerlich)⁽¹⁾ og alsidigt landbrug i EU med en bedriftsindkomst, der svarer til den gennemsnitlige nationale eller regionale indkomst.

3.8 Udvalget understreger, at der allerede i dag – også i Europa – er meget stor forskel på et alsidigt landbrug og et landbrug, der primært må/skal fungere på globaliserede og liberaliserede markeders præmisser.

3.9 EØSU konstaterer med stor bekymring, at kløften mellem den officielle opbakning til den europæiske landbrugsmodel, dvs. et multifunktionelt landbrug, og dagligdagens realiteter for landbrugsbedrifterne bliver stadig større.

3.10 Dette skyldes bl.a., at landmændene, der ikke alene skal påtage sig en rolle som producent, men også en »multifunktionel« rolle i landdistrikterne, står overfor opgaver, der i første omgang medfører udgifter og ingen indtægter, idet markedspriserne på landbrugsprodukter ikke tager højde for de alsidige opgaver, som landbruget udfører.

3.11 Derfor er landbrugsbedrifterne i dag tvunget til at realisere alle potentielle produktivitetsstigninger for at kunne overleve økonomisk. I en snigende proces fjerner EU sig dermed gradvist fra den europæiske landbrugsmodel, og det kan konstateres, at tendensen er en industrialisering af landbruget. Der opstår på den ene side bedriftsformer, der peger i retning af en »amerikanisering af det europæiske landbrug«, mens der på den anden side er mange bedrifter som må give op, selv om deres eksistens ville være vigtig for bevarelsen af et multifunktionelt landbrug

(1) Begrebet »bäuerlich«, som ordforeren benytter, beskriver ikke bedriftens størrelse, men den måde, som man tænker på og driver gårdene på, dvs. organiseret i forbundne og komplementære kredsløb så tæt som muligt på bedriften, orienteret mod bevarelse af kvalificerede og varierede arbejdspladser, forankret i kommunen og regionen, med ansvarlighed over for naturen og dyrene og med tanke på efterfølgende generationer.

3.12 Disse processer er i de forskellige landbrugssektorer, men også regionalt, forløbet i meget forskelligt tempo. I de seneste år har der været tale om en enorm dynamik, og der har i nogle tilfælde kunnet konstateres omfattende strukturfor-skydninger: f.eks. måtte 20 % af alle svineproducerende bedrifter i delstaten Niedersachsen give op i 2008, uden at der af den grund blev opdrættet et eneste svin mindre.

3.13 Det er uvist, hvad denne udvikling i sidste ende vil medføre. Det kan bestemt ikke længere udelukkes, at Europa – som det allerede er sket i industrien – vil miste hele produktionsektorer. Et første eksempel kan blive fjerkræbranchen, som i langt højere grad end de fleste andre sektorer allerede er »industrialiseret«. En af de største koncerner i Europa, den franske fjerkræproducent Doux, flyttede flere af sine bedrifter fra Frankrig til Brasilien pga. af de lavere produktionsomkostninger i Brasilien.

3.14 Det vil sige: selv fortsatte produktivitetstigninger er i sidste ende ingen garanti for, at europæisk landbrug kan overleve på uregulerede globale markeder. Nogen garant for opretholdelsen af landbrugsbedrifter i hele Europa har de aldrig været.

3.15 EØSU understreger, at en stærk koncentration af produktionen gør europæisk landbrug mindre modstandsdygtigt i krisesituationer.

3.16 Den europæiske landbrugsmodel er kendetegnet ved, at man bevidst har accepteret tab af produktivitet, hvilket naturligvis er en konkurrencemæssig ulempe. Dette er imidlertid et bevidst politisk og samfundsmæssigt valg, for Europas borgere har en anden holdning til håndteringen af GMO'er, hormoner, vækstfremmere, bekæmpelse af salmonella eller landskabets bevarelse end mange borgere uden for Europa. En ting er imidlertid indlysende: disse internationalt set højere produktionsstandarder forårsager omkostninger, og de kan ikke alene lægges landmændene til byrde!

3.16.1 Det er i denne forbindelse meget vigtigt at styrke grænsekontrolmekanismerne gennem sundhedsgaranti-protokoller, der gør det muligt at efterprøve vilkårene for sporbarhed og sikkerhed og sikre, at der ikke anvendes produkter, som er forbudte i EU, idet der stilles samme krav til EU-produkter og importerede produkter.

3.17 Europas politikere står altså overfor en udfordring, som består i at bevare et landbrug, som ikke må udnytte alle potentielle produktivetsforbedringer, men som alligevel skal sikre landbrugerne en passende indkomst.

3.18 Den europæiske landbrugsmodel kan ikke fås på verdensmarkedsbetingelser og til verdensmarkedspriser. Det er ikke muligt at have et landbrug som

- er i stand til at producere på (ofte forvredne) verdensmarkedsvilkår i alle europæiske regioner,
- samtidig opfylder alle forventninger med hensyn til produktion (kvalitet, sikkerhed, sparsom omgang med naturressourcerne, dyrevelfærd osv.), og som formår at dække omkostningerne ved at producere i Europa,
- tillige sikrer et moderne arbejdsmarked med attraktive lønforhold, der er kendetegnet ved et højt sikkerhedsniveau

og mange arbejdspladser samt et højt niveau hvad angår uddannelse og efteruddannelse.

3.19 Den europæiske landbrugsmodel er i dag mere end nogensinde truet af den aktuelle udvikling, og må derfor støttes og fremmes gennem en stærk fælles landbrugspolitik.

4. Politikken efter 2014 – en strategisk afgørelse: hvad er målet med den fælles landbrugspolitik?

4.1 Selvom den fælles landbrugspolitik i tidens løb har været udsat for fundamentale og gentagne ændringer og reformer, gennemføres for tiden endnu en reformdebat – efter debatterne i 2000, 2003 og 2008. Dette er en indikation af, at ikke alle samfundsmæssigt relevante spørgsmål med relation til den fælles landbrugspolitik hidtil er blevet besvaret på en tilfredsstillende måde. Derfor udsættes den fælles landbrugspolitik ofte for hård kritik, og der er sågar i et vist omfang sat spørgsmålstegn ved dens fortsatte eksistensberettigelse. EØSU mener, at en radikal markedsorientering af landbruget er udelukket, hvis den europæiske landbrugsmodel skal tages alvorligt.

4.2 De involverede parter bør og skal ikke blot tage del i denne samfundsdebat, men bør agere offensivt. Heri ligger der en chance for at forklare samfundet, hvorfor landbruget spiller en særlig rolle. Et landbrug og en kvægavl, der forvaltes på en bæredygtig måde i overensstemmelse med den europæiske landbrugsmodel, er grundlaget for vores samfunds fødevarerforsyning og har strategisk betydning for en sund arealforvaltning og fysisk planlægning, landskabsbevarelse, omsorg for miljøet og bekæmpelse af klimaændringer.

4.3 EØSU anser det for at være absolut nødvendigt, at der i første omgang skabes en samfundsmæssig konsensus om, hvordan fremtidens europæiske landbrug skal se ud. Hvilke retningslinjer skal gælde for den landbrugspolitiske model? For at sætte tingene på spidsen: skal den fælles landbrugspolitik forsvare og udvikle den »europæiske landbrugsmodel« eller skal den fokusere på at strømline få, stadig mere specialiserede, regionalt koncentrerede og effektiviserede bedrifter til en stadig hårdere global konkurrence om at producere til de laveste priser?

4.4 For EØSU står følgende klart: en ren fokusering på øget konkurrencedygtighed med henblik på større afsætning på verdensmarkedet kommer til kort. Det er ikke en produktion baseret på lavest mulige priser, størst mulig driftsøkonomisk optimering, specialiseret og regional koncentreret produktion, som skal kendetegne den fælles landbrugspolitik efter 2013, men derimod den europæiske landbrugsmodel, som skal være baseret på principperne om fødevarerens sikkerhed, bæredygtighed og landmændenes og forbrugernes reelle behov.

4.5 Den europæiske landbrugsmodel kan kun overleve, hvis det multifunktionelle landbrugs konkurrenceevne øges set i forhold til en driftsøkonomisk set optimeret landbrugsproduktion. Dette skal blive en hovedprioritet for den fælles landbrugspolitik, og de landbrugspolitiske instrumenter skal målrettes mod ovenstående målsætning, hvilket vil medføre væsentlige ændringer i støttestrukturen. En yderligere reduktion i antallet af styringsinstrumenter ville være i modstrid med ovenstående prioritet.

4.6 EØSU opfordrer Kommissionen, Rådet og Europa-Parlamentet til først og fremmest at give en klar beskrivelse af målene med den fælles landbrugspolitik, for derefter at sammensætte den nødvendige vifte af instrumenter og præcisere, hvor stort finansieringsbehovet vil være. Først derefter skal finansieringsaspektet afklares. EØSU anser det for forkert, først at afsætte et samlet beløb til et område for herefter at fordele midlerne på enkeltforanstaltninger og medlemsstater.

4.7 EØSU gør opmærksom på, at det i overvejelserne over den fælles landbrugspolitik fremtidige retning efter 2013 skal tages med i betragtning, at en sjettedel af alle arbejdspladser i Europa på direkte eller indirekte vis er forbundet med landbrugsproduktionen. Den fælles landbrugspolitik er derfor også vigtig som en garant for beskæftigelsen i EU, især i landdistrikterne. Hvis den egentlige landbrugsproduktion forsvinder, går arbejdspladserne i tilknyttede sektorer – herunder i fødevarerindustrien – også tabt! Hertil kommer, at landbruget forvalter ca. 80 % af EU's areal og spiller en hovedrolle i den bæredygtige anvendelse af ressourcerne, bevarelsen af naturlige levesteder og af biologisk mangfoldighed osv. Landbruget vil desuden få stigende betydning i forbindelse med bekæmpelse af klimaændringer.

5. En bred vifte af landbrugspolitiske foranstaltninger

5.1 Markedet kender til priser, men stort set ingen værdier. De priser, som landmændene opnår, er i stadigt stigende grad et resultat af de globalt set mest gunstige produktionsbetingelser og driftsomkostninger. Den europæiske landbrugsmodel er imidlertid i høj grad baseret på værdier, som ikke afspejles i verdensmarkedspriserne.

5.2 »Markedsstabilisering« er ifølge EU-traktaten et af målene med den fælles landbrugspolitik. Stabile markeder er vigtige. Med henblik på at stabilisere priserne og undgå for kraftige prisudsving anser EØSU det derfor også fremover for vigtigt at gøre brug af markedsinstrumenter. Foranstaltningerne til henholdsvis en regulering af markedet og sikring af producentpriserne er imidlertid minimeret. Set i forhold til tredjelande hører EU's landbrugsmarkeder til de mest åbne. Dette er årsagen til størstedelen af problemerne, der på sigt ikke alene kan løses vha. støtteudbetalinger.

5.3 Landbrugspolitik handler altså om mere end støttetildeling. Landmændene forventer med rette, at de kan opretholde et fair indtægtsniveau baseret på salget af deres produkter på markedet og belønning for de samfundsmæssige opgaver, som de varetager inden for rammerne af den europæiske landbrugsmodel.

5.4 Samfundet skal give støtte via landbrugspolitikken, hvis man ønsker at forsvare den europæiske landbrugsmodel. Landbruget må i den forbindelse acceptere, at samfundet forventer et multifunktionelt landbrug som resultat af støtten.

5.5 Handel/Markeder/Markedsordninger

Ustabile/stabile markeder

5.5.1 Hvad angår markeder og priser, skal der tages hensyn til og findes en løsning på mindst tre forskellige typer problemer:

- stadig mere svingende markeder med faldende produktionspriser,
- distributions- og markedsføringssektorens stadig større markedsstyrke over for producenterne,
- klare problemer i forbindelse med fremstilling og markedsføring af lokale og regionale kvalitetsprodukter. Her mangler der en særlig lovgivning for landbrugsproduktion, der retter sig mod lokale og regionale markeder.

5.5.2 At man i så høj grad har valgt at give afkald på effektive instrumenter til stabilisering af markederne har fremmet spekulation og ustabile markeder. Dette er imidlertid i modstrid med EU's nuværende og tidligere traktater!

5.5.3 De store prisudsving skaber en tendens til, at producenterens andel af værdikæden reduceres, samtidig med at avancerne i engros- og detailledet forøges.

5.5.4 Heller ikke forbrugerne drager nogen nævneværdig fordel heraf, hvilket de seneste år med al tydelighed har vist: faldet i sukkerroepriiserne på ca. 40 % er stort set ikke slået igennem i slutpriserne, og det samme gælder for de kraftige prisfald på mælk og korn.

5.5.5 Erfaringerne viser, at regulerende indgreb - vha. rigtige foranstaltninger, der iværksættes på det rigtige tidspunkt - samfundsøkonomisk set er mindre udgiftskrævende end udbedringen af skader på et senere tidspunkt.

5.5.6 Mælkekrise viser tydeligt, at det ikke er muligt at reducere omfanget af regulerende foranstaltninger på markedet samt produktionsomfanget til et minimum, uden at det går ud over de høje krav til produktion og alsidighed, som borgerne forventer opfyldt.

5.5.7 Udløbet af mælkekvoteordningen er forbundet med en fare for, at mange mælkeproducenter, primært i ugunstigt stillede områder, giver op, hvilket i mange tilfælde vil sige, at den landbrugsmæssige udnyttelse af jorden opgives. Det er uden tvivl korrekt, at den mængde mælk, der forbruges i f.eks. Estland, kan produceres billigere i andre og mere produktive europæiske regioner end i Estland selv. En sådan udflytning af produktionen pga. omkostningsniveauet er imidlertid i diametral modstrid med målsætningerne i den europæiske landbrugsmodel. EØSU støtter en landbrugspolitik, der gør det muligt at drive landbrug i hele EU på grundlag af princippet om fødevareresuverænit! Det skal her gentages: dette kan ikke realiseres udelukkende vha. finansiel støtte, og det er derfor nødvendigt at regulere markederne og produktionen.

5.5.8 En stabilisering af markederne, herunder etableringen af et såkaldt »sikkerhedsnet«, skal være en central opgave i forbindelse med reformen af den fælles landbrugspolitik!

5.5.9 EØSU går ind for, at

- de få tilbageværende foranstaltninger til markedsstabilisering ikke blot bibeholdes og anvendes, når markedsituationen kræver det, men at nye WTO-konforme tiltag til stabilisering af markedet udvikles og indføres,
- der set i lyset af den stigende usikkerhed på de internationale landbrugsmarkeder ses på muligheden for at etablere strategiske kriseforebyggende foranstaltninger i form af oplagring af landbrugsprodukter,
- det derudover overvejes, hvordan man med støtte fra producentorganisationer og ved hjælp af sektoraftaler kan udøve en stabiliserende indflydelse på markederne.

Problemer i fødevarerækeden

5.5.10 Når det drejer sig om prisfastsættelsen er der en mangel på balance i forhandlingerne. Landmændene taler om en unfair kontraktpraksis, der skyldes, at engrosleddet i fødevarerækeden indtager en yderst dominerende position.

5.5.11 Det afgørende spørgsmål om, hvem der får hvilken andel af værditilvæksten, afgøres for nuværende – helt som den fri markedsøkonomi foreskriver det – udelukkende af markedet. Dette er alt andet end tilfredsstillende for de landmænd, der ved ofte højere enhedsomkostninger stadig hyppigere må konstatere, at producentpriserne falder, og de dermed ofte må reagere med tiltag, der er i modstrid med den europæiske landbrugsmodels målsætninger.

5.5.12 Idet 15 detailhandelskæder allerede kontrollerer 77 % af fødevaremarkedet i EU27 går EØSU ind for, at man, som i USA, vurderer, om konkurrenceretten i tilstrækkelig grad kan forhindre markedsdominerende strukturer og betænkelige former for kontraktpraksis. Det er vigtigt, at samtlige berørte grupper inddrages i evalueringen. Analysen bør resultere i en ændring af EU's konkurrenceregler for landbrugsfødevareresektoren, så der tages hensyn til dens særlige karakteristika, og reglerne tilpasses de konkurrenceregler, der gælder i de lande, EU konkurrerer med på de globale markeder, som vedtaget i gruppen af højtstående eksperter på mælkeområdet.

5.5.13 EØSU forventer, at Kommissionen gør en indsats for at fremme gennemsigtigheden i prisdannelsen og kommer med forslag til, hvordan den såkaldte »asymmetriske prisdannelse« kan undgås ⁽²⁾.

Markedsføring af lokale, regionale, specialiserede og kvalitetsprodukter

5.5.14 De store fødevarerækeder og de vigtigste dele af den forarbejdende industri forlanger til stadighed ensartede og billige råvarer, der næsten er standardiserede. Der er dermed ikke meget spillerum for regionale og produktspecifikke forskelligheder.

⁽²⁾ Hvis producentpriserne stiger, stiger forbrugerpriserne hurtigt. Hvis producentpriserne falder, falder forbrugerpriserne kun langsomt.

5.5.15 Imidlertid er netop fremstilling og markedsføring af kvalitetsprodukter som udtryk for det regionale element og landdistrikternes mangfoldighed i EU en vigtig opgave i forbindelse med bevarelsen af den europæiske landbrugsmodel. Denne indsats fortjener derfor en langt større støtte. Kortere distributionskanaler og en mere direkte vej fra landmænd eller producentsammenslutninger til forbrugeren kan styrke særligt mindre og mere arbejdsintensive bedrivers konkurrenceevne.

5.5.16 Geografiske betegnelser og produktionstekniske forskelle bør spille en langt større rolle end hidtil. De må opfattes som »intellektuelle ejendomsrettigheder« og beskyttes som sådanne. Tilsvarende betegnelser kan udgøre bindeleddet mellem landbrugsprodukterne og regionerne, dvs. produkterne har en »sikker« oprindelse, men også særlige kvalitetskendetegn, der har vist sig i tidens løb. Det er i den forbindelse vigtigt, at det klart defineres, hvad der forstås ved regionale produkter.

5.5.17 Hvad angår mærkning af produkter findes der for tiden mange vildledende og betænkelige former for praksis. F.eks. bør det fremover være ulovligt at

- der på mælkekartoner findes billeder af græssende køer, hvis mælken stammer fra dyr, der ikke længere kommer på græs. I stedet skal en markedssegmentering (lige fra en mælkeproduktion baseret på køer, der fodres med hø eller kommer på græs, til regional markedsføring gennem producenter eller mindre landbrugskooperativer mm.) fremmes,
- at der reklameres med en bestemt regional oprindelse, selvom produktet er produceret et andet sted.

5.5.18 Gennemskueligheden på markedet og forbrugerinformationerne (bl.a. oprindelsesmærkningen) må forbedres og kontrolleres. Med henblik på at forbedre kendskabet til de regler, der gælder for europæiske landmænd, skal der lanceres oplysningskampagner, der informerer forbrugerne om de europæiske produktionssystemer. Der skal desuden især lægges vægt på mærkningsordningen, og i den forbindelse mener EØSU, at anbefalingerne i udtalelsen om fødevarerinformation til forbrugerne ⁽³⁾ bør tages i betragtning.

5.5.19 Skattemidlerne bør fremover hovedsageligt anvendes til at styrke regionale produkter og markeder.

5.6 De finansielle instrumenter i den fælles landbrugspolitik

Den nuværende situation

5.6.1 I EU eksisterer der for tiden et uensartet system for landbrugsstøtte: i EU(15) findes enkeltbetalingerne, der enten er baseret på tidligere tiders krav på støtte eller som udvikler sig i retning af en harmoniseret arealstøtte. I EU(12) blev der med det samme indført et arealstøttesystem, selvom udbetalingerne der ligger under niveauet i EU(15).

⁽³⁾ EUT C 77 af 31.3.2009, s. 81.

5.6.2 De enkelte landmænd får dermed et højst forskelligt udbytte af de nuværende udbetalinger. Dette opfattes ofte som værende uretfærdigt, og desuden er systemet svært at retfærdiggøre over for skatteborgerne.

5.6.3 I forbindelse med den kommende reform skal det være en central opgave at udvikle et harmoniseret og samfundsmæssigt acceptabelt system, som beror på objektive kriterier.

5.6.4 Den direkte støtte under 1. søjle har sin historiske begrundelse i sænkningen af garantipriserne i 1992. De blev indtil 2003 tildelt som tilkoblede prisudligningsbetalinger, indtil man med Luxembourg-aftalerne realiserede en »frakobling«. Da de fleste medlemsstater imidlertid har valgt den såkaldte »historiske model for enkeltbetalinger pr. bedrift«, er der for de enkelte landmænd stadig stor forskel på, hvor meget de får ud af det nuværende system. På grund af frakoblingen har de ikke længere nogen direkte indflydelse på, hvordan der produceres.

5.6.5 Den direkte støtte (=arealstøtten) under 2. søjle blev tildelt for at kompensere landmændene for varetagelsen af særlige samfundsmæssige opgaver, der kræver mere end en overholdelse af minimumskravene, og hvis løsning ikke afspejles i markedsprisen, samt motivere landmændene til i det hele taget at opretholde en samfundsmæssigt ønsket produktion i ugunstigt stillede områder.

5.6.6 Hele den direkte støtte under 1. søjle finansieres i øjeblikket af EU. Hvad angår den direkte støtte under 2. søjle skal medlemsstaterne derimod medfinansiere. Denne forskel i finansieringsmekanismen påvirker i mange medlemsstater programmernes »attraktivitet«. EØSU opfordrer Kommissionen til, at man ved den kommende programplanlægning tager højde for, at forskellige medfinansieringssatser ikke må resultere i, at bestemte dele af programmet henholdsvis foretrækkes eller får mindre opmærksomhed af medlemsstaterne.

5.6.7 Ud over den direkte støtte findes der midler til fremme af landdistrikternes udvikling (under 2. søjle, 3. akse), investeringsstøtte til bedrifterne (under 2. søjle, 1. akse) samt LEADER-programmet.

5.6.8 De direkte finansielle overførsler har på grund af de ustabile markeder og andre omstændigheder i nogle tilfælde fået en meget stor betydning for landbrugsbedrifternes indkomstniveau. Uden finansiell støtte ville strukturforandringerne i landbruget have været væsentligt mere dramatiske, selvom det må konstateres, at der er stor forskel på, hvor meget de enkelte bedrifter drager fordel af det for tiden vigtigste instrument, nemlig de direkte betalinger under 1. søjle.

Fremtidens støttesystemer

5.6.9 EØSU fastholder sin hidtidige position, hvad angår den direkte støtte under 1. søjle. Udvalget har altid understreget, at **funktionsbestemte** direkte betalinger »... selv om de er vigtige, kun bør have en supplerende funktion⁽⁴⁾ ...«. Landmændenes

indtjening bør være et resultat af markedets priser og en kompensation for varetagelsen af de samfundsmæssige opgaver, som markedet ikke honorerer.

5.6.10 Denne nødvendige modydelse, som ikke hidtil har været bevilget, forudsætter, at der opnås enighed om, hvilke ydelser landmændene - individuelt og kollektivt - leverer. Dette er vigtigt med henblik på at opstille klare kriterier for den fremtidige tildeling af direkte støtte, som må bero på objektive kriterier og være »tilkoblet« noget, så den bliver samfundsmæssigt acceptabel.

5.6.11 Grundlæggende bør det gælde at

- direkte betalinger, under 1. eller 2. søjle, kun ydes til landmænd, der er aktive i erhvervet, og til landskabsplejeforeninger og andre organisationer, der har at gøre med bevarelsen af kulturlandskabet,
- direkte betalinger, under 1. eller 2. søjle, skal tage jobskabelsen i hver enkelt bedrift i betragtning,
- direkte betalinger, under 1. eller 2. søjle, skal kompensere for landbrugets varetagelse af samfundsmæssige opgaver, der er nødvendige for bevarelsen af den europæiske landbrugsmodel. Landmændenes indkomst bør hovedsageligt stamme fra priserne på et reguleret marked, hvor produktionsomkostningerne anerkendes af markedet,
- de direkte betalinger, under 1. eller 2. søjle, på grund af de meget forskellige agroklimatiske forskelle i EU også bør omfatte en EU-kompensation til de landmænd, der har meromkostninger som følge af disse forskelle⁽⁵⁾.

5.6.12 Der skal altså tages stilling til, hvilke konkrete ydelser, der skal kompenseres med direkte støtte (og i hvilket omfang), og bedrifter eller produktionsenheder, der ikke varetager sådanne opgaver, eller som ikke ønsker at gøre det, og som dermed ikke bidrager til realiseringen af den europæiske landbrugsmodel, bør heller ikke modtage direkte støtte.

5.6.13 Direkte støtte, der skal kompensere for samfundsmæssige ydelser, der ikke har nogen markedspris (f.eks. konkrete, klart definerede miljøydelser) bør der ikke kunne sættes spørgsmålstegn ved. EØSU mener, at det er nødvendigt ikke blot at udbygge sådanne programmer, men også at udforme dem på en mere attraktiv og fleksibel måde. Det er således en nødvendighed at genindføre »incitamentselementet«. Det er også vigtigt, at der bliver mulighed for at reagere mere fleksibelt på tiltag fra den enkelte landmands side. Programmerne bør i højere grad være resultatorienterede end fokuserede på foranstaltninger i sig selv.

5.6.14 Mange nye foranstaltninger vil fremover høre under denne kategori, f.eks. de landbrugsproduktionsmetoder, der bidrager til at afbøde klimaændringerne eller binde kulstof i jorden. Anvendelse af ekstensive græsarealer er en sådan metode.

⁽⁴⁾ EFT C 368 af 20.12.1999, s. 76-86, pkt. 7.6.1.

⁽⁵⁾ EUT C 318 af 23.12.2009, s. 35.

5.6.15 Også direkte støtte som kompensation for permanente naturbetingede handicap, der ikke lader sig ændre, samt betalinger som kompensation for produktionsrestriktioner som følge af påbud, eksempelvis på området naturbeskyttelse, er yderst berettigede. I mange beskyttede områder er det vigtigt at opretholde bestemte landbrugsmæssige aktiviteter med det formål at bevare områdets karakter. EØSU anser det for virkelighedsfjernt at afvise støtte med den begrundelse, at forordningen om beskyttede områder fastlægger en ramme for landmændenes aktiviteter.

5.6.16 Funktionsbestemte og dermed også differentierede direkte betalinger, der tager udgangspunkt i løsningen af konkrete opgaver med en klar gavnlige effekt for samfundet, må fremover udgøre det centrale element i den direkte støtte til landbruget. Udligningsgodtgørelsen hører klart til her.

5.7 *En harmoniseret arealstøtte som kompensation for en svækket konkurrenceevne?*

5.7.1 Et forslag, der fremføres i debatten, går på, at de nuværende direkte betalinger under 1. søjle skal erstattes med en arealstøtte, som er harmoniseret på EU-plan, og at denne skal begrundes med, at det europæiske landbrug set i forhold til konkurrenterne på verdensplan pålægges højere produktionsstandarder og dermed konkurrencemæssige ulemper.

5.7.2 EØSU har helt klart den opfattelse, at man må overveje, hvordan de ulige konkurrencevilkår kan udjævnes. I handelsaftalerne anses social- og miljøstandarder, der er afgørende for den europæiske landbrugsmodel, for at være ikke-toldmæssige handelshindringer, hvilket er helt uacceptabelt. Der er et stort behov for at reformere WTO-systemet i den henseende, idet et globalt handelssystem uden sociale og miljømæssige standarder ikke kan accepteres.

5.7.3 Med henblik på en udligning af de konkurrencemæssige ulemper er det vigtigt at præcisere, i hvilke produktionsgrene de europæiske regler konkret adskiller sig konkret fra regelsættet hos de vigtigste konkurrenter, og hvilke påviselige ekstra omkostninger dette medfører for de enkelte bedrifter/bedriftstyper/produktionsformer.

5.7.4 Produktionsbetingelserne og dermed omkostningsniveauet for Europas landmænd er ekstremt forskellige: der findes store strukturelle og (agro-)klimatiske forskelle, men også stærkt divergerende produktions- og leveomkostninger i de forskellige regioner. Også på grund af stordriftsfordele i de enkelte medlemsstater, regioner og mellem bedriftstyper opstår der betydelige forskelle med hensyn til omkostningsulemper.

5.7.5 Det giver f.eks. også sig selv, at konkrete produktionsvanskeligheder forbundet med dyrehold ikke kan imødegås ved, at der udbetales en harmoniseret arealstøtte, som også kommer planteavlere til gode.

5.7.6 Heraf følger, at udligningen af ulige konkurrencevilkår ikke kan ske ved hjælp af en harmoniseret arealstøtte på europæisk plan. Støtten må i stedet være baseret på forholdene i den

pågældende region og tage hensyn til de agro-klimatiske betingelser samt bedriftstyperne.

5.8 *En harmoniseret arealstøtte som indkomstoverførsel?*

5.8.1 Der hersker ingen tvivl om, at de ca. 50 mia. EUR, der årligt går fra EU's landbrugsbudget til det europæiske landbrug i mellemtiden er blevet livsvigtige for mange bedrifter.

5.8.2 De nuværende priser på landbrugsvarer er altså ikke bare for lave til at bevare den europæiske landbrugsmodel. De nuværende priser stiller spørgsmålstegn ved hele landbrugets overlevelse i Europa.

5.8.3 Derfor diskuteres muligheden for at tildele alle landmænd en slags »basis- og eksistenssikringspræmie« i form af en harmoniseret arealstøtte på EU-plan.

5.8.4 Indkomstforholdene varierer meget for de enkelte bedriftstyper og de forskellige regioner. Også her spiller de under punkt 5.7.4 nævnte forskelle en afgørende rolle. Heraf følger, at også indkomstproblemet må imødegås ved hjælp af en differentieret strategi. Heller ikke dette problem kan løses vha. en harmoniseret arealstøtte på EU-plan, der i uforholdsmæssig høj grad gavner bl.a. bedrifter med meget jord og bedrifter med få ansatte.

5.8.5 I stedet for en harmoniseret arealstøtte burde det i stedet overvejes at indføre en præmie, der udbetales pr. person/ansat, men som vil være underlagt en maksimumtærskel. Som led i en sådan løsningsmodel bør der ved udmåling af præmierne også tages hensyn til de forskelle, der er nævnt i punkt 5.7.4. Denne præmieordning bør endvidere tage højde for, at bedrifternes indkomst i overvejende grad bestemmes af de stadigt større udsving i producentpriserne. Et system, der tager sit udgangspunkt i indkomstforholdene, skal være i stand til at reagere tilstrækkeligt fleksibelt på de stadigt større prisudsving.

Overgangsperioder

5.9 Et fælleseuropæisk støttesystem - ikke at forveksle med en harmoniseret arealstøtte på europæisk plan - som ikke længere begrundes med tidligere tiders krav på støtte, men som baseres på konkret definerede ydelser, der leveres her og nu, vil resultere i betydelige ændringer i finansieringsstrømmen både mellem medlemsstater og til de enkelte bedrifter. Der vil altså set ud fra et finansielt synspunkt være tale om vindere og tabere. EØSU er fortalende for, at man går forsigtigt frem og i givet fald indfører overgangsperioder. Disse bør dog være udformet på en måde, som sikrer, at det nye system er trådt helt i kraft midt i eller senest ved udgangen af den nye finansperiode.

5.10 *Fremtiden for 2. søjle*

5.10.1 Mange borgere har fået det indtryk, at dele af 2. søjle i den fælles landbrugs politik har til formål at udbedre de skader, som politikerne selv har forårsaget ved at opstille forkerte rammebetingelser.

5.10.2 Det må på gennemskuelig vis formidles til offentligheden, at de foranstaltninger som fremover vil blive tilbudt inden for rammerne af 2. søjle i den fælles landbrugspolitik, supplerer de funktionsbestemte direkte betalinger og at de fremover vil være endnu mere målrettede mod en videreførelse, sikring og realisering af den europæiske landbrugsmodel. Dette kræver en optimering af de til rådighed stående foranstaltninger.

5.10.3 Dette gælder ikke kun for den nuværende 2. akse i 2. søjle. Også investeringsstøtten til landbrugsbedrifterne må i endnu højere grad orientere sig i retning af »bæredygtighed«. For EØSU hersker der ingen tvivl om, at der eksisterer et væsentligt investeringsbehov i Europa, hvad angår en optime-

ring af landbrugsbedrifterne i retning af større bæredygtighed, men også med henblik på en delvis omformning af et kulturlandskab som tidligere har været præget af rent produktions-tekniske krav (se f.eks. vandhusholdnings-/vandrammedirektivet).

5.10.4 EØSU er fortalere for en udbygning og optimering af den vifte af opgaver, der i øjeblikket udbydes under 3. akse i 2. søjle. En overdragelse af disse opgaver til den generelle struktur- og regionalpolitik afvises klart. Samtidig har udvalget den holdning, at foranstaltningerne under den nuværende ELFUL skal have en klar landbrugsmæssig relevans. Anlæg af veje eller bredbåndsnet hører ikke hjemme her!

Bruxelles, den 18. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om nye styreformer i internationale organisationer

(2010/C 354/07)

Ordfører: **Annie VAN WEZEL**

Medordfører: **Claudio CAPPELLINI**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 25. februar 2009 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

»Nye styreformer i internationale organisationer«.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 4. marts 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 132 stemmer for, ingen imod og 4 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Verdensøkonomien er mere integreret end nogensinde før. Med store globale kriser i en multipolar verden er der brug for nye styreformer i og større legitimitet for internationale organisationer. Denne legitimitet må tage udgangspunkt i fælles værdier, standarder og mål, sammenhæng og effektivitet og inkludere alle lande og borgere. **EØSU bakker op om, at EU aktivt deltager i udviklingen af sådanne nye styreformer i internationale organisationer.**

1.2 Selv før den aktuelle krise havde man erkendt, at der var brug for en reform af de internationale organisationer, FN's organisationer og Bretton Woods-institutionerne, men efter at den finansielle og økonomiske krise brød ud, har reformprocessen fået yderligere vind i sejlene. Siden det stod klart, at finanskrisens virkninger var uigenkaldelige, har **G20** ført an i arbejdet med at finde løsninger. Men på trods af at resultaterne af G20-møderne er blevet positivt modtaget, sættes der spørgsmålstegn ved legitimiteten af gruppens beslutninger. **EØSU appellerer til EU om at etablere effektive forbindelser mellem arbejdet i G20 og FN's repræsentative institutioner og om at styrke ECOSOC.**

1.3 De nye vækstlande og udviklingslandene skal gives en mere fremtrædende rolle i styringen af internationale organisationer. **EØSU støtter op om flere omstruktureringer i Verdensbanken og Den Internationale Valutafond for at øge disse landes repræsentation.**

1.4 Styreformerne i internationale organisationer bør tage udgangspunkt i FN-pagten og FN's verdenserklæring om menneskerettigheder. EU har været en stærk fortalere for multilateralt samarbejde, og EØSU støtter fuldt og helt denne politik. **Imidlertid har EØSU noteret sig, at betingelserne for fremme af**

multilaterale værdier har ændret sig, og mener derfor, at der er behov for igen at se på Kommissionens meddelelser om EU-politikken for multilateralisme⁽¹⁾.

1.5 Selvom internationale organisationer meget vel kan have klare målsætninger, er de ikke effektive, fordi overvågningen af opfølgningen af deres beslutninger og vurderingen af disse beslutningers gennemslagskraft ikke er god nok. EU har udviklet overvågningsmekanismer, der kan tjene som forbillede og anvendes internationalt til overvågningen af komplekse foranstaltninger på flere niveauer. **EØSU opfordrer EU til, at disse overvågningsmekanismer indføres i internationale organisationer.**

1.6 **EØSU støtter en udvidelse af internationale organisationers beføjelser til at regulere de finansielle markeder på internationalt plan for at forhindre en ny finansiell krise.** EØSU bakker op om mere regulering på europæisk og internationalt niveau, bl.a. vedrørende større reserver, hedgefonde, skattely, urimelig og grotesk aflønning, nedbringelse af risiciene ved lånefinansiering og styrkelse af tilsynsmyndighedernes overnationale beføjelser.

1.7 **EØSU støtter ethvert initiativ fra EU's side med henblik på at fremme samarbejde og sammenhæng mellem internationale organisationer.** EØSU opfordrer kraftigt EU til at tage skridt til at følge op på Angela Merkels initiativ og bane vej for en formel dialog mellem internationale organisationer med det formål at fremme samarbejde på grundlag af ILO's dagsorden for anstændigt arbejde.

⁽¹⁾ KOM(2001) 231 om opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender og KOM(2003) 526 om Den Europæiske Union og De Forenede Nationer: et argument for multilateralt samarbejde.

1.8 EØSU bifalder Europa-Parlamentets beslutning, der opfordrer EU's medlemsstater til at ratificere ajourførte ILO-konventioner, og støtter Europa-Parlamentets opfordring til Kommissionen om at udarbejde en henstilling til medlemsstaterne om at ratificere de ajourførte ILO-konventioner og aktivt medvirke til deres gennemførelse. **EØSU ønsker at bidrage aktivt til udarbejdelsen af denne henstilling.**

1.9 EØSU anerkende den »bløde magt«, som EU gør brug af i styringsstrukturene i internationale organisationer, men mener ikke desto mindre, at EU over for hver enkelt international organisation bør udvikle en strategi for at øge sin indflydelse og styrke sin position. **EØSU bør være repræsenteret på høringer i forbindelse med udarbejdelsen af disse strategier.**

1.10 EØSU håber, at EU i kraft af den nye Lissabontraktat, den nye højtstående repræsentant for udenrigsanliggender og det styrkede diplomatiske samarbejde vil komme til at fremstå mere samlet og styrket i internationale organisationer. **EØSU opfordrer EU til at sikre sammenhæng i de eksterne politikker og handle i overensstemmelse med sine mål.**

1.11 Der er ikke særlig stor gennemsigtighed i arbejdet med at udforme de nye styringsstrukturer. Arbejdsmarkedets parter og repræsentative civilsamsfundsorganisationer bør inddrages, og **EØSU forventer, at EU gør informationer om dette arbejde let tilgængelige.**

1.12 Internationale organisationer er effektive, når de er åbne over for at høre repræsentative civilsamsfundsorganisationer, fagforeninger og arbejdsgiverorganisationer. Disse grupper må være en del af de internationale organisationers transparente høringsstrukturer og deres overvågningsmekanismer. **EØSU forventer, at EU (Kommissionen og medlemsstaterne) fremmer og baner vejen for en bedre høring af civilsamsfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter i den fremtidige styring af internationale organisationer.**

2. Indledning

2.1 Diskussionen om styreformerne i internationale organisationer er ikke ny, men den hurtige udbredelse af den globale finansielle krise og dens dybtgående virkninger afslørede svagheden i den globale styring af den globaliserede økonomi. Den blotlagde staternes stigende **indbyrdes afhængighed** af hinanden. Ikke blot påvirker krisen samtlige økonomier, den har også udviklet sig til et alvorligt problem for beskæftigelsen og ramt millioner af i forvejen sårbare arbejdstagere og virksomheder. For at begrænse de negative virkninger af krisen så meget som muligt og undgå en fremtidig krise er der behov for en bedre regulering af den finansielle sektor, hvor krisen begyndte. Men dette er ikke tilstrækkeligt. For at skabe en bæredygtig, værdibaseret økonomi er det nødvendigt at indføre en ny og mere effektiv, ansvarlig og gennemsigtig styring af verdensøkonomien.

2.2 Udtalelsen vil i lyset af den igangværende reform af de internationale organisationer, der beskæftiger sig med socialpolitik, økonomisk politik og finanspolitik, og på baggrund af finanskrisen fokusere på disse organisationer, dvs. WTO, ILO,

Verdensbanken, Den Internationale Valutafond, OECD, G20 og Rådet for Finansiell Stabilitet.

2.3 Verden står over for **store globale kriser**, der kun kan løses effektivt på internationalt plan. Dette gælder ikke blot udfordringerne i forbindelse med den nuværende finansielle og økonomiske krise, men også fødevarer-, vand- og energikrisen, den stigende fattigdom, miljøproblemerne og konsekvenserne af klimaforandringerne, sikkerhed og den øgede migration.

2.4 Globaliseringen har ændret de økonomiske relationer, og den globale økonomiske styringsstruktur må afspejle dette. Magtforholdene ændres, og BRIK-landene får stadig større økonomisk, politisk og strategisk vægt. Vi er på vej fra en bipolar (den kolde krig) over en unipolar (amerikansk overherredømme) til en **multipolar verden**. De nye vækstøkonomier og udviklingslandene skal tildeles en rolle i de institutioner, der udgør den nye model for global styring.

2.5 Disse udfordringer kan kun håndteres af institutioner, der har **legitimitet**. Den legitimitet vil kun være til stede i den nye styringsstruktur, hvis der er **sammenhæng** i politikkerne, hvis disse politikker implementeres **effektivt** og **inkluderer** alle lande og deres befolkninger.

2.6 I de senere år er der blevet taget adskillige initiativer til at revidere de globale styreformer i internationale organisationer og reformere FN. På nationalt niveau er der gjort fremskridt med *Delivering as One*-strategien under ledelse af FN's stedlige koordinator. I 2009 meddelte FN-systemets øverste koordineringsorgan, at der var 9 fælles initiativer undervejs mellem FN's organisationer og Bretton Woods-institutionerne. Under arbejdet med at finde frem til en ny styringsstruktur for verdensøkonomien er det blevet foreslået, at Det Økonomiske og Sociale Råds (ECOSOC) rolle og kompetencer bør styrkes. Siden den finansielle og økonomiske krise brød ud, har reformprocessen taget fart med G20 som drivkraft.

2.7 På et møde i Pittsburgh, USA, den 24. og 25. september 2009 traf lederne af G20-landene en række beslutninger, som vil medføre væsentlige ændringer i den måde, hvorpå internationale organisationer styres. De besluttede, at G20 i fremtiden skal være det vigtigste forum for det internationale økonomiske samarbejde. De besluttede at fortsætte bestræbelserne på at regulere de finansielle markeder, og at den økonomiske genopretning skal være centreret om beskæftigelse af høj kvalitet. De blev enige om at fastlægge rammer for stærk, bæredygtig og afbalanceret økonomisk vækst, hvorved de forpligtede sig til at formulere fælles målsætninger på mellemlang sigt for landenes makroøkonomiske politikker og finans- og handelspolitikker, og at disse skal være forenelige med målet om en bæredygtig og afbalanceret vækst i verdensøkonomien. Den Internationale Valutafond blev bemyndiget til at bistå landene med at evaluere deres politikker for at lette dialogen. Herved er valutafondens rolle blevet styrket, hvilket allerede var blevet understreget, da

fonden blev tildelt 500 mia. dollar ekstra. Verdensbankens beføjelser til at reducere fattigdommen i verden er blevet slået fast med ekstra lån (100 mia. dollar) og et særligt fokus på fødevarer- og energisikkerhed for de fattige lande. G20-landenes ledere mødes igen i juni 2010 i Canada, i november 2010 i Korea og i 2011 i Frankrig.

2.8 G20-lederne enedes om at modernisere strukturen i det økonomiske samarbejde. De nye vækstlandes stemmewægte i Den Internationale Valutafond vil blive øget med 5 % på bekostning af overrepræsenterede, mindre økonomier. Verdensbanken er også blevet anmodet om at se på de nye vækstlandes repræsentation i bankens beslutningsstruktur.

2.9 På trods af at resultaterne af G20-møderne er blevet forholdsvis positivt modtaget, sættes der spørgsmålstegn ved **legitimiteten** af gruppens lederskab. Verdens fattigste lande er udelukket fra drøftelserne. G20's dagsorden er ikke baseret på en vedtagen politik, og ikke alle relevante internationale organisationer inddrages aktivt i arbejdet. I FN er der stor bekymring for, at organisationens rolle udhules, navnlig på det sociale og økonomiske område. Der skal findes en ny balance mellem G20's nye rolle, FN og FN's organisationer samt Bretton Woods-institutionerne. Man må forvente, at der vil blive lanceret nye initiativer og ideer med varige og hurtige ændringer i de økonomiske og politiske relationer.

2.10 Der må etableres effektive forbindelser mellem G20-landene og de repræsentative processer i FN, således at alle verdens landes interesser bliver hørt i et nyt og rummeligt globalt system, der skal suppleres af etableringen af et »økonomisk og socialt FN-sikkerhedsråd«, et stærkt reformeret ECOSOC med større beslutningskompetence eller et »globalt økonomisk råd«⁽²⁾. Inden for rammerne af alle disse ændringer må EU finde sig en plads, og nogle iagttagere er bange for, at den ændrede magtbalance vil komme til at koste europæisk indflydelse på internationalt plan.

2.11 I denne udvikling er der ikke tilstrækkelig fokus på civilsamfundets og arbejdsmarkedsparternes rolle. EØSU anbefaler, at G20 tildeler civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter en formel rolle, og opfordrer G20-landenes beskæftigelsesministre til at inddrage institutioner, der repræsenterer arbejdsmarkedets parter på internationalt plan, i deres arbejde. Selvom arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer har høringsstatus i nogle internationale organisationer, hersker en generel mangel på gennemsigtighed, og repræsentative organisationer som EØSU og de sociale og økonomiske råd bør inddrages mere aktivt.

(²) Som anbefalet af ekspertkommissionen, som under ledelse af prof. Joseph Stiglitz rådgav FN-konferencen om den globale finansielle og økonomiske krise og dennes indvirkning på udviklingen, i juni 2009. Stiglitz-kommissionen anbefalede også, at der nedsattes et ekspertpanel til at rådgive rådet.

3. Nye styreformer: Principper

3.1 Enhver ny styreform i internationale organisationer bør tage udgangspunkt i **FN's principper og værdier**. Styringsstrukturen i internationale organisationer kan være forskellige, men de bør i den måde, de fungerer på, tage udgangspunkt i FN-pagten, de grundlæggende menneskerettigheder, menneskets værdighed og lige rettigheder for mænd og kvinder. De bør være baseret på retfærdighed og overholdelse af internationale traktater og normer. De bør fremme sociale fremskridt, højere levestandard og større frihed. En ny styringsstruktur i internationale organisationer bør fremme en bæredygtig udvikling og social integration samt være egnet til at løse de vigtigste globale problemer effektivt.

3.2 De værdier, der ligger til grund for FN-pagten og FN's menneskerettighedserklæring, er også Den Europæiske Unions værdier. EU er baseret på principper om frihed og værdighed, dialog og stabilitet samt overholdelse af internationale aftaler. EU har været en stærk fortalere for multilateralisme og for FN og FN's traktater. Heri har det EØSU's støtte. **Imidlertid har EØSU noteret sig, at betingelserne for fremme af multilaterale værdier har ændret sig, og det mener derfor, at der er behov for igen at se på Kommissionens meddelelser om EU-politikken for multilateralisme (KOM(2001) 231 om opbygning af et effektivt partnerskab med FN inden for udvikling og humanitære anliggender og KOM(2003) 526 om Den Europæiske Union og De Forenede Nationer: et argument for multilateralt samarbejde.**

3.3 En ny styringsstruktur for den globale økonomi bør tage udgangspunkt i den internationale konvention om økonomiske, sociale og kulturelle rettigheder og være rettet mod løsning af akutte samfundsmæssige problemer som arbejdsløshed, fattigdom, fødevarerikkerhed og den stigende ulighed. Den bør bidrage til social retfærdighed og en mere retfærdig verden. Den bør spille en mere fremtrædende rolle med hensyn til at fremme en grøn økonomi og beskytte offentlige goder som rent vand, ren luft og biodiversitet og nedbringe CO₂-udledningen.

4. Nye styreformer: Øget samarbejde, større sammenhæng og øget effektivitet

4.1 EØSU opfordrer Kommissionen og andre europæiske institutioner til aktivt at fremme nye styreformer i internationale organisationer med det formål at skabe større **sammenhæng** imellem dem og gøre dem mere **effektive**, når det gælder deres bidrag til en bæredygtig udvikling, anstændigt arbejde og bæredygtige virksomheder.

4.2 Internationale organisationer, navnlig FN og organisationerne under FN, har klart definerede målsætninger, men er ofte ikke **effektive** nok. Også selvom målsætningerne formelt er fastsat i internationale traktater og standarder, er gennemførelsen ofte utilstrækkelig, og der mangler et effektivt system til at evaluere gennemslagskraften. De nye styreformer i de internationale organisationer bør lægge mere vægt på håndhævelse og opfølgning af de beslutninger, der bliver taget.

4.3 Overvågning er ved at blive et vigtigt værktøj til at sikre sammenhæng i gennemførelsen af politikker og give forvaltere og politikere et fingerpeg om, hvordan de kan koncentrere sig om de områder, der giver anledning til størst bekymring. Overvågning omfatter tillige en mekanisme for tidlig varsling, der gør det muligt at gribe ind i tide med passende foranstaltninger. EØSU foreslår, at man følger og udvikler denne fremgangsmåde i overensstemmelse med behovene i de internationale organisationer i en større og bedre koordineret, international målestok, da positive europæiske erfaringer med overvågning af komplekse foranstaltninger på flere niveauer har virket som en katalysator for den fælles forvaltningskapacitet hos offentlige myndigheder, fagfolk og den private sektor.

4.4 Internationale organisationer vil blive mere effektive, hvis de understøtter hinandens målsætninger. Nogle internationale organisationer opererer med klageprocedurer og bindende voldgiftsordninger (WTO), andre har veludviklede tilsynsmekanismer, dog uden håndhævelseskompetence (ILO). Internationale organisationers politikker bør ikke stride mod hinanden, og kun hvis FN's organisationer, de internationale finansielle institutioner og EU arbejder sammen om at fremme hinandens standarder, f.eks. vedrørende ligestilling mellem kønnene, bæredygtighed, anstændigt arbejde og handelsliberalisering, kan deres målsætninger nås.

4.5 Styringen i de finansielle institutioner - **Den Internationale Valutafond, Verdensbanken og Rådet for Finansiell Stabilitet** - har stået centralt i debatten om den internationale styring af verdensøkonomien. Behovet for at regulere de finansielle markeder og gøre dem mere gennemsigtige er mere akut end nogensinde, eftersom det ikke længere er muligt at træffe tilstrækkelige foranstaltninger på nationalt niveau. For at de internationale organisationer mere effektivt skal kunne forebygge kriser i fremtiden, bakker EØSU op om en rimelig udvidelse af deres beføjelser til at regulere de finansielle markeder på internationalt niveau, uden at de må blive alt for restriktive, tyngende og bureaukratiske. EØSU bakker op om mere regulering på europæisk og internationalt niveau, bl.a. vedrørende større reserver, hedgefonde, skattely, urimelig og grotesk aflønning, nedbringelse af risiciene ved lånefinansiering og styrkelse af tilsynsmyndighedernes overnationale beføjelser.

4.6 Det internationale samarbejde skal oprappes for at imødegå konsekvenserne af den finansielle krise for realøkonomien. En forsvarlig verdensøkonomi forudsætter mere regulering og et grundlag, der i højere grad er baseret på værdier. Den tyske kansler Angela Merkel har taget et vigtigt initiativ. På et møde mellem WTO, Verdensbanken, Den Internationale Valutafond, ILO og OECD i begyndelsen af 2009 stillede hun forslag om et charter for bæredygtig økonomisk styring⁽³⁾, der skal danne grundlag for **sammenhængende politikker til opfyldelsen af fælles målsætninger**, idet hver enkelt organisation arbejder ud fra sit eget mandat. Med udgangspunkt i charretret formulerede G20-lederne i Pittsburgh nogle kerneværdier

for bæredygtig økonomisk aktivitet, hvor de satte ord på deres ansvar over for de forskellige berørte grupper – forbrugere, arbejdstagere, investorer og erhvervsdrivende – med hensyn til at øge menneskers velstand med sammenhængende økonomiske, sociale og miljømæssige strategier. OECD har udarbejdet en global standard for det 21. århundrede på grundlag af de eksisterende standarder for corporate governance, multinationale virksomheder, bekæmpelse af korruption og samarbejde på skatteområdet⁽⁴⁾. Stiglitz-kommissionen anbefaler skrappe foranstaltninger for at imødegå den faldende efterspørgsel, skabe arbejdspladser og nå milleniumudviklingsmålene. **EØSU henstiller, at EU og medlemsstaterne bakker op om disse initiativer.**

4.7 **ILO** vil få en helt særlig rolle i den nye styringsstruktur. Dets grundlæggende arbejdsnormer og idéen om anstændigt arbejde og bæredygtige virksomheder er vejen til at løse beskæftigelseskrisen. På ILO's 98. konference i juni 2009 enedes organisationens tre parter om en global beskæftigelsespagt, der er en pakke af foranstaltninger, som sigter mod at vende den faldende beskæftigelse og vækst. EØSU henstiller kraftigt EU til at presse på for at få etableret en formel dialog mellem internationale organisationer med udgangspunkt i ILO's dagsorden for anstændigt arbejde på områder som beskæftigelse, virksomhedsudvikling, social sikring, humane arbejdsvilkår, fornuftige arbejdsmarkedsforhold og rettigheder på arbejdspladsen.

4.8 Med det sigte at opnå større sammenhæng anbefaler EØSU, at EU internt såvel som udadtil arbejder for ratificeringen af ajourførte ILO-konventioner og gennemførelsen af dagsordenen for anstændigt arbejde. Udvalget slår især til lyd for at ratificere og gennemføre de konventioner, der er af størst relevans for dagsordenen for anstændigt arbejde, bl.a. konventionerne om sikkerhed og sundhed på arbejdspladsen, konventionerne om social sikring og konvention nr. 94 om arbejdsklausuler i offentlige kontrakter. EU-regler fritager ikke medlemsstaterne for deres forpligtelser i henhold til ratificerede ILO-konventioner. EØSU støtter Europa-Parlamentets opfordring til Kommissionen i beslutning af 26. november 2009 om at udarbejde en henstilling til medlemsstaterne om at ratificere ajourførte ILO-konventioner og aktivt medvirke til deres gennemførelse. I forlængelse af EØSU's udtalelser om den sociale dimension af globaliseringen⁽⁵⁾ og fremme af anstændigt arbejde for alle⁽⁶⁾ **ønsker EØSU at bidrage aktivt til udarbejdelsen af denne henstilling.**

4.9 Derudover bakker EØSU op om et ethvert initiativ fra EU's side for at fremme internationale organisationers samarbejde inden for bestemte områder. Gode eksempler herpå er samarbejdet mellem WTO og ILO om beskæftigelse, samarbejdet om social sikring mellem Verdensbanken og ILO og samarbejdet om gennemførelsen af grundlæggende arbejdsnormer mellem Verdensbanken og Den Internationale Valutafond. De vigtigste områder er beskæftigelse for de unge, mikrofinansiering og social sikring.

⁽³⁾ Fælles pressemeddelelse ved forbundskansler Angela Merkel, Berlin, den 5. februar 2009.

⁽⁴⁾ Angel Gurría, OECD's generalsekretær, Rom, 12. maj 2009.

⁽⁵⁾ EUT C 234 af 22.9.2005, s. 41.

⁽⁶⁾ EUT C 93 af 27.4.2007, s. 38.

5. Nye styreformer: Større hensyntagen til udviklingslandenes interesser

5.1 Udviklingslandene og de nye vækstlande må tildeles en større rolle i de nye globale styringsstrukturer, der skal indføres i internationale organisationer. Deres rolle skal dog tage udgangspunkt i FN's regler og overholdelse af menneskerettighederne. Målet om at tilvejebringe anstændigt arbejde og gennemføre ILO's grundlæggende arbejdsnormer i de nye vækstlande og udviklingslandene bør være bestemmende for internationale organisationers politikker. Verdensbanken og Den Internationale Valutafond må gennemføre flere omstruktureringer for at øge de fattigere landes repræsentation og indflydelse i disse institutioner og på deres arbejdsgange.

5.2 Udviklingslandene skal bistås, så det bliver lettere for dem reelt at deltage i beslutningsprocessen i WTO. Der må skabes de nødvendige forudsætninger for, at de lettere kan deltage i handelsforhandlinger, og de må tilskyndes til at udbyde deres viden om handelsanliggender og deres tekniske kapacitet og kompetencer med hensyn til markedsintegration. Udviklingslandene må tildeles et rimeligt, politisk råderum på handelsområdet.

5.3 I marts 2009 gennemførte Den Internationale Valutafond en analyse af lavindkomstlandes sårbarhed over for de negative virkninger af den globale finansielle krise og den efterfølgende konjunkturedgang (7). Ifølge beregninger fra ILO er mere end 200 mio. mennesker i fare for at ende i ekstrem fattigdom. Heraf bor de fleste i udviklingslande eller de nye vækstlande. Antallet af arbejdende fattige, dvs. dem der tjener mindre end 2 USD om dagen, kan stige til 1,4 mia. og dermed ophæve det seneste årtis gode resultater med at nedbringe fattigdommen på verdensplan. Den stigende fattigdom vil først og fremmest ramme kvinder, da 60 % af de fattige i verden er kvinder. På den baggrund må indsatsen for at nå millenniumudviklingsmålene optrappes. **EØSU henstiller indtrængende til Den Europæiske Union, at den følger sit tilsagn om at ville opfylde millenniumudviklingsmålene op med resolut handling.**

6. Hvilken rolle kan EU spille med hensyn til at fremme nye styreformer i forskellige internationale organisationer?

6.1 EU kan spille en særlig rolle på internationalt plan. EU er verdens vigtigste eksportør, den største bidragsyder af hjælp til udviklingslande og referencemarked i hele verden. Alligevel tyder undersøgelser på, at EU taber terræn i FN (8). EU opnår mindre støtte til sine resolutioner om menneskerettigheder i FN's Generalforsamling end for ti år siden på grund af den

større indflydelse fra lande som Kina og Rusland, der modsætter sig indblanding i »indre anliggender« (9).

6.2 Der står meget på spil for EU i det globale styringsystem. EU's sociale model er unik og har vist sig at være særlig velegnet til at løse komplekse problemer under den igangværende økonomiske krise. EU må sammen med sine institutioner aktivt træffe foranstaltninger for at beskytte sine interesser og fremme sine værdier.

6.3 EU er repræsenteret i alle internationale organisationer, der beskæftiger sig med styringen af den globale økonomi. Det kan være via medlemsstaternes sæde i disse organisationers bestyrelser, ved at samordne medlemsstaternes politikker i disse organisationer, ved at være repræsenteret ved det medlem, der har formandskabet, eller direkte via repræsentativ status for Kommissionen. EU har kun observatørstatus i de fleste internationale organisationer (med undtagelse af WTO og FAO) og kan kun udøve indflydelse med »blød magt«. Selv om denne »bløde magt« og EU's netværk af goodwill kan virke, bør EU aktivt arbejde for at opnå formelt sæde, hvor dette er muligt. **EU bør over for hver enkelt international organisation udvikle en strategi for at øge sin indflydelse og styrke sin position med det formål at fremme mere effektive og retfærdige styreformer i disse organisationer.**

6.4 EU er i Den Internationale Valutafond repræsenteret ved forskellige talsmænd (formanden for EURIMF, Den Europæiske Centralbank, Eurogruppens formand og finansministeren fra EU's formandskabsland), og manglende enighed mellem medlemsstaterne om økonomiske og udviklingsmæssige spørgsmål forhindrer EU i at tale med én stemme. I handels-spørgsmål har Kommissionen bemyndigelse til at tale på EU's vegne, men om andre finansielle og økonomiske spørgsmål er der ikke nødvendigvis enighed blandt medlemsstaterne, ikke engang blandt de 16 EU-lande, der har en fælles valuta og har delegeret visse kompetencer til Den Europæiske Centralbank. I betragtning af Bretton Woods-institutionernes og især Den Internationale Valutafonds stadig større betydning opfordrer EØSU EU og EU's institutioner til at forbedre deres indbyrdes koordinering i styringen af disse institutioner. EU-landene sidder tilsammen på 32 % af stemmevægtene i Den Internationale Valutafond. USA sidder til sammenligning på 17 %. Hvis de mindre EU-medlemsstater mister indflydelse for at gøre plads til de nye vækstøkonomier, kan dette opvejes af en bedre koordineret EU-politik.

6.5 EU bør efter EØSU's opfattelse tilskynde Den Internationale Valutafond til at fremme politikker, **der giver adgang til kredit** og finansiering for især SMV'er og landmænd, som er de sektorer, der er ryggraden og de væsentligste jobskabere i alle nationale økonomier. EØSU opfordrer også til, at EU over for de internationale finansielle institutioner argumenterer for at stille midler til rådighed for udviklingslande til gennemførelse af konjunkturykliske foranstaltninger, og at der **ikke knyttes konjunkturførstærkende betingelser** dertil.

(7) Den Internationale Valutafond, *The Implications of the Global Financial Crisis for Low-Income Countries*, marts 2009.

(8) Richard Gowan, Franziska Brantner: *A global Force for Human Rights? An audit of European Power at the UN*. Det Europæiske Råd (eksterne forbindelser), september 2008, www.ecfr.eu

(9) EUT C 182 af 4.8.2009, s. 13.

6.6 Siden 2000 er EU's finansielle bidrag til Verdensbanken øget betydeligt (241 mio. EUR i 2008). EØSU anerkender, at Verdensbanken er vigtig i kampen mod fattigdom, og anbefaler, at EU opfordrer Verdensbanken til at vedtage økonomiske udviklingspolitikker, der omfatter såvel anstændigt arbejde som adgang til sundhedsydelse, uddannelse og andre offentlige goder. **EØSU opfordrer kraftigt EU til at støtte Verdensbanken med at finansiere genopretningsplaner** for lande ramt af den aktuelle finansielle og økonomiske krise. Disse planer skal have støtte til bæredygtig virksomhedsudvikling, jobskabelse, offentlige investeringer, aktive arbejdsmarkedspolitikker, grundlæggende social sikring for alle, et ekstra sikkerhedsnet for de mest sårbare og investeringer i »grøn økonomi« som mål.

6.7 I henhold til den nye Lissabontraktat har Europa-Parlamentet fælles beslutningskompetence inden for handelspolitikken. For EØSU skaber dette nye muligheder for at styrke samarbejdet med Europa-Parlamentet og Kommissionen om handelsspørgsmål. EØSU har udarbejdet flere relevante udtalelser om handelsspørgsmål og nødvendigheden af at sikre sammenhæng mellem handelspolitikkerne og EU's social- og miljøpolitikker ⁽¹⁰⁾.

6.8 EU bruger meget tid på at koordinere medlemsstaternes synspunkter og holdninger i internationale organisationer, og derfor er der mindre tid og energi til rådighed til at indhente støtte til disse synspunkter blandt de øvrige medlemmer af internationale organisationer. På det seneste har FN's konvention om handicappedes rettigheder været en positiv undtagelse. Civilsamfundsorganisationer kan bakke op om en fælles holdning. EØSU konstaterer, at EU's medlemsstater stemmer nogenlunde ens, og opfordrer EU til at træffe foranstaltninger til at tale med én stemme for at undgå tab af indflydelse, fordi medlemmerne er uenige. Lissabontraktaten vil forhåbentlig bidrage hertil. Godkendelsen af den nye traktat, den nye post som højtstående repræsentant og det styrkede diplomatiske samarbejde udgør en mulighed for at styrke EU's internationale position.

6.9 Bedre styreformer i internationale organisationer med større sammenhæng og derfor øget effektivitet begynder i egne rækker. EU's politikker i FN og FN's organisationer, i G20 og Bretton Woods-institutionerne bør følge samme principper og fremme samme mål inden for rammerne af de forskellige organisationers mandat og struktur. Der skal gøres en langt større indsats for at udvikle sammenhængende politikker i internationale organisationer. EU's arbejde for sammenhæng i udviklingspolitikken er et positivt eksempel. EØSU henviser også til sammenhængen mellem de interne og eksterne politikker i Lissabonstrategien ⁽¹¹⁾.

7. Bedre høring og inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer

7.1 Inddragelse af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer er en forudsætning for at kunne værne om og fremme de værdier, som er helt grundlæggende for internationale organisationer. For civilsamfundet er styringen af internationale organisationer af meget stor betydning. Den seneste krise har vist, at civilsamfundet, dvs. skatteydere, arbejdstagere, forbrugere, opsparere, boligejere og iværksættere, betaler en høj pris for en utilstrækkelig og ineffektiv global styring.

7.2 Den nye styringsstruktur tager form på topmøder mellem diplomater på højt plan. Processen er ikke særlig gennemsigtig. Civilsamfundsorganisationer og arbejdsmarkedets parter får kun meget lidt information om processen og deltager slet ikke i beslutningstagningen. Civilsamfundsorganisationer og fagforeninger forsøger at mobilisere den offentlige mening og lobbye regeringerne til at formidle deres tanker om den fremtidige styring af den globale økonomi. Nogle dele af erhvervslivet høres, mens andre er udelukket. Civilsamfundsorganisationernes og arbejdsmarkedets parter stemme bør gå klarere igennem i EU's politik over for de internationale organisationer.

7.3 Der findes på nationalt, regionalt og internationalt plan adskillige eksempler på god praksis for inddragelse af civilsamfundet i styringen af internationale organisationer. På internationalt plan springer især ILO i øjnene. Repræsentanter for arbejdsgivere og arbejdstagere deltager på lige vilkår med regeringer i ILO's institutioner, hvad enten der er tale om styring, beslutningstagning, fastlæggelse af normer eller overvågning. OECD's rådgivende organ for erhvervslivet og fagforeninger er også gode eksempler på formaliseret høring af arbejdsmarkedets parter. Alle andre internationale organisationer foretager en langt mindre systematisk høring af arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsorganisationer, f.eks. har ngo'er rådgivende status i FN, men slet ingen status i G20. Styringen i internationale organisationer vil blive mere effektiv, hvis inddragelsen af repræsentative sammenslutninger for civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter formaliseres og gøres gennemsigtig. Internationale organisationer vil også blive mere effektive, hvis civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter inddrages i deres opfølgings- og overvågningsmekanismer og systemer for tidlig varsling.

7.4 EØSU forventer, at civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter vil blive hørt af EU i forbindelse med udviklingen af politikker og fastlæggelse af holdninger vedrørende de nye styreformer i internationale organisationer. Udvalget forventer også, at EU i de internationale organisationer vil arbejde for at åbne op for høringer af civilsamfundet og arbejdsmarkedets parter i drøftelserne af deres

⁽¹⁰⁾ EUT C 211 af 19.8.2008, s. 82.

⁽¹¹⁾ EUT C 128 af 18.5.2010, s. 41.

styringsstrukturer. **Før at en høring skal give mening kræves der gennemsigtighed og let adgang til dokumenter inden for en tidsfrist, der gør det muligt at overveje og tage hensyn til de berørte parter synspunkter.**

7.5 EØSU forventer, at EU (Kommissionen og medlemsstaterne) fremmer og baner vejen for en bedre høring af civilsamfundsorganisationerne og arbejdsmarkedets parter i den fremtidige styring i internationale organisationer.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om transportpolitik for det vestlige Balkan

(2010/C 354/08)

Ordfører: **Patrik ZOLTVÁNY**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. juli 2009 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, at udarbejde en initiativudtalelse om:

Transportpolitik for det vestlige Balkan.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Eksterne Forbindelser, som vedtog sin udtalelse den 4. marts 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 132 stemmer for, 2 imod og 4 hverken for eller imod:

1. anbefalinger

1.1 Anbefalinger til Den Europæiske Union (Europa-Kommissionen)

- Udvidelsesprocessen skal fortsættes, og
- liberaliseringen af visumreglerne over for Albanien og Bosnien-Hercegovina skal fremskyndes for at tillade visumfri rejse for deres borgere til Schengenlandene. Forhandlingerne med Kosovo ⁽¹⁾ om dette spørgsmål skal også indledes.
- Alle tilgængelige finansieringskilder skal mobiliseres for at maksimere investeringerne i infrastrukturprojekter, og til dette formål skal man anvende den nye investeringsramme for Vestbalkan.
- I forbindelse med gennemførelsen af traktaten om etablering af et transportfællesskab skal den sociale dimension fortsat være en prioritet. Det sociale forum skal støttes, så det bliver et effektivt instrument for en udvidet sektorspecifik social dialog på regionalt plan.
- Overgangen til grønnere transportformer som f.eks. transport ad indre transportveje og jernbaner skal støttes på Vestbalkan.
- De socioøkonomiske konsekvenser af transportnetværkene skal indgå i formuleringen af en fælles transportpolitik.
- Moderniseringen af hovednettet for regional transport skal fortsættes i overensstemmelse med behovene.
- I forbindelse med revisionen af TEN-T-politikken skal hovednettet for regional transport i Sydøsteuropa medtænkes som en fremtidig del af TEN-T for at fremme Vestbalkanlandenes yderligere integration i EU.
- Der skal iværksættes en undersøgelse af beskæftigelsen i transportfællesskabets signatarlande på Vestbalkan. Udformningen af uddannelsesprogrammer for både arbejdsgivere og lønmodtagere skal tillægges rimelig opmærksomhed for at

sætte dem i stand til bedre at reagere på ændringer på arbejdsmarkedet.

- Transportfællesskabets sekretariat skal have de nødvendige menneskelige ressourcer til at behandle de sociale spørgsmål og føre en social dialog.

1.2 Anbefalinger til EØSU

- Takket være arbejdet i de blandede rådgivende udvalg skal arbejdsmarkedsparterne i landene på Vestbalkan tilskyndes til at tage aktiv del i den sociale dialog såvel på nationalt som regionalt plan.
- Der skal afholdes en konference om transportpolitikken i landene på Vestbalkan med deltagelse af repræsentanter for civilsamfundsorganisationer fra disse lande, Europa-Kommissionen og EØSU.
- Man skal fastlægge mekanismerne for at kunne skabe og institutionalisere det fremtidige samarbejde med det regionale sociale forum, der skal etableres ifølge traktaten om oprettelse af et transportfællesskab.

1.3 Anbefalinger til Vestbalkanlandenes regeringer

- Det regionale samarbejde inden for transportpolitik og transportinfrastruktur skal styrkes.
- De offentlige investeringer i transportsektoren med regional relevans skal planlægges effektivt, og kapacitetsopbygningen i transportsektoren skal styrkes.
- De nødvendige reformer skal iværksættes, og overtagelsen af den gældende fællesskabslovgivning skal fremskyndes.
- Mulighederne for privat finansiering eller medfinansiering af såvel prioriterede projekter og komplementære projekter (offentlig-private partnerskaber) skal udnyttes, og der skal skabes passende betingelser for sådanne projekter.

⁽¹⁾ I henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 1244/1999.

- Indgåelsen af offentlige kontrakter skal være mere åben.
- Grænseadministrationen skal forbedres, og grænseovergangenes kapacitet skal øges for at fremskynde transporten og forbedre kvaliteten heraf på regionalt plan.
- På regionalt plan skal der formuleres sammenhængende politikker, der fremmer intermodal transport og udviklingen af intelligente transportsystemer (ITS).
- Tilnærmelsesbestrebelse til nabolandene og løsningen af åbenstående spørgsmål i de bilaterale forbindelser skal fortsættes.
- De skal deltage aktivt i udviklingen af Donaustrategien, som er under udarbejdelse, for at drage fordel af fælles infrastrukturprojekter med EU-medlemsstater og nabolande.
- Arbejdsmarkedets parter såvel som repræsentanter for andre relevante civilsamfundsorganisationer skal inddrages i udformningen af transportpolitikken for regionen og sikre overensstemmelse mellem beskæftigelsespolitikkerne og reformerne.

2. Baggrund for udtalelsen

2.1 Transportens og infrastrukturens rolle i det regionale samarbejde på Vestbalkan anses for at være en nøgelfaktor i regionens samlede økonomiske, sociale og miljømæssige udvikling. Udviklingen af hovednettet for regional transport i Sydøst-europa (hovednettet) er en oplagt anledning for Vestbalkanlandene til at forene deres interesser og søge at finde såvel økonomisk, socialt som miljømæssigt fordelagtige løsninger, som er til gavn for regionen som helhed. Ud fra en økonomisk synsvinkel har gennemførelsen af regionale projekter en positiv indvirkning på de regionale økonomier, idet de bidrager til åbningen af deres markeder for nye erhvervsaktiviteter og styrker effektiviteten af handelssamkvemet mellem landene i regionen. Især udviklingen af det regionale transportnet hjælper Vestbalkanlandenes regeringer med at bekæmpe den høje arbejdsløshed og dermed stimulere den generelle økonomiske vækst i regionen. Bedre beskæftigelsesmuligheder og arbejdskraftens øgede mobilitet bidrager også til den sociale udvikling. Det regionale transportnet øger også det grænseoverskridende samarbejde og de mellemfolkelige kontakter. I betragtning af transportens betydelige indvirkning på miljøet er det væsentligt, at miljøspørgsmål indgår i udviklingen af hovednettet for regional transport.

Udvidelsen af dette net har ligeledes en betydelig politisk dimension. Med iværksættelsen af infrastrukturprojekter kan regeringerne på Vestbalkan sammen med alle andre involverede parter bevise deres vilje til at overvinde de senere års bilaterale spændinger og problemer. Udviklingen af det regionale transportnet-

værk bidrager således til den regionale integration mellem landene på Vestbalkan.

2.2 Den Europæiske Unions rolle i udviklingen af en transportpolitik på Vestbalkan

2.2.1 EU har direkte interesse i Vestbalkan, da denne region ligger i hjertet af Europa. Alle lande i regionen er enten kandidater eller potentielle kandidater til EU-medlemskab. For at nå dette mål skal de opfylde alle kriterier og vilkår for medlemskab. Regionalt samarbejde er en af forudsætningerne for en vellykket integration i Den Europæiske Union og er derfor også et væsentligt element i stabiliserings- og associeringsprocessen (SAP). Af denne grund er EU opsat på at støtte udviklingen af regionale projekter, herunder også hovednettet for regional transport, som spiller en afgørende rolle.

2.2.2 EU mener, at transport er et indlysende og egnet indsatsområde for et effektivt regionalt samarbejde og mener derfor, at transportpolitikken på Vestbalkan kan strække sig langt og bringe regionen videre i dens tilnærmelse til gældende fællesskabsret. Transportpolitikken bliver endnu vigtigere af, at fire ud af ti paneuropæiske transportkorridorer går igennem det vestlige Balkan. EU's transportpolitik for regionen har tre hovedmål. Det første er at forbedre og modernisere det sydøst-europæiske transportnet af hensyn til den sociale og økonomiske udvikling. Det andet er at forbedre trafikken på nettet ved at indføre bløde/horisontale foranstaltninger. Det tredje er at bidrage til regionens tilpasning til EU's transportlovgivning. For at realisere disse målsætninger ligger EU i forhandlinger med landene på Vestbalkan om en traktat om oprettelse af et transportfællesskab (jf. punkt 4.3).

3. Beskrivelse af hovednettet for regional transport

I aftalememorandummet om udviklingen af det sydøst-europæiske hovednet for regional transport defineres dette som et multimodalt net, som omfatter veje, jernbaner og indre vandveje i de syv deltagerlande på Vestbalkan - Albanien, Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Den Tidligere Jugoslaviske Republik Makedonien, Montenegro, Serbien og Kosovo ⁽²⁾, samt en række udtrykkeligt udpegede kysthavne, flodhavne og lufthavne.

Hovednettet af veje og jernbaner består af korridorer og ruter. Korridorer defineres som de etablerede paneuropæiske korridorer V, VII, VIII og X, som forbinder disse lande til EU. Ruterne – syv vejruiter og seks jernbaneruter – fuldstændiggør hovednettet for at forbinde hovedstæderne i regionen og disse med nabolandene. Målet er også at forbinde de største regionale byer, at sikre adgang til havne (og lufthavne) i hovednettet og at garantere rimelige forbindelser til fjernliggende egne i regionen. Hovednettet af indre vandveje består af korridor VII (Donau) og Savafloden.

⁽²⁾ I henhold til FN's Sikkerhedsråds resolution 1244/1999.

3.1 Hovednettet af veje

Det samlede hovednet af veje er på 5 975 km deraf 3 019 km korridorer og 2 956 km ruter. Ifølge data indsamlet af det sydøsteuropæiske transportobservatorium er 13,2 % af hovedvejnettet klassificeret som dårligt eller meget dårligt, men næsten 87 % af vejene er blevet klassificeret som værende i middel til meget god stand ⁽³⁾.

Vejsektorens dominerende rolle betyder også, at størsteparten af finansieringsmidlerne er blevet afsat hertil. Vejenes kvalitet skal forbedres for at nedbringe forsinkelser, trafikpropper og forurening samt øge sikkerheden. Selv om de berørte lande har bestræbt sig på at vedtage ny og strammere lovgivning, er sikkerheden på vejen fortsat et stort problem ⁽⁴⁾. Data herom viser en foruroligende situation i denne region i Sydøsteuropa med et stadig voksende antal ulykker på grund af den akkumulerede underinvestering og manglen på passende vedligeholdelse og håndhævelse.

3.2 Hovednettet af jernbaner

3.2.1 Den samlede længde af dette net er 4 615 km heraf 3 083 km korridorer og 1 532 km ruter. Kun 15 % af hovedjernbanenettet betegnes som værende i god stand, mens 19 % er i dårlig eller meget dårlig stand ⁽⁵⁾.

3.2.2 Jernbanenettet er det svageste led blandt alle transportformer. En analyse af adgangen viser, at for den samme oprindelses- og destinationskombination er rejsetiden med jernbane op til 200 % længere end den tilsvarende afstand ad landevej. Jernbaneinfrastrukturen er underudviklet i samtlige lande på det vestlige Balkan. Det er derfor nødvendigt med betydelige investeringer i jernbaner i alle disse lande. En anden kommende udfordring er omstruktureringen af jernbaneselskaberne, der ofte har alt for mange ansatte.

3.3 Andre transportformer (indre vandveje, indlandshavne, kysthavne)

3.3.1 Donau (korridor VII) ⁽⁶⁾ gennemløber Kroatien og Serbien over en strækning på 588 km og floden Sava er farbar over 593 km. Hovednetværket indbefatter ligeledes syv kysthavne og to flodhavne ⁽⁷⁾. Donau er generelt i god stand

bortset fra ca. 30 km, mens Savafloden er i meget dårligere stand ⁽⁸⁾.

3.3.2 Indre vandveje er den grønne og billigste transportform. Ulempen er dog, at den er langsom.

3.3.3 Intermodal transport er begrænset og består hovedsagelig af landvejstransport af containere til og fra havne. Endvidere udnyttes de eksisterende intermodale terminaler endnu ikke fuldt ud. Derimod skønnes potentialet i hovednetværket til at være ca. 10 % og skulle stige til 15 % inden 2015.

3.3.4 Det kan hævdes, at reformen af transportsektoren fortsat skrider frem i alle lande i regionen, fordi de følger deres nationale transportstrategier og gennemfører ny lovgivning og regulativer i overensstemmelse med EU's gældende transportlovgivning og -politik. Generelt erkender de, at reformerne skal være i overensstemmelse med regionens interesser, hvilket betyder, at de ikke bør skabe forskelle, som kunne hæmme udviklingen og den effektive forvaltning af hovednetværket. Som det er tilfældet med tiltrædelsesprocessen til EU, har visse landet gjort større fremskridt end andre.

4. Rameaftaler og institutionelle bestemmelser

4.1 En fælles transportpolitik for Vestbalkan har sit udspring i Stabilitetspagten for Sydøsteuropa fra 1999. Som allerede nævnt anser EU et regionalt samarbejde på Vestbalkan for at være en forudsætning for Vestbalkanlandenes fremtidige tiltrædelse af EU og en betingelse for udviklingen af en transportpolitik for regionen. EU har derfor tilskyndet disse lande til at udbygge deres indbyrdes samarbejde og styrke koordineringen inden for den fælles transportpolitik. For at stimulere udviklingen af transportinfrastrukturen i Sydøsteuropa underskrev Europa-Kommissionen og de berørte lande i 2004 aftalememorandummet om udviklingen af det sydøsteuropæiske hovednet for regional transport. Som et resultat heraf blev forskellige fora for regionale transportpolitiske aktiviteter erstattet af tre overordnede koordineringsorganer. Beslutninger af strategisk betydning træffes på det årlige ministermøde, mens styringsudvalget koordinerer gennemførelsen af aftalememorandummet, og det sydøsteuropæiske transportobservatorium fungerer som permanent sekretariat ⁽⁹⁾. Aftalememorandummet forpligter deltagerne til i fællesskab at formulere og gennemføre en flerårig rullende handlingsplan for en periode på 5 år. Det danner ligeledes rammen om den koordineringsproces, der fører til udformningen af traktaten om skabelse af transportfællesskabet med Vestbalkan.

⁽³⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, december 2008, www.seetoint.org/index.php?option=com_rubberdoc

⁽⁴⁾ European Road Federation and Chamber of Commerce Belgium/Luxembourg/South-East Europe Report: Networks for Peace and Development (2006), http://www.erf.be/index.php?option=com_content&view=article&id=157%3AAnetworks-for-peace-and-development&catid=18&Itemid=31

⁽⁵⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, december 2008, www.seetoint.org/

⁽⁶⁾ Donauflodens betydning anerkendes i en strategi for Donauområdet (Donaustrategi), som er under udarbejdelse på EU-niveau.

⁽⁷⁾ Følgende syv havne indgår i hovednetværket: Rijeka, Split, Ploce, Dubrovnik (Kroatien), Bar (Montenegro) samt Durres og Vlore (Albanien). De to flodhavne befinder sig i Serbien, i Beograd og Novi Sad.

⁽⁸⁾ South-East Europe Core Regional Transport Network Development Plan, SEETO, december 2009, www.seetoint.org/

⁽⁹⁾ Sigtet med transportobservatoriet er også at fremme samarbejdet om udviklingen hovedinfrastrukturen og den supplerende infrastruktur i det multimodale hovednet for regional transport i Sydøsteuropa samt fremme og udbygge den lokale kapacitet med henblik på gennemførelsen af investeringsprogrammer, forvaltning, dataindsamling og analyse af data om hovednettet for regional transport. www.seetoint.org

4.2 Denne traktat, som er ved at blive forhandlet på plads, skal erstatte det eksisterende aftalememorandum. Sigtet er at skabe et integreret marked for infrastruktur, for transportsystemer af landevej, indre vandveje og til søs samt tjenester med snæver forbindelse til Den Europæiske Unions indre marked for de pågældende transportformer. Etableringen af dette transportfællesskab ville fremskynde integreringen af transportsystemerne inden for regionen samt med EU's. Ud over at sætte fart i tilpasningen af den relevante lovgivning herunder den gældende sociallovgivning vil dette transportfællesskab også give brugerne og borgerne mulighed for hurtigere at drage fordel af tiltrædelsesprocessen. Det vil ligeledes give operatører og investorer inden for transportsektoren juridisk sikkerhed, hvilket vil stimulere og accelerere de nødvendige investeringer og den økonomiske udvikling ⁽¹⁰⁾.

4.3 Yderligere mål er at skabe en stabil lovgivningsramme og markedsvilkår, der kan tiltrække investeringer i alle transportformer og trafikstyringssystemer, øge transportformernes effektivitet og bidrage til en mere bæredygtig modal fordeling samt medtænke sociale fremskridt og miljøhensyn i transportudviklingen. Det skal understreges, at traktaten ikke får gyldighed i visse lande på Vestbalkan, med mindre de gennemfører hele den nødvendige EU-lovgivning.

5. Hovedudfordringerne for transportpolitikken for Vestbalkan

Integreringen af infrastrukturen er en stor udfordring for landene på Vestbalkan. Selv om transportinfrastrukturen og transportfremmende foranstaltninger er afgørende for den økonomiske udvikling, den sociale samhørighed og integrationen, kan det ikke nægtes, at denne region er karakteriseret ved et ekstremt fragmenteret transportsystem, en nedslidt transportinfrastruktur og ineffektive transporttjenester. For at ændre situationen er der behov for hensigtsmæssige foranstaltninger inden for planlægning, lovgivning og finansiering. Når disse udfordringer tages op, må man ikke glemme denne regions meget stærke særtræk - historiske, politiske, økonomiske, sociale og geografiske - hvilket bevirker, at erfaringerne med udvidelsen af EU's transportpolitik til de tolv nye medlemsstater kun i begrænset omfang kan benyttes her.

5.1 Planlægning

5.1.1 Harmonisering af lovgivningen og administrativ koordinering er de vigtigste drivkræfter bag integrationen i transportsektoren. Antallet af aktører, der er involveret i udviklingen af den regionale transportpolitik, forudsætter en passende planlægning og koordinering af aktiviteterne.

⁽¹⁰⁾ Jf. »Kommissionen foreslår oprettelsen af et transportfællesskab med Vestbalkan og tager nye skridt til at uddybe samarbejde med nabolandene inden for transportsektoren«, Bruxelles den 5. marts 2008, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/08/382&guiLanguage=en>

5.1.2 På nationalt plan tvinger gennemførelsen af fællesskabslovgivningen regeringerne på Vestbalkan til at planlægge og iværksætte omfattende reformer både inden for transportsektoren og relaterede sektorer. Processen bør følges op af en omhyggelig konsekvensanalyse.

5.1.3 Blandt de elementer, der er væsentlige for en effektiv udvikling af transportpolitikken, bør nævnes god planlægning af offentlige udgifter og samarbejde med andre aktører herunder arbejdsmarkedets parter og internationale finansielle institutioner.

5.1.4 En yderligere udfordring i denne forbindelse er behovet for at sikre samordningen mellem de nationale transportstrategier og de regionale interesser og at koordinere gennemførelsen af hovednetprojektet for at støtte en effektiv forvaltning og udvikling af hovednetværket.

5.1.5 Sidst men ikke mindst kræver udarbejdelsen af transportobservatoriets flerårige rullende handlingsplaner for udviklingen af hovednettet for regional transport en effektiv planlægning og koordinering af aktiviteterne på regionalt plan. En sådan koordinering vil ligeledes være nødvendig inden for det regionale sociale forum, hvor repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og andre relevant interessenter bl.a. ngo'er fra landene på Vestbalkan sidder som aktive deltagere.

5.2 Lovgivning

5.2.1 Prioriteten her er den nødvendige tilpasning af den nationale lovgivning til den gældende fællesskabsret og EUnormerne inden for transportsektoren. Den gældende lovgivning er specielt omfattende på dette område, da det dækker markedsadgang og sociale, tekniske, beskatningsmæssige, sikkerhedsmæssige og miljømæssige krav. Landene på Vestbalkan står derfor over for den udfordring at skulle iværksætte og gennemføre en stor lovgivningspakke bestående af en lang række regulativer, direktiver og afgørelser. Den selektive omsættelse og gennemførelse af denne fællesskabslovgivning er en yderligere udfordring.

5.2.2 På grund af den store opsplitning af Sydøsteuropa er grænseovergangsspørgsmål meget vigtige her. De nuværende ventetider ved grænseovergangene har væsentlig indflydelse på hovednettets effektivitet og konkurrenceevne. Parterne på Vestbalkan bør gøre en yderligere indsats for at forbedre grænseforvaltningen og -procedurerne samt afkorte ventetiderne.

5.2.3 Miljøaspekterne bør ligeledes fremhæves. Anvendelsen af standarder for miljøbeskyttelse får stadig større betydning i forbindelse med udviklingen af infrastrukturprojekter. Da miljølovgivningen udgør en væsentlig del af den gældende fællesskabslovgivning, kan der slet ikke være tale om, at den ikke skal anvendes. Det kan dog hævdes, at landene på Vestbalkan har haft alvorlige problemer med at iværksætte miljølovgivningen.

5.3 Finansiering

5.3.1 Udbygningen og vedligeholdelsen af transportnettet kræver finansieringsmidler, som den offentlige sektor ikke kan tilvejebringe. Koordineringen mellem långiverne spiller derfor en væsentlig rolle her. Ud over EU skal internationale finansieringsinstitutioner som Den Europæiske Bank for Genopbygning og Udvikling (EBRD), Den Europæiske Investeringsbank (EIB), Europarådets Udviklingsbank (CEB) og bilaterale donorer koordinere deres aktiviteter og bevillige de nødvendige midler. Regeringerne på Vestbalkan kan ligeledes benytte offentlig-private partnerskaber (OPP) til at finansiere deres transportnet.

5.3.2 Betydningen af sidstnævnte blev i øvrigt understreget på ministerkonferencen i Sarajevo i september 2009. I erklæringen fra de deltagende ministre anerkendte man ikke blot med tilfredshed den væsentlige rolle, den private sektor spiller i infrastrukturudviklingen, men accepterede ligeledes behovet for at skabe en institutionel og lovgivningsmæssig ramme, der ville sætte sektoren i stand til at deltage i infrastrukturprojekter ved hjælp af dette instrument. Desuden forpligtede ministre sig til at udarbejde infrastrukturprojekter på regionalt plan og støttede etableringen af et net af offentlig-private partnerskaber for Sydøsteuropa⁽¹¹⁾. Erklæringen er et godt udgangspunkt for at øge antallet af OPP-projekter for infrastrukturudvikling i regionen. Gennemførelsen heraf kræver dog reformer herunder også en reform af de lovgivningsmæssige rammer samt aktiv støtte i form af teknisk og finansiel bistand fra internationale partnere som Europa-Kommissionen, internationale finansielle institutioner og bilaterale donorer.

5.3.3 Investeringsrammen for Vestbalkan er en vigtig foranstaltning, der skal sikre dette snævrere samarbejde mellem de internationale finansielle institutioner, de bilaterale donorer og Den Europæiske Union. Den blev lanceret i december 2009 og består af en fælles støtteordning og en fælles låneordning, der skal finansiere gennemførelsen af prioriterede projekter på Vestbalkan, og blandt disse spiller infrastrukturprojekter en central rolle⁽¹²⁾.

6. Økonomiske og sociale konsekvenser/civilsamfundets rolle

Udvidelsen af det regionale transportnet repræsenterer både en mulighed og en udfordring for såvel arbejdsgiverne som arbejdstagerne. Begge parter deltager er afgørende for en vellykket gennemførelse af ethvert infrastrukturprojekt. Det kan dog påstås, at hverken arbejdsgiverorganisationerne eller fagforeninger effektivt udnytter deres rolle som parter på arbejdsmarkedet over for EU-institutionerne, internationale donorer og finansielle institutioner. På den anden side er succesen af omstruktureringen af infrastrukturen og de ledsagende reformer

i høj grad afhængig af en udbredt opbakning og generel accept, hvilket ikke ville være muligt uden civilsamfundsorganisationernes aktive støtte. Dialogen med arbejdsmarkedets parter og civilsamfundsaktørerne spiller således en afgørende rolle i formuleringen af enhver politik på Vestbalkan, herunder også transportpolitikken. Landene i regionen er imidlertid kendetegnet ved en svag tradition for social og civil dialog, underudviklede høringsmekanismer og en mangelfuld forståelse for begrebet partnerskab. Regeringerne på Vestbalkan skal derfor opfordres til at give repræsentanter for arbejdsmarkedets parter og andre relevante civilsamfundsorganisationer mulighed for at deltage aktivt i formuleringen af en transportpolitik for regionen og udformningen af reformstrategier.

6.1 Arbejdsgiverorganisationerne

6.1.1 Transport har været en af de mest beskæftigelsestunge sektorer i regionen. Arbejdsgiverne bør derfor spille en rolle i udformningen af politikker og gennemførelsen af reformer, der er til fordel ikke kun for deres virksomheder, men også for landets arbejdstagere og borgere. Der tilkommer således transportsektorens organisationer og de enkelte arbejdsgivere en rolle i debatten om prioriteterne for de nationale og regionale transportnet og i analysen af deres indvirkning på mobiliteten, skabelsen og opretholdelsen af arbejdspladser og deres betydning for landets økonomi som helhed.

6.1.2 I regionen er der forskel fra et land til et andet på arbejdsgiverorganisationernes synlighed og indflydelse. Generelt set er deres position ret svag på grund af manglen på intern mobiliseringskapacitet og vanskeligheder med at sikre effektiv repræsentation og varetage deres interesser over for regeringen og andre aktører.

6.1.3 Der er således behov for at udvikle arbejdsgivermedlemmernes repræsentative og analytiske evner, hvilket kunne være til gavn ikke blot for de enkelte lande, men også for EU.

6.2 Fagforeninger

6.2.1 Transport har været en af de store beskæftigelsesintensive sektorer i regionen. De sociale forhold og arbejdsmarkedsituationen er meget prekære og kendetegnet af en vedvarende høj arbejdsløshed, en høj andel af fattige og en kraftig migration blandt den aktive befolkning samt overbebyrdede sociale sikringssystemer. Inden for jernbanesektoren har ca. 50 % af arbejdsstyrken forladt deres job inden for et årti⁽¹³⁾. Den reform af jernbanerne, som hvert land skal gennemføre, indebærer nedskæringer i medarbejderstaben, privatisering af fragtselskaber og lukning af urentable lokale baner⁽¹⁴⁾. Planerne om at liberalisere jernbanetransporten vil således have konsekvenser for beskæftigelsen og arbejdsvilkårene.

⁽¹¹⁾ Ministererklæring om offentlig-private partnerskaber for infrastrukturudvikling i Sydøsteuropa, 25. september 2009.

⁽¹²⁾ For en præsentation af investeringsrammen for Vestbalkan jf. http://ec.europa.eu/enlargement/pdf/western-balkans-conference/wbif-a4-def_en.pdf; Western Balkans Investment Framework launched, <http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=BEI/09/246&format=HTML&aged=0&language=EN&guiLanguage=en>

⁽¹³⁾ Den europæiske sammenslutning af transportarbejdere (ETF) – The social impact of EU transport infrastructure policy, 2005. Bidrag til en offentlig høring

⁽¹⁴⁾ Verdensbanken: Reform af jernbanerne på Vestbalkan, ikke offentliggjort dokument, Verdensbanken, Washington D.C., 2005

6.2.2 Tabet af arbejdspladser berører også havneindustrien samt samfund, der er afhængig af havnefaciliteter og nationaløkonomierne. Lignende tab af arbejdspladser er forekommet inden for sektoren for indre vandveje.

6.2.3 Fagforeningerne spiller sammen med andre sociale partnere en væsentlig rolle i forbindelse med vurderingen af de konsekvenser, udviklingen af hovednettet for regional transport har for beskæftigelsen. Regionens transportforbund under overordnet ledelse af den europæiske sammenslutning af transportarbejdere har både på europæisk og nationalt plan ført kampagne for, at vurderinger af de sociale konsekvenser generaliseres under hele den strategiske planlægning og iværksættelsen af traktaten om oprettelse af et transportfællesskab⁽¹⁵⁾. Fagforeningerne fokuserer også på at skabe konvergens mellem beskæftigelsespolitikken og reformerne.

6.3 Andre interessegrupper

Udviklingen af infrastruktur kan belaste miljøet hårdt. Miljøbeskyttelse spiller derfor en væsentlig rolle i denne proces og bør tages i betragtning, når infrastrukturnettet planlægges og udformes. I denne forbindelse har miljøorganisationer en betydelig rolle at spille. Blandt disse indtager det regionale miljøcenter for Central- og Østeuropa en ganske særlig stilling. Dets mission er at bistå med løsningen af miljøproblemer i regionen. Dets hovedmål er at fremme samarbejdet mellem ikke-statslige organisationer, regeringer, erhvervslivet og andre miljøaktører samt ligeledes støtte informationsudveksling og offentlig delta-

gelse i beslutningsprocessen i miljøspørgsmål. Centret er nået til enighed med et andet vigtigt regionalt initiativ – rådet for regionalt samarbejde – om at gennemføre rammeprogrammet: Køreplan for miljøsamarbejdet i Sydøsteuropa, som omfatter en række tematiske konferencer på højt niveau hvert kvartal.

Infrastrukturudviklingen berører ikke kun miljøorganisationer, men også især forbrugerorganisationer i hele regionen samt en lang række ikke-statslige organisationer, som arbejder med lokal udvikling, eller sammenslutninger, der fremmer brugen af biler som f.eks. bilforeninger.

7. EØSU's rolle i udviklingen af en transportpolitik på Vestbalkan

Landene i regionen er kendetegnet ved en svag tradition for social dialog og underudviklede mekanismer for høring blandt arbejdsmarkedets parter. Inddragelsen af arbejdsmarkedsparterne i reformprocessen er derfor en afgørende forudsætning for en bæredygtig regional transportpolitik på Vestbalkan. EØSU kan således spille en vigtig rådgivende rolle i forbindelse med styrkelsen af den sociale dialog i regionen også i anledning af forummet for civilsamfundet på det vestlige Balkan. EØSU kan medvirke til at identificere partnere blandt civilsamfundsorganisationerne på Vestbalkan og også bistå med kapacitetsopbygningen af disse organisationer og deres medlemmer. Desuden kan EØSU's erfaring bibringe en yderligere værdi ved skabelsen af det regionale sociale forum, som bør indgå i traktaten om et transportfællesskab.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽¹⁵⁾ Den europæiske sammenslutning af transportarbejdere har koordineret fagforeningernes virksomhed med dets medlemmer fra Sydøsteuropa siden januar 2003. Denne sammenslutning dækker følgende sektorer: vejtransport, jernbaner, indre vandveje og luftfart. Der findes ikke nogen social dialog på europæisk plan inden for havnesektoren.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om »Civilsamfundets organisationer og EU's rådsformandskab« (initiativudtalelse)

(2010/C 354/09)

Ordfører: **Miklós BARABÁS**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 25. marts 2009 under henvisning til forretningsordenens artikel 29, stk. 2, på eget initiativ at afgive udtalelse om:

»Civilsamfundets organisationer og EU's rådsformandskab«.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Underudvalg for Civilsamfundets Organisationer og EU's Rådsformandskaber, som vedtog sin udtalelse den 12. januar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 156 stemmer for, 2 imod og 5 hverken for eller imod.

1. Indledning

1.1 Lissabontraktatens ikrafttræden den 1. december 2009 har medført en række betydelige ændringer i EU's institutionelle system, navnlig i kraft af indsættelsen af en fast formand for Det Europæiske Råd. Samtidig har Lissabontraktaten skabt retsgrundlag for varetagelsen af EU-rådsformandskabet i grupper på tre medlemsstater⁽¹⁾ i en periode på 18 måneder på grundlag af et på forhånd fastlagt fælles program.

1.2 Ud fra civilsamfundets synspunkt har navnlig artikel 11 i Lissabontraktaten stor betydning. I medfør af artiklen styrkes især deltagelsesdemokratiet, intensiveringen og institutionaliseringen af dialogen med borgerne og gennemførelsen af bredt anlagte høringer i forbindelse med tilrettelæggelsen af EU's politikker. Endvidere indføres der et borgerinitiativ. Alle de nævnte tiltag vil kunne bidrage til en styrkelse af den civile dialog.

1.3 Formålet med denne udtalelse er at se nærmere på disse ændringer. I den forbindelse fremhæves den særlige rolle, som Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) spiller som institutionaliseret repræsentant på EU-niveau for det organiserede civilsamfund, og der fremsættes en række forslag til, hvordan denne rolle kan styrkes. Samtidig hermed udtrykker udvalget sin fulde støtte til formålet med Lissabontraktatens bestemmelser, nemlig dels at gøre EU's funktionsmåde mere effektiv og gennemsigtig, dels at øge Unionens legitimitet.

2. På vej mod en type rådsformandskab: »formandstrioen«

2.1 Rådsformandskabet, eller mere nøjagtigt udtrykt: formandskabet for Rådet for Den Europæiske Union, er ikke nogen ny opfindelse. Opgaven er karakteriseret ved, at den

går på skift mellem alle Unionens medlemsstater, og at hver enkelt medlemsstat er indehaver af formandskabet i en periode på et halvt år. I dette tidsrum er formandskabslandet Unionens ansigt og stemme udadtil. Det fastlægger de strategiske retningslinjer og løser på Unionens vegne en række opgaver af organisatorisk og repræsentativ art.

2.2 Varetagelsen af de opgaver, der påhviler formandskabet, er et tungt ansvar, der lægger beslag på alle dele af den pågældende medlemsstats regeringsapparat. Når en medlemsstat fungerer som formandskabsland, kan den ikke forsvare nationale synspunkter.

2.3 Bestemmelserne om formandskabet blev ændret den 15. september 2006 i medfør af Rådets afgørelse om vedtagelse af Rådets forretningsorden (2006/683/EF, Euratom). Denne afgørelse skabte samtidig grundlag for indførelsen af et system med en »formandstrio«. Forretningsordenen fastsætter i alt væsentligt, at de tre formandskabslande i tæt samarbejde med Kommissionen og efter forudgående samråd fastlægger et program for Rådets aktiviteter for 18 måneder ad gangen.

2.4 Hvilke fordele indebærer det nye formandskab? Systemet med de halvårige formandskaber bevares, hvilket giver det udøvende formandskabsland en vis manørefrihed. Det program, som trioen har udarbejdet i fællesskab, medvirker til at forbedre samarbejdet mellem medlemsstaterne og bidrager dermed til at skabe større kontinuitet og sammenhæng i Unionens politikker, hvorved Fællesskabet styrkes.

2.5 Den første formandstrio, der var sammensat af Tyskland, Portugal og Slovenien, optog arbejdet den 1. januar 2007 og blev fra den 1. juli 2008 til den 31. december 2009 efterfulgt af en trio sammensat af Frankrig, Tjekkiet og Sverige. Af forskellige årsager, men navnlig pga. manglen på retsgrundlag, er det den almindelige opfattelse, at de nævnte formandstrioer især har været præget af nationale snarere end fælles ambitioner.

⁽¹⁾ »Formandskabet for Rådet [...] varetages af på forhånd sammensatte grupper på tre medlemsstater i en periode på 18 måneder.« (Jf. EUT C 115 af 9.5.2008, s. 341: Erklæring ad artikel 16, stk. 9, i traktaten om Den Europæiske Union om Det Europæiske Råds afgørelse om udøvelsen af formandskabet for Rådet, artikel 1, stk. 1) — almindeligvis benævnt »formandstrioen«.

2.6 Efter Lissabontraktatens ikrafttræden er det nu siden den 1. januar 2010 en trio sammensat af Spanien, Belgien og Ungarn, der varetager formandskabet. Grundlaget for denne formandstrios arbejde er det arbejdsprogram, der blev vedtaget på mødet i Det Europæiske Råd den 17. december 2009. Der er tale om et særdeles ambitiøst program, der dækker en lang række områder. Én af de vigtigste faktorer for et vellykket formandskab er trioens sammensætning: Et stort medlemsland og/eller ét af Fællesskabets oprindelige medlemslande, der råder over betydelig erfaring, sættes sammen med et land, der er tiltrådt Unionen på et senere tidspunkt, og med ét af de »nye« medlemslande.

2.7 Erfaringerne viser, at selvom de lande, der har størst politisk vægt, også har den største vægt i forhandlingerne, kan de mindre lande kompensere deres (ofte kun tilsyneladende) handicap eller mangel på erfaring ved at foretage et klogt valg af prioriteter, lægge en god forhandlingsstrategi eller udvise betydelig kompromisvilje.

2.8 Efter Lissabontraktatens ikrafttræden vil den fungerende formandstrio skabe præcedens for, hvordan opgaverne skal fordeles mellem formanden for Det Europæiske Råd (der er valgt for en periode på to et halvt år, og som kan genvælges én gang) og det roterende rådsformandskab, og det er i skrivende stund endnu ikke til at forudse, præcis hvordan denne opgavefordeling kommer til at se ud. Et vellykket formandskab forudsætter imidlertid et tæt samarbejde mellem de to parter. Når det tages i betragtning, at det nuværende system fortsat vil finde anvendelse på en lang række områder, må det forventes, at de nationale regeringer stadig vil have en naturlig interesse i at »gøre sig positivt bemærket« og yde en effektiv indsats i de seks måneder, de har formandskabet. Ændringerne indebærer en række vigtige konsekvenser også for civilsamfundets organisationer.

3. Civilsamfundets organisationer og den nuværende praksis i hovedtræk

3.1 Udgangspunktet er, at det i hovedsagen er de nationale regeringer, der varetager de opgaver, der er forbundet med det roterende rådsformandskab. Embedsmænd (diplomater), eksperter og politiske beslutningstagere spiller en afgørende rolle i den forbindelse. Hverken de retsakter, der fastsætter bestemmelserne om formandskabets opgaver, eller Lissabontraktaten kommer ind på spørgsmålet om en systematisk og institutionaliseret inddragelse af civilsamfundet i formandskabets tilrettelæggelse.

3.2 Samtidig anerkender både EU-institutionerne og landene bag de roterende formandskaber i højere og højere grad, at inddragelse af græsrodsniveauet, dvs. civilsamfundets organisationer og borgerne, kan have stor betydning for resultaterne af indsatsen. Dette viser, at værdien af deltagelsesdemokratiet og den civile dialogs betydning påskønnes.

3.3 Der kan imidlertid heraf ikke udledes, at der på EU-niveau er skabt en helt særlig måde at inddrage civilsamfundets organisationer i gennemførelsen af rådsformandskabernes programmer på. Situationen på nationalt plan kan udvise betydelige forskelle fra land til land, og det spiller en afgørende rolle, i hvor høj grad civilsamfundet i det fungerende formandskabs-

land er organiseret, hvor højt dets aktivitetsniveau, og hvor gode forbindelserne til den pågældende regering er. Partnerskabsrelationer på dette område kan ikke siges at være normen.

3.4 Det kan af ovenstående konkluderes, at en inddragelse af civilsamfundets organisationer i formandskabslandets valg af prioriteter ikke er reglen. Logisk nok medfører dette manglende eller ingen ansvarsfølelse fra civilsamfundets side over for disse prioriteter.

3.5 Eftersom systemet med en formandstrio er forholdsvis nyt, er det ikke overraskende, at der kun lejlighedsvis tages fælles, på forhånd planlagte initiativer af civilsamfundets organisationer i de tre lande. I den forbindelse er det et opmuntrende signal, at civilsamfundets organisationer under det spansk-belgisk-ungarske formandskab har taget initiativ til en række markante arrangementer (i Malaga i 2010 og i Budapest i 2011).

3.6 Det har i en årrække været kutyme, at det land, der varetager EU's rådsformandskab, med støtte fra Kommissionen afholder et repræsentativt møde med civilsamfundet. Konkret betød dette under det franske formandskab, at der i september 2008 blev afholdt et stort anlagt forum for civilsamfundet i byen La Rochelle. På mødet diskuteres spørgsmål, der direkte berører civilsamfundets organisationer, hvorefter disse ideelt set indgår i det pågældende lands prioriteter for formandskabet.

3.7 De europæiske temaår (2010 er f.eks. europæisk år for bekæmpelse af fattigdom og social udstødelse) giver civilsamfundets organisationer rig lejlighed til at deltage i formandskabslandets aktiviteter og programmer.

4. EØSU og rådsformandskabet: Den nuværende praksis

EØSU har gennem årene gennemført en lang række aktiviteter sammen med skiftende EU-rådsformandskaber, bl.a. på følgende områder:

- Repræsentanter på højt niveau for formandskabslandet er blevet indbudt til at deltage i udvalgets plenarforsamlinger og møderne i de øvrige organer (de faglige sektioner, grupperne osv.);
- Udvalget har fastsat prioriteter og planlagt særlige aktiviteter under hensyntagen til rådsformandskabets programmer;
- EØSU har efter anmodning fra og på initiativ af Rådet udarbejdet udtalelser om en lang række spørgsmål;
- Udvalget har deltaget i formandskabets forskellige programmer og offentliggjort udtalelser om en række debatter;
- Der er blevet aflagt besøg i formandskabslandene, og udvalget har deltaget i en række særprogrammer og styrket forbindelserne til civilsamfundets organisationer;
- EØSU har deltaget i større civilsamfundsarrangementer og arrangementer på europæisk niveau i formandskabslandet;

- Der er blevet afholdt foredrag, fremlæggelser, kulturelle arrangementer og arrangeret udstillinger i EØSU's bygninger i Bruxelles, hvilket har givet rådsformandskabet og civilsamfundets organisationer lejlighed til at mødes og lære hinanden at kende;
- Udvalget har taget imod besøgsgrupper (repræsentanter for civilsamfundet) fra formandskabslandet;
- EØSU har i sin kommunikationspolitik været særlig opmærksom på formandskabslandet og formandskabslandets civilsamfund.

5. Næste skridt: Lissabontraktaten, rådsformandskabet og civilsamfundet — forslag

5.1 Udgangspunktet er Lissabontraktaten, der trådte i kraft den 1. december 2009, og som har skabt betingelserne for, at EU kan finde fremadrettede løsninger på den lange række af udfordringer, Unionen står over for.

5.2 Målsætningen for EØSU er at udvikle deltagelsesdemokratiet, intensivere dialogen med borgerne og styrke den civile dialog for derigennem også at bidrage til at styrke EU-institutionernes demokratiske legitimitet.

5.3 Lissabontraktatens artikel 11 er et godt udgangspunkt herfor. De nye muligheder, der åbnes op for i kraft af artiklen, ligger helt i forlængelse af tidligere udvalgsudtalelser om kommissionsinitiativer, navnlig udtalelserne om »Styrkelse af partnerskabet mellem Kommissionen og ngo'erne« (vedtaget den 13. juli 2000) ⁽²⁾ og om »De europæiske civilsamfundsorganisationers repræsentativitet i den civile dialog« (vedtaget den 14. februar 2006) ⁽³⁾. Det er nu ikke længere kun muligt, men helt nødvendigt, at EØSU som det organiserede civilsamfunds institutionelle repræsentant på EU-niveau spiller en aktiv rolle som igangsætter af og garant for udnyttelsen af de muligheder, der ligger i Lissabontraktaten og navnlig dennes artikel 11, hvilket udvalget allerede har påpeget i udtalelsen om »Gennemførelse af Lissabontraktaten: deltagelsesdemokrati og borgerinitiativ«, der blev vedtaget den 17. marts 2010 ⁽⁴⁾.

5.4 I den forbindelse er rådsformandskabet et velegnet instrument til

- at styrke opbakningen til den europæiske integration og bidrage til, at europæisk medborgerskab får en mere fremtrædende plads i dagligdagen;
- at sikre, at civilsamfundets organisationer kan fungere som direkte initiativtagere til og aktive deltagere i politiske processer, der på forskellige planer kan skabe fastere konturer om Unionens fremtid;
- at styrke den civile dialog;
- at sikre, at EØSU løbende fortsætter, fornyer og styrker sine aktiviteter i forbindelse med rådsformandskabet. I denne sammenhæng fastslår udvalget i forlængelse af de punkter, der er opregnet under punkt 4 i nærværende udtalelse,

- a) at det lægger stor vægt på fælles initiativer og tiltag ved civilsamfundet, herunder afholdelse af markante civilsamfundsarrangementer i formandskabslandet;
- b) at det vil arbejde for, at de vigtigste civilsamfundsinitiativer, der er resultat af partnerskabsdialogen med myndighederne, indarbejdes i formandskabets program med det formål at styrke deres accept og støtte i befolkningen;
- c) at det med regelmæssige mellemrum inden for rammerne af Kontaktgruppen med civilsamfundets europæiske organisationer og netværk vil se nærmere på spørgsmål af betydning for civilsamfundets organisationer i forbindelse med det fungerende formandskab;
- d) at det opfordrer formandskabslandets økonomiske og sociale råd (eller tilsvarende organer) til aktivt at tage del i programmer og aktiviteter, der vedrører dem;
- e) at det giver de medlemmer af udvalget, der kommer fra formandskabslandet, tilsagn om at ville yde dem den støtte, de har behov for med henblik på at kunne yde den indsats, formandskabet afkræver dem;
- f) at det ved formidling af bedste praksis vil drage omsorg for, at civilsamfundets organisationer kan bidrage effektivt til formandskabslandets indsats.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

⁽²⁾ EFT C 268 af 19.9.2000.

⁽³⁾ EUT C 88 af 11.4.2006.

⁽⁴⁾ Se side 59 i EUT.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om gennemførelse af Lissabontraktaten: deltagelsesdemokrati og borgerinitiativ (art. 11) (initiativudtalelse)

(2010/C 354/10)

Ordfører: **Anne-Marie SIGMUND**

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg besluttede den 16. juli 2009 under henvisning til artikel 29, stk. 2, i forretningsordenen at udarbejde en initiativudtalelse om:

Gennemførelse af Lissabontraktaten: deltagelsesdemokrati og borgerinitiativ (art. 11).

Det forberedende arbejde henvistes til et underudvalg, der vedtog sin udtalelse den 11. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 163 stemmer for, 1 imod og 3 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 EU-traktatens bestemmelser om EU's demokratiske principper, særligt artikel 11 i TEU, repræsenterer ifølge udvalget en milepæl i oprettelsen af et »Borgernes Europa«, der virkelig kan anvendes og udformes i praksis. Det er imidlertid nødvendigt at udarbejde en mere bindende definition af de enkelte demokratiske processer og forsyne disse med de påkrævede strukturer.

1.2 Med hensyn til den horisontale civile dialog (artikel 11, stk. 1 i TEU) og den vertikale civile dialog (artikel 11, stk. 2 i TEU) kræver udvalget en klar definition af såvel instrumentet som reglerne for procedurer og berørte parter. Udvalget opfordrer Kommissionen til – analogt med fremgangsmåden i forbindelse med artikel 11, stk. 4 i TEU – at indlede en høringsprocedure ved at fremlægge en grønbog om den civile dialog og fastlægge de nødvendige regler på basis af resultaterne heraf.

1.3 Udvalget understreger, at man fortsat er parat til at bidrage til udviklingen af den civile dialog som partner og formidler og udbygge udvalgets rolle som mødested. Udvalget tilbyder alle EU's instanser at gøre brug af udvalgets netværk og infrastruktur, så den civile dialog med det organiserede civilsamfund kan ledsages på konstruktiv vis.

1.4 Med artikel 11, stk. 3 i TEU placeres Kommissionens – også hidtil meget udbredte – høringspraksis inden for rammerne af den nu styrkede deltagelsesbaserede søjle i den europæiske demokratimodel. Også i forbindelse med dette instrument kræver udvalget mere præcise procedureregler, der efterlever principperne om gennemsigtighed, åbenhed og repræsentativitet.

1.5 Med det i artikel 11, stk. 4 i TEU indførte borgerinitiativ konkretiserer traktaten for første gang i historien en procedure for direkte demokrati på grænseoverskridende transnationalt niveau. Udvalget bifalder i høj grad denne nye mulighed og vil yde et konkret bidrag til denne historiske premiere. Udvalget præciserer sin holdning til de konkrete gennemførelsesbestemmelser, der skal udformes i 2010. I den forbindelse er det vigtigt, at

— der ikke lægges unødige hindringer i vejen for borgernes muligheder for at deltage, idet der blot er tale om et dagsordensinitiativ;

— der fastlægges klare spilleregler og bestemmelser, så det gøres enklere for initiativtagerne at organisere initiativet i 27 medlemsstater uden at støde på overraskende nationale hindringer;

— sikre, at initiativtagerne eventuelt kan tildeles en finansiel støtte, så snart en vis tærskelværdi er overskredet.

1.6 Udvalget tilbyder at stå til rådighed som et centralt element i en transnational, demokratisk infrastruktur i Europa og vil på effektiv vis varetage sin rolle inden for rammerne af TEU's artikel 11. Udvalget tilbyder derudover at fungere som informations-helpdesk, i givet fald at støtte borgerinitiativer gennem en ledsagende udtalelse, organisere høringer for et vellykket initiativ og eventuelt også støtte Kommissionens evaluering ved hjælp af en udtalelse.

2. Baggrund

2.1 I december 2001 blev stats- og regeringscheferne i Laeken enige om en ny metode til udarbejdelse af europæiske traktater, og de besluttede at indkalde »Konventet om Europas fremtid«, der takket være sin sammensætning ⁽¹⁾ udviklede en betydelig demokratisk dynamik og i juni 2003 til slut fremlagde en tekst, der indeholdt innovative forslag i retning af større gennemsigtighed og deltagelse.

2.2 Efter at den af konventet udarbejdede »Traktat om en forfatning for Europa« kuldsejlede på grund af nej-resultatet ved folkeafstemningerne i Frankrig og Nederlandene blev der den 13. december 2007 undertegnet en revideret EU-traktat i Lissabon, som trådte i kraft den 1. december 2009.

3. Indledning

3.1 Lissabontraktatens ikrafttræden strammer op på talrige procedurer og gør dem mere gennemsigtige, præciserer kompetencefordelingen, udvider Europa-Parlamentets rettigheder og styrker EU's optræden såvel indadtil som udadtil.

3.2 Udover de forskellige former for parlamentarisk (indirekte) demokrati ⁽²⁾ udvides og styrkes den europæiske demokratimodel gennem forankringen af det deltagelsesbaserede (direkte) demokrati i TEU. Den europæiske demokratimodel erstattes dog på ingen måde med deltagelsesdemokratiet.

3.3 De konkrete bestemmelser om deltagelsesdemokratiet vedrører:

- den horisontale civile dialog,
- den vertikale civile dialog,
- den allerede eksisterende høringspraksis hos Kommissionen og
- det nye europæiske borgerinitiativ.

3.4 I tråd med EU-traktatens karakter er der i artikel 11 i TEU blot tale om rammebestemmelser, der nu skal defineres, færdiggøres og gennemføres ved hjælp af relevant lovgivning og derefter bringes til live af aktørerne.

3.5 Kommissionen har allerede iværksat et fornuftigt initiativ og offentliggjort en grøn bog ⁽³⁾ om det europæiske borgerini-

⁽¹⁾ Udover formanden Valéry Giscard d'Estaing og hans to stedfortrædere Giuliano Amato og Jean Luc Dehaene havde konventet følgende medlemmer:

- 15 befuldmægtigede for medlemsstaternes stats- og regeringschefer.
- 13 befuldmægtigede for ansøgerlandenes stats- og regeringschefer.
- 30 repræsentanter for medlemsstaternes nationale parlamenter.
- 26 repræsentanter for ansøgerlandenes nationale parlamenter.
- 16 repræsentanter udvalgt blandt Europa-Parlamentets medlemmer.
- 2 repræsentanter for Kommissionen.

Hertil kom 13 observatører fra EØSU, Regionsudvalget, arbejdsmarkedets parter samt den europæiske ombudsmand. EØSU's observatører var Göke Frerichs, Roger Briesch og Anne-Marie Sigmund.

⁽²⁾ Artikel 10 i TEU fastslår, at »Unionens funktionsmåde« er baseret på »repræsentativt demokrati«.

⁽³⁾ KOM (2009) 622 endelig af 11.11.2009.

tiativ. Efter høringsprocedurens udløb vil Kommissionen fremlægge et forslag til forordning om gennemførelse af artikel 11, stk. 4 i TEU. Dermed har Kommissionen sendt et tydeligt signal om, at man er parat til at føre en dialog i forbindelse med forberedelserne af det nye instruments ikrafttræden, og man tager i den forbindelse særligt hensyn til de aktører fra det organiserede civilsamfund samt interesserede borgere i hele EU, der på et senere tidspunkt vil stå bag disse initiativer.

4. Lissabontraktaten – artikel 11 i TEU

4.1 Den horisontale civile dialog

Artikel 11, stk. 1 i TEU: »Institutionerne giver på passende måder borgere og repræsentative sammenslutninger mulighed for at give udtryk for deres opfattelser angående alle Unionens arbejdsområder og for at diskutere dem offentligt«

4.1.1 Denne bestemmelse skaber retsgrundlaget for den horisontale »civile dialog«, men uden at denne defineres nærmere. Udvalget har allerede taget stilling til den civile dialog i flere udtalelser ⁽⁴⁾ ⁽⁵⁾ ⁽⁶⁾ og erklæret, at denne dialog er et nøgleelement for deltagelsen i den europæiske demokratimodel. Udvalget har også flere gange understreget, at man er parat til at fungere som platform og multiplikator for denne dialog og bidrage til, at der kan opstå et europæisk offentligt rum. I den forbindelse har udvalget også gentagne gange fremhævet, at man som partner og formidler i den civile dialog ønsker og vil bidrage til udviklingen af principperne for denne. Udvalget er parat til at udbygge sin rolle som mødested og yde praktisk støtte, f.eks. ved at stille sin infrastruktur til rådighed. Udvalget lægger stor vægt på at yde sit bidrag til, at den civile dialog får den nødvendige opmærksomhed i (den europæiske) offentlighed og udvikler sig til en ægte interaktiv debat.

4.1.2 Udvalget fremhæver endnu en gang, at dette instrument i deltagelsesdemokratiet skal defineres nøje, og at der skal fastlægges konkrete metoder for instrumentets funktion. Med hensyn til de sammenslutninger, som nævnes i dette afsnit, må det f.eks. præciseres, hvilke kriterier for repræsentativitet de skal opfylde for at kunne deltage i dialogen. Også i forbindelse med spørgsmålet om repræsentativiteten hos det organiserede civilsamfunds aktører har udvalget allerede påpeget ⁽⁷⁾, hvor vigtigt det er at skelne mellem en kvantitativ (en legitim repræsentation af flertallet af de berørte parter) og en kvalitativ (dokumentation af den nødvendige ekspertise) repræsentativitet. Udvalget har den holdning, at de sammenslutninger, som skal deltage i dialogen, må være såvel kvantitativt som kvalitativt repræsentative.

⁽⁴⁾ Udtalelse om »Det organiserede civilsamfund og nye styreformers i EU – ØSU's bidrag til udarbejdelse af hvidbogen« af 25.4.2001 – EFT C 193 af 10.7.2001.

⁽⁵⁾ Udtalelse om »De europæiske civilsamfundsorganisationers repræsentativitet i den civile dialog« af 14.2.2006 – EUT C 88 af 11.4.2006.

⁽⁶⁾ Sonderende udtalelse »For et nyt europæisk socialt handlingsprogram« af 9.7.2008 – EUT C 27 af 3.2.2009 (punkt 7.6 og 7.7).

⁽⁷⁾ Jf. fodnote 5.

4.1.3 Derudover vil det være nødvendigt, at lovgiveren præciserer nærmere, hvilke konkrete foranstaltninger der skal træffes på lovgivningsområdet, for at man kan efterleve kravet om »passende måder« (se artikel 11, stk. 1 i TEU).

4.1.4 I den forbindelse mener udvalget, at det er vigtigt at gøre opmærksom på forskellen mellem den europæiske civile dialog og den europæiske sociale dialog, og udvalget advarer mod en sammenblanding af de to begreber. Naturligvis er den europæiske sociale dialog også et bærende element for den kvalificerede deltagelse, men denne dialog er imidlertid underlagt særlige regler med hensyn til indhold, deltagelse, procedurer og følgevirkninger. Dialogens lovmæssige forankring i traktaten afspejler dennes betydning.

4.2 Den vertikale civile dialog

Artikel 11, stk. 2 i TEU: »Institutionerne fører en åben, gennemsigtig og regelmæssig dialog med de repræsentative sammenslutninger og civilsamfundet.«

4.2.1 Med dette afsnit tages der højde for den vertikale civile dialog og EU's institutioner forpligtes til løbende at føre en sådan. Også denne form for civil dialog har udvalget udtalt sig om⁽⁸⁾, og man opfordrer også her Kommissionen til at fastlægge mere detaljerede bestemmelser for såvel indhold som procedurer.

4.2.2 Europa-Parlamentet har allerede tidligere - som en foregribelse af denne bestemmelse i traktaten - etableret den såkaldte »Agora« og dermed skabt et instrument til realisering af den vertikale civile dialog.

4.2.3 I det artikel 11, stk. 2 i TEU forpligter alle EU-institutioner til at føre en dialog med civilsamfundet, opfordrer udvalget alle øvrige institutioner, dog særligt Rådet, til hurtigst muligt at kortlægge deres hensigter med hensyn til gennemførelsen af denne artikel i traktaten.

4.2.4 Udvalget tilbyder alle EU's instanser at gøre brug af udvalgets netværk og infrastruktur, så den civile dialog med det organiserede civilsamfund kan iværksættes og ledsages på konstruktiv vis.

4.3 Høring ved Kommissionen

Artikel 11, stk. 3 i TEU: »Kommissionen foretager brede høringer af de berørte parter for at sikre sammenhæng og gennemsigtighed i Unionens handlinger.«

4.3.1 Denne bestemmelse placerer Kommissionens - også hidtil meget udbredte - høringspraksis inden for rammerne af den nu styrkede deltagelsesbaserede søjle i den europæiske

⁽⁸⁾ Udtalelse: »Kommissionen og de ikke-statslige organisationer: styrkelse af partnerskabet« af 13.7.2000 - EFT C 268 af 19.9.2000 samt »Det organiserede civilsamfunds opgaver og bidrag i det europæiske samarbejde« af 24.9.1999 - EFT C 329 af 17.11.1999.

demokratimodel. Udvalget minder om⁽⁹⁾ (¹⁰), at denne høringspraksis i bund og grund er et væsentligt element i det koncept om »Nye styreformer i EU« (¹¹), der blev lanceret af Kommissionen i 2001, og at denne topstyrede foranstaltning kun på indirekte vis gør det muligt for civilsamfundet at handle. EØSU gør også endnu en gang opmærksom på, at der må skelnes mellem »høring« som en myndighedsforanstaltning og »deltagelse« som en borgerret. Muligheden for at det organiserede civilsamfund aktivt inddrages i en proces på grundlag af et selvstændigt initiativ (»bundstyret«) tages ikke op i forbindelse med denne foranstaltning.

4.3.2 Udvalget er, inden for rammerne af sit mandat, parat til at støtte Kommissionen på de områder, hvor den ønsker at gennemføre høringer, der går ud over den normale online-ramme, f.eks. gennem organisationen af fælles høringer om specifikke emner eller gennemførelse af en åben høring inden for rammerne af interessent-fora og ved brug af »open space«-metoden.

4.3.3 En hørig er imidlertid ikke i sig selv udtryk for en ægte dialog med det organiserede civilsamfund. Derfor opfordrer udvalget Kommissionen til at revidere den hidtidige høringspraksis og strukturere denne: På den ene side må den tidsmæssige ramme for høringerne være rimelig, så det organiserede civilsamfund og borgerne reelt får tid til at udarbejde deres svar, og høringen ikke blot bliver en proforma-øvelse. På den anden side skal evalueringsprocessen gøres mere gennemsigtig. Kommissionen bør svare på indlæg og forpligtes til at redegøre for, hvorfor det enkelte forslag blev accepteret eller forkastet, så der bliver tale om en reel dialog. Disse og andre forbedringer bør Kommissionen på sin side debattere indgående med det organiserede civilsamfund.

4.4 Det europæiske borgerinitiativ

Artikel 11, stk. 4 i TEU: »Et antal unionsborgere på mindst en million, der kommer fra et betydeligt antal medlemsstater, kan tage initiativ til at opfordre Europa-Kommissionen til inden for rammerne af dens beføjelser at fremsætte et egnet forslag om spørgsmål, hvor en EU-retsakt efter borgernes opfattelse er nødvendig til gennemførelse af traktaterne.«

4.4.1 Udvalget er enig i, at det nye europæiske borgerinitiativs betydning for den europæiske integration går langt ud over den juridiske dimension og må betragtes som det første direkte demokratiske element på transnationalt niveau, der imidlertid ifølge bestemmelsens ordlyd er begrænset til unionsborgere. Udvalget så gerne, at man i forbindelse med en revision af traktaten også inddrog tredjelandsstatsborgere med permanent opholdstilladelse i EU.

⁽⁹⁾ Udtalelse om »Det organiserede civilsamfund og nye styreformer i EU - ØSU's bidrag til udarbejdelse af hvidbogen« af 25.4.2001 - EFT C 193 af 10.7.2001.

⁽¹⁰⁾ Udtalelse »Nye styreformer i EU - En hvidbog« af 20.4.2002 - EFT C 125 af 27.5.2002.

⁽¹¹⁾ KOM (2001) 428 endelig af 25.7.2001.

4.4.2 Det skal understreges, at der med det nye europæiske borgerinitiativ ikke er tale om et »folkeinitiativ«, som det findes i mange medlemsstater, og som skaber en forpligtelse til at afholde en folkeafstemning, men om et »dagsordensinitiativ«, der opfordrer Kommissionen til at handle på lovgivningsområdet. Der er et tale om et mindretalsinstrument, der blot skaber en mulighed for at påvirke den politiske dagsorden. Initiativretten på lovgivningsområdet forbliver hos Kommissionen og en eventuel lovgivningsproces forløber inden for rammerne af de fastsatte procedurer.

4.4.3 Naturligvis må der fastlægges specifikke regler og standarder for brugen af dette instrument. Idet det direkte demokratiske instrumenter først skal oprettes på europæisk niveau, bør man give det europæiske borgerinitiativ en ramme for den videre udvikling. Forordningen om gennemførelse af artikel 11, stk. 4 i TEU bør så vidt muligt fastlægge lave minimums- og kvalifikationstærskler, og på områder, hvor der mangler et erfaringsgrundlag på fællesskabsniveau, bør der gives mulighed for skøn og fortolkninger, idet det europæiske borgerinitiativ kun kan sikre, at et bestemt emne tages op i Kommissionens handlingsplan.

4.4.4 EØSU deler dog under ingen omstændigheder Europa-Parlamentets synspunkt⁽¹²⁾ om »at det er Parlamentets politiske opgave at kontrollere processen i forbindelse med et borgerinitiativ« og er modstander af, at lovgiveren kontrollerer en proces på det prælegislative område. En sådan »kontrol« ville være en overtrædelse af princippet om magtens deling. Derfor opfordrer udvalget til, at der oprettes en uafhængig »rådgivende instans« eller en »helpdesk«, der kan bistå initiativtagerne i forbindelse med forberedelsen og lanceringen af et europæisk borgerinitiativ, så åbenlyse konflikter med godkendelses- og gennemførelsesbestemmelserne kan, om ikke udelukkes, så i de fleste tilfælde undgås.

4.4.5 Helt korrekt gør Europa-Parlamentet i samme betænkning opmærksom på nødvendigheden af, at der skelnes mellem andragender, der skal stiles til parlamentet, og borgerinitiativer, som skal indgives til Kommissionen som en opfordring. Også derfor må procedurerne og kravene vedrørende de to instrumenter til medbestemmelse uformes helt forskelligt fra bunden af.

4.4.6 Det europæiske borgerinitiativ er, som et instrument for det direkte demokrati, også et effektivt middel til fremme af transnationale overvejelser. De borgere, som for tiden nærmest har mistet interessen for det »politiske Europa«, kan nu arbejde med konkrete initiativer og målsætninger. Desto mere de opfordres og opmuntres til at engagere sig i initiativet uden at støde ind i unødige forvaltningsmæssige hindringer, desto før vil de ikke længere opfatte sig selv som tilskuere til uigennemskuelige beslutningsprocesser, men gå fra at være objekter til subjekter i EU. En sådan trinvis proces, der fremmer en stillingtagen til relevante europæiske problemstillinger, vil nødvendigvis resultere i dannelsen af en europæisk bevidsthed og dermed et europæisk offentligt rum.

4.4.7 Rent indholdsmæssigt skal det fremhæves, at det er selvindlysende, at et europæisk borgerinitiativ ikke må være i modstrid med traktaten eller det europæiske charter om grundlæggende rettigheder. Som det er tilfældet i den indirekte/parlamentariske proces, kan det også i den direkte/borgerbaserede meningsdannelse forekomme, at ekstremistiske grupper benytter sig af de forhåndenværende kanaler i opinionsdannelsen til at fremme egne formål. Dette udgør en stor og principiel udfordring for ethvert demokrati, men samtidig demokratiets største fordel set i forhold til udemokratiske systemer. Et moderne repræsentativt demokrati, der bygger på såvel indirekte som direkte søjler, må også kunne debattere ubehagelige, ja sågar ekstremistiske synspunkter, på en åben og gennemsigelig måde.

4.5 Kommissionens grønbog om det europæiske borgerinitiativ

4.5.1 Selvom udvalget ikke var den umiddelbare adressat i den afsluttede høringsprocedure, ønsker udvalget, forud for behandlingen af forordningsforslagene i Europa-Parlamentet og Rådet, at yde et kvalificeret bidrag til meningsdannelsen og redegør hermed for sin holdning til de spørgsmål, som behandles i grønbogen.

4.6 Mindste antal stater, som borgerne skal komme fra

4.6.1 Udvalget er enig med Kommissionen i, at tærsklen skal fastlægges ud fra objektive kriterier. EØSU deler ikke Kommissionens opfattelse af, at det kræver mindst en tredjedel af medlemsstaterne, altså 9 medlemsstater, før det er sikret, at der er tale om en repræsentativ EU-interesse. Udvalget er dog heller ikke enig med en del andre organisationer som mener, at så lidt som fire medlemsstater er udtryk for et betydeligt antal.

4.6.2 Udvalget har i langt højere grad samme opfattelse som Europa-Parlamentet, der mener, at en fjerdedel af medlemsstaterne, altså for øjeblikket syv medlemsstater, er udtryk for en velegnet tærskelværdi. Denne tærskel tager udgangspunkt i artikel 76 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, der skaber et grundlag for retsakter inden for forvaltningssamarbejdet på områderne retligt og politimæssigt samarbejde, eller i straffesager, hvis en fjerdedel af medlemsstaterne tager initiativ hertil. Udvalget mener derfor, at dette vil være en passende referenceramme for et borgerinitiativs europæiske dimension.

4.7 Mindste antal underskrivere pr. medlemsstat

4.7.1 Da Lissabontraktaten kun taler om et »betydeligt antal medlemsstater«, er det teoretisk også muligt ikke at foreskrive noget mindste antal deltagere pr. land. Med henvisning til det i traktaten flere gange fremhævede krav om dobbelt flertal, deler udvalget Kommissionens opfattelse af, at det vil være i modstrid med traktatens ånd at se bort fra et mindste antal deltagere pr. medlemsstat.

⁽¹²⁾ Europa-Parlamentets resolution af 7.5.2009, ordfører Sylvia-Yvonne Kaufmann (T6-0389/2009).

4.7.2 I stedet for en rigid talmæssig fastsættelse af en procentandel på 0,2 procent pr. medlemsstat opfordrer udvalget til, at der anvendes et system baseret på en glidende overgang, som kan skabe en fornuftig balance mellem medlemsstaterne. Der kan eksempelvis fastsættes en absolut undergrænse på 0,08 %⁽¹³⁾ for, at en medlemsstats underskrifter regnes med. Samlet set skal et borgerinitiativ selvfølgelig samle 1 million underskrifter. Kombinationen af disse to kriterier skaber automatisk en balance, der også tager højde for traktatens krav om repræsentativitet og et ægte fælleseuropæisk interesseområde.

4.7.3 Et sådant fleksibelt regelsæt til fremme af en enklere gennemførelse mener udvalget også er retfærdiggjort, fordi det europæiske borgerinitiativ i sidste ende ikke resulterer i en bindende afgørelse, men blot er udtryk for en opfordring til Kommissionen.

4.8 Kriterier for at underskrive et borgerinitiativ

4.8.1 Udvalget er enig med Kommissionen i, at det med henblik på at imødegå unødige forvaltningsmæssige hindringer bør gælde, at den generelle forudsætning for deltagelse er, at man har ret til at stemme ved valget til Europa-Parlamentet i sin bopælsstat. På trods af stor sympati for ønsket om at inddrage de unge (f.eks. ved at sænke den valgberettigede alder til 16 år), ville en sådan afvigelse, set i forhold til stemmeretten til Europa-Parlamentet, vanskeliggøre kontrollen med underskrifterne uforholdsmæssigt, idet næsten alle medlemsstater i så fald måtte opbygge et dobbelt valgretsregister.

4.9 Borgerinitiativets form og udarbejdelse

4.9.1 Også her mener udvalget at alt for stive regler vil være upassende. De absolut nødvendige formelle krav til forvaltningsmæssige angivelser bør opfyldes, og der bør fastlægges visse mindstekrav (se også punkt 4.13). Fremlæggelsen af initiativets indhold og den krævede afgørelse bør være overbevisende og utvetydig. Det skal altid stå klart, hvad man støtter, når man underskriver et europæisk borgerinitiativ.

4.10 Krav til indsamling af, kontrol med og verificering af underskrifter

4.10.1 Der er intet som taler imod, at man afviger fra gældende national lovgivning og opstiller fælles procedureregler og standarder for indsamling af, kontrol med og verificering af underskrifter på fællesskabsniveau, idet det europæiske borgerinitiativ er et (nyt) transnationalt instrument til inddragelse af borgerne.

4.10.2 Alle former for underskriftsindsamlinger, der gør det muligt at foretage en identitetskontrol, bør tillades, og det bør både være muligt at indsamle underskrifter via en online-portal som på offentlige steder. Regler om en verificering af underskrifterne ved de nationale myndigheder eller en notar anser udvalget for at udgøre en urimelig hindring. Imidlertid skal det ud over identitetskontrollen også sikres, at de registrerede

underskrivere egenhændigt og af egen fri vilje har afgivet deres underskrift. I den forbindelse må der særligt ved elektroniske underskriftindsamlinger træffes specielle foranstaltninger.

4.10.3 Som sikkerheds- og verifikationskendetegn er det tilstrækkeligt med navn, adresse, fødselsdato samt en verifikationsmail ved online-indsamlinger. Det må være målet, at det kan garanteres, at ethvert initiativ, der overholder de i forordningen opstillede minimumsregler for underskriftindsamlinger, ikke vil blive udsat for yderligere hindringer i noget medlemsland. For europæere, som bor i udlandet, bør deltagerens bopæl være afgørende for, hvor stemmen tæller.

4.10.4 Verificeringen af de afgivne underskrifter bør foretages af medlemsstaterne og gerne inden for rammerne af den stikprøvekontrol, som har bevist sit værd i adskillige medlemsstater.

4.11 Tidsfrist for indsamling af underskrifter

4.11.1 Erfaringerne med borgerinitiativer ved forberedelsen af Lissabontraktaten har vist, at netop indkøringsfasen i forbindelse med et initiativ kan være tidkrævende. Udvalget mener derfor, at Kommissionens forslag om en etårig tidshorisont er for kort, og man er fortalende for en periode på 18 måneder. Med henblik på den tidligere henvisning til, at initiativet sætter gang i en proces, som går i retning af dannelsen af et ægte europæisk offentligt rum, og som går videre end opfyldelsen af et konkret mål, mener udvalget, at det ville være beklageligt, hvis den relativt korte periode på et år gør det vanskeligt at skabe et positivt resultat med dertil hørende retlige og samfundspolitiske følger.

4.12 Anmeldelse af planlagte initiativer

4.12.1 Udvalget deler Kommissionens opfattelse af, at det i den indledende fase er op til initiativtagerne selv at afklare spørgsmålet om, hvorvidt initiativet er lovligt og kan godkendes. Anmeldelsen bør kunne indgives via en webside, som Kommissionen stiller til rådighed, og som også indeholder relevante informationer, så alle borgere løbende kan holde sig orienteret om initiativer.

4.12.2 I den forbindelse opfordrer udvalget til, at Kommissionen via websiden om det europæiske borgerinitiativ også stiller et online-redskab til indsamling af underskrifter til rådighed. Derudover kunne denne webside også tjene som debatforum for de forskellige initiativer og dermed udgøre en del af det europæiske offentlige rum.

4.12.3 Udvalget mener imidlertid, at initiativtagerne til et borgerinitiativ derudover bør have et kontaktpunkt stillet til rådighed, som kan rådgive om såvel procedurmæssige som indholdsrelaterede spørgsmål. Udvalget er parat til at fungere som »helpdesk«.

⁽¹³⁾ Denne procentsats tager udgangspunkt i, at mindstekravet til et borgerinitiativ i Italien er 0,08%.

4.12.4 Eventuelt kunne man overveje at indføre et system med gule og røde kort, hvor man relativt tidligt kan sende initiativtagerne til et borgerinitiativ et signal om, at deres initiativ måske ikke er lovligt, f.eks. på grund af formelle kriterier, som Kommissionens manglende beføjelser på området eller en klar overtrædelse af grundlæggende rettigheder.

4.13 *Krav til organisatorerne – gennemsigtighed og finansiering*

4.13.1 Udvalget mener, at initiativtagerne til et borgerinitiativ skal fremlægge oplysninger om følgende aspekter:

— Initiativtagerudvalget og dets repræsentanter

— Eventuelle støtter

— Finansieringsplan

— Oversigt over personalemæssige ressourcer og strukturer

4.13.2 Udvalget kan under ingen omstændigheder acceptere Kommissionens erklæring om, at det ikke er meningen, at der skal ydes nogen form for offentlig støtte og finansiering til borgerinitiativer, og EØSU er direkte uenig i henvisningen til, at man kun på den måde kan sikre, at sådanne initiativer vil være uafhængige. Kommissionen støtter mange effektive NGO'ers strukturer og aktiviteter finansielt, og det ville være utilstedeligt heraf at aflede, at disse civilsamfundsaktører, som Kommissionen er med til at finansiere, af den grund er afhængige af Kommissionen. Derudover ville det som logisk konsekvens af Kommissionens tilgang kun være muligt for store organisationer med kapitalstærke støtter at overveje et europæisk borgerinitiativ.

4.13.3 Udvalget foreslår derfor, at EU overvejer muligheden for at give en finansiel støtte, f.eks. efter gennemførelsen af en første fase, der eventuelt kan bestå i indsamlingen af 50 000 underskrifter i tre medlemsstater, så udsigtsløse eller useriøse kampagner udelukkes. Også her kan det foreslåede system med gule/røde kort spille en rolle.

4.14 *Kommissionens kontrol med succesrige borgerinitiativer*

4.14.1 Udvalget mener, at den af Kommissionen foreslåede tidsfrist på 6 måneder må udgøre en absolut øvre grænse og støtter den 2-trins-tilgang, som Europa-Parlamentet foreslår i sin beslutning (2 måneder til kontrol af de formelle kriterier og 3 måneder til at træffe en saglig afgørelse⁽¹⁴⁾). Kommissionen bør udforme denne interne beslutningsproces så gennemsigtigt som muligt.

4.14.2 I forbindelse med indgivelsen af et succesrigt borgerinitiativ skal den juridiske gyldighed endegyldigt efterprøves.

4.14.3 I den fase, hvor Kommissionen foretager en politisk evaluering, organiserer udvalget – eventuelt med inddragelse af

Europa-Parlamentet og rådsformandskabet – høringer, hvor initiativtagerne præsenterer initiativet for Kommissionen. EØSU kunne i givet fald yde et supplement til processen ved at udarbejde en sonderende udtalelse eller en initiativudtalelse om emnet.

4.14.4 Initiativtagerne skal have en detaljeret og offentlig begrundelse for Kommissionens godkendelse, delvise godkendelse eller afvisning af initiativet. Hvis initiativet afvises skal Kommissionen træffe en formel afgørelse, som der skal kunne indgives klage over ved EU-Domstolen.

4.15 *Initiativer vedrørende samme emne*

4.15.1 Efter udvalgets opfattelse er det op til initiativtagerne, om de vil iværksætte et initiativ om et tæt relateret emne. Det skal endnu engang påpeges, at det nye europæiske borgerinitiativ er et »dagsordensinitiativ«. Udvalget ser derfor ingen grund til at etablere forbud eller lægge hindringer i vejen her.

4.16 *Supplerende bemærkninger*

4.16.1 Udvalget har den holdning, at Kommissionen bør varetage oversættelsen til alle officielle EU-sprog for organisatorerne af et borgerinitiativ, der allerede har indsamlet 50 000 underskrifter i tre medlemsstater.

5. **Afsluttende bemærkninger**

5.1 Bestemmelserne om EU's demokratiske principper, særligt artikel 11 i TEU, repræsenterer ifølge udvalget en milepæl i oprettelsen af et »Borgernes Europa«, der virkelig kan anvendes og udformes i praksis. Det er imidlertid nødvendigt at udarbejde en mere bindende definition af de enkelte demokratiske processer og forsyne disse med de påkrævede strukturer.

5.2 Udvalget opfordrer derfor Kommissionen til, at man, efter grønbogen om det europæiske borgerinitiativ, også fremlægger en grønbog om den civile dialog, der omhandler den konkrete udformning af artikel 11, stk. 1 og stk. 2, med det formål at tænke over den allerede eksisterende praksis, definere procedurer og principper nærmere, evaluere disse og sammen med det organiserede civilsamfund gennemføre forbedringer, særligt hvad angår etableringen af klare strukturer. Også i den sammenhæng bekræfter udvalget sin vilje til at deltage i arbejdet inden for rammerne af sine kompetencer.

5.3 Derudover opfordrer EØSU de andre EU-organer til at redegøre for, hvordan de agter at gennemføre de nye traktatbestemmelser i praksis.

5.4 Med artikel 11, stk. 4 i TEU er der tale om en demokratisk nyskabelse, selv set i en global sammenhæng. For første gang i demokratiets historie får borgerne fra flere stater en fælles transnational medbestemmelsesret.

⁽¹⁴⁾ Denne bør udformes analogt med proceduren for initiativer i Europa-Parlamentet ifølge artikel 225 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, jf. Europa-Parlamentets beslutning af 9. februar 2010 om en revideret rammeaftale mellem Europa-Parlamentet og Kommissionen for den næste valgperiode af 9.2.2010 (P7_TA(2010)0009).

5.5 Denne nye demokratiske borgerret har et enormt potentiale. Det er hensigten, at denne rettighed skal styrke det repræsentative demokrati i Europa. Umiddelbart styrker denne rettighed deltagelselementet i den europæiske demokrati-model. På mellemlangt sigt kan initiativet bidrage til at øge integrationen i EU, skabe et europæisk offentligt rum og øge borgernes identifikation med EU. Netop med henblik på Europas størrelse og mangfoldighed skal det sikres, at alle borgere, også de personer, som ikke råder over større midler og som ikke er medlemmer af store etablerede organisationer, får mulighed for at anvende alle demokratiske redskaber. Udøvelsen af demokratiske rettigheder må ikke gøres afhængig af, at man har store finansielle ressourcer til rådighed.

5.6 Udvalget, der i Lissabontraktaten bekræftes som et rådgivende organ, der skal bistå Europa-Parlamentet, Rådet og Kommissionen, vil som hidtil varetage sine kerneopgaver og udarbejde udtalelser inden for rammerne af de i traktaten fastsatte beføjelser. EØSU vil derfor – i sin funktion som brobygger – i endnu højere grad end hidtil optræde som et centralt element i en omfattende demokratisk infrastruktur på europæisk niveau.

5.7 I bestræbelserne på at støtte ovennævnte EU-organer bedst muligt og optimere sin arbejdsgang inden for rammerne af det europæiske borgerinitiativ foreslår EØSU derudover følgende:

- Udarbejdelse af en udtalelse vedrørende et borgerinitiativ, som Kommissionen formelt har accepteret, inden for evalueringsfristen
- Eventuel udarbejdelse af en udtalelse til støtte for et igangværende borgerinitiativ
- Organisation af høringer for succesrige initiativer (organisatorer, Kommissionen, Europa-Parlamentet og Rådet)
- Etablering af en informations-helpdesk (som kontaktpunkt for borgere, der har spørgsmål til proceduren mm.)
- Formidling af supplerende oplysninger (offentliggørelse af en vejledning om »deltagelsesdemokrati«, afholdelse af konferencer om den praktiske gennemførelse etc.).

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

III

(Forberedende retsakter)

DET EUROPÆISKE ØKONOMISKE OG SOCIALE UDVALG

461. PLENARMØDE DEN 17. OG 18. MARTS 2010

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for den nordlige kulmulebestand og for fiskeriet efter denne bestand

KOM(2009) 122 endelig — 2009/0039 (CNS) (*)

(2010/C 354/11)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. januar 2010 og Europa-Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for den nordlige kulmulebestand og for fiskeriet efter denne bestand

KOM(2009) 122 endelig — 2009/0039 (CNS) (*).

Da EØSU går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, 17. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav

KOM(2009) 151 endelig — 2009/0051 (CNS) (*)

(2010/C 354/12)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. januar 2010 og Europa-Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om en kontrol- og håndhævelsesordning for det område, der er omfattet af konventionen om det fremtidige multilaterale samarbejde vedrørende fiskeriet i det nordøstlige Atlanterhav

KOM(2009) 151 endelig — 2009/0051 (CNS). (*)

Da EØSU går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af en flerårig plan for den vestlige bestand af almindelig hestemakrel og fiskeriets udnyttelse af denne bestand

KOM(2009) 189 endelig — 2009/0057 (CNS) (*)

(2010/C 354/13)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 18. januar 2010 og Europa-Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om fastlæggelse af en flerårig plan for den vestlige bestand af almindelig hestemakrel og fiskeriets udnyttelse af denne bestand

KOM(2009) 189 endelig — 2009/0057 (CNS) (*).

Da EØSU går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for ansjøsbestanden i Biscayabugten og for fiskeriet efter denne bestand

KOM(2009) 399 endelig — 2009/0112 (CNS) (*)

(2010/C 354/14)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 19. januar 2010 og Europa-Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om en langsigtet plan for ansjøsbestanden i Biscayabugten og for fiskeriet efter denne bestand

KOM(2009) 399 endelig — 2009/0112 (CNS) (*).

Da EØSU går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om et dokumentationsprogram for fangster af almindelig tun (*Thunnus thynnus*) og om ændring af forordning (EF) nr. 1984/2003

KOM(2009) 406 endelig — 2009/0116 (CNS) (*)

(2010/C 354/15)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 19. januar 2010 og Europa Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

*Forslag til Rådets forordning om et dokumentationsprogram for fangster af almindelig tun (*Thunnus thynnus*) og om ændring af forordning (EF) nr. 1984/2003*

KOM(2009) 406 endelig — 2009/0116 (CNS) (*).

Da EØSU går ind for forslaget indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet)

KOM(2009) 477 endelig — 2009/0129 (CNS) (*)

(2010/C 354/16)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 19. januar 2010 og Europa-Parlamentet den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet)

KOM(2009) 477 endelig — 2009/0129 (CNS) (*).

Da EØSU går ind for forslagens indhold og ikke har nogen bemærkninger, besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive udtalelse til støtte for Kommissionens forslag.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 247/2006 om særlige foranstaltninger på landbrugsområdet i EU's fjernområder

KOM(2009) 510 endelig — 2009/0138 (CNS) (*)
(2010/C 354/17)

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 19. februar 2010 og Europa-Parlamentet den 18. februar 2010 under henvisning til artikel 43 i TEUF, tidligere artikel 37 i EF-traktaten, at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 247/2006 om særlige foranstaltninger på landbrugsområdet i EU's fjernområder

KOM(2009) 510 endelig — 2009/0138 (CNS) (*).

Da EØSU fuldt ud går ind for forslaget indhold og allerede har behandlet dette emne i sine tidligere udtalelser CESE 771/2008, vedtaget den 22. april 2008 (**), og CESE 255/2010, vedtaget den 17. februar 2010 (***), besluttede det på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, enstemmigt at afgive en udtalelse, som støtter Kommissionens forslag, og at henvise til den holdning, det gav udtryk for i ovennævnte dokumenter.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

(*) Forkortelsen skal læses (COD).

(**) EØSU's udtalelse om »Strategien for regionerne i den yderste periferi: resultater og fremtidsudsigter« EUT C 211, 19.8.2008, s. 72.

(***) EØSU's udtalelse om »Konsekvenserne af de økonomiske partnerskabsaftaler for regionerne i den yderste periferi (Caribien)« EUT C ... af ..., s....

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen. Den fremtidige konkurrenceretlige ramme for motorkøretøjsbranchen

KOM(2009) 388 endelig

(2010/C 354/18)

Ordfører: **Bernardo HERNÁNDEZ BATALER**

Kommissionen for De Europæiske Fællesskaber besluttede den 22. juli 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen. Den fremtidige konkurrenceretlige ramme for motorkøretøjsbranchen.

KOM(2009) 388 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, som vedtog sin udtalelse den 2. marts 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 18. marts, følgende udtalelse med 84 stemmer for, 5 imod og 7 hverken for eller imod:

1. Konklusioner

1.1 EØSU er enig med Kommissionen i den diagnose, den stiller for sektoren og for de områder, hvor der er behov for større konkurrence. I betragtning af de muligheder, Kommissionen har fremlagt, vil det efter EØSU's opfattelse være bedst at vedtage sektorspecifikke bestemmelser i form af retningslinjer, der ledsager den generelle gruppefritagelsesforordning. Derfor bifalder EØSU udkastet til Kommissionens forordning og udkastet til supplerende retningslinjer. EØSU understreger imidlertid, at de bør sammenholdes med og underordnes de generelle retningslinjer vedrørende vertikale begrænsninger, som endnu ikke er blevet fremlagt, hvilket vanskeliggør en selvstændig fortolkning.

1.2 EØSU er enig med Kommissionen i, at det er nødvendigt at fastlægge en retlig ramme, som har en generel positiv indflydelse på forbrugernes situation og fremmer forbrugerbeskyttelsen. Udvalget gentager de retningslinjer, der allerede er blevet udstukket i dets tidligere udtalelser om konkurrence⁽¹⁾.

1.3 I dette tilfælde er der imidlertid behov for en overgangsordning af en varighed på to år for forhandlerne, der for størstedelens vedkommende er små eller mellemstore virksomheder, som af hensyn til retssikkerheden og på grundlag af princippet om beskyttelse af berettiget forventning og proportionalitetsprincippet har behov for et rimeligt tidsrum til at afskrive den investering, de har foretaget, tilpasse sig markedets teknologisk udvikling og bidrage til en bedre trafiksikkerhed.

1.4 Ligeledes håber EØSU, at den nye retlige ramme yder retssikkerhed til alle aktører, at den med inspiration i principperne i »Small Business Act« undlader at skabe nye hindringer for virksomhederne, og at den indeholder de samme mål for

konkurrencepolitikken, som i øjeblikket findes i forordning nr. 1400/2002.

1.5 EØSU mener, at de supplerende retningslinjer ikke bør fastsætte nogen grænse for aftalerne om mærkeeksklusivitet. Det vil være bedre i overensstemmelse med den nye gruppefritagelsesforordning.

1.6 Aftalerne om erhvervskøretøjer kan være omfattet af den generelle gruppefritagelsesforordning vedrørende vertikale begrænsninger, også når det gælder eftermarkedet.

2. Indledning

2.1 Ved Kommissionens forordning (EF) nr. 1400/2002 af 31. juli 2002 om anvendelse af traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis inden for motorkøretøjsbranchen⁽²⁾ blev der fastsat en række regler, som er strengere end de regler, der er fastsat i Kommissionens forordning (EF) nr. 2790/1999 af 22. december 1999 om anvendelse af EF-traktatens artikel 81, stk. 3, på kategorier af vertikale aftaler og samordnet praksis⁽³⁾.

2.2 Kommissionens forordning (EF) nr. 1400/2002 koncentrerer sig hovedsageligt om praksis og adfærd, som medfører alvorlige konkurrencebegrænsninger, og opstiller én liste over begrænsninger, som gør, at denne forordning ikke kan finde anvendelse på nogen dele af en given aftale (»alvorlige begrænsninger«), og en anden liste, som indeholder begrænsninger, der er forbudte, men som ikke forhindrer, at den i denne forordning fastsatte fritagelse finder anvendelse i resten af aftalen (»særlige betingelser«).

⁽¹⁾ EUT C 228 af 22.9.2009, s. 47. EUT C 175 af 28.7.2009, s. 20.

⁽²⁾ EFT L 203 af 1.8.2002, s. 30

⁽³⁾ EFT L 336 af 29.12.1999, s. 21

2.3 De vigtigste bestemmelser i Kommissionens forordning nr. 1400/2002 er følgende:

- Den finder ikke udelukkende anvendelse for personbiler, men også for andre typer køretøjer som f.eks. busser og lastbiler.
- Den tvinger den enkelte producent til at vælge mellem et selektivt distributionssystem eller eneforhandling, idet den hovedsageligt anser to forskellige distributionssystemer for at være fritaget:
 - *Eneforhandling*, hvor producenten tildeler hver enkelt forhandler eller reparatør et eksklusivt salgsområde (eller en eksklusiv kundegruppe). Inden for det tildelte område kan der ikke udnævnes andre forhandlere. Desuden kan sådanne forhandlere pålægges visse mindstekrav til kvaliteten. Konkurrencen styrkes gennem fremme af passivt salg i det eksklusive salgsområde og navnlig salg til detailhandlere uden for netværket.
 - *Selektiv forhandling*, hvor leverandøren forpligter sig til, enten direkte eller indirekte, at sælge aftalevarerne eller -tjenesteydelserne udelukkende til forhandlere eller reparatører, der er udvalgt efter særlige kriterier. Et selektivt distributionssystem kan være baseret på kvantitative, kvalitative eller begge typer af kriterier.
- Det er ikke tilladt i én og samme kontrakt at have klausuler om både selektiv forhandling og eneforhandling. Helt konkret er det ikke tilladt at have en såkaldt »beliggenhedsklausul« i et selektivt forhandlingssystem, mens det er muligt at påtvinge eneforhandlere den.
- Forordningen skelner i sin artikel 8, stk. 1, mellem tre forskellige produktmarkeder:
 - Salg af nye motorkøretøjer. Markedsandelen beregnes på grundlag af den mængde kontraktmæssige varer og tilsvarende varer, der sælges af leverandøren, samt alle andre varer, der sælges af leverandøren, og som distributøren anser for indbyrdes ombyttelige eller substituerbare på grund af produkternes egenskaber, pris og anvendelsesformål.
 - Salg af reservedele. Markedsandelen beregnes på grundlag af værdien af de kontraktmæssige varer og andre varer, der sælges af leverandøren, samt alle andre varer, der sælges af leverandøren, og som distributøren anser for indbyrdes ombyttelige eller substituerbare på grund af produkternes egenskaber, pris og anvendelsesformål.
 - Reparations- og vedligeholdelsesydelse: Markedsandelen beregnes på grundlag af værdien af de kontraktmæssige tjenesteydelser, der sælges af deltagerne i leverandørens distributionsnet, samt alle andre varer, der sælges af disse deltagere, og som køberen anser for indbyrdes ombyttelige eller substituerbare på grund af deres egenskaber, pris og anvendelsesformål.
- Ud over begrænsningerne i markedsandele finder forordningen i sin artikel 6, stk. 1, litra c), at det er uforeneligt med traktaten, »hvis priserne eller leveringsbetingelserne for kontraktmæssige varer eller tilsvarende varer varierer betydeligt fra det ene geografiske marked til det andet«, og i sådanne tilfælde kan Kommissionen inddrage fritagelsen efter denne forordning.
- Kommissionen har forsøgt at bekæmpe hindringer for parallelhandel, og forordning 1400/2002 anser distributørens begrænsning af salget til slutbrugere i andre medlemslande (for eksempel ved at lade købsprisen og distributørens vederlag afhænge af køretøjernes bestemmelsessted eller slutbrugernes bopæl) for at være en indirekte salgsbegrænsning. Endvidere er salgsmål, produkttildeling og bonus-systemer baseret på et salgsområde, der er mindre end fællesmarkedet, heller ikke tilladt.

2.4 Den retlige ramme for biler har ændret sig i de senere år, navnlig som følge af vedtagelsen af Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 715/2007 af 20. juni 2007 om typegodkendelse af motorkøretøjer med hensyn til emissioner fra lette personbiler og lette erhvervskøretøjer, om adgang til reparations- og vedligeholdelsesinformationer om køretøjer⁽⁴⁾, hvis bestemmelser i september 2009 overgik fra at være frivillige til at være obligatoriske⁽⁵⁾. Bilparken vil dog i nogle år endnu bestå af et stort antal køretøjer, som ikke er omfattet af denne forordning, hvilket vil udgøre et betydeligt marked for de uafhængige reparatører.

2.4.1 Med hensyn til konkurrencen på markedet for reservedele til biler på basis af producentens industrielle ejendomsrettigheder har den udbredte anvendelse af forskellige underleverandøraftaler med producenter af originaludstyr (»værktøjsaftaler«) betydet, at visse reservedele fortsat vil være »fanget« i bilproducenternes net.

2.4.2 Derfor foreslog Kommissionen, at der blev indført en reparationsbestemmelse i det reviderede mønstredirektiv, hvilket EØSU stillede sig positivt over for, idet udvalget fastslog⁽⁶⁾, at »det monopol, som gives ejere af mønstre, kun vedrører produktets ydre form, men ikke produktet i sig selv«, og at »hvis reservedele, der omfattes af reparationsklausulen, underkastes beskyttelsesordningen for mønstre, opstår der et produktmonopol på det sekundære marked, hvilket strider mod selve beskaffenheden af retlig beskyttelse af mønstre«.

⁽⁴⁾ EUT L 171 af 29.6.2007, s. 1.

⁽⁵⁾ EUT C 318 af 23.12.2006, s. 62.

⁽⁶⁾ Jf. EØSU's udtalelser: EFT C 388 af 31.12.1994, s. 9; EUT C 286 af 17.11.2005, s. 8.

2.5 Med hensyn til motorkøretøjsbranchen har EØSU konkret vedtaget en udtalelse om »Bilsektorens underleverandører og eftermarked«⁽⁷⁾, hvori det påpeger, at aktørerne på eftermarkedet udgøres af bilproducenterne, underleverandørerne og uafhængige eller autoriserede udbydere af tjenesteydelser, reservedele og tilbehør, og af uafhængige eller autoriserede operatører inden for fremstillingsvirksomhed, distribution og detailhandel. Det er et netværk bestående af 834 700 virksomheder (overvejende SMV'er) med en samlet omsætning på 1 107 mia. EUR og 4,6 mio. beskæftigede.

3. Den nyeste udvikling i Kommissionens dokumenter

3.1 Den 21. december 2009 vedtog Kommissionen et

- Udkast til Kommissionens forordning om anvendelse af traktatens artikel 101, stk. 3, på kategorier af aftaler og samordnet praksis inden for motorkøretøjsbranchen og et
- Udkast til meddelelse fra Kommissionen: Supplerende retningslinjer for vertikale begrænsninger i aftaler om salg og reparation af motorkøretøjer og distribution af reservedele til motorkøretøjer.

Kommissionen indledte en høring om disse dokumenter.

3.2 Den 15. januar 2010 besluttede EU's kommissær for konkurrence at fremsende de to ovennævnte dokumenter til Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, idet udvalget blev anmodet om at udtale sig om disse forslag til lovgivning.

3.3 I denne udtalelse om KOM(2009) 388 endelig analyserer ordføreren derfor samtidig de i punkt 3.1 nævnte forslag til lovgivning.

4. Resumé af Kommissionens dokumenter

4.1 I **Kommissionens meddelelse** om den fremtidige konkurrenceretlige ramme for motorkøretøjsbranchen foreslås følgende:

a) For så vidt angår aftaler om salg af nye motorkøretøjer og med virkning fra den 31. maj 2013:

- anvendes de generelle bestemmelser i udkastet til en ny gruppefritagelsesforordning for vertikale aftaler
- vedtages der sektorspecifikke retningslinjer med henblik på at forhindre markedsafskærmning for konkurrerende motorkøretøjsproducenter og sikre deres adgang til markedet for detailsalg og reparation af motorkøretøjer. Konkurrencen inden for samme mærke beskyttes, og artikel 81's afskrækkende virkning bevares

— anvendes forordningens bestemmelser for aftaler om salg af motorkøretøjer indtil den 31. maj 2013.

b) Med hensyn til aftaler om reparation og vedligeholdelse samt for distribution af reservedele fra den 31. maj 2010:

— anvendes de generelle bestemmelser, således som de er afspejlet i udkastet til en ny gruppefritagelsesforordning for vertikale aftaler

— vedtages der sektorspecifikke retningslinjer, som supplerer en målrettet gruppefritagelsesforordning eller en kombination af de to instrumenter for at øge konkurrencemyndighedernes mulighed for mere bredt og overordnet at reagere på konkurrencemæssige problemer. Det gælder navnlig i forbindelse med følgende: i) adgangen til tekniske oplysninger, ii) adgangen til reservedele, iii) misbrug af garantier og iv) adgangen til net af autoriserede reparatører.

4.2 Udkastet til gruppefritagelsesforordning

4.2.1 Sådanne vertikale aftaler kan øge den økonomiske effektivitet i en produktions- eller distributionskæde gennem bedre koordination mellem de deltagende virksomheder, selv om dette afhænger af aftaleparternes markedsstyrke.

4.2.2 Vertikale aftaler, der indeholder begrænsninger, som kan begrænse konkurrencen og være til skade for forbrugerne, eller som ikke er absolut nødvendige for at opnå de tidligere nævnte positive effekter, bør ikke være omfattet af gruppefritagelsen.

4.2.3 Udkastet skelner mellem aftaler vedrørende salg af nye motorkøretøjer (det primære marked) og aftaler vedrørende reparations- og vedligeholdelsesydelser samt salg af reservedele (det sekundære marked).

4.2.4 På det primære marked anvendes reglerne i den generelle forordning om vertikale aftaler. Det gælder navnlig begrænsningen af markedsandele, den manglende fritagelse af visse vertikale aftaler og betingelserne i forordningen, ifølge hvilke disse vertikale aftaler kan være berettiget til fritagelse i henhold til den generelle forordning, hvis alle betingelserne heri er opfyldt. Dette virker fornuftigt, eftersom dette er et konkurrencepræget marked.

4.2.5 Med hensyn til det sekundære marked bør der tages hensyn til en række særlige kendetegn ved eftermarkedet for motorkøretøjer, som hænger sammen med den teknologiske udvikling og den omstændighed, at de reservedele til motorkøretøjer, som motorkøretøjsproducenterne køber hos originaludstyrproducenterne, er blevet stadigt mere komplekse og driftsikre.

(7) EUT C 317 af 23.12.2009, s. 29-36.

4.2.6 EØSU er enig med Kommissionen i, at konkurrenceforholdene på eftermarkedet i motorkøretøjssektoren også har direkte indvirkning på den offentlige sikkerhed, idet trafikikkerheden kan forringes af biler, der ikke er repareret korrekt, og på folkesundheden og miljøet på grund af udledninger af kuldioxid og andre forurenende stoffer, der kræver regelmæssig vedligeholdelse af køretøjerne.

4.2.7 Vertikale aftaler om distribution af reservedele og reparations- og vedligeholdelsesydelser bør derfor kun være omfattet af en gruppefritagelse, hvis de ud over de fritagelsesbetingelser, der er fastsat i Kommissionens generelle forordning for vertikale aftaler, også opfylder strengere krav angående visse former for alvorlige konkurrencebegrænsninger, der kan begrænse udbuddet af reservedele på eftermarkedet i motorkøretøjssektoren, mere konkret:

- aftaler, der begrænser de muligheder, medlemmer af en motorkøretøjsproducents selektive distributionssystem har for at sælge reservedele til uafhængige reparatører til brug for disses reparations- eller vedligeholdelsesydelser.
- aftaler, der, selv om de opfylder betingelserne i den generelle forordning, ikke desto mindre begrænser en reservedelsfabrikants muligheder for at sælge sine reservedele til autoriserede reparatører, der er medlemmer af en motorkøretøjsproducents distributionssystem, til uafhængige reservedelsdistributører, uafhængige reparatører eller endelige brugere. Dette forhindrer ikke, at reglerne om civilretligt ansvar finder anvendelse, og har heller ingen betydning for retten til at kræve anvendelse af »reservedele af en kvalitet svarende til de originale komponenter«, ligesom det ikke udelukker aftaler, som i garantiperioden forpligter de autoriserede reparatører til udelukkende at anvende reservedele, der leveres af bilproducenten, til disse reparationer.
- aftaler, hvorved en producent af motorkøretøjer pålægger en producent af komponenter eller originale reservedele begrænsninger i deres adgang til konkret og synligt at placere deres varemærke eller logo på disse reservedele.

4.3 Udkastet til supplerende retningslinjer

4.3.1 Retningslinjerne indeholder principperne for, at der i overensstemmelse med EF-traktatens artikel 101 kan ske en vurdering af de problemer, der kan opstå i forbindelse med vertikale begrænsninger i aftaler om salg og reparation af motorkøretøjer og distribution af reservedele. Disse retningslinjer finder anvendelse, uden at dette berører de generelle retningslinjer for vertikale aftaler, og som supplement til disse.

4.3.2 Ved fortolkningen af disse retningslinjer vil Kommissionen desuden tage hensyn til den adfærdskodeks, som bilproducentorganisationerne ACEA og JAMA har udarbejdet om god forretningspraksis, og som motorkøretøjsproducenterne har forpligtet sig til at følge for at handle i god tro i deres kontraktrelationer med deres autoriserede distributører og reparatører.

4.3.3 Retningslinjerne er opdelt i følgende afsnit:

- Motorkøretøjsforordningens anvendelsesområde og forholdet mellem den og den generelle vertikale gruppefritagelse
- Anvendelsen af de supplerende bestemmelser i motorkøretøjsforordningen
- Behandlingen af visse begrænsninger: mærkeeksklusivitet og selektiv distribution.

4.3.4 Med hensyn til mærkeeksklusivitet indføres der en ny bestemmelse, nemlig at skæringstidspunktet for femårsperiodens begyndelse er den dato, hvor kontraktforholdet mellem parterne begyndte, og ikke hvornår det ene aftaledokument blev erstattet af det andet om samme emne. Imidlertid ses dette af fodnote nr. 9 og ikke af selve brødteksten i retningslinjerne. Betydningen af denne ændring gør det tilrådeligt at indføre den i selve teksten.

4.3.5 Retningslinjerne redegør for konkurrenceklausuler og deres negative konsekvenser (lægger hindringer i vejen for, at konkurrerende leverandører kan trænge ind eller ekspandere) såvel som positive (bidrager til at løse »frihjulproblemer«, styrke mærkets image og distributionsnettets omdømme).

4.3.6 Med hensyn til selektiv distribution er det vigtigt, at de uafhængige udbydere har adgang til teknisk information, og at der ikke sker misbrug af retlige garantier.

5. Bemærkninger

5.1 I mere end to årtier er motorkøretøjsbranchen – lette personbiler og lette erhvervskøretøjer – rent konkurrencemæssigt blevet reguleret gennem specifikke gruppefritagelsesforordninger.

5.2 I sin evalueringsrapport, som blev fremlagt den 31. maj 2008, evaluerede Kommissionen virkningen af gruppefritagelsen for motorkøretøjsbranchens praksis. Rapporten gav anledning til en lang række kommentarer fra de interesserede parter og dannede udgangspunkt for konsekvensanalyserapporten, som blev udarbejdet af Kommissionens tjenestegrene (SEK(2009) 1052, SEK(2009) 1053), og som det anbefales at læse i sammenhæng med Kommissionens meddelelse KOM(2009) 388 endelig.

5.3 Samtidig er der ved at blive revideret og vedtaget en ny generel gruppefritagelsesforordning, der fra maj 2010 skal erstatte Kommissionens nuværende forordning (EF) nr. 2790/1999 af 22. december 1999. Det er ud fra antagelsen om, at forordning (EF) nr. 2790/1999 bliver revideret, at Kommissionen foreslår,

— indledningsvis for motorkøretøjsbranchen de tre delmuligheder: (ii) lade den generelle gruppefritagelsesforordning vedrørende vertikale aftaler gælde, (iii) vedtage sektorspecifikke bestemmelser i form af retningslinjer, der ledsager den generelle gruppefritagelsesforordning, (iv) vedtage en gruppefritagelsesforordning, hvori der fokuseres på konkurrencebegrænsninger på eftermarkedet;

— senere med udkastet til forordning og til retningslinjerne vedtage en forordning med sektorspecifikke bestemmelser ledsaget af retningslinjer.

5.4 Erhvervelsen af et motorkøretøj vil, ligesom køb af egen bolig, være et køb, som for de europæiske forbrugere ikke blot vejer tungest i familiebudgettet, men som også tydeligt illustrerer betydningen af det indre marked, og i hvor høj grad dette er blevet gennemført. Branchen skønner, at af den samlede pris, der betales for bilen i dens levetid, går ca. 40 % til at erhverve bilen, andre ca. 40 % til dens vedligeholdelse og ca. 20 % til forsikring.

5.5 De europæiske forbrugeres vigtigste mål, når det gælder konkurrencen i motorkøretøjsbranchen, er kort sagt at finde ud af, hvor de skal købe bilen og om nødvendigt få den repareret til den bedst mulige pris og med garanti for større trafikssikkerhed.

5.6 Selv om det på den ene side er afgørende at sikre et levende og konkurrencepræget marked i trit med den teknologiske udvikling, som omfatter alle motorkøretøjsbranchens økonomiske aktører, navnlig de små og mellemstore virksomheder der er beskæftiget med reparationsvirksomhed, er det også vigtigt at sende beroligende signaler til forbrugerne.

5.7 Den nuværende forordning (EF) nr. 1400/2002 sender en række sådanne positive signaler, idet den f.eks. bestemmer, at en garanti udstedt af en producent i én medlemsstat er gyldig på samme betingelser i alle medlemsstater, at forbrugeren med et garantibevis, der er udfyldt af en forhandler i et andet land ikke mere behøver at vente på, at garantien bliver opfyldt i hans oprindelsesland, og at forhandleren eller de autoriserede reparatører, som forbrugeren har indleveret sin bil til, ikke mere kan pålægge ekstra gebyrer eller kræve yderligere dokumentation.

5.8 Alligevel er der stadig problemer forbundet med videre salg af nye biler gennem mellemmand, med leverandørernes krav til forhandlerne, navnlig om at leve op til krav om »brandets identitet«, med friheden til at købe hos andre autoriserede forhandlere eller nationale importører, samt med hensyn til indirekte begrænsninger af krydsleverancer af biler mellem autoriserede forhandlere.

5.9 Kommissionen har fulgt anvendelsen af forordning (EF) nr. 1400/2002 meget tæt, og vedtog en række eksemplariske beslutninger som f.eks. de fire beslutninger, der blev vedtaget i september 2007, og som gav branchen en række vigtige retningslinjer med hensyn til adgangen til tekniske infor-

mationer (Proc. Comp/39.139-143 med producenterne DaimlerChrysler, Fiat, Toyota og Opel) ⁽⁸⁾.

5.10 Otte år efter vedtagelsen af forordning (EF) nr. 1400/2002 bekræfter de økonomiske indikatorer, at konkurrencesituationen på de relevante markeder, som fik Kommissionen til at bestemme sig for en strengere sektorspecifik gruppefritagelse, er blevet betragteligt forbedret.

5.11 Dette dynamiske, komplekse konkurrencemiljø præges især af et fald i de faktiske priser for nye motorkøretøjer, indtrængen af nye mærker på markedet, skiftende markedsandele for de konkurrerende mærker, den beskedne og faldende koncentration og et større antal valgmuligheder for forbrugerne i forskellige sammenlignelige segmenter. Imidlertid er de nationale markeder inden for rammerne af det indre marked stadig forholdsvis forskellige. Det gælder særligt de nye medlemslande, hvor der er et mere veludviklet brugtbilmarked og flere uafhængige værksteder.

5.12 Især når det gælder de uafhængige reparatørers adgang til reservedele og teknisk information, eksisterer der fortsat hindringer for øget konkurrence, hvilket er til åbenbar ulempe for forbrugerne. Forfalskning og piratkopiering af reservedele giver fortsat anledning til bekymring i branchen på grund af disse komponenters ind imellem dårlig kvalitet og den fare for trafikssikkerheden, anvendelsen af sådanne reservedele kan medføre.

5.13 Kommissionens forslag til de fremtidige konkurrenceretlige rammer for motorkøretøjsbranchen er forenelige med denne linje og politik, der sigter mod, at reglerne skal overholdes. Derfor bringer EØSU sine tidligere udtalelser i erindring, hvori udvalget giver udtryk for sin støtte til Kommissionens arbejde vedrørende kollektive søgsmål i almindelighed, og i særdeleshed når det gælder overtrædelse af konkurrencelovgivningen.

6. Særlige bemærkninger

6.1 EØSU mener, at Kommissionens forslag om at fremsætte en specifik gruppefritagelsesforordning og et sæt retningslinjer er fornuftigt, eftersom det tager højde for eventuelle økonomiske virkninger, konsekvenserne for de små og mellemstore virksomheder, som udgør en stor del af markederne for reparationer, vedligeholdelsesydelser og salg af reservedele, samt den mulige sociale og miljømæssige virkning og betydningen for trafikssikkerheden.

EØSU ønsker at fremhæve følgende aspekter af det fremlagte forslag:

6.2 Særlig ordning for motorkøretøjsbranchen som supplement til den generelle gruppefritagelsesforordning. EØSU noterer sig, at de af Kommissionen foreslåede supplerende retningslinjer for motorkøretøjsbranchen skal læses sammen med og som et supplement til de generelle vertikale retningslinjer (jf. retningslinjernes punkt I, 1., (1)), som endnu ikke er blevet fremlagt, hvilket naturligvis vanskeliggør en uafhængig og individuel evaluering af førstnævnte.

⁽⁸⁾ EUT C 66 af 22.3.2007, s. 18.

6.3 **Den nye ordnings ikrafttræden.** I henhold til udkastet til forordning skal to forskellige ordninger træde i kraft, alt afhængig af hvilket marked der er tale om. Den ene ordning skal træde i kraft allerede den 1. juni 2010 på markedet for reservedele og reparations- og vedligeholdelsesydelser. Den anden skal forlænge forordning nr. 1400/2002 til den 31. maj 2013 med hensyn til salg og videresalg af nye motor-køretøjer.

6.3.1 Selv om EØSU erkender, at der i øjeblikket er mindre konkurrence på det første af disse markeder, og at konkurrencen bør stimuleres, kan eksistensen af to separate ordninger give anledning til problemer, eftersom aftaler mellem bilforhandlere og distributører ofte indeholder begge elementer.

6.3.2 Selv om EØSU holder sig forbrugernes interesse i en hurtig udvikling af konkurrencen på markedet for reservedele/reparationer/vedligeholdelse for øje, accepterer udvalget, at der kan vedtages en overgangsbestemmelse for at forhindre, at der i lyset af de nye regler skabes yderligere hindringer for genforhandlingen af aftaler mellem distributører og forhandlere.

6.3.3 EØSU opfordrer Kommissionen til at håndhæve den nye gruppefritagelsesforordning for motorkøretøjsbranchen i sin helhed fra den 1. juni 2010, samtidig med at der fastlægges en overgangsperiode på to år for det primære marked med henblik på at tilpasse de eksisterende forhandleraftaler til de nye regler.

6.3.4 Der skal mindes om, at producenterne kan opsigse aftalerne med et opsigelsesvarsel på tre år. Det betyder, at forhandlere, som har foretaget bestemte valg og relevante investeringer på grundlag af den nuværende gruppefritagelsesforordning, vil være nødt til at vente til juni 2013, inden de underskriver en ny forhandleraftale, med mindre producenter og forhandlere får tilladelse til at justere deres aftaler på et tidligere tidspunkt, hvis de måtte finde det nødvendigt set i lyset af de nye regler og mulige ændringer af markedsvilkårene.

6.3.5 Hvis den nye gruppefritagelsesforordning kom til at gælde for primærmarkedet fra den 1. juni 2010, ville det have den yderligere fordel, at det faldt sammen med ikrafttrædelsen af den nye gruppefritagelsesforordning og de nye retningslinjer for eftermarkedet.

6.3.6 Når man tænker på, at det overvejende flertal af forhandlerne også er involverede i eftersalgsservice, forstår man nemmere, hvorfor EØSU går ind for at lade den nye gruppefritagelsesforordning træde i kraft samtidig på både det primære og det sekundære marked. Denne mulighed vil sikre forenkling, fleksibilitet og sidst, men ikke mindst, lavere overgangskosten.

6.4 Mærkeeksklusivitet

Ifølge retningslinjerne (punkt 25 og fodnote 9) må producenterne ikke kræve mærkeeksklusivitet i de nye aftaler med deres eksisterende forhandlere, når først den nye gruppefritagelsesforordning er trådt i kraft. Eftersom størstedelen af producenterne

vil fortsætte med de samme distributionsnet i de kommende år, vil denne beslutning praktisk taget afskaffe mærkeeksklusivitet. Denne begrænsning går ikke alene imod EØSU's henstilling (se punkt 1 ovenfor), men er også i modstrid med den nye generelle gruppefritagelsesforordning (28. juli 2009), som ikke indeholder nogen begrænsninger for aftaler om mærkeeksklusivitet.

6.5 Personbiler og erhvervskøretøjer

Ligesom i den nuværende forordning sidestiller Kommissionen personbiler og erhvervskøretøjer, selv om de førstnævnte er forbrugsgoder og de sidstnævnte er kapitalgoder, der handles i et business-to-business miljø, hvor kunden ikke blot køber køretøjet, men derimod en hel pakke, hvor service er en vigtig del af beslutningen, og hvor det gælder om at optimere udnyttelsen af erhvervskøretøjet, ligesom det er tilfældet med landbrugstraktorer og byggemateriel. Sådanne markedsforskelle indebærer, at heller ikke de konkurrencemæssige aspekter er ens for de to typer af produkter.

6.5.1 Faktisk har erhvervskøretøjssektoren hverken på det primære eller det sekundære marked oplevet nogle konkurrenceproblemer eller været genstand for de endelige brugeres kritik, da der er tale om et meget konkurrencepræget marked med en historisk høj markedsandel til de uafhængige leverandører af reservedele.

6.5.2 Derfor mener EØSU, at aftaler om erhvervskøretøjer bør være omfattet af den generelle gruppefritagelsesforordning, også når det gælder eftermarkedet, ligesom det er tilfældet for traktorer og byggemateriel.

6.6 Levering af reservedele

6.6.1 Af artikel 5 litra b) i udkastet til forordning fremgår det, at: »Fritagelsen (...) gælder ikke for (...) en begrænsning, som er aftalt mellem en leverandør af reservedele, reparations- eller diagnoseudstyr eller andet udstyr og en producent af motorkøretøjer, og som indskrænker leverandørens mulighed for at sælge disse varer eller tjenesteydelser til autoriserede eller uafhængige forhandlere, autoriserede eller uafhængige reparatører eller endelige brugere«.

6.6.2 Formuleringen af denne begrænsning synes ikke at være i overensstemmelse med Kommissionens mål.

6.6.3 Således forhindrer klausulen om køb af reservedele i den aktuelle gruppefritagelsesforordning producenterne i at kræve, at forhandleren køber mere end 30 % hos dem. Spredningen i, hvor nettene køber varer, medfører dermed lavere priser. Selv om producenterne stadig har en andel på mere end 30 % af leverancerne, kan dette forklares ved ordninger for salgsmål, præmier og rabatter, iværksat af producenterne.

Denne situation vidner om det konkurrencepres, som reservedelsproducenterne udsætter bilproducenterne for.

6.6.4 I forslaget til artikel, 5 litra b) nævnes der imidlertid ikke en procentsats, over hvilken forhandlerne og reparatørerne ikke er forpligtet til at købe ind hos bilproducenten (som den aktuelle 30 %-klausul).

6.6.5 Desuden slås det fast, at producenterne af originale reservedele skal kunne levere til autoriserede reparatører. Men denne mulighed vil kun være teoretisk, hvis bilproducenterne beholder muligheden for at gennemtvinge eksklusiv eller næsten eksklusiv levering af reservedele fra deres netværk.

6.7 Garantier

Endelig vil EØSU gerne fremhæve Kommissionens holdning til bilgarantier. Eftersom bilproducenterne er direkte ansvarlige for, at bilerne fungerer, og for reparation af defekter, bestemmer Kommissionen, at reparatørernes forpligtelse til udelukkende at anvende originale reservedele fra bilproducenten i garantiperioden udgør en fritagelse. Dette er efter EØSU's opfattelse acceptabelt, men det må ikke føre til, at forbrugerne ikke kan benytte uafhængige reparatører til forhold, der har med almindelig vedligeholdelse af køretøjet at gøre, da dette formentlig ville udgøre en begrænsning af forbrugerens rettigheder, navnlig retten til kvalitetsvarer og garantier for disse.

Bruxelles, den 18. marts 2010

Mario SEPI

Formand

for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Revision af Fællesskabets innovationspolitik i en verden under forandring

KOM(2009) 442 endelig

(2010/C 354/19)

Ordfører: **Henri MALOSSE**

Kommissionen besluttede den 2. september 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget - Revision af Fællesskabets innovationspolitik i en verden under forandring

KOM(2009) 442 endelig.

Det forberedende arbejde henvistes til EØSU's Sektion for Det Indre Marked, Produktion og Forbrug, der vedtog sin udtalelse den 2. marts 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog følgende udtalelse på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 17. marts, med 108 stemmer for, 1 imod og 2 hverken for eller imod.

1. Hvad er innovation?

1.1 Ifølge meddelelsens definition er »*Innovation [...] evnen til at tage nye ideer og udnytte dem kommercielt ved at anvende nye processer, produkter eller tjenester bedre og hurtigere end konkurrenterne*«⁽¹⁾.

1.1.1 Ud over at være en evne er innovation også en handling, en proces, der gør det muligt at omsætte eksisterende og nye idéer i resultater.

1.1.2 Innovation er ofte frugten af et kollektivt arbejde (samarbejde mellem virksomheder, arbejdsmarkedets parter og forskere). Innovation kan desuden tage sigte på virksomhedernes interne funktion, især når den udspringer af de ansattes egne idéer. Stillet over for konkurrencen på verdensmarkedet er de europæiske virksomheder nødt til at finde bedre fremgangsmåder for at involvere lønmodtagerne i virksomhedens resultater og tilskynde dem til at være kreative.

1.1.3 Innovationen kan også vedrøre områder, som ikke direkte influerer på markedet, f.eks. menneskelig udvikling, sundhed, det sociale område, miljøområdet, forsyningspligtigheder, borgerrettigheder eller udviklingshjælp.

1.2 Således er innovation først og fremmest et samfundsmål, hvor den menneskelige kreativitet udnyttes bedst muligt for at fremme en mere harmonisk og holdbar økonomisk udvikling.

1.2.1 Innovation skal finde svar på dette århundredes samfundsmæssige udfordringer: bæredygtig energiforsyning og klimabeskyttelse, den demografiske udvikling, globaliseringen, visse geografiske områders tiltrækningskraft, jobskabelse samt social samhørighed og social retfærdighed.

1.3 Innovation er ikke et mål i sig selv. Den tjener samfundsmæssige formål, som kan samles under begreberne fremskridt og bæredygtighed. Vi er dog nødt til at blive enige om, hvordan vi definerer og måler disse begreber.

Det kunne efter vores opfattelse være interessant, hvis EU kunne blive pioner på dette område og definere og anvende nye økonomiske og samfundsmæssige indikatorer til at måle væksten og dens udvikling over tid⁽²⁾.

2. Hvad gør Den Europæiske Union?

Meddelelsen giver ikke overraskende et flatterende billede af de aktiviteter, EU har iværksat med henblik på forbedring af rammebetingelserne, hjælp til at sikre innovative produkter og tjenesteydelser mere omfattende udbredelse på markedet, synergieffekter og finansiel støtte. Det skal understreges, at EU's statusopgørelse især er centreret om teknologiske nyskabelser.

Anvendelsen af udtrykket »fællesskabspolitik« om innovation er en anelse bombastisk, for som det også fremgår af meddelelsens statusopgørelse, handler det snarere om et sæt foranstaltninger og aktiviteter, som koordineres. EU har juridisk set ingen kompetencer på området (støttekompetence).

⁽¹⁾ »Creating a National Innovation Frameworks«, Science Progress, Richard Nedis & Ethan Byler, april 2009.

⁽²⁾ Ifølge anbefalingerne i Kommissionens rapport om måling af økonomiske resultater og sociale fremskridt (www.stiglitz-sen-fitoussi.fr) bør disse indikatorer ikke blot bestå i simpel måling af BNP, men også inkludere nuancerede og differentierede målinger af den disponible indkomst, uddannelse, miljø og fordeling af velfærden.

2.1 Forbedring af rammebetingelserne

2.1.1 Nogle af de foranstaltninger, EU har truffet, har haft reel positiv virkning. Det gælder eksempelvis ændringen af reglerne om statsstøtte, som har begunstiget øko-investeringer og investeringer i forskning og udvikling, og sammenlægningen af Euro Info Centrene og innovationsformidlingscentre inden for rammerne af Enterprise Europe-netværket. Lanceringen af den europæiske »Small Business Act« har skabt håb, som dog endnu ikke er blevet fulgt tilstrækkelig op af konkrete og synlige resultater for SMV'erne⁽³⁾. Man kan også citere meddelelsen »Nye kvalifikationer for nye job«, som bevæger sig i den rigtige retning, men netop blot er en meddelelse, som der indtil videre ikke har været midler til at gennemføre.

2.1.2 Den manglende afgørelse om EF-patentet er derimod et himmelråbende eksempel på Det Europæiske Råds manglende evne til at træffe de nødvendige foranstaltninger, som kunne have direkte effekt på innovationen, hvilket den stadige tilbagegang i antallet af anmeldte patenter i Europa i forhold til resten af verden og de klart højere omkostninger for europæere vidner om. EU lider således under manglende beskyttelse til skade for virksomhederne, især små og mellemstore virksomheder.

2.1.3 De politikker og instrumenter, som Kommissionen har foreslået, har hidtil først og fremmest været rettet mod innovationens tidlige faser og mod de store offentlige og private forskningsorganer. Dette bør suppleres med yderligere foranstaltninger og instrumenter som f.eks. standardiseringsprocesser, som i højere grad og systematisk sætter fokus på de innovative processer.

2.1.4 Forvaltninger, ikke mindst lokale forvaltninger, kan generelt være kilde til innovation på alle områder.

2.1.4.1 I offentlige udbud foretrækker ordregivere alt for ofte det billigste tilbud frem for det bedste. Men man kan også fremme innovation gennem de offentlige indkøb og derved forbedre kvaliteten af tjenesteydelserne til borgerne⁽⁴⁾.

2.2 Gennemførelse af innovationspolitik

2.2.1 Meddelelsen understreger de øgede muligheder for finansiel støtte på EU's budget inden for rammerne af de finansielle overslag for 2007-2013.

2.2.1.1 For de aktører, som klager over de langsommelige og komplicerede procedurer, navnlig når det gælder det syvende rammeprogram for forskning og udvikling, er det imidlertid svært at få øje på den øgede finansiering. Det samme gælder EU's strukturfonde, som ikke kan bruges som effektiv løftestang

for innovation på grund af de bureaukratiske procedurer og uigennemskueligheden som følge af opsplitningen af støtten og reglen om additionalitet.

2.2.1.2 Den kommende revision af finansforordningen skal udforme, forenkle og målrette reglerne for deltagelse, udvælgelse og rapportering.

2.2.2 Dette gælder også Den Europæiske Investeringsbanks finansielle instrumenter, som normalt opererer gennem mellem-mænd, som sætter deres egne betingelser. Den Europæiske Investeringsbanks og Kommissionens indsats for at fremme finansiering af innovative SMV'er er betydelig, men anstrengelserne har ingen synlige virkninger. Det europæiske finansieringsmarked er fortsat fragmenteret og ikke særlig gunstigt for ikke teknologisk orienterede innovative SMV'er. På nationalt plan er det nødvendigt at tilskynde banksektoren til at tage flere risici i forbindelse med finansiering af små og mellemstore virksomheder.

2.2.3 Det nye rammeprogram for konkurrenceevne og innovation havde ambitioner om at samle foranstaltninger og programmer, der allerede findes hver for sig. I praksis er aktiviteterne dog stadigvæk splittet op i underprogrammer, og der er ingen tegn på sammenhæng. Rammeprogrammet for konkurrenceevne og innovation (CIP) har fået tildelt et budget på 3,6 milliarder euro over syv år, hvilket må siges at være et lille beløb set i forhold til de udfordringer, EU står over for.

2.2.4 EU-programmerne har svært ved at leve op til deres egne målsætninger, bl.a. når det gælder inddragelsen af den private sektor og navnlig SMV'erne. De disponible bevillinger tildeles fortrinsvis offentlige institutioner på bekostning af den private sektor. Det er afgørende vigtigt for EØSU, at de offentlige bevillinger til forskning og innovation forvaltes ordentligt, så disse investeringer får reel indflydelse på den europæiske økonomi.

2.2.5 Samordningen mellem fællesskabsprogrammerne og de nationale programmer er ikke effektiv. EU og medlemsstaterne har f.eks. ikke nogen fælles planlægning, der kan forhindre en sammenblanding af additionalitet og komplementaritet.

2.3 Synergieffekter

2.3.1 Nationale reformprogrammer inden for rammerne af Lissabonstrategien giver medlemslandene en referenceramme for innovation. Den meget store forskel på tilgangene og den ringe inddragelse af arbejdsmarkedets parter og andre af civilsamfundets aktører i udarbejdelsen og gennemførelsen af disse mindsker imidlertid virkningen og effektiviteten.

2.3.2 Det europæiske forskningsrum blev oprettet for at fremme sammenhæng i systemet og synergieffekter med medlemslandene. Efter EØSU's opfattelse fortjener dette område virkelig at blive opprioriteret i fremtiden og at være genstand for langt større engagement.

⁽³⁾ EUT C 182 af 4.8.2009, s. 30.

⁽⁴⁾ Et første skridt blev taget med Lead Market-initiativet (ordregivere bringes sammen for at fremme tildeling af offentlige kontrakter til innovative virksomheder), men resultaterne er endnu ikke blevet gennemgået nærmere (initiativet blev først igangsat i september 2009).

2.3.2.1 Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) kan f.eks. ikke med sin nuværende struktur udføre sin oprindelige opgave med at skabe dialog mellem forskningssektoren, virksomheder og uddannelsesinstitutioner. EIT er med sine relativt beskedne midler (2,8 milliarder euro fra 2008-2013 ⁽⁵⁾) et virtuelt instrument, som er svært tilgængeligt for virksomheder, der ikke har et godt kendskab til EU-programmerne.

2.3.3 Ifølge den seneste resultattavle for innovation ⁽⁶⁾ har de lande, som er førende i innovation i Europa, nogle fællestræk. De afsætter således store beløb til uddannelse, livslang læring, FoU og instrumenter til innovationsstøtte. Hertil kan føjes god praksis for social og civil dialog.

Der er fortsat behov for at skabe mere synergi, således at god praksis kan blive udbredt i Europa og vi mere åbent kan opmuntre til fælles fodslag mellem EU og medlemslandene om fælles og koordinerede politiske beslutninger til fordel for disse vigtige succeskriterier.

2.3.4 Denne synergi bør også gælde civilsamfundets aktører og offentlige/private partnerskaber.

»Klynger« gør det f.eks. i dag muligt for universiteter og forskningsinstitutioner at samarbejde effektivt med virksomheder i en struktur, der understøttes af offentlige og private investeringer. Erfaringerne med »klynger« har været positive på nationalt plan, men da der mangler en fællesskabspolitik på området, kan EU ikke udnytte fordelene herved. EU bør tage initiativ til, at der etableres europæiske »klynger« for at gøre deres forvaltning mere professionel og international og dermed optimere deres drift og finansiering.

2.3.5 Hvad de samfundsmæssige udfordringer angår, skal man tilstræbe synergier mellem de prioriteter, der opstilles for de forskellige EU-støtteprogrammer for innovation. Man ser faktisk de samme prioriteringer i mange forskellige fællesskabsprogrammer, uden at der er nogen kobling imellem dem.

3. EØSU's anbefalinger

EØSU støtter iværksættelsen af en ambitiøs EU-strategi for innovation baseret på en bredere og bedre integreret vision.

3.1 Grundlæggende principper

— Innovation skal forstås i bred forstand. Det handler ikke kun om produkter og tjenesteydelser, der markedsføres, men også om non-profit-sektoren og om social og samfundsmæssig innovation.

— Lissabontraktaten udvider fællesskabspolitikernes anvendelsesområde til nye områder, der er meget velegnede til innovation: handelspolitik, energi, rummet, turisme, kultur, sundhed osv.

— Innovation er ifølge sagens natur tværfaglig og horisontal, og det bør strategien og gennemførelsesinstrumenterne afspejle.

— Innovationen bør være forenelig med EU's principper og værdier. En nyskabelse, der er »god« i teknologisk forstand, kan måske samtidig have uønskede virkninger for miljøet eller samfundets sammenhængskraft.

— Det er nødvendigt at gøre borgerne fortrolige med nye teknologier ved at inddrage dem i den offentlige debat (genetisk modificerede organismer, kerneenergi osv.).

— Udviklingen af centrale teknologier ⁽⁷⁾ (nanoteknologi, mikro- og nanoelektronik, fotonik, avancerede materialer, bioteknologi, informationsteknologi og simulationsteknologi) skal målrettet og under hensyntagen til deres tværfaglige karakter støttes. Det er imidlertid vigtigt, at europæiske forskningsprogrammer omfatter en tværfaglig del, og at nøgleteknologiapplikationer kan udnyttes i de traditionelle sektorer.

— Prioriteringerne skal fastsættes i forhold til EU's samfundsmæssige mål (sundhed, miljø, energi m.m.).

— Den europæiske innovationsstrategi bør baseres på synergier og partnerskaber med civilsamfundets og den private sektors aktører.

— SMV'erne bør stå i centrum for den kommende EU-plan for innovation. Alle rammeforanstaltninger, programmer og dispositioner til fordel for innovation i små og mellemstore virksomheder bør fremmes.

3.2 Forslag

3.2.1 EØSU's studiegruppe om emnet arrangerede en offentlig høring på »Institute for Prospective Technological Studies« i Sevilla den 14. januar 2009. Denne høring, hvor repræsentanter for instituttet deltog sammen med lokale aktører, som støtter innovation, mundede ud i en række konkrete forslag.

⁽⁵⁾ Til sammenligning er MIT's (Massachusetts Institute of Technology) årlige driftsbudget på 2,4 milliarder dollars.

⁽⁶⁾ European Innovation Scoreboard – Pro Inno Europe.

⁽⁷⁾ Jf. meddelelse fra Kommissionen om »Forberedelse på fremtiden: Udvikling af en fælles strategi for centrale støtteteknologier i EU«, KOM(2009) 512 endelig.

3.2.2 Grundlaget for al politik er at have gode indikatorer og analyseredskaber til sin rådighed. I dag råder EU over flere forskellige analyseredskaber, f.eks. »European innovation score board«, »Inno policy trendchart«, »European Cluster's observatory«, »Innobarometer«, »Sectoral Innovation watch« og »EU industrial R&D investments scoreboard«. For at skabe sammenhæng anbefaler EØSU, at der oprettes et »europæisk innovationsobservatorium«, der skal stå alene, og som skal anvende de eksisterende redskaber i sammenhæng og gøre dem mere synlige. Desuden giver en evaluering kun mening, hvis resultaterne sammenlignes med fastsatte mål. Den kommende EU-plan bør derfor ledsages af klare mål, også når det gælder kvantitative indikatorer. Observatoriet skal være i stand til ved hjælp af klare mål og indikatorer at arbejde på en uafhængig og gennemsigtig måde for at sikre en objektiv evaluering af politikkerne.

3.2.3 Grundforskning skaber den helt nødvendige grobund for fremtidig innovation. EØSU støtter derfor en forøgelse af EU's forskningsmidler til dette formål, især til EU's kommende rammeprogram for forskning og udvikling, forudsat at der sker en bedre identificering af prioriteter (i tråd med de samfundsmæssige udfordringer), og at løftestangseffekten for de nationale programmer og den private sektor kommer bedre i spil.

3.2.3.1 EØSU foreslår endvidere, at man afprøver nye metoder til at begunstige små og mellemstore virksomheders deltagelse i fællesskabsprogrammer, som f.eks. begrebet ansvarligt partnerskab. Det handler om på grundlag af et fælles charter at lette de administrative formaliteter (høringer, rapportering).

3.2.4 Udviklingen af partnerskabet mellem forsknings- og uddannelsesinstitutioner, navnlig universiteter og de økonomiske og sociale aktører, er også en god måde at udvikle en positiv synergi, der kan fremme innovation i virksomhederne såvel som på uddannelsesområdet ⁽⁸⁾.

3.2.4.1 Det Europæiske Institut for Innovation og Teknologi (EIT) bør påtage sig en ledende rolle i netværket af eksisterende strukturer med henblik på at udbrede ny teknologi i samtlige sektorer. På længere sigt bør EIT muliggøre finansiering af investeringer i infrastruktur på europæisk plan, hvor forsknings-, uddannelses- og innovationspolitik går op i en højere enhed.

3.2.4.2 Man bør desuden opmuntre programmer, som fremmer forskernes mobilitet såvel mellem medlemslandene som mellem den private og den offentlige sektor. Den danske erhvervs-ph.d.-ordning, som giver en virksomheds ingeniører adgang til ph.d.-studier, bl.a. gennem studier i et andet EU-medlemsland ⁽⁹⁾, er en god praksis, som fortjener at blive afprøvet på europæisk plan.

3.2.5 Redskaber, der kan åbne op for forskellige aktiviteter mellem EU og medlemsstaterne til støtte for innovation, bør

ifølge EØSU have høj prioritet i det fremtidige program. I den forbindelse er det nødvendigt at styrke de lokale netværk, som bygger bro mellem EU-niveauet og det lokale plan, og at sørge for, at idéer og projekter mødes. EØSU anbefaler, at der etableres partnerskabsfora på europæisk plan, som er åbne for civilsamfundets aktører. »Entreprise Europe Network« kunne som virksomhedsnetværk danne grundlag for et sådant forum.

3.2.6 Det er afgørende vigtigt at forbedre adgangen til finansiering, navnlig for udviklingen af innovative små og mellemstore virksomheder og for virksomhedsetableringer. Den Europæiske Investeringsbanks rolle bør styrkes, navnlig ved at udstrække finansieringsmekanismen med delt risiko, og der bør skabes et europæisk marked for risikokapital.

3.2.6.1 EØSU anbefaler desuden særlige tiltag inden for rammerne af »Small Business Act« som f.eks. etablering af »et europæisk børsmarked nummer to«, økonomiske incitamenter for privatpersoner til at investere i innovation samt udbyttedeling.

3.2.7 Man kan konstatere, at innovationen og iværksætterånden i mange lande har trange kår blandt de unge. Undervisning bør tilskynde til kreativitet og initiativrigdom.

3.2.7.1 EØSU foreslår, at man med støtte fra EU-institutionerne og på grundlag af erfaringerne med ambassadørerne for iværksætterkultur blandt kvinder danner et netværk af ambassadører for unge iværksættere.

3.2.8 Hvis man vil fremme innovationen i de lande, hvor der føres samhörighedspolitik, er det nødvendigt at anvende strukturfondene på en mere optimal måde. Det er især vigtigt at målrette aktiviteterne bedre og at undgå obligatorisk anvendelse af additionalitetsprincippet, der giver forsinkelser og skaber uklarhed. EØSU understreger mulighederne for samfundsmæssig innovation gennem civilsamfundets aktører – muligheder, der hidtil er blevet fuldstændig overset af struktur- og uddannelsesprogrammerne.

3.2.9 EU's konkurrencepolitik (statsstøtte, virksomhedssamarbejde) bør også tilpasses, så der åbnes op for støtte til en bedre udnyttelse af nyskabelser og teknologioverførsel. Opmærksomheden bør også rettes mod specifikke sektorer som boligbyggeri og transportformer og -infrastrukturer på grund af den rolle, de spiller i klimaforandringsproblematikken.

3.2.10 Med Lissabontraktaten styrker EU sine kompetencer inden for udenrigshandelspolitikken og samarbejdet med tredjelande. Man bør gribe denne chance for at udtænke en EU-politik for videnskabelig og teknisk udveksling, som skal samordnes med de nationale politikker. Særlig opmærksomhed bør gives til udveksling og samarbejde med EU's nabolande.

⁽⁸⁾ EUT C 228 af 22.9.2009, s. 9.

⁽⁹⁾ Finansieret af EU-stipendier gennem Marie Curie-programmet.

4. Konklusioner

4.1 Det er ikke så meget de budgetmidler, som tildeles, som det er den reelle politiske vilje hos Kommissionen og medlemsstaterne til at sikre gennemførelsen, kvaliteten af partnerskaberne, navnlig med civilsamfundet, og etableringen af en dialog med borgerne, som er forudsætningerne for denne strategis succes. EØSU opfordrer således Det Europæiske Råd og Kommissionen til at fremlægge en handlingsplan for innovation som hjørnesten i en strategi for vækst og beskæftigelse i Europa (EU 2020).

4.2 Den fremtidige EU-plan for innovation bør følges op af en egentlig handlingsplan med en tidsplan for gennemførelse og opfølgning af resultater. I den forbindelse er det underordnet, hvilken juridisk form denne plan får (anbefalinger, en »pagt« eller noget helt tredje). Det er indholdet og de konkrete og kvantificerede forpligtelser til gennemførelse inden for en frist, der bliver bestemmende for dens effektivitet.

4.3 Formålet med denne strategi bør være at udforme en egentlig fællesskabspolitik, der kan genoprette den europæiske økonomi.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 1998/26/EF, 2002/87/EF, 2003/6/EF, 2003/41/EF, 2003/71/EF, 2004/39/EF, 2004/109/EF, 2005/60/EF, 2006/48/EF, 2006/49/EF og 2009/65/EF for så vidt angår de beføjelser, der er tillagt Den Europæiske Banktilsynsmyndighed, Den Europæiske Tilsynsmyndighed for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger og Den Europæiske Værdipapirtilsynsmyndighed

KOM(2009) 576 endelig — 2009/0161 (COD)

(2010/C 354/20)

Ordfører uden studiegruppe: **Wautier ROBYNS DE SCHNEIDAUER**

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 25. november 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 262 at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 1998/26/EF, 2002/87/EF, 2003/6/EF, 2003/41/EF, 2003/71/EF, 2004/39/EF, 2004/109/EF, 2005/60/EF, 2006/48/EF, 2006/49/EF og 2009/65/EF for så vidt angår de beføjelser, der er tillagt Den Europæiske Banktilsynsmyndighed, Den Europæisk Tilsynsmyndighed for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger og Den Europæiske Værdipapirtilsynsmyndighed

KOM(2009) 576 endelig — 2009/0161 (COD).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Den Økonomiske og Monetære Union og Økonomisk og Social Samhørighed, som vedtog sin udtalelse den 3. marts 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17.-18. marts 2010, mødet den 18. marts, følgende udtalelse med 115. stemmer for, ingen imod og 1 hverken for eller imod.

1. Konklusioner og henstillinger

1.1 Efter EØSU's mening er der set i lyset af krisen et presserende behov for at foretage en gennemgribende reform af hele tilsynssystemet. Denne reform bør have til formål at forebygge både isolerede hændelser og kriser af større omfang samt at opbygge modstandsdygtighed over for sådanne chok. Med dette for øje bør man anvende et fælles EU-grundlag, eller endog en interaktion mellem en solid EU-ordning og tilsvarende ordninger i andre lande.

1.2 EØSU beklager, at den mangelfulde harmonisering af betingelserne for markedsadgang og af tilsynskravene stadig giver mulighed for regelarbitrage og medfører konkurrenceforvridninger. En harmonisering af disse krav baseret på soliditet, de finansielle aktørers risikostyring og kvalitetsinformation til offentligheden udgør et uundværligt fundament for et interessefællesskab inden for det europæiske økonomiske område. Man bør i denne proces bl.a. baseret på et gensidigt samarbejde konstant være opmærksom på kontrollørernes kvalifikationer.

1.3 Af disse grunde støtter EØSU Kommissionen i dennes arbejde med at give de sektorielle tilsynsmyndigheder beføjelser, der gør dem i stand til at definere fælles tekniske standarder og løse uoverensstemmelser mellem de nationale myndigheder.

Udvalget bifalder udviklingen i forholdet mellem tilsynsmyndigheder hen imod kollegial løsning af eventuelle uoverensstemmelser med hensyn til de forskellige myndigheders praksis på områder, hvor der er fælles beslutningsproces. EØSU er enig med Kommissionen i, at der bør foretages en klar skelnen mellem, hvad der hører under henholdsvis det tekniske område og det politiske område, som EU-institutionerne i kraft af deres politiske mandat har ansvaret for.

1.4 EØSU opfordrer Kommissionen til at være ambitiøs i forhold til arbejdet med at gennemføre de foranstaltede ændringer, både når det gælder de tekniske standarder i værdipapirsektoren og de forventede direktiver i sektoren for forsikrings- og arbejdsmarkedspensionsordninger.

2. Baggrund

2.1 Den 26. oktober 2009 fremlagde Europa-Kommissionen et forslag til et omnibus I-direktiv med henblik på at ændre et række direktiver, der vedrører aktiviteter i sektoren for finansielle tjenesteydelser. Det drejer sig om direktiver, som vedrører krav om egenkapital, finansielle konglomerater, arbejdsmarkedspensionsordninger, markedsmissbrug, markeder for finansielle instrumenter, prospekter, endelig afregning, gennemsigtighed, hvidvaskning af penge og investeringsfonde.

2.2 Kommissionen ønsker herigennem at beskytte offentligheden, opnå finansiel stabilitet og forbedre det indre marked. Dette er alle mål, som de nationale tilsynsordninger, selv om de er delvist harmoniserede, ikke er i stand til at opnå.

2.3 For at realisere disse mål, er det således nødvendigt at definere anvendelsesområdet for de beføjelser, der er omhandlet i forordningerne om oprettelse af de myndigheder, der etableres ved omdannelsen af de eksisterende europæiske tilsynsudvalg. Med henblik på den ønskede ensartethed, giver forslaget til ændringsdirektiv mulighed for at foretage de ønskede ændringer i de eksisterende tekster.

2.4 Dette forslag er helt i tråd med den politik, som Kommissionen har ført efter analysen af konklusionerne i rapporten fra ekspertgruppen på højt niveau under forsæde af Jacques de Larosière, og som sigter på at indføre et mere effektivt, integreret og bæredygtigt europæisk tilsynssystem. Dette system burde ifølge Kommissionens meddelelse fra maj 2009 komme til at bestå af dels et europæisk udvalg for systemiske risici, som får til opgave at overvåge den makroøkonomiske udvikling og trusler mod den finansielle stabilitet, og dels et europæisk finanstillssystem bestående af et netværk af nationale finanstillsyn, som samarbejder med nye europæiske tilsynsmyndigheder.

2.5 Disse myndigheder vil blive dannet på grundlag af de tre tilsynsudvalg, som udgør »niveau 3« i EU's særlige finansielle beslutningsprocedure, Lamfalussy-processen, og som har kompetencer inden for henholdsvis bankaktiviteter, forsikring og arbejdsmarkedspensioner samt de finansielle markeder.

2.6 For at give Europa et sæt mere harmoniserede regler satte Kommissionens meddelelse fra maj 2009 med titlen »Finansielt tilsyn i Europa«⁽¹⁾ sig som mål at give myndighederne mulighed for at udvikle tekniske standarder og fremme udveksling af mikrotilsynsoplysninger.

2.7 Dette følges op på tre hovedområder af det forslag, som behandles i denne udtalelse. Det definerer for det første anvendelsesområdet for de tekniske standarder (redskaber, metoder, statistikker, formularer osv.), som er beregnet på at sikre en harmonisering af tilsynet og dermed større ensartethed, og som efterfølgende skal vedtages af Kommissionen.

2.8 For det andet giver forslaget myndighederne beføjelser til at bilægge tvister mellem nationale myndigheder, som vedrører situationer, hvor der er behov for samarbejde, og de nationale interesser underordnes den fælles interesse, og hvor et forlig går forud for en eventuel bindende afgørelse.

2.9 Endelig indfører forslaget krav om passende kanaler til udveksling af oplysninger, som uden retlige hindringer gør det

muligt at nå frem til en fælles fortolkning, navnlig i forholdet mellem de nationale myndigheder og de nye EU-myndigheder.

2.10 Disse nye EU-myndigheder skal i øvrigt have beføjelser til at samarbejde med deres modparter i tredjelande, afgive udtalelser, bl.a. om tilsynsaspekter i relation til grænseoverskridende fusioner eller overtagelser, samt udarbejde EU-liste over godkendte finansielle aktører.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Denne udtalelse fra EØSU indgår i rækken af udtalelser, der er blevet afgivet i kølvandet på den finansielle krise fra 2007-2008, bl.a. udtalelsen om de Larosière-gruppens rapport⁽²⁾ og udtalelsen om makro- og mikrotilsyn. Skønt denne krises umiddelbare hovedårsager skal findes i den ukontrollerede udvikling i det finansielle system i USA, har krisen samtidig afsløret en række mangler i de europæiske tilsynssystemer og store forskelle mellem disse. Udvalget beklager, at hverken kriser eller tidligere hændelser (bl.a. sagen om Equitable Life) har formået at sætte gang i de nødvendige reformer på et tidligere tidspunkt.

3.2 De skuffelser, som kunder i finansielle institutioner, der har beskæftiget sig med grænseoverskridende aktiviteter, har oplevet, er af en sådan beskaffenhed, at de kan skade forbrugernes tillid til det indre marked.

3.3 De nye myndigheder bør være udstyret med strukturer til høring af de berørte dele af erhvervslivet, fagbevægelsen og forbrugerne af finansielle ydelser og indgå i en dialog med EØSU i udvalgets egenskab af repræsentant for civilsamfundet.

3.4 EØSU understreger, at de tre nye myndigheder er af teknisk art. Deres status som selvstændige organer bør forblive underordnet Kommissionens og i sidste ende Europa-Parlamentets politiske beføjelser.

3.5 EØSU konstaterer, at de penge- og finansieringsinstitutter, som har aktiviteter i flere medlemsstater, sandsynligvis vil komme til at drage fordel af den mere ensartede tilsynspraksis. Udvalget lægger særlig vægt på, at den foreslåede ordning ikke i sig selv pålægger de finansielle aktører nye byrder, hvis omkostninger væltes over på brugerne, dog under forbehold af konsekvenserne af, at der sker en tilpasning af praksis i stater, som har nydt godt af regelarbitrage og konkurrenceforvridninger.

3.6 EØSU bifalder inddragelsen af principperne for »bedre lovgivning« i den foreslåede ordning gennem offentlige høringer og konsekvensanalyser allerede fra den indledende forberedelse af foranstaltningerne. Ligeledes ser udvalget med positive øjne

⁽¹⁾ KOM(2009) 252 endelig.

⁽²⁾ EUT C 318 af 23.12.2009, s. 57.

på de principper om fleksibilitet og nødvendighed, som Kommissionen ønsker at inddrage.

3.7 Med hensyn til de tre nye myndigheders kollegiale karakter, går EØSU ind for, at de nationale myndigheder alle

er på lige fod i tilfælde af uoverensstemmelser. Efter EØSU's opfattelse ville kollegialitet betyde, at de nationale myndigheder vedtager fælles beslutninger uden at tage hensyn til størrelsen på markedet eller tilstedeværelsen af operatører uden for deres oprindelsesland.

Bruxelles, den 18. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 708/2007 om brug af fremmede og lokalt fraværende arter i akvakultur

KOM(2009) 541 endelig — 2009/0153 (CNS)

(2010/C 354/21)

Ordfører: **Valerio SALVATORE**

Rådet for Den Europæiske Union besluttede den 11. november 2009 under henvisning til EF-traktatens artikel 37 og Europa-Parlamentet besluttede den 5. marts 2010 under henvisning til artikel 43, stk. 2, i TEUF at anmode om Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om:

Forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 708/2007 om brug af fremmede og lokalt fraværende arter i akvakultur

KOM(2009) 541 endelig — 2009/0153 (CNS).

Det forberedende arbejde henvistes til Den Faglige Sektion for Landbrug, Udvikling af Landdistrikterne og Miljø, der vedtog sin udtalelse den 25. februar 2010.

Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg vedtog på sin 461. plenarforsamling den 17. og 18. marts 2010, mødet den 17. marts 2010, følgende udtalelse med 130 stemmer for, ingen imod og 3 hverken for eller imod:

1. Konklusioner og anbefalinger

1.1 Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg (EØSU) støtter ændringerne i forordning (EF) nr. 708/2007 om brug af fremmede og lokalt fraværende arter i akvakultur, der er en følge af de nye landvindinger inden for forskningen, herunder resultaterne af IMPASSE-fællesprojektet under det 6. rammeprogram.

1.2 EØSU er enig i det dobbelte sigte: at reducere risikoen ved opdræt af fremmede og lokalt fraværende arter til et minimum og at befri operatørerne i branchen for omstændelig administrativ praksis. De nationale tilladelser, som akvakulturanlæg, hvor der opdrættes fremmede og lokalt fraværende arter, skal indhente, er en administrativ byrde.

1.3 Det er overordentligt vigtigt at garantere, at anlæggene er biologisk sikre. Dette kræver, at man a) sætter ind med passende foranstaltninger under transporten, b) anvender veldefinerede procedurer ved modtageranlægget og c) overholder passende procedurer indtil overgangen til forbrug af fiskeprodukterne.

1.4 På denne baggrund er den nye definition af lukkede akvakulturanlæg godt formuleret og tager udmærket hensyn til resultaterne af IMPASSE-projektet. Det meget tekniske sprog-

brug vil dog kunne føre til fortolkninger, som ikke altid er korrekte. For at komme eventuelle tvetydigheder i gennemførelsesfasen i forkøbet må man derfor i den nye forordning klart angive, at lukkede akvakulturanlæg skal anses som sådanne, når de befinder sig på landjorden.

1.5 Den nye forordning fastslår i øvrigt, at de lukkede akvakulturanlæg skal forhindre, at opdrættede fremmede arter eller biologisk materiale overføres til åbne akvatiske systemer ved oversvømmelser. Derfor skal sikkerhedsafstanden mellem de omtalte anlæg og åbne akvatiske systemer fastsættes på grundlag af det enkelte anlægs type, placering og konstruktion.

1.6 Det fastslås ligeledes, at spredning ikke kun risikerer at ske gennem vand: alle beskyttelsessystemer for lukkede anlæg skal beskytte mod, at de opdrættede arter udbredes via rovdyr.

1.7 Udvalget er enig i, at flytninger fra et lukket akvakulturanlæg til et åbent akvakulturanlæg ikke skal betragtes som rutine. Her kunne man tilføje, at forvaltning og administration af lukkede akvakulturanlæg skal holdes adskilt fra opdræt i åbne systemer, når produktionsforløbet tillader det, med henblik på at minimere enhver eventuel risiko for kontamination af akvatiske økosystemer.

2. Indledning

2.1 I en situation med nedgang i fangsterne som følge af overfiskeri både på havet og i de indenlandske vandsystemer kan akvakultur levere et positivt bidrag til at imødekomme den stigende efterspørgsel på fiskeproteinprodukter. I de sidste tre årtier har man på internationalt niveau konstateret en årlig vækst på 11 % i akvakulturproduktionen (Naylor & m. Burke, 2005) ⁽¹⁾.

2.2 I en sådan situation støttes indførelse og opdræt af fremmede og lokalt fraværende arter i Europa af økonomiske og kommercielle interesser – interesser, der dog må tilpasse sig målsætninger om at bevare økosystemer, der er potentielt sårbare ved forkeret udøvelse af denne aktivitet.

2.3 Indførelsen af fremmede arter er i realiteten en af de vigtigste årsager til menneskeskabte forstyrrelser af akvatiske økosystemer og den næstvigtigste, efter ødelæggelse af levesteder, til tab af biodiversitet på verdensplan. I alle økosystemer findes en følsom balance, som er frugten af en langsom evolutionsproces, takket være hvilken enhver organisme indgår i et samspil med det omgivende miljø, der bestemmer en række relationer med det rum, organismen befinder sig i, såvel som med de andre organismer i dette rum. Enhver organisme udfylder her sin særlige rolle og besætter en veldefineret niche i miljøet. Også konsekvenserne af klimaforandringerne på fiskearternes vandring i de forskellige vandmiljøer er her af interesse.

2.4 Når en fremmed art bliver en del af et nyt system, interagerer den med de eksisterende arter og kan få den tidligere etablerede ligevægt til at ændre sig på en uforudsigelig måde. De nye arter spiser måske de indfødte arter eller konkurrerer med disse om føde og plads, de kan være bærere af nye parasitter eller andre patogener, der stammer fra deres oprindelsessted, eller de krydser sig med de stedlige arter.

2.5 Heraf kravet om at definere de vigtigste egenskaber ved lukkede akvakulturanlæg: en fysisk barriere mellem vildtlevende og opdrættede organismer, behandling af fast affald, forsvarlig bortskaffelse af døde organismer og overvågning og behandling af tilløbs- og afløbsvand.

3. Generelle bemærkninger

3.1 Risikoen for, at fremmede og lokalt fraværende arter undslipper fra opdrætsanlæg, øges i takt med at kontrolsystemerne svækkes. De lukkede systemer, hvor akvakulturen er afgrænset til en sikker struktur, beskyttet af fysiske og kemiske barrierer, mindsker risikoen for spredning til et

minimum, mens åbne ekstensive opdrætssystemer yder mindre sikkerhed og muliggør, at der til tider (også ubevidst) sker en spredning af importerede arter til det naturlige miljø.

3.2 Det vurderes, at ca. 20 % af de fremmede arter opdrættes i åbne systemer og under 10 % i lukkede intensive systemer, men i nogle tilfælde transporteres levende dyr (toskallede bløddyr) midlertidigt (eventuelt over store afstande) for at blive rensset i lukkede eller åbne anlæg, hvilket giver høj risiko for spredning (IMPASSE) ⁽²⁾.

3.3 De eksisterende lukkede systemer bruger forskellige teknologier til rensning ved tilløb og afløb, men alle sørger for fysisk adskillelse mellem fiskeopdrættet og de naturlige akvatiske økosystemer. Den hurtige tekniske udvikling inden for opdræt og i de forskellige akvakultursystemer har tilskyndet Rådet til at udsende den forordning, som er genstand for denne udtalelse.

3.4 Med forordning (EF) nr. 708/2007 fastsætter Rådet rammebestemmelser for akvakultur i henseende til fremmede og lokalt fraværende arter for at vurdere og i videst muligt omfang begrænse sådanne arters mulige indvirkning på akvatiske naturtyper. Forordningen fastsætter krav om etablering af en procedure for tilladelser på medlemsstatsniveau.

3.5 Hvis lukkede akvakulturanlæg garanterer, at opdrættene er biologisk sikre, skal der ikke indhentes tilladelser. Reduktion af risikoen kræver, at man sætter ind med passende foranstaltninger under transporten, anvender veldefinerede procedurer ved modtageranlægget og overholder passende procedurer, indtil fiskeprodukterne overgår til forbrug.

3.6 Den nye definition af lukkede akvakulturanlæg tager behørigt hensyn til resultaterne af IMPASSE-projektet. Dog bør det klart angives, at lukkede akvakulturanlæg skal anses som sådanne, når de befinder sig på landjorden.

3.7 Formålet med at forbyde udledning af fast affald, opdrættede organismer eller dele deraf til åbne vandsystemer, sådan som det fastsættes i den nye forordning, støttes fuldt ud. I betragtning af den hastige teknologiske udvikling inden for filtrering og rensning af spildevand – en faktor, der altid har haft højeste prioritet for den biologiske sikkerhed – skal der tages hensyn til, at denne kan opnås gennem forskellige systemer: fysiske, kemiske, biologiske eller en kombination af disse.

⁽¹⁾ Naylor, R. & M. Burke (2005). Aquaculture and Ocean Resources: Raising Tigers of the Sea. *Annual Review of Environment and Resources*. 30:185-218.

⁽²⁾ IMPASSE projekt nr. 44142. D1.3. Deliverable 3.1. Review of risk assessment protocols associated with aquaculture, including the environmental, disease, genetic and economic issues of operations concerned with the introduction and translocation of species. (Gordon H. Copp, Esther Areikin, Abdellah Benabdelmouna, J. Robert Britton, Ian G. Cowx, Stephan Gollasch, Rodolphe E. Gozlan, Glyn Jones, Sylvie Lapègue, Paul J. Midtlyng, L. Miossec, Andy D. Nunn, Anna Occhipinti Ambrogi, S. Olenin, Edmund Peeler, Ian C. Russell, Dario Savini). - 2008 - (side 14).

4. Særlige bemærkninger

4.1 For at undgå enhver risiko for kontamination af akvatiske økosystemer må der fastsættes passende overvågnings- og kontrolforanstaltninger vedrørende indførsel og overførsel af fremmede og lokalt fraværende arter, der lever i vand. Dette bliver kun muligt, hvis der udarbejdes, vedtages og gennemføres internationale kodekser for praksis samt passende procedurer.

4.2 Det står fast, at spredning ikke kun risikerer at ske gennem vand: alle beskyttelsessystemer for lukkede anlæg skal derfor beskytte mod, at de opdrættede arter udbredes i naturen via rovdyr, herunder navnlig fugle.

4.3 Det er desuden ønskeligt, at forvaltning og administration af lukkede akvakulturanlæg skal holdes adskilt fra opdræt i åbne systemer med henblik på at minimere enhver tænkelig risiko for kontamination af økosystemerne.

4.4 Udvalget er enig i, at ansvaret for med regelmæssige mellemrum at ajourføre listen over eksisterende lukkede akvakulturanlæg på websiden skal overlades til medlemsstaterne, samt at medlemsstaterne skal sikre størst mulig udbredelse i offentligheden af disse med henblik på at højne ansvarsfølelsen, for så vidt angår korrekt forvaltning af opdræt, hos såvel operatører som talsmænd for lokale interesser.

Bruxelles, den 17. marts 2010

Mario SEPI
Formand
for det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg

<u>Informationsnummer</u>	Indhold (fortsat)	Side
2010/C 354/16	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om visse bestemmelser for fiskeri i aftaleområdet for GFCM (Den Almindelige Kommission for Fiskeri i Middelhavet) KOM(2009) 477 <i>endelig</i> — 2009/0129 (CNS)	71
2010/C 354/17	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 247/2006 om særlige foranstaltninger på landbrugsområdet i EU's fjernområder KOM(2009) 510 <i>endelig</i> — 2009/0138 (CNS)	72
2010/C 354/18	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen. Den fremtidige konkurrenceretlige ramme for motorkøretøjsbranchen KOM(2009) 388 <i>endelig</i>	73
2010/C 354/19	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om meddelelse fra Kommissionen til Europa-Parlamentet, Rådet, Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg og Regionsudvalget — Revision af Fællesskabets innovationspolitik i en verden under forandring KOM(2009) 442 <i>endelig</i>	80
2010/C 354/20	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om ændring af direktiv 1998/26/EF, 2002/87/EF, 2003/6/EF, 2003/41/EF, 2003/71/EF, 2004/39/EF, 2004/109/EF, 2005/60/EF, 2006/48/EF, 2006/49/EF og 2009/65/EF for så vidt angår de beføjelser, der er tillagt Den Europæiske Banktilsynsmyndighed, Den Europæiske Tilsynsmyndighed for Forsikrings- og Arbejdsmarkedspensionsordninger og Den Europæiske Værdipapirtilsynsmyndighed KOM(2009) 576 <i>endelig</i> — 2009/0161 (COD)	85
2010/C 354/21	Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalgs udtalelse om forslag til Rådets forordning om ændring af forordning (EF) nr. 708/2007 om brug af fremmede og lokalt fraværende arter i akvakultur KOM(2009) 541 <i>endelig</i> — 2009/0153 (CNS)	88

ABONNEMENTSPRISER 2010 (ekskl. moms, inkl. normale forsendelsesomkostninger)

EU-Tidende, L- + C-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	1 100 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, papirudgave + årlig cd-rom	22 officielle EU-sprog	1 200 EUR pr. år
EU-Tidende, L-udgaven, kun papirudgave	22 officielle EU-sprog	770 EUR pr. år
EU-Tidende, L- + C-udgaven, månedlig kumulativ cd-rom	22 officielle EU-sprog	400 EUR pr. år
Supplement til EUT (S-udgaven), udbud og offentlige kontrakter, cd-rom, 2 udgaver pr. uge	Flersproget: 23 officielle EU-sprog	300 EUR pr. år
EU-Tidende, C-udgaven — udvælgelsesprøver	Sprog iht. udvælgelsesprøve(r)	50 EUR pr. år

Den Europæiske Unions Tidende, der udkommer på EU's officielle sprog, fås i abonnement i 22 sprogudgaver. EU-Tidende omfatter L-udgaven (retsforskrifter) og C-udgaven (meddelelser og oplysninger).

Der abonneres særskilt på hver sprogudgave.

I henhold til Rådets forordning (EF) nr. 920/2005, offentliggjort i EU-Tidende L 156 af 18. juni 2005, er Den Europæiske Unions institutioner midlertidigt fritaget for forpligtelsen til at udarbejde og offentliggøre alle retsakter på irsk. Irske udgaver af EU-Tidende vil derfor blive markedsført særskilt.

Abonnementet på supplementet til EU-Tidende (S-udgaven (udbud og offentlige kontrakter)) omfatter alle udgaver på de 23 officielle sprog på én cd-rom.

Abonnenter på *Den Europæiske Unions Tidende* kan uden ekstra omkostninger rekvirere eksemplarer af diverse bilag til EU-Tidende (C ... A-udgaver). Abonnenterne gøres opmærksom på udgivelsen af bilagene ved hjælp af »meddelelser til læserne« i *Den Europæiske Unions Tidende*.

I løbet af 2010 vil cd-rom-formatet blive erstattet af dvd-formater.

Salg og abonnenter

Betalingsabonnementer på diverse tidsskrifter, som f.eks. *Den Europæiske Unions Tidende*, kan købes gennem vore salgsgenter. Listen over salgsgenterne findes på internettet:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_da.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) giver direkte og gratis adgang til EU-retten. Via dette netsted kan man konsultere *Den Europæiske Unions Tidende*, og netstedet indeholder endvidere traktaterne, retsforskrifter, retspraksis og forberedende retsakter.

Yderligere oplysninger om Den Europæiske Union findes på: <http://europa.eu>

Den Europæiske Unions Publikationskontor
2985 Luxembourg
LUXEMBOURG

DA